LiEdboək VaN de STRIJD

deel één

samengesteld uit het Landelijk Archief van Progressieve Koren en Muziekgroepen

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Liedboek van de STRIJD

samengesteld uit het Landelijk Archief van Progressieve Koren en Muziekgroepen

uitgeverij De Uitbuyt, Wageningen

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Samenstelling en redaktie Rogier Fokke, Jelle de Gruyter, Rian Melis, Johan Pols en Judica Velema.

Voor de samenstelling is gebruik gemaakt van het muziekarchief van het Landelijk Overleg van Progressieve Koren en Muziekgroepen. We hebben ons uiterste best gedaan om van alle teksten en alle komposities de rechthebbenden op te sporen. Helaas is dit niet altijd gelukt. Wij verzoeken rechthebbenden die wij niet hebben kunnen achterhalen zich in verbinding te stellen met de uitgever.
Voor de redaktie is gebruik gemaakt van de achter in dit boek vermelde muziekbundels en grammofoonplaten, alsmede van schriftelijke en mondelinge informatie van koorleden en muzikanten.

Muzieknotatie Boudewijn Tarenskeen.

Boekverzorging Pieter Roozen.

Voor het beeldmateriaal is gebruik gemaakt van foto's die, voor zover dat niet is vermeld, afkomstig zijn van de fotoarchieven van De Waarheid, het NVV-jc, het Chili-komité, de Anti-Apartheids-Beweging Nederland, het Medisch Comité Nederland Vietnam, het komité Wij Vrouwen Eisen en de Persdienst Tweede Kamer. Wij hebben ons uiterste best gedaan om van alle gebruikte foto's de rechthebbende fotografen op te sporen. Helaas is dit niet altijd gelukt. Wij verzoeken rechthebbenden die wij niet hebben kunnen achterhalen zich in verbinding te stellen met de uitgever.

Lay-out Wiek Molin en Katrien Roozen.

Litho's Bram de Hollander.

Foto's omslag Rein Heij, Ine van der Schaaf, Martin Spanjaard.

Zet- en drukwerk SSN Nijmegen.

Copyright © 1980 Uitgeverij De Uitbuyt, Wageningen.

Alle uitvoerings- en publikatierechten van de in dit boek opgenomen teksten en komposities blijven voorbehouden aan de desbetreffende schrijvers, schrijfsters, komponistes en komponisten.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, mikrofilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.
No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

ISBN 90 6260 801 9

Deze uitgave is mede tot stand gekomen door financiële steun van het Ministerie van Cultuur, Rekreatie en Maatschappelijk Werk.
(Bedankt Dries!)

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Inhoud

6 voorwoord

over werk en werkgelegenheid

11 Het levenslied van Japie de Schoolverlater
13 Parasieten, steunbandieten
15 Geen zakgeld maar loon
16 Geen zakgeld voor m'n werk
18 Jeugdloonlied
19 Minstens minimum jeugdloon
20 De zegeningen van het kapitaal
22 Het lied van het kastje en de muur
23 Sociaal gevoel
24 Werk in een fabriek
25 De vulspecialist
26 Arbeid adelt
29 Voor werk en werkgelegenheid
30 Weverslied
32 Stakingslied
33 Prijskompensatie
34 Marslied der fabrieksarbeiders

tegen fascisme

39 Fascisme is moord
40 Niemand of wij allen
41 Slaaf
42 De heimelijke opmars
44 De veensoldaten
46 De moerbrigade
47 Eenheidsfrontlied
48 De gedachten zijn vrij
49 Ballade van de vrijheid van gedachten
50 Spanjelied
51 Costa del Sol
52 Lied tegen de Duitse overheersing
54 EEG-lied
56 Tegen het neo-fascisme
58 Terrorist

tegen bewapening

61 Tegen de NAVO
62 Uit de NAVO
63 Elegie voor moordenaars
65 Lauwersmeerlied
67 Vredeslied

tegen de neutronenbom

71 Nooit, nee nooit
73 Een kwestie van tijd
74 Ban de bom
75 Neutronenbomlied
76 Stop de neutronenbom
77 Anti-neutronenbomlied
81 Waar het om gaat

tegen kernenergie

85 Kalkar, kijk uit
86 Kernenergielied
88 Kalkarhymne
90 Zeg minister ik wil een ding
92 Liever nu aktief dan morgen radio-aktief
93 Kernenergielied
94 UCNee
95 Kalkarlied
96 Almelo-lied
98 Slaapliedje

over huisvesting

101 Het huis van Jan en Ant
103 Woningbouwlied
104 Woningnoodlied

www.toneelwerkgroepproloog.nl

106 Het kwaad tot erger lied
108 Tilburglied
110 Kraak de woningnood

uit de vrouwenbeweging

113 Aan welke kant sta jij
114 Meneer
115 Als ik niet klaarkom
116 Sluit aan bij onze rij
117 Bloemenhovelied
118 Kindjes van Van Agt
120 Abortuslied
121 Wij zijn nu sterke vrouwen
122 Heksenlied
123 Pottenlied
124 Lydia
126 Geschiedenis van de schaamte
127 Recht op arbeid
128 De juf en de bond

over Zuid-Afrika

133 Nkosi sikalela
137 Boycot Zuid-Afrika
138 Soweto
140 Afrika voor de Afrikanen
142 Vertrapt en vernederd

over Chili

145 We mogen niet vergeten
147 El derecho de vivir en paz
148 Venceremos
149 Venceremos
151 Chili na duizend dagen
152 Trabajadores al poder
154 Lied van de macht van het volk
155 Lied van de macht van het volk
156 Slotlied
157 Redt Luis Corvalan
158 Anti-Granny-Smith-appeltjes

over Vietnam

161 Vietnamlied
163 De vredesprijs
164 Om de macht van het kapitaal
166 Bevrijdt het Zuiden

over van alles en nog wat

169 Boer en boerin
170 Handen af van ons aardgas
172 De auto
174 Een ieder die zichzelf respekteert
176 Plaktango
177 Plaklied
178 Wij willen meer muziek op straat
179 CDA, DoReLa
180 Alleen is maar alleen
181 Liedjes uit de studentenbeweging
189 De rode steen der wijzen
190 Groninger land
191 Goede, betaalbare gezondheidszorg
193 Opzij, opzij, opzij
194 Grândola
196 Indonesia
198 Dwaze moeders
204 Liberta

klassieke liederen

207 Eenheidsfrontlied
208 De Internationale
210 Resolution
212 Bella ciao
213 Bandierra Rossa

www.toneelwerkgroepproloog.nl

214 Mariannelied
215 Solidariteitslied

alfabetische lijsten

218 Titels en eerste kouplet-regels op alfabet
220 Lijst met boeken en bundels op alfabet
222 Lijst met grammofoonplaten op alfabet
221 Lijst met linkse koren en muziekgroepen op alfabet

223 extra

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Voorwoord

Al zolang er strijd wordt gevoerd voor een betere en rechtvaardiger samenleving, zolang ook wordt er strijdmuziek gemaakt en worden er aktie-liederen gezongen. Om niet al te ver terug te gaan: tijdens de krisis in de dertiger jaren ('... Het leven is schön, wij trekken van de steun, wij vreten van het krisiskomité ...'), in de Spaanse burgeroorlog toen Ernst Busch de meest geliefde zanger-kameraad was van de Internationale Brigade, en gedurende de Tweede Wereldoorlog ('... Op de hoek van de straat, staat een NSB-er...'). Strijdmuziek alom dus, ofschoon de liederen van de traditionele arbeiderszangkoren in Nederland, na de Eerste Wereldoorlog langzaam aan strijdbaarheid en politieke strekking inboeten, en waar de doelstelling 'ondersteunen van de strijd van de arbeidersbeweging' plaatsmaakt voor 'mooi zingen'. Na de Tweede Wereldoorlog beleeft de strijdmuziek — althans wat daar nog van over is — een moeilijke periode. Echter, zoals de oorlog in Vietnam en de toestand op de universiteiten en hogescholen rond het einde van de zestiger jaren voor velen het beginpunt is van een proces van politieke bewustwording en radikalisering, zo vindt de geboortegolf van linkse muziekgroepen in die woelige periode, zijn oorsprong. In het begin van de zeventiger jaren worden vele koren en muziekgroepen opgericht, door mensen die aan hun verontwaardiging over de mistoestanden in de maatschappij op muzikale wijze uiting willen geven. Een opleving, niet alleen in het aantal mensen dat strijdmuziek maakt, maar ook in kreativiteit. Want ook al zijn vele — beginnende — koren aangewezen op de muzikale nalatenschap van Bertolt Brecht en Hanns Eisler, meer en meer worden er aktuele teksten geschreven, nieuwe melodieën gekomponeerd en worden alternatieve muzikale vormen ontwikkeld.
In 1977 wordt op initiatief van het Kultureel Front het Landelijk Overleg van Progressieve Koren en Muziekgroepen opgericht. Er is bij vele groepen de behoefte repertoire uit te wisselen, ideeën op te doen en te diskussiëren over politieke muziek en de funktie ervan.

het Landelijk Overleg

Eén van de eerste, misschien ook één van de laatste, maar hoedanook één van de belangrijkste aktiviteiten die dit overleg ontplooit is het voorbereiden van een muziekdag in RASA, te Utrecht. Gedurende een hele dag zullen zoveel mogelijk koren en muziekgroepen — nonstop — zich presenteren en een deel van hun repertoire laten horen aan de andere aanwezigen. De zaal zal vol zitten met zangers, zangeressen, dirigenten, pianisten, blazers en andere strijdmuzikanten. Ter informatie wordt van te voren een lijvige map samengesteld, waarin alle deelnemende groepen een tipje oplichten van de sluier over hun ontstaan, hun karakter en de politieke funktie die zij zichzelf toekennen.
De voorgenomen muziekdag wordt op 25 februari 1978 een feit. Een grandioos geslaagd

www.toneelwerkgroepproloog.nl

feit, mag wel gezegd worden. Bijna twintig muziekgroepen laten aan elkaar horen en zien hoe zij ontelbare demonstraties, akties en manifestaties met hun stemmen en instrumenten steunen en strijdbaarder maken. Deze muziekdag brengt de rijkheid en gevarieerdheid, maar ook de grenzen van de Nederlandse, linkse muziekbeweging aan het licht. Duidelijk wordt dat vele groepen, zich bewust van het gebruik van traditionele vormen, werken aan vernieuwing en verbetering van zowel de inhoud, als het muzikale idioom.

kopieermachine overbelast

Hoe groot de behoefte is aan het uitwisselen van repertoire tijdens de muziekdag, moge blijken uit het feit dat de ter plekke aanwezige kopieermachine de drukte niet kan verwerken en na korte tijd rokend en puffend het vermenigvuldigen opgeeft.
In latere vergaderingen van het Overleg staat ter diskussie hoe de uitwisseling van liederen en muziek zo goed mogelijk geregeld kan worden. Twee belangrijke besluiten worden genomen: het opzetten en bijhouden van een landelijk archief met liederen van alle groepen, en het (doen) uitgeven van een liederenbundel. Het eerste plan, het archief wordt snel gerealiseerd, ofschoon soms de snelheid waarmee (toegezegde) liederen worden opgestuurd niet bepaald hoog is. Niettemin herbergt het archief in februari 1979 ruim 250 liederen en bestaat er de mogelijkheid om nummers op te vragen.
Inmiddels is er ook een begin gemaakt met het samenstellen en (doen) uitgeven van de gewenste liederenbundel. Een goede zaak, want hoe sappig ook het archief, het aanvragen en opsturen van muziek blijkt wat te stagneren.

de doelstelling van de bundel

Ten behoeve van de vergadering van het Overleg worden door een redaktiekommissie de doelstellingen van de uit te geven bundel op een rij gezet.
Ten eerste moet de bundel een overzicht geven van wat er zoal in Nederland door de verschillende koren en groepen wordt gezongen. Liefst zoveel mogelijk liederen voor een zo laag mogelijke prijs. Voorts zal de bundel zowel gericht zijn op koren en groepen (er moet dus mee gewerkt kunnen worden: noten, akkoorden enz.) als op al of niet muzikale aktivisten (dus aantrekkelijk: veel informatie enz.).

ruim anderhalf jaar

Ruim anderhalf jaar heeft de redaktiekommissie nu aan het boek gewerkt. Er is een selektie gemaakt van ongeveer 120 liederen. Hierbij heeft een aantal punten als kriterium gefungeerd: het soort muziek, de kwaliteit van de tekst (inhoud, rijm), de algemene toepasbaarheid. Voorts is er gestreefd naar verscheidenheid met betrekking tot de bezongen thema's, en natuurlijk kon de persoonlijke smaak van de redaktie niet geheel worden uitgeschakeld.
Er is kontakt opgenomen met een aantal uitgeverijen. De Uitbuyt, een kleine linkse nonprofit uitgeverij die met uitsluitend vrijwilli-

www.toneelwerkgroepproloog.nl

gers werkt, kon het het goedkoopste doen. Er is samenwerking gezocht met kunstenaars voor de vormgeving. Een grafiese vormgever (tevens ex-koordirigent) heeft zich op de boekverzorging gestort. Er is veel werk verzet om van alle teksten en muziek de rechtmatige eigenaars op te sporen, en om toestemming

te vragen. Alle muziek op schrift is door de vingers van een beroepsmusikus gegaan en langs de toetsen van zijn piano. Er is driftig gespeurd naar informatie omtrent achtergronden en herkomst van de liederen, en er is gezocht naar beeldmateriaal om de sfeer aan te geven waarin strijdmuziek wordt gemaakt. Herbij hebben vele fotografen hun werk belangeloos ter beschikking gesteld.
Al met al zijn er tientallen vrijwilligers en enkele schamel-betaalden druk mee geweest. Tenslotte: er is ook subsidie aangevraagd voor het boek, bij het Ministerie van Cultuur, Rekreatie en Maatschappelijk Werk. Deze subsidie, zou ons in staat stellen om onze oorspronkelijke doelstelling (aantrekkelijk, ruim en toch betaalbaar) toch te realiseren. Na het gebruikelijke wachten op de ambtelijke molen hebben we drie weken voor het ter perse gaan van het boek de gevraagde subsidie gekregen.

nieuw materiaal

In al onze kontakten met liederenleveranciers, de eigenlijke schrijvers van dit boek dus, is de laatste tijd gebleken dat er inmiddels al weer massa's nieuwe, betere, leukere en aktuelere liedjes zijn gemaakt. Dat vraagt dus om een tweede deel van het Liedboek van de Strijd.
Verse redaktieleden kunnen zich melden: Uitgeverij De Uitbuyt. Churchillweg 1 Wageningen, 08370-20855.

Wageningen, juli 1980.
De redaktie

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Over werk en werkgelegenheid

11 Het levenslied van Japie de Schoolverlater
13 Parasieten, steunbandieten
15 Geen zakgeld maar loon
16 Geen zakgeld voor m'n werk
18 Jeugdloonlied
19 Minstens minimum jeugdloon
20 De zegeningen van het kapitaal
22 Het lied van het kastje en de muur
23 Sociaal gevoel
24 Werk in een fabriek
25 De vulspecialist
26 Arbeid adelt
29 Voor werk en werkgelegenheid
30 Weverslied
32 Stakingslied
33 Prijskompensatie
34 Marslied der fabrieksarbeiders

www.toneelwerkgroepproloog.nl

over werk en werkgelegenheid

als je werk ma

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Het levenslied van Japie de Schoolverlater

● tekst Dus Versloot ● muziek Jan Dirk Pronk

Kleine Japie zou graag tandarts willen worden, 't ventje wou dat al vanaf z'n vierde jaar. Een prak—tijk opbouwen in de buurt van Vorden, daag'lijks spreekuur houden en niet te laat klaar. Maar het pakte anders uit, onze Japie lootte uit en zijn dromen vielen stuk gelijk een ruit.

refr. *Stop! We mogen niet stu——deren. Stop! Niet leren wat we willen doen. Stop! Zeggen de hoge heren. Stop! Want het kost te veel poen.*

akt van je tijdelijke baan

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Jaap besloot zich niet te laten koeioneren,
het vak Engels was niet minder int'ressant.
Maar helaas de situatie kan verkeren,
Jaap stond ook in dit geval weer aan de kant.
En wat moest de vent toen doen, 't was een smet op zijn blazoen.
Werken wou ie wel, nog lang niet met pensioen.

refrein

HBO, dacht Jaap, precies, dat wordt m'n redding,
en ook dan dien ik het nut van 't algemeen.
Maar ook daarbij komt het weer aan op de penning,
en Jaap stond helaas in dezen niet alleen.
Jaap zei: 'Kom, ik stap maar op, 't kan me niet schelen wat ik word,
plaatsen komen ze toch overal tekort.'

refrein

Jaren later zijn we nog eens wezen kijken
en we vonden Jacob zittend voor de buis.
Waar een kerel ingewikkeld stond te zeiken
over scholingen en het studeren thuis.
Helaas, Jaap was ingedut, de t.v. was toch weer flut
en zijn wil tot leren allang uitgeput.

refrein

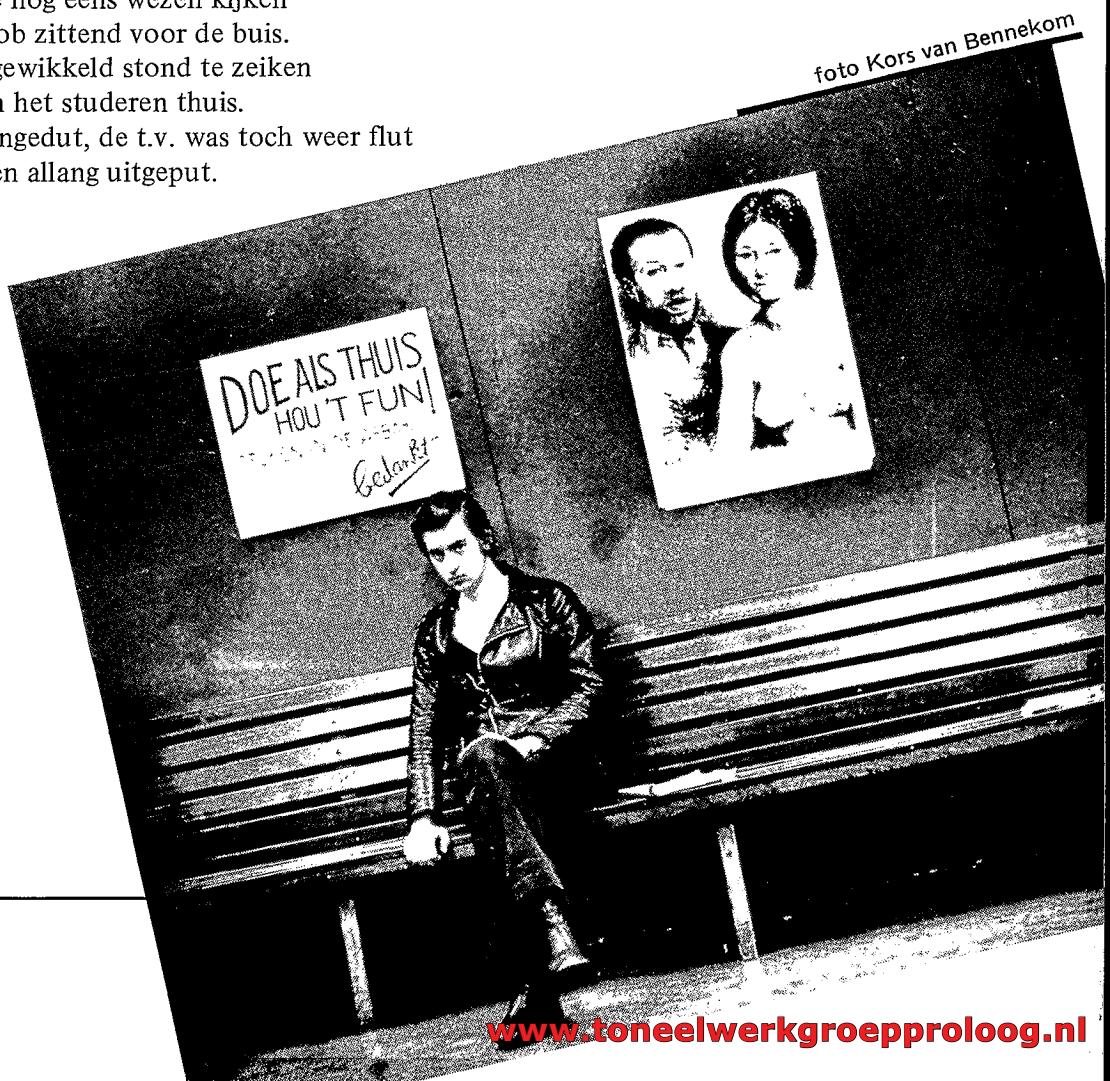

foto Kors van Bennekom

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Parasieten, steunbandieten

• tekst Stempelkoor

De school is onze springplank naar
het echte, grote leven.
Op school wordt je bagage voor
je toekomst meegegeven.
Groepsgesprekken, worteltrekken,
jasjes naaien, schroevendraaien:
je hebt het niet voor niks geleerd.
Sukses wordt hier gegarandeerd.

Je dacht nog dat je klaar was voor
'n grootse karrière.
Maar noppes, op 't arbeidsb'ro
begint al de misère.
Ambtenaren, navelstaren,
offers brengen, kaartverlengen.
En zo gaat dat nog 'n poos,
voorlopig blijf je werkeloos.

Op naar Sociale Zaken om
je handje op te hou'en:
'n messteek voor je eergevoel
en voor je zelfvertrouwen.
Alsjeblieven, bedelbrieven,
wachtlokalen, smeltverhalen.
Nutteloos voor 't apparaat,
van nu af leef je van de staat.

foto Kors van Bennekom

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Je ouders snappen niks ervan,
't is hun nooit overkomen.
Je vrienden werken wél gewoon
en voelen zich genomen.
Parasieten, steunbandieten,
werkontlopers, welvaartsstropers:
iedereen kijkt op je neer.
Je hebt nu niet veel vrienden meer.

Je loopt je een beroerte om
'n baantje te versieren.
En telkens weer zo'n kruisverhoor
en massa's formulieren.
Vóóropleiding, werktoewijding,
vak-ervaring, stemverklaring:
weer voor niks gesoll'citeerd.
Je raakt behoorlijk gefrustreerd.

En eindelijk, na lange tijd,
heb je 'n baan gevonden.
Nu ben je aan 't produktieschema
van je baas gebonden.
Produceren, transpireren,
laaz'rus sjouwen, bek dicht hou'en.
Vóór je 't weet vermaal je mee
en ben je rijp voor de WW.
't Begint nu weer van voor af aan.
Je ideaal is naar de maan.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Geen zakgeld maar loon

● tekst Joke Dame ● muziek Gilius van Bergeijk

In Hen—ge—lo zijn sluwe onder nemers, voor werken krijg je daar nog maar een fooi. Wer—ken noemen ze gewoonweg leren en 't jeugdloon dat ontduiken ze weer mooi. *Twee tientjes per week, ze zijn niet wijs, meer poen voor ons werk is on ze eis. Stel je achter die leus, weet waar je voor vecht: Géén zakgeld maar loon, dat is ons recht! Géén zakgeld maar loon, dat is ons recht!*

Niet laten tornen aan verworven rechten,
het jeugdloon is al laag omdat je leert.
Leren komt de bazen weer ten goede,
omdat je daardoor nog meer produceert.

refrein

De jeugdwerkloosheid gaan ze zo misbruiken,
want zakgeld lijkt toch beter dan géén werk.
Wet stelt bazen ook nog in 't gelijke,
dus sluit je aan, want smen staan we sterk!

refrein

'Ter bestrijding van de jeugdwerkloosheid' verklaarde Bernelot Moens, direkteur van Stork Hengelo. Stork, Heemaf, Hazemeijer en Holland Signaal leverden in 1976 een sterk staaltje van wetsontduiking. Zij namen jongeren aan voor de bedrijfsopleiding en gaven daarvoor een zakgeld (f 20,00 per week), terwijl de opleiding veel weg had van gewoon produceren. Het voordeel voor de onderneming: ontduiking van het minimumjeugdloon. Het nadeel voor de jongeren: zakgeld, geen arbeidskontrakt dus ook geen WW als de 'opleiding' klaar is, geen garantie op werk, en een opleiding zonder erkende diploma's.

foto David van Dijk

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Geen zakgeld voor m'n werk

● tekst-NVV Jongerencontact Noord-Holland, 1976 ● muziek Werk in Uitvoering

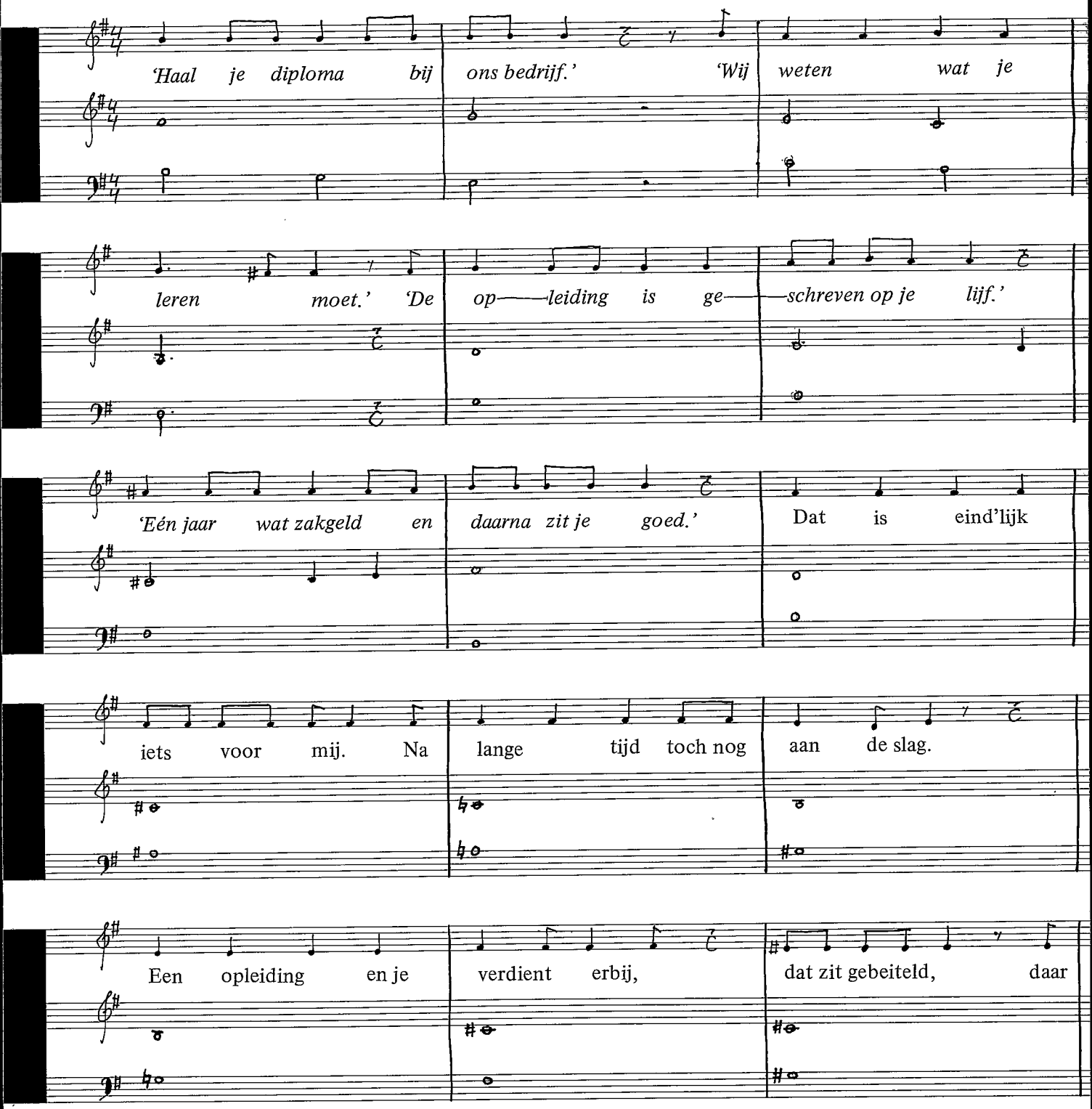

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Toen ik na een maand in m'n loonzakje keek,
schrok ik me te pletter en werd akelig bleek.
Van de tachtig gulden die ik had verwacht,
bleef er minder over dan ik had gedacht.

refrein

De vier gulden die er overbleef
was al op voordat ik ze kreeg.
Ik vraag me af: heb ik nu geleerd,
of heb ik voor het bedrijf geproduceerd?

Op vakantie gaan, vergeet het maar
en ziek worden is ook knap ongezond.
Voor geen beider krijg ik geld
en als leerling kan je niet bij een bond.

refrein

En dan na twee jaar incasseren
moet je toch nog solliciteren.
De baas heeft dan allang beslist
en ik kan verder worden gemist.

Jongens, hou de bazen in de gaten.
Zodra je merkt dat er iets niet klopt
moet je het daar niet bij laten.
Maak je samen sterk, zodat dit stopt.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Jeugdloonlied

● tekst en muziek Wim van de Meeberg, 1973

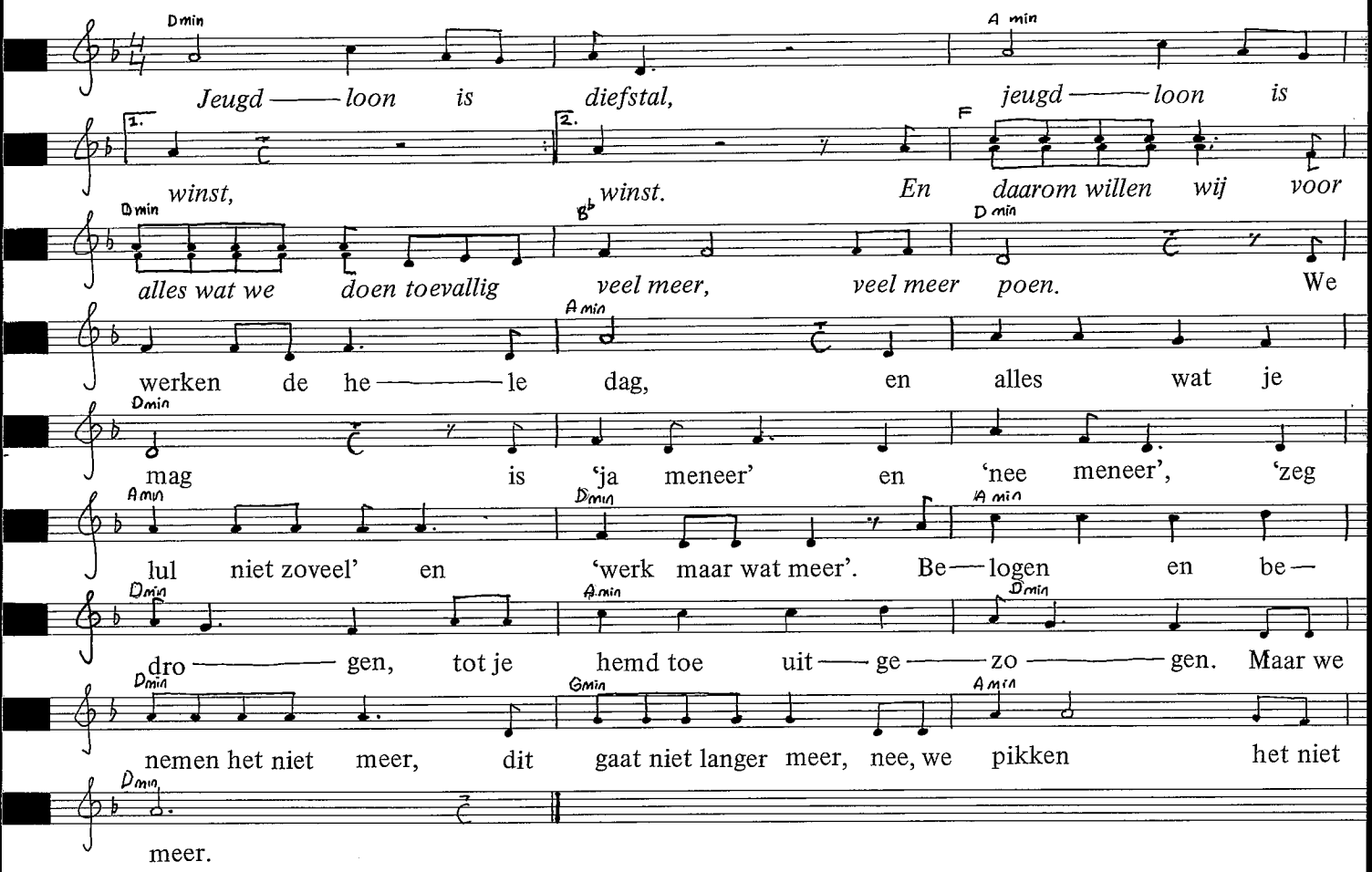

refrein

De villa van je baas
heeft hij heus niet van Sinterklaas
maar alleen door jou, door geploeter van jou,
zit hij op Tahiti en jij in de kou.
Je staat van acht tot vijf
met de zenuwe in je lijf.
Maar we nemen het niet langer meer,
dit gaat niet langer meer,
nee, we pikken het niet meer.

refrein

De strijd voor het minimumjeugdloon is een lange en taaie. Eerst moest het wettelijk instellen van het minimumjeugdloon geregeld worden. Daarna richtte de strijd zich voor uitbetaling van dat wettelijk vastgelegde loon. Tenslotte moesten de jongeren zich sterk maken tegen ontduiken van het minimumjeugdloon.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Minstens minimum jeugdloon

● tekst NVV-Jongerencontact Noord-Holland, 1976 ● muziek Werk in Uitvoering

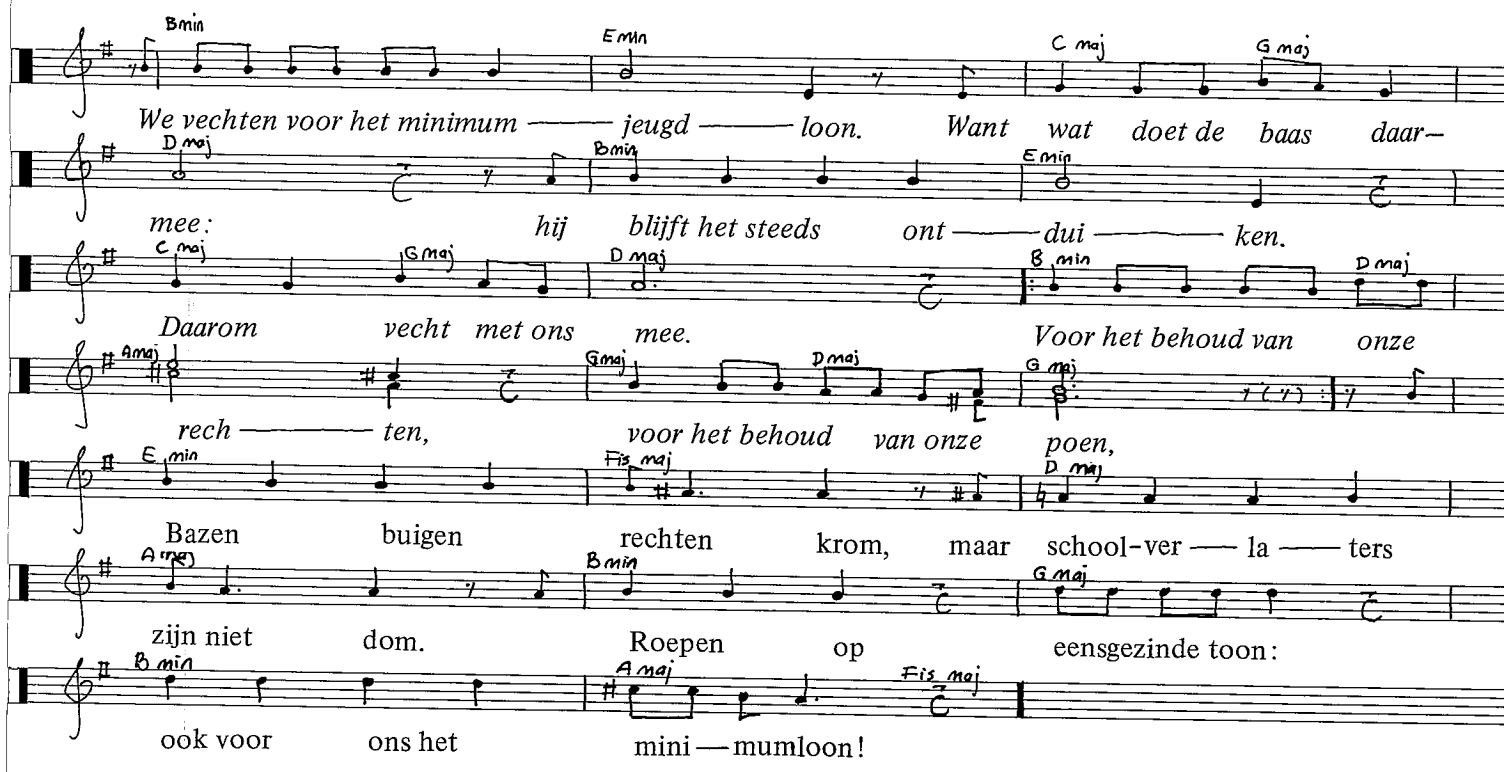

refrein

De grote bedrijven in ons land
zetten de regering naar hun hand.
In woorden steunt Boersma de FNV,
in daden doet ie met de bazen mee.

refrein

Dankzij de krisis zijn we de lul.
Zakgeld alleen is flauwekul.
Leerovereenkomst? Voor geen prijs!
'Loon naar werken' is onze eis.

refrein

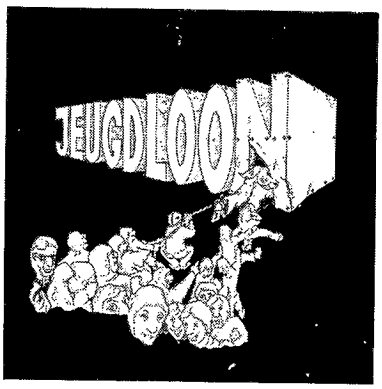

Dit lied is op single uitgebracht, en achter op de hoes lezen we: '... Vakbondsjongeren uit Noord-Holland hielden een nuttig- en gezellig voorbereidingsweekend op het eiland Texel. Daar kwamen ze op het lumineuze idee dat bij een goede aktie natuurlijk een goed aktielied hoort. Om het aanwezig muzikale talent — nou ja — verder uit te breiden werd de hulp ingeroepen van de Groningse werkende jongeren revue Werk-in-Uitvoering. En zo ontstonden de twee liederen. Als je zelf ook denkt dat je te weinig loon in handen krijgt, dan moet je daar als de bliksem werk van maken ...'

www.toneelwerkgroepproloog.nl

De zegeningen van het kapitaal

● tekst en muziek Frits Lambrechts

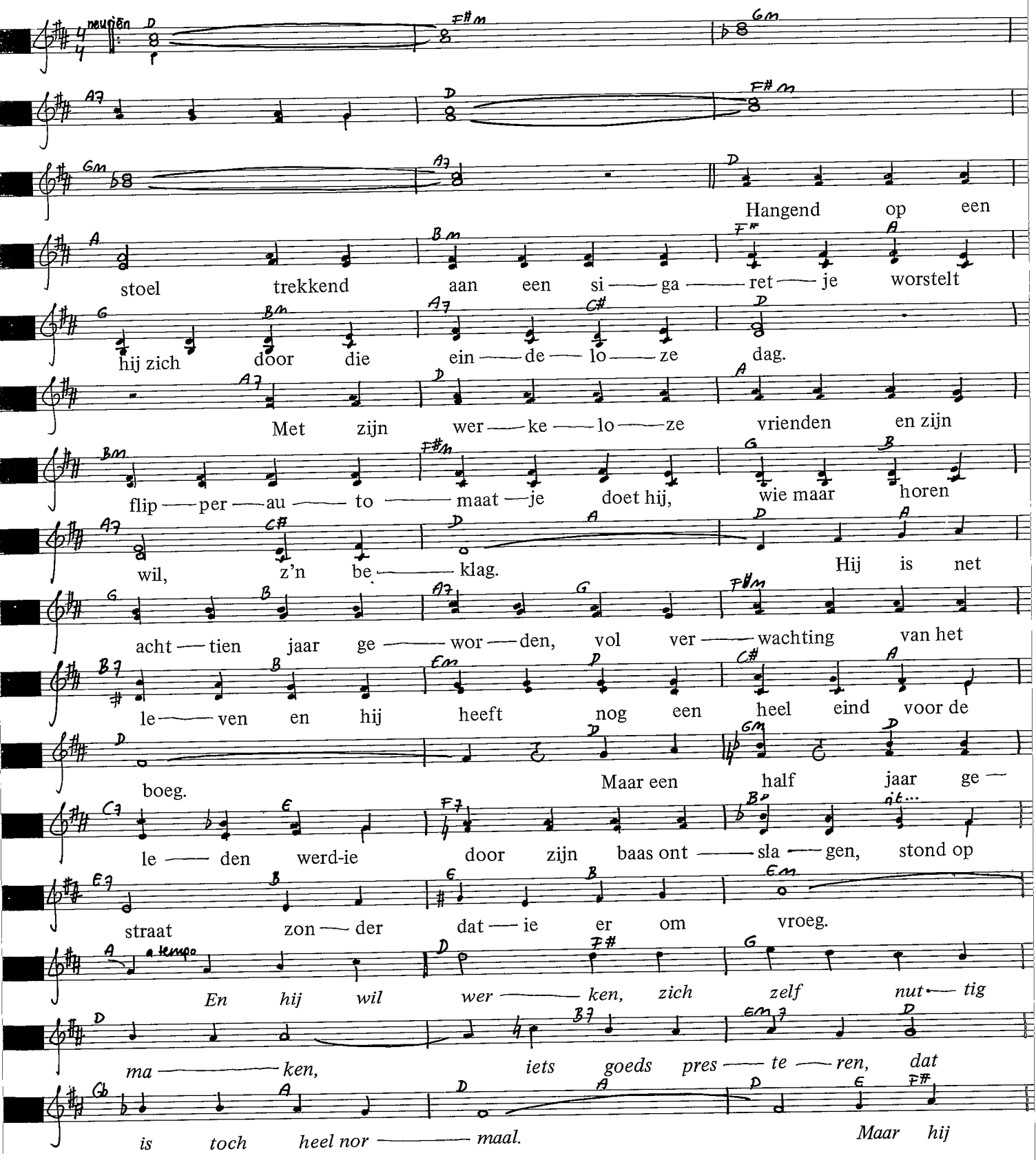

www.toneelwerkgroepproloog.nl

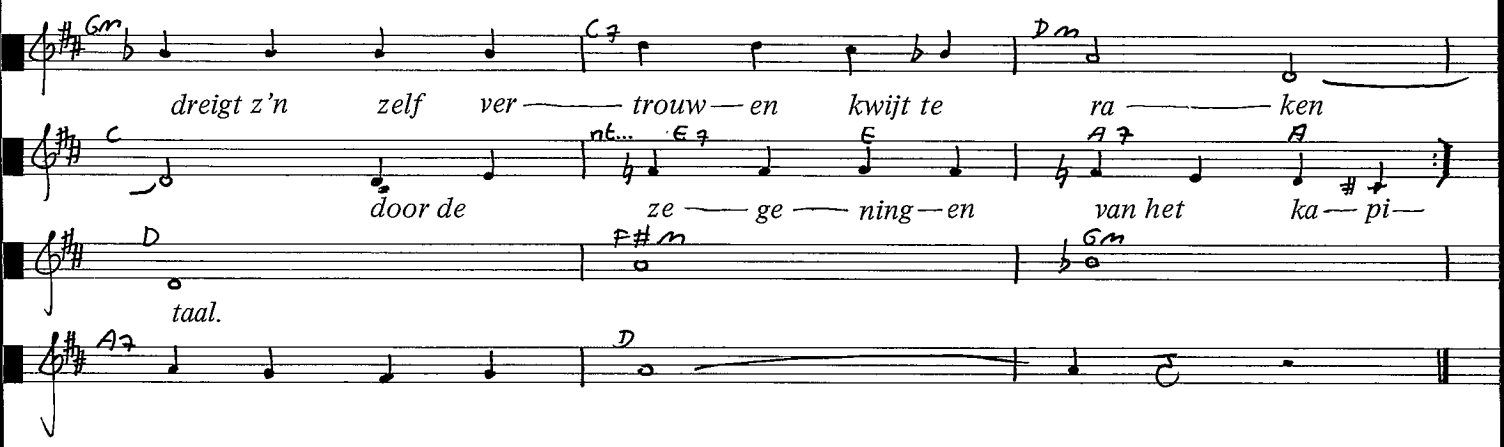

Weggestuurd van huis dat bol staat van de spanning,
moeder zegt: 'Die knul hangt steeds maar om me heen.'
En dus stapt ie maar weer op naar de frietzaak op 't hoekje
waar z'n vrienden wachten, wachten ook alleen.
Er wordt zo af en toe gelachen om een grapje dat net nieuw is
maar na vijf keer gaat de lol er wel vanaf.
En dan verder maar weer niets doen of een plaatje in de jukebox
van die zomer is voorbij, het is een straf.

En hij wil werken, zichzelf nuttig maken,
iets moois kreëren, dat is toch heel sociaal.
Maar hij dreigt z'n zelfvertrouwen kwijt te raken
door de zegeningen van het kapitaal.

Dagelijks in de kranten staat wel ergens een berichtje
dat weer uitstel van betaling is gevraagd.
En dan komen onze bonden en het einde van het liedje:
de werkman wordt de straat weer opgejaagd.
Maar veel rekeningen stijgen op de Zwitserse banken
het zijn de revenuen van een wanbeleid.
En dan komt Boersma die vertelt dat we geduld moeten betrachten
maar ruim tweehonderdduizend werkloos is een feit.

Zij willen werken niet daaglijks duimen draaien,
dat ondermijnt de menselijke moraal.
Maar het zal niet lukken om ons oren aan te naaien
met de zegeningen van het kapitaal.

Boersma was Minister van Sociale Zaken in het kabinet van Joop den Uyl, dat regeerde van 1973 tot 1977.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Het lied van het kastje en de muur

• tekst Stempelkoor

Op 't arbeidsb'ro komt alles op 'n kaart
als je je als werkzoekend in laat schrijven.
Al die kaarten worden nauwgezet bewaard,
in 'n bak waar ze de eeuwen door in blijven.
Maar zijn ooit gegevens nodig, blijkt al gauw
dat je kaart onvindbaar rondzwerft door 't gebouw.

Eksuseer meneer, we moeten eerst nog even alles epibreren.
Bovendien hebt u, zoals dat heet, 'n wandelend dossier.
Wilt u alles op deze zestien formulieren formuleren?
en daarna loket negen sub-afdeling B?
De ambtenarij zorgt voor sensatie,
leve de burokratie!

Zit je zonder geld en ben je werkeloos?
Kun je bijstand vragen van Sociale Zaken?
Langs loketten, kamers, sekties en buro's,
om je hoge nood aannemelijk te maken.
En je hoort steeds, al verlies je je geduld,
al heb je honderd formulieren ingevuld:

refrein

Ga je ooit bij 'n instantie in beroep?
wil je tegen 'n beslissing protesteren?
Stuur je vlijtig 'n bezwaarschrift: komt de poep.
Ga je na 'n maand of drie 's informeren:
dan weet niemand waar je eig'lijk over praat.
Tot 'n ambtenaar je uitlegt hoe dat gaat:

Ekskuseer meneer, we moeten eens nog even alles epibreren.
Bovendien hebt u, zoals dat heet, 'n wandelend dossier.
Wilt u alles op deze zestien formulieren formuleren?
en daarna loket negen sub-afdeling B?
De ambtenarij zorgt voor de sensatie,
val dood met je burokratie!

foto Kors van Bennekom

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Sociaal gevoel

● tekst onbekend ● muziek Frits Lambrechts

Er is niet één met sociaal ge—voel, zij zijn door lopend bezig uit te kie———nen. Want 't zijn schoften met één en 't zelfde doel: hoe zij aan jou nog meer kunnen ver—die———nen; hoe zij zich nog meer kunnen ver—rijken, door jouw pres—tatie of door nog minder loon. Want als het moet dan gaan zij over lijken. Hun soci— aal ge—voe———————1: het is een hoon.

Meestal zijn hun tongen van fluweel
met zoete klank en altijd vol begrip.
Maar het venijn steekt achter in hun keel,
zij spuwen 't uit als 't even tegen zit.
Want jij bent toch die hele kleine man
die zij desnoods met geweld willen breken.
En pas jij niet in hun duister plan
dan zullen zij zich heus wel wreken.

Zij zijn en blijven nimmer te vertrouwen,
alleen gedwongen geven zij iets toe.
Zij geven uit zichzelf niets uit hun klauwen.
Zij doen, maar vraag ze nooit waarom en hoe,
wie of nu de dupe wel zal worden.
Het deert hen niet als zij het maar niet zijn,
zij krijgen vast niets minder op hun borden.
Hun sociaal gevoel: het is maar schijn.

Dit lied is in een uitvoering van Frits Lambrechts te vinden op de Pegafoon LP 'Voor een ieder die zichzelf respekteert' LLP 7841.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Werk in een fabriek

● tekst Inge van Beek, 1977 ● muziek Joke Dame

Werk in een fabriek aan de lopende band, je lichaam word ziek, het ver—
moordt je verstand. 't Ver—moordt je verstand, maakt je leven kapot.
Doe er iets aan voordat je geest verrot! We ne-mer zijn brood.

We hebben recht op arbeid op menswaardige manier,
werken op stukloon geeft weinig plezier.
Aan gevaarlijke stoffen staat ons lichaam bloot,
onze dood: de ondernemer zijn brood!

Acht uur of meer in een moordend bedrijf. Mensen sta op en
vecht voor je lijf. Vecht voor je recht, vormt samen een macht.
Eenheid in de strijd, daar ligt onze kracht. Wer-kers ver-e —nig je,
sa —— men staan we sterk!

Krachten gebundeld in vakbond en partij,
communisten, socialisten zij aan zij
strijden samen voor beter werk.
Werkers verenig je, samen staan we sterk!

foto Han Singels

www.toneelwerkgroepproloog.nl

De vulspecialist

● tekst Stempelkoor

Uren, dagen, maanden, jaren
steeds hetzelfde, telkens weer.
Steeds dezelfde gebaren:
linksom, rechtsom, op en neer.

Zakken, zakken, zakken, zakken
schieten in een flits voorbij.
Baksteenplak in zakken pakken,
massa's zakken op 'n rij.

Balen, balen, balen, balen,
balen met 'n groot rood merk.
Balen brengen, balen halen,
balen doe ik van dit werk.

'k Slaap 's nachts niet zoals de meesten.
'k Zit krampachtig overend
met m'n hoofd vol boze geesten
en m'n longen vol cement.

Ik ben hoop'loos aan 't vervlakken.
Ik stomp langzaam heel'maal af.
Met dit stomme zakken pakken
zak ik langzaam naar m'n graf.

Het Stempelkoor uit Maastricht is begonnen vanuit een werklozenprojekt. Nog voor dat het koor goed-en-wel bestond had de VPRO er al lucht van gekregen en werd het Stempelkoor gevraagd op te treden in een programma over werkloosheid. In het repertoire wil het Stempelkoor zich richten op de problematiek van werklozen.

foto Han Singels

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Arbeid adelt

● tekst en muziek Herman Veugelers ● Nederlandse tekst Herman Veugelers

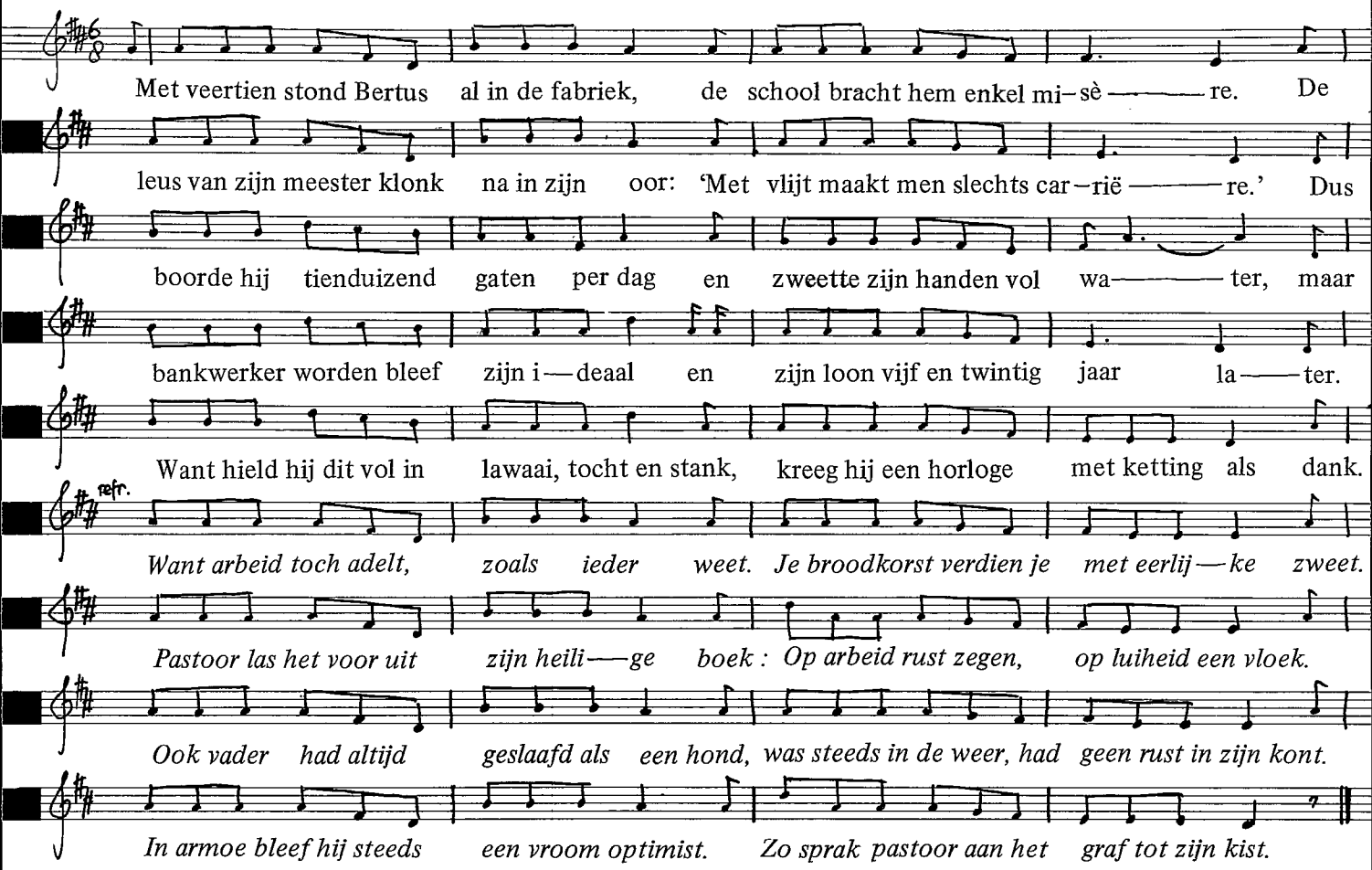

Toen Bertus na tien jaar zijn werk overwoog,
bleek zijn toekomst al meer dan wat dromen.
Van de leus van zijn meester toen vroeger op school,
was nu toch al veel uitgekomen.
Hij was nu al ploegbaas van zeventien man,
die boorden voor hem nu de gaten.
Had een vrouw en een snotjong, een huis en een geit,
teevee en pick-up met tien platen.
En boorde hij nog maar tien jaar aan zijn bank,
kreeg hij een horloge met ketting als dank.

refrein

Het was de Utrechtse groep Rapalje die het lied naar ons opstuurde. Wat zij stuurden was een 'vertaling'. Het oorspronkelijke lied is geheel in het Limburgs. Herman Veugelers kon waardering opbrengen voor de vertalers omdat zij het lied letterlijk hadden vertaald, om niet te rigoreus te hoeven ingrijpen in het lied. Toch was hij niet met het resultaat tevreden en maakte zelf een vertaling in het Hollands, waarbij — naar zijn zeggen — de gevoelswaarde niet verloren is gegaan.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Zo ploeterde Bertus zijn jaren aaneen
en kwam tot een mooi jubileum.
Met een hoogmis en preekje als dank voor zijn werk,
het koor zong : 'Laudamus Te Deum'.
En op de receptie heeft de directeur
de ijver van Bertus geprezen
en hem tot voorbeeld aan velen gesteld,
met zijn rusteloos beulen en pezen.
Dus kreeg hij een kruikje met pittige drank
en ook dat horloge met ketting als dank.

refrein

De originele Limburgse tekst

Graatje woar vaertaen en gong noa 't febrik,
hae wou eine bankwirker waere.
Op sjoal haw de meister heum altied gezag :
'Mit vlijt maakt men slechts carrière.'
Dus gong hae mit iever metein aan de sjlaag
en boarde per daag doezend gater.
En es heum dat soms waal de sjtroat ens oet hong,
dan dach hae mer ummer aan later.
Want heel hae dat vol vief en twintjig joar lank
kreeg hae ein horloge mit ketting es dank.

Want arbeid dae adelt, dat is toch ein feit,
dien bottram verdeens te mit aerlike sjweit
en ouch in de biebel doa zaet de profeet :
'Op wirke rös zaege, op voeligheid neet.'
En ouch ziene pap sjikde zich in dat lot,
haw gemoard wie ein paerd, haw gein rös in z'n vot.
In de vreze das heren woar hae eine sjlaaf,
dat zag ouch pesjtoar wie hae sjtong aan zien graaf.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Noa vieftaen joar sjofte keek Graatje ens om.
Hae veulde zich ech neet bedroage,
want wat men heum vreuger altied haw gezag,
doa woar toch gein woard van geloage.
Hae woar noe al ploogbaas van zeventaen man,
die boarden veur heum noe de gater.
Haw ein vrouw en veer poete, ein hoes en ein geit,
eine goudvesj, teevee en 'ne kater.
En boarde hae nog mer taen joar aan dees bank,
kreeg hae ein horloge mit ketting es dank.

refrein

Zoa moarde os Graatje zien joare aanein
en koam tot ein sjoan jubileum,
mit ein hoagmes plus praekske es dank veur zien werk
en 't koar zong Laudamus Te Deum.
En op de receptie haet den direkteur
den iever van Graatje gepreze
en heum tot veurbeeld van veule gesjteld
mit zien rösteloos sjofte en paeze.
Dus kreeg hae ein kruukske mit pittige drank
en ouch dat horloge mit ketting es dank.

refrein

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Voor werk en werkgelegenheid

● tekst en muziek Peter Berman, 1975

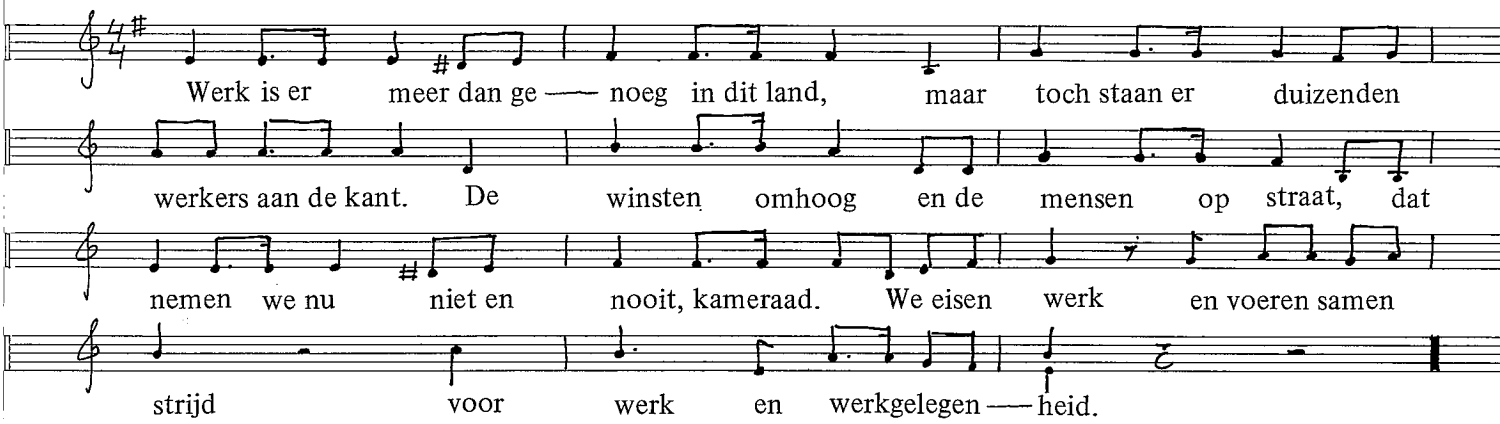

Kom je van school, heb je 'n vak aangeleerd,
dan ben je teveel. Staan je handen soms verkeerd?
Een ander werkt jaren en staat dan op straat.
Dat nemen we nu niet en nooit kameraad.
We eisen werk en voeren samen strijd
voor werk en werkgelegenheid.

Enka en Seriös tonen ons aan:
ontslagen en sluitingen zijn te weerstaan
door eenheid van aktie. Geen man meer op straat.
Want bezettingen zijn nu tot wapens gemaakt.
We eisen werk en voeren samen strijd
voor werk en werkgelegenheid.

Dus eenheid van aktie voor werk in ons land.
En eenheid van aktie voor meer loon in onze hand.
Dus eenheid van aktie, geen man meer op straat.
Want dat nemen we nu niet en nooit, kameraad.
We eisen werk en werkgelegenheid,
voor werk en werkgelegenheid.

Werkgelegenheid in Leiden naar de maan.
De GROF zet weer tientallen mensen uit hun baan.
Maar we zullen bewijzen dat 't zo niet langer gaat.
Want dat nemen we nu niet en nooit, kameraad.
We eisen werk en voeren samen strijd
voor werk en werkgelegenheid.

Ben je een vrouw, heb j'een baantje versierd
dan krijg je minder loon, hoewel je 't zelfde presteert.
Promotie vergeet maar, de mannen gaan vóór.
Dat nemen we niet, dat gaat zo niet langer door.
Wij eisen werk en voeren samen strijd
voor werk en werkgelegenheid.

Dit lied is ook bekend onder de titel 'Werkloosheidslied' en wordt door erg veel koren gezongen. Het werd in 1975 geschreven voor het tweede Volkskongres in Groningen.
Het derde kouplet, later gemaakt door het ANJV-koor Groningen, bezingt de eerste bedrijfsbezettingen in Nederland. Het resultaat van beide akties was dat reorganisatie- en sluitingsplannen moesten worden ingetrokken en dat zo de werkgelegenheid — althans voorlopig — werd behouden.
De laatste twee koupletten zijn instant-poëzie van onbekende gebruikers.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Weverslied

● tekst Walter de Buck ● muziek traditioneel

Wevers, d'r is iets aan het broeien, je voelt niet genoeg de hongerpijn.

Op vier getouwen moet je knoeien als je laf ge——noeg zult zijn.

refr.

Nee ka——me——raad, zeg nee, nee, wij doen daar niet aan mee.

Want zonder ons kunnen de rijken toch niet le——

ven, zon——der ons kunnen de rijken niet be——staan.

Waar——om zouden we onze bes—te krachten ge——

ven? Als we staken is het met heel de zooi ge——daan.

Waar——om zouden we onze bes—te krachten ge——

ven? Als we staken is het met heel de zooi ge——daan.

De fabrikant kan niet konkurreren,
't is al honderd jaar hetzelfde lied.
Maar als een stinkerd op het bal paraderen.
En het werkmanszweet hindert hem niet.

refrein

Als je op vier getouwen gaat knoeien
zit de helft der wevers zonder brood.
Die moeten de straat op en neer draven,
tot kwaad gedoemd of tot hongersnood.

refrein

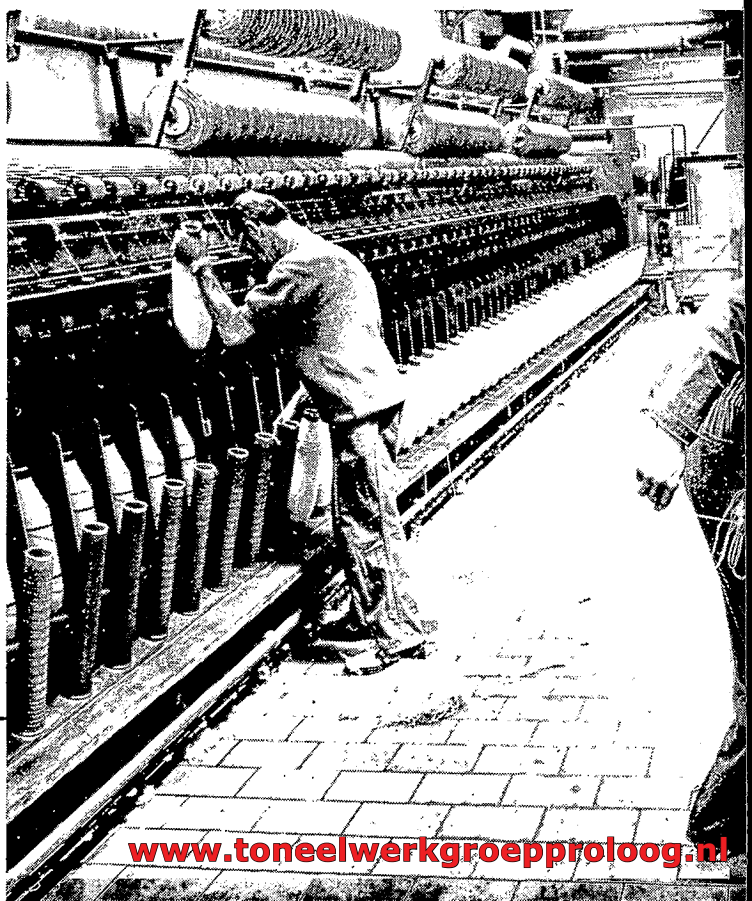

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Het helpt niet op de machines te vitten,
het is niet daar dat het kwaad hem zit.
Maar het volk moet zelf de fabrieken bezitten
zodat het zijn volle loon geniet.

refrein

Stakerslied, een bewerking van Rapalje.
● tekst Rapalje ● muziek traditioneel

Mensen moet je nou eens horen,
er is echt iets aan de hand.
Fabrieken verdwijnen, werk verloren,
kapitaal naar 't buitenland.

Nee, iedereen, zeg nee,
nee daar doen wij niet aan mee.
Nee daar doen wij niet aan mee.
Want zonder ons kunnen de rijken toch niet leven.
Zonder ons kunnen de rijken niet bestaan.
Waarom zouden we onze beste krachten geven,
als we staken is het met heel de zooi gedaan.

Ik zou best wat minder willen werken,
een ander krijgt dan ook een kans.
'Oké', zegt de baas, 'dat zul je merken,
ik breng je loon wel in balans'.

refrein

Het helpt niet op machines te schelden,
daarin zit het kwaad 'm niet.
Maar het volk moet de fabrieken bezitten
zodat het van zijn volle loon geniet.

Ja, iedereen, zeg ja,
ja dat is waar ik voor sta.
Ja dat is waar ik voor sta.
Want zonder ons kunnen de rijken toch niet leven.
Zonder ons kunnen de rijken niet bestaan.
Waarom zouden we onze beste krachten geven,
als we staken is het met heel de zooi gedaan.

foto Han Singels

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Stakingslied

● tekst Bertolt Brecht ● muziek Louis Andriessen, Ton Beckers ● Nederlandse tekst Jacq Firmin Vogelaar, Louis Andriessen

Kom naar buiten kame——raden, riskeer de
cent die geen cent meer is; de slaap-plaats waarop het regent en het
werk dat je morgen kwijt bent. *Naar bui——ten! de straat op! Strijdt! Om te*
wachten is het nu te laat. Help je——zelf door ons te helpen, help je
zelf door ons te helpen. Wees soli——dair!
Kom naar buiten, trotseer de ge——weren en blijf
eisen je loon. Als je weet dat je niets te ver—liezen hebt, heeft jullie po-
litie niet genoeg ge———weren. *Naar helpen, help je zelf door ons te*
hel pen. Wees soli dair!

In het najaar van 1971 hebben een aantal studenten van de Theaterschool in Amsterdam, onder leiding van Paul Binnerts gewerkt met en aan 'De Maatregel', Brechts meest ontwikkelde leerstuk. Later sloot de komponist Louis Andriessen zich bij het projekt aan, om het stuk van muziek te voorzien. Het Stakingslied is een van de vele liederen in het stuk. Voor uitgebreidere informatie over dit projekt kun je lezen Te Elfder Ure 19, Kultuur en Politiek: Brecht, het leerstuk, Nijmegen 1975.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Prijskompensatie

• tekst Jelle de Gruyter, 1977 • muziek Stevie Wonder • melodie Ebony Eyes, met toestemming van EMI Publishing Music Holland

In tijden van recessie en krisis
klagen de ondernemers steen en been.
Want de schuld van alle narigheid
zijn de lonen, roept meneer Van Veen.
Te hoge lonen dus lage winst
en zonder winst is er geen werk.
Dus die prijskompensatie,
die schrijf je voortaan maar op je buik.

Dankzij het voordeel van drie jaar loonwet
stegen de winsten als een maanraket.
Toch ging de werkeloosheid nog omhoog,
en de prijzen als een pijl uit de boog.
Er deugt niets van die rekensom,
krom is recht en recht wordt krom.
't Is een ondernemers-leugen,
daar trappen we allang niet meer in.

Als kompensatie er niet goedschiks komt
dan krijgt Van Veen met ons behoorlijk stront.
Want dan leggen we het werk neer.
Met z'n allen staan we sterk in de bond.
En dan gaan we het wel halen.
Ze zullen kompensatie betalen.
Anders komen we het wel halen,
we zorgen dat dat geld er snel komt
We zorgen dat het er komt.

foto Han Singels

foto Eduard de Kam

In de regeerperiode van het rooms-rode kabinet Den Uyl-Van Agt is er gebruik gemaakt van de machtigingswet, om de lonen aan banden te leggen. Mede dankzij de oliekrisis waren de winsten van een groot aantal bedrijven in de jaren '75 en '76 flink gestegen. Toch was het bedrijfsleven niet tevreden en moest de volledige automatische prijskompensatie het ontgelden. In februari 1977 is er massaal gestaakt voor handhaving van de kompensatie.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Marslied der fabrieksarbeiders

● tekst onbekend ● muziek Hanns Eisler ● Nederlandse tekst M. Beversluis

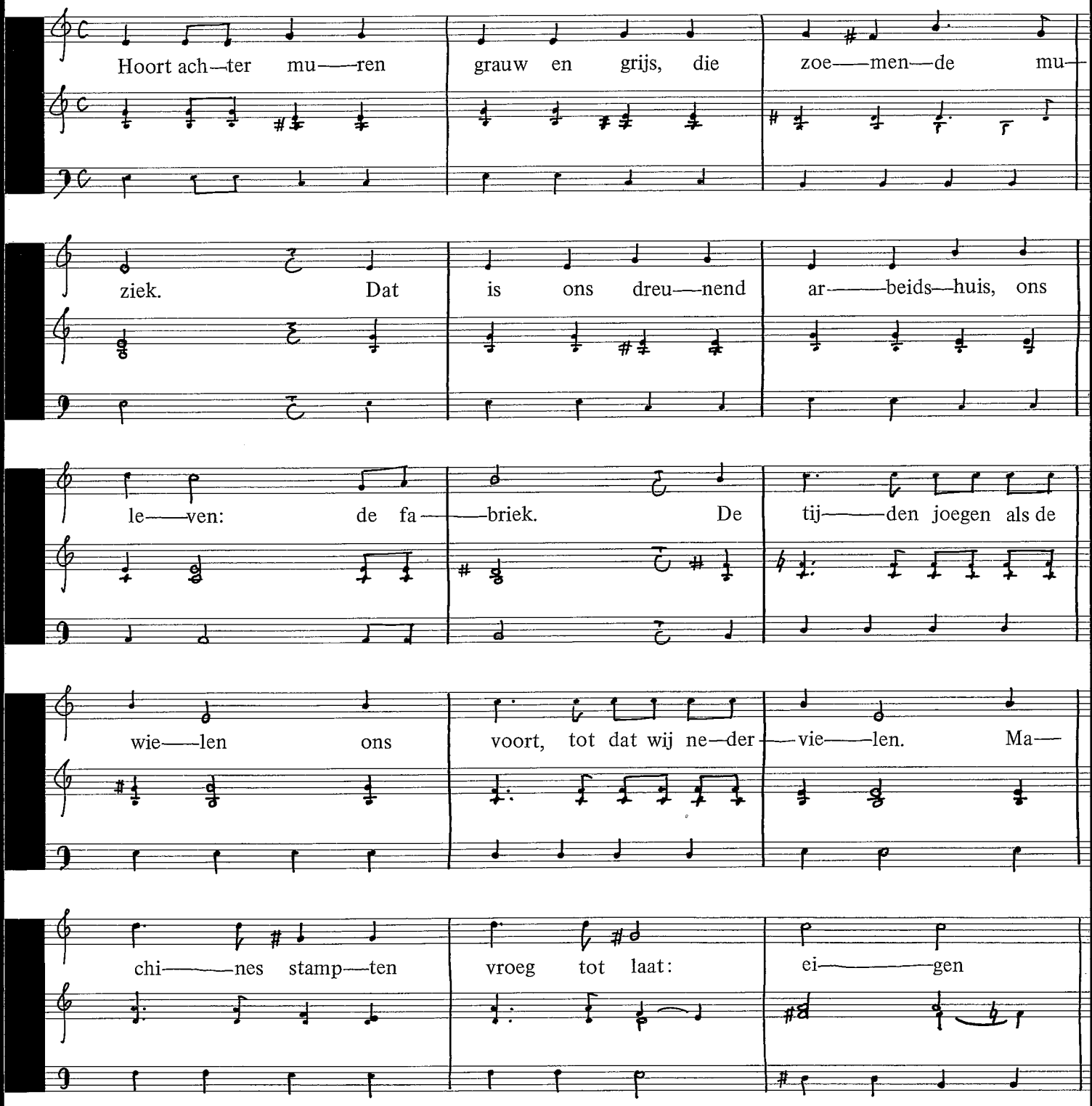

www.toneelwerkgroepproloog.nl

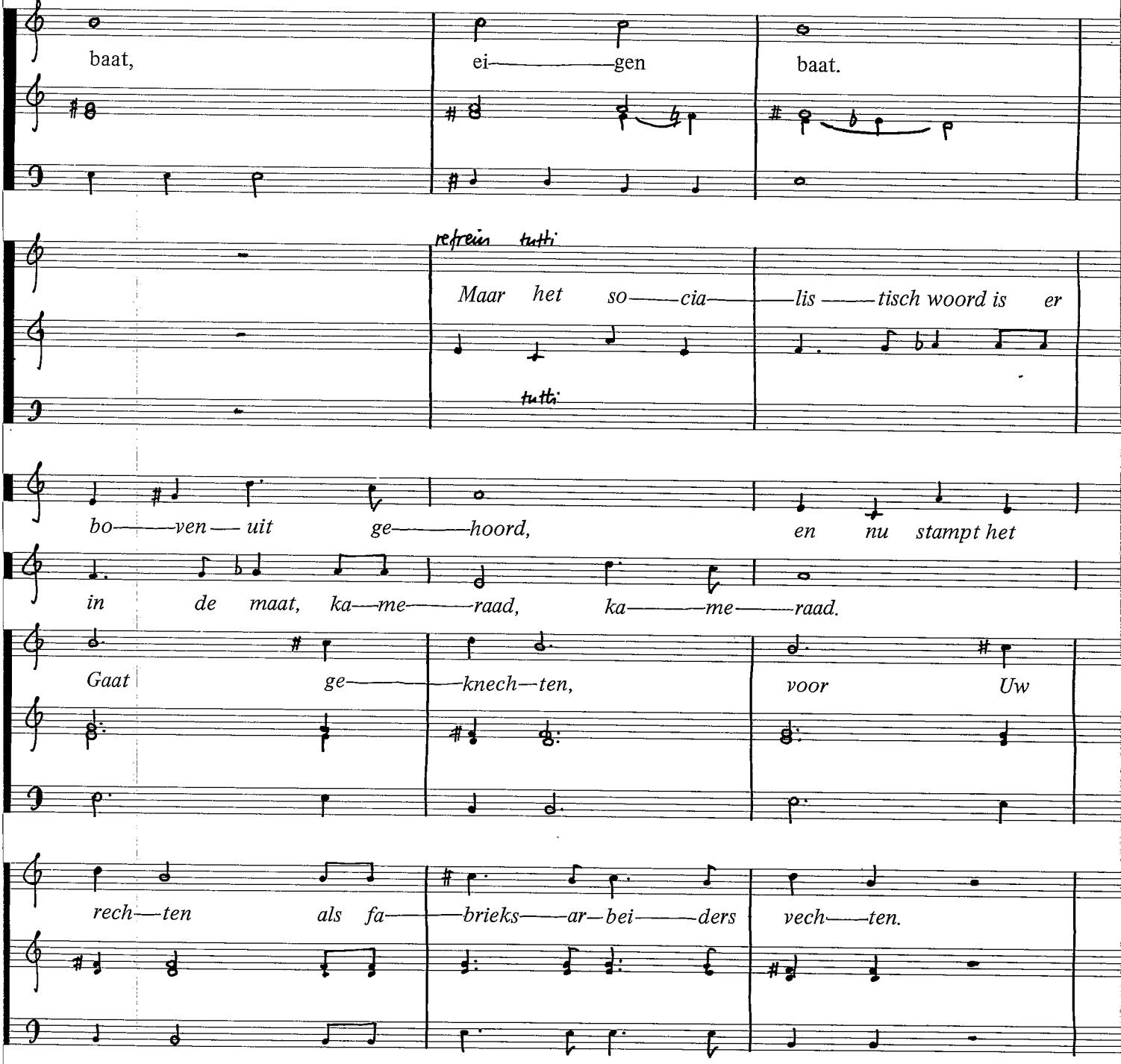

www.toneelwerkgroepproloog.nl

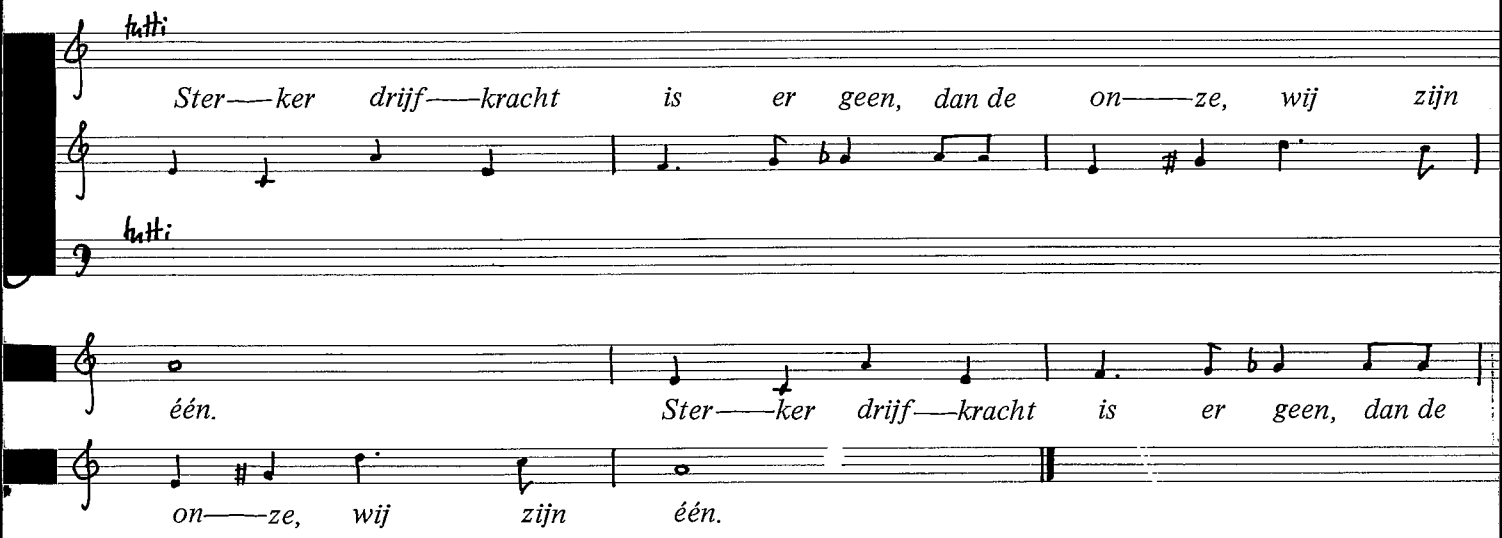

Het tempo dreef ons zwepend voort, wij werden zwak en ziek.
De eenderkerend arbeid werd een doodse molenwiek,
haar donker kruis heeft ons geslagen. De winzucht deed de zielen jagen.
De muren mompelden massaal:
kapitaal, kapitaal.

refrein

De eis des meesters gilde weer, bij ieder aanvangssein.
Zij floot ons elke avond uit; de almacht hield ons klein.
Wij hokken saâm als hongerslaven. Wij lagen onder vrees begraven.
En elk verzet werd half-gelukt:
onderdrukt, onderdrukt.

refrein

Hoort achter muren grauw en grijs, die zoemende muziek.
Dat is het groeiend leger van de mannen der fabriek.
De heren dreigen als de wielen, die grootse eenheid te vernielen.
Hun stemmen loeien nu rondom:
houdt hen dom, houdt hen dom.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Tegen fascisme

39 Fascisme is moord
40 Niemand of wij allen
41 Slaaf
42 De heimelijke opmars
44 De veensoldaten
46 De moerbrigade
47 Eenheidsfrontlied
48 De gedachten zijn vrij
49 Ballade van de vrijheid van gedachte
50 Spanjelied
51 Costa del Sol
52 Lied tegen de Duitse overheersing
54 EEG-lied
56 Tegen het neo-fascisme
58 Terrorist

www.toneelwerkgroepproloog.nl

tegen fascisme

foto Oscar van Alphen

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Fascisme is moord

● tekst Johan F. Keja, 1935 ● muziek onbekend

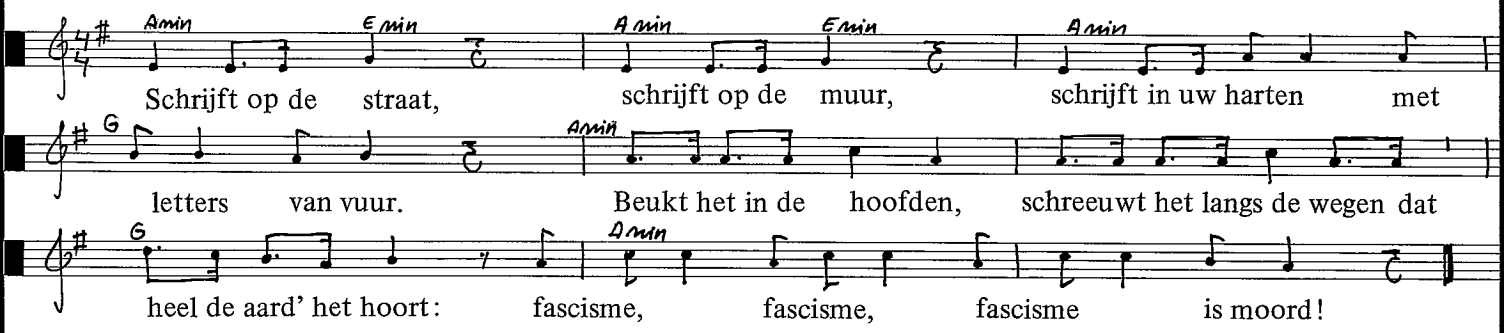

Zegt het uw vrouw,
zegt het uw kind,
spreekt met uw makkers
dat elk zich bezint.
Spreekt het uit in koren,
draagt 't naar de winden
dat heel de aard' het hoort:
fascisme, fascisme,
fascisme is moord!

Zegt het uw man,
zegt het uw kind.
Gaat tot de werkers
vóór 't moordtuig begint.
Schreeuwt het in de landen,
schreeuwt het over zeeën
dat heel de aard' het hoort:
fascisme, fascisme,
fascisme is M O O R D !

Voor dit lied bestaat een arrangement voor orkestbegeleiding, gemaakt door Boudewijn Tarenskeen.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Niemand of wij allen

● tekst Bertolt Brecht, 1934 ● muziek Hanns Eisler ● Nederlandse tekst Sijmen Tol, 1978

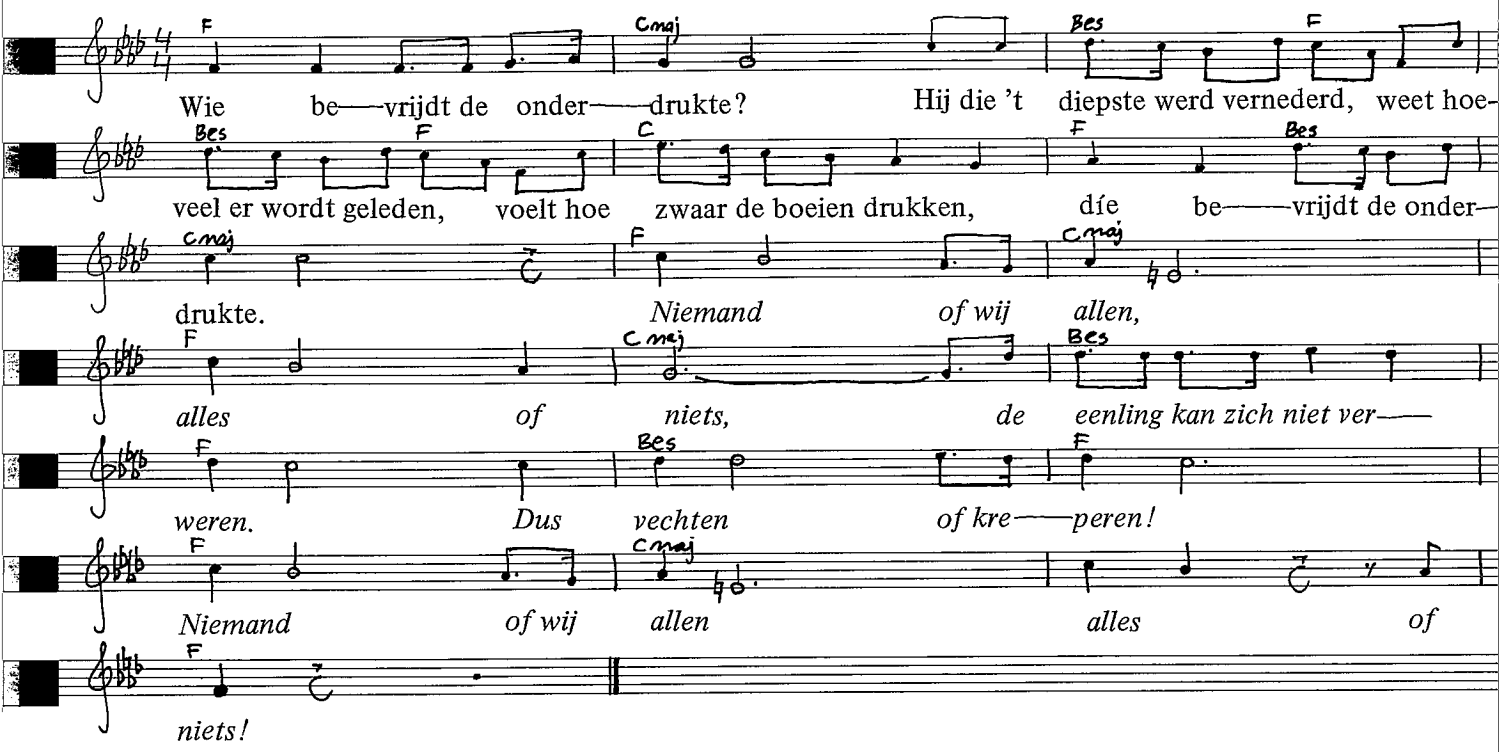

Als de volken honger lijden,
wie zal dan hun nood verlichten?
Vraag het hen die onderliggen.
Slechts die zelf voor vrijheid strijden
helpen hen die honger lijden.

refrein

Wie zal alle wonden wreken,
toegediend door rassenhaters?
Dat zijn ook de winstenmakers
die ons hier ons werk ontnemen.
Samen zullen wij ons wreken.

refrein

Als wij hier de bazen treffen
helpt dat daar de nood opheffen,
dat is nodig te beseffen.
Solidariteit betekent
samen onderdrukking breken.

refrein

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Slaaf, een vertaling

Slaaf, wie zal jou bevrijden?
De proleten zijn jouw kameraden.
Zij zijn niet doof, zijn niet blind,
zij horen jouw geschreeuw, zij zien je:
Wie zal jouw bevrijden?

Niemand of wij allen, alles of niets.
Een eenling kan zichzelf niet redden,
je krijgt de kogel of de boeien om.
Niemand of wij allen, alles of niets.

Wie, vertrapte, zal jou redden?
Jij, die martelingen moet verdragen,
sluit je aan, wij zullen slagen.
Ondanks onze zwakte
zullen wij, proleet, jou wreken.

refrein

Wie, gedoemde, zal het durven?
Wie zijn lasten niet meer dragen kan,
die moet om hulp gaan bij diegenen,
die uit noodzaak zorgen dat het
nu is en niet morgen.

refrein

www.toneelwerkgroepproloog.nl

De heimelijke opmars

● tekst Erich Weinert, Ernst Busch ● muziek Hanns Eisler ● Nederlandse tekst Piet Bossers, Ton Beckers

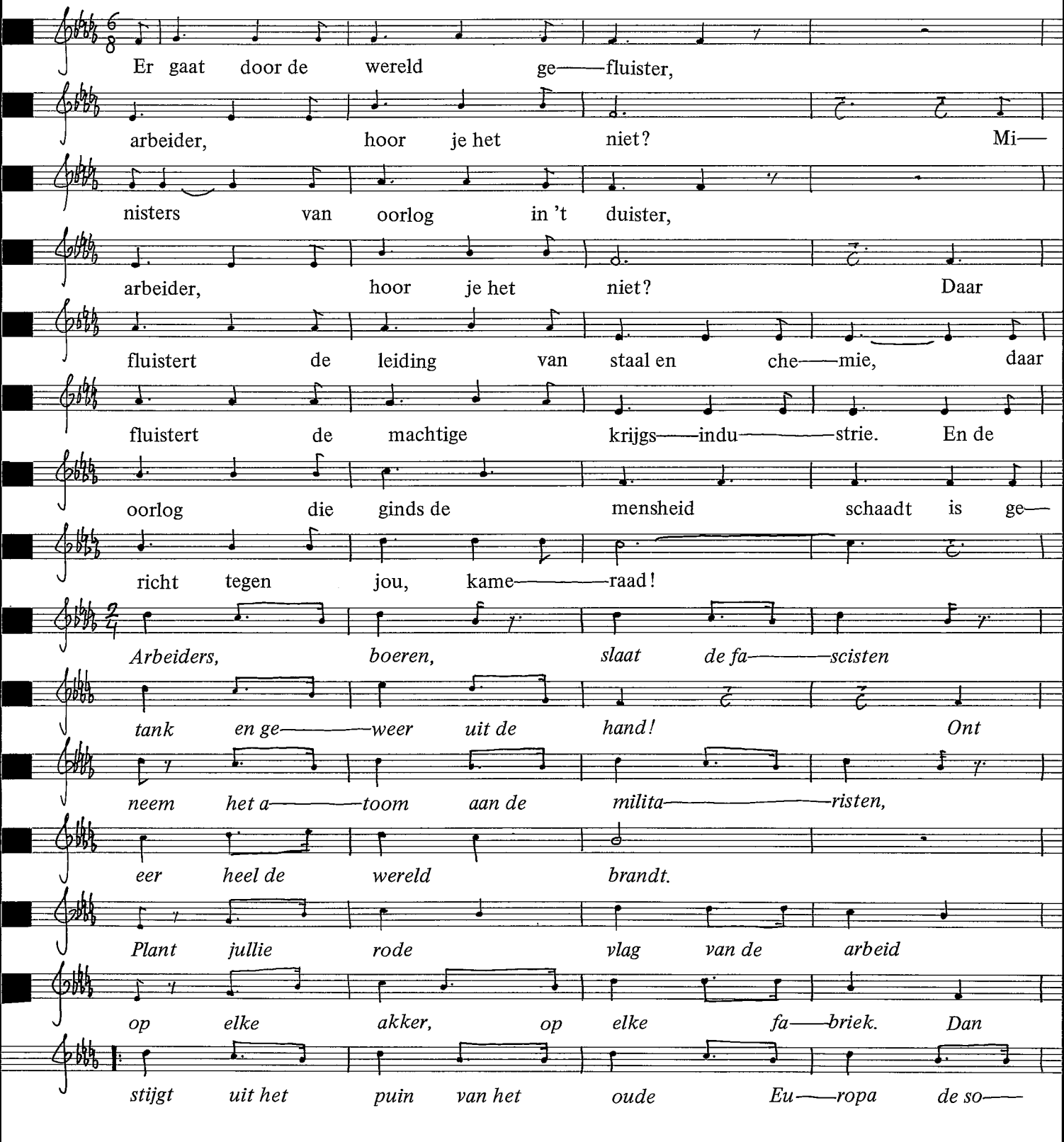

www.toneelwerkgroepproloog.nl

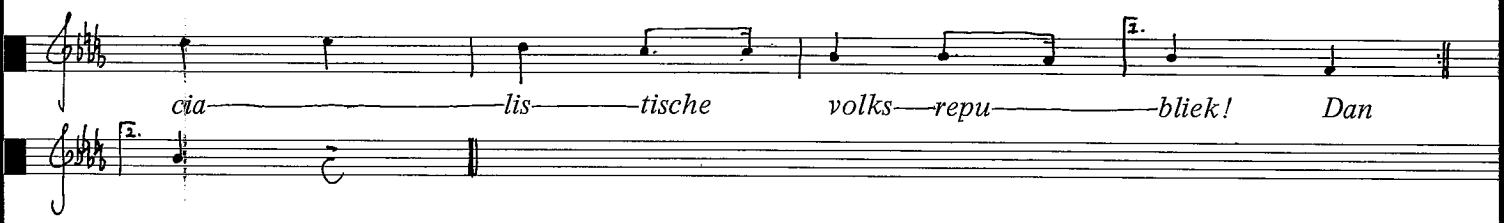

Een versie van het ANJV-koor

● tekst Erich Weinert, Ernst Busch ● muziek Hanns Eisler ● Nederlandse tekst Erik Meyer

Er gaat door de wereld gefluister,
arbeider, hoor je het niet?
Het zijn de stemmen van oorlogs-hetzers,
arbeider, hoor je ze niet?
Het zijn de stemmen van olie- en staalproducenten,
gefluister van alle continenten.
De aanval op onze rechten is hun devies.

Arbeiders, boeren, slaat de fascisten
dolk en geweer uit de hand.
Ontrukt de atoommacht aan militaristen
vóór alles in oorlog verbrandt.
Plant je rode banieren van d'arbeid
op elke akker, in ieder bedrijf.
Dan zal uit de puinhoop van heden ontstaan
een nieuwe socialistische maatschappij.

Arbeider hoort ge het dreigend misbaar?
't Geschreeuw over naties en rassen?
Dat is de oorlog van de heersers der aard',
tégen de arbeiders-klasse.
De aanval tegen de linkse krachten
is 't doel van de kapitalistische machten.
De samenzwering waarom het hen gaat
is gericht tegen jou, kameraad.

refrein

www.toneelwerkgroepproloog.nl

De veensoldaten

● tekst Johann Esser, Wolfgang Langhoff, 1933 ● muziek Rudi Goguel ● muzikale bewerking Hanns Eisler
● Nederlandse tekst Henk Wielek, 1935 ● bewerking ANJV-koor Groningen

Waarheen we de blik ook keren: veen en hei slechts
om ons heen. Elk genot hier te ont——beren,
trooste——loosheid straalt van 't veen. *Wij zijn de veenbri——*
ga——de en trekken met de spa——de in 't
veen.

Hier op deze kale vlakte
werd voor ons dit kamp gebouwd.
Daar zijn wij, toen men ons pakte,
achter 't prikkeldraad gestouwd.

refrein

's Morgens trekken wij in rijen
om te werken naar het veen.
Graven, in de hitte lijden,
met de wachten om ons heen.

refrein

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Huiswaarts, huiswaarts, de gedachten
steeds naar ouders, vrouw en kind.
Dat geeft ons toch weer de krachten!
is wat ons aan 't leven bindt.

refrein

Wachten zijn steeds op hun posten
achter 'n haag van prikkeldraad.
Vlucht zal slechts het leven kosten,
geen kans hier voor 'n veensoldaat.

refrein

Toch is er voor ons geen klagen,
eeuwig kan 't geen winter zijn.
Eenmaal komen voor ons dagen
dat we zeggen: eind'lijk vrij!

Dan trekt de veenbrigade
niet meer met de spade in 't veen.

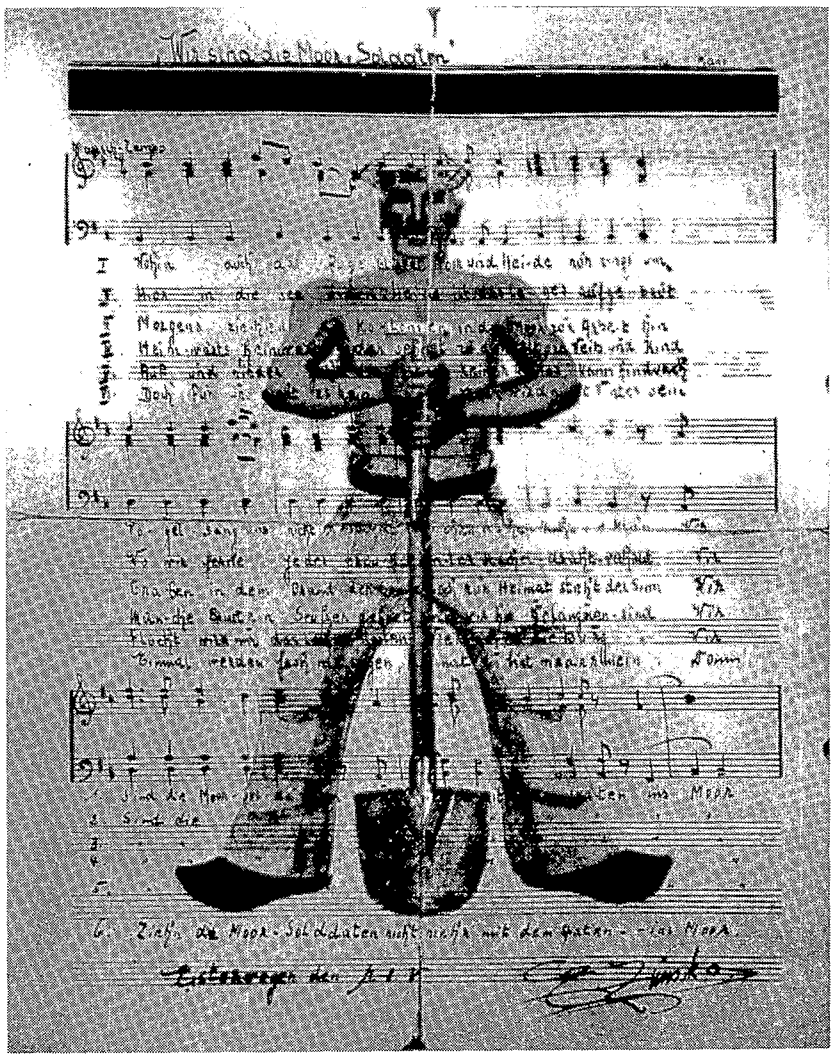

'Die Moorsoldaten' ontstond in 1933 als een van de eerste KZ-liederen in het koncentratiekamp Papenburg in Börgermoor (Duitsland), naar aanleiding van een kulturele manifestatie onder de naam 'Circus Conzentrazani'. De oorspronkelijke tekst werd nog voor de manifestatie gewijzigd omdat men vreesde dat de SS-kampleiding de manifestatie zou verbieden. Hanns Eisler hoorde het lied van een exgevangene, in Londen 1935 en maakte voor Ernst Busch een bewerking. Hierdoor werd het lied heel populair in de Internationale Brigade, ten tijde van de Spaanse Burgeroorlog (1936-1938).
In Nederland wordt zowel de vertaling van Henk Wielek uit 1935 gezongen, als de versie van Jaap van de Merwe uit 1968.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

De moerbrigade

● tekst Johann Esser, Wolfgang Langhoff, 1933 ● muziek Rudi Goguel ● muzikale bewerking Hanns Eisler
● Nederlandse tekst Jaap van de Merwe

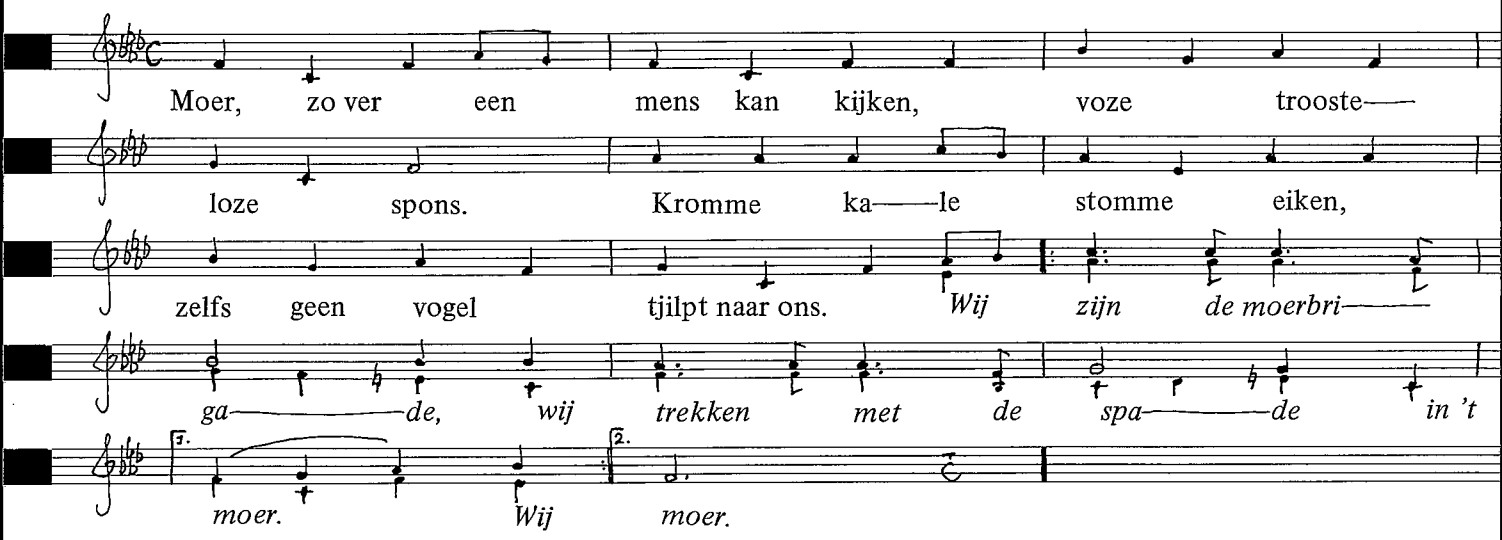

's Ochtends sjokken we met schoppen
naar ons eindeloos karwei.
Zon, die blakert op de koppen
mijmerend van ooit-weer-vrij?

refrein

Schildwacht loopt met stugge stappen
langs vier hagen prikkeldraad.
Niemand, niemand zal ontsnappen,
vlucht is zelfmoord, kameraad.

refrein

Maar wij willen blijven hopen,
elke winter vindt z'n eind.
Eenmaal zwaait de poort hier open
en de tirannie verdwijnt.

refrein

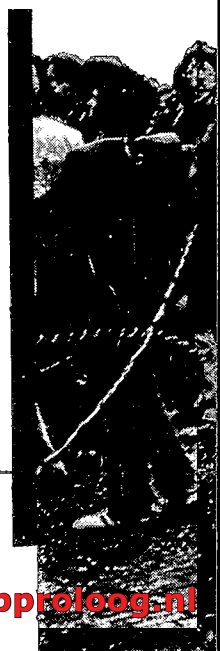

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Eenheidsfrontlied

● tekst Bertolt Brecht, 1935 ● muziek Hanns Eisler ● Nederlandse tekst Peter Berman

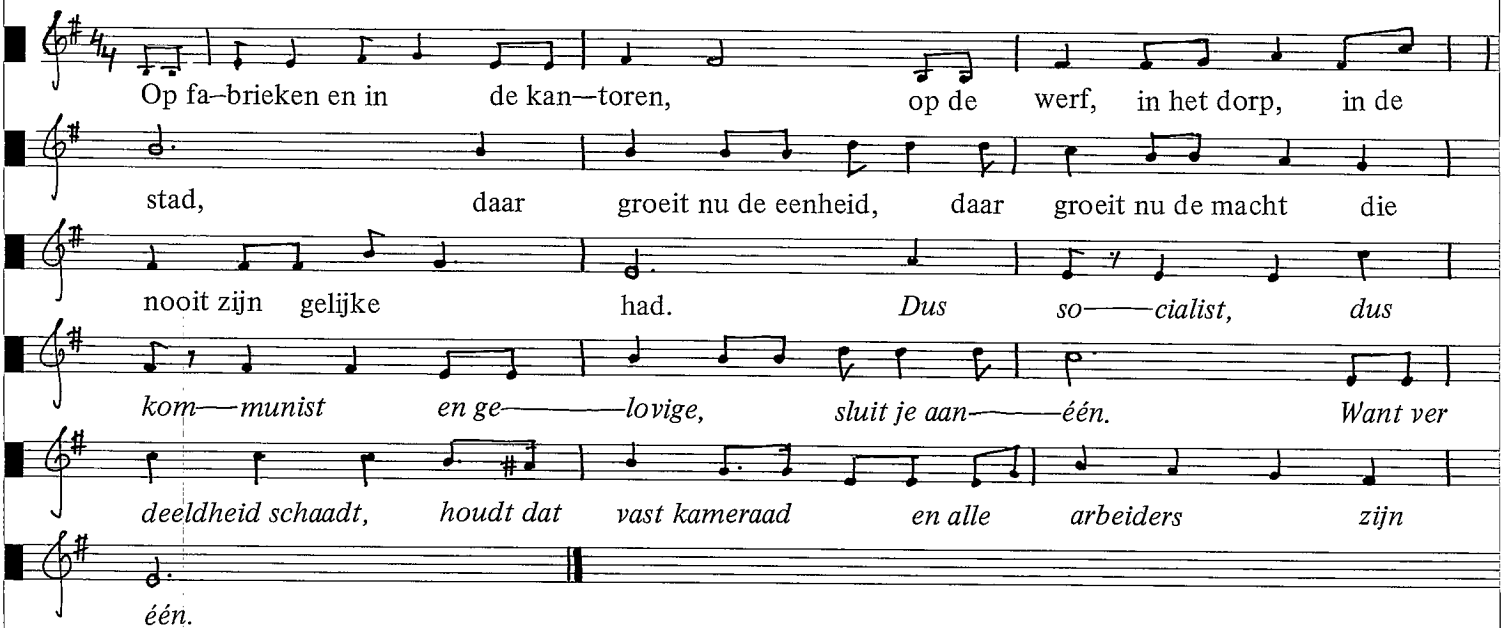

Al onder de laars van 't fascisme
toen kwam die eenheid tot stand.
Gevallen strijders roepen ons toe:
'Bewaar en versterk die band.'

refrein

De eenheid versterkt onze aktie,
de eenheid versterkt onze strijd.
Een strijd voor de vrede, een strijd voor geluk,
een strijd voor gerechtigheid.

refrein

www.toneelwerkgroepproloog.nl

De gedachten zijn vrij

● tekst en muziek onbekend, 1800 ● Nederlandse tekst M.W. Vos

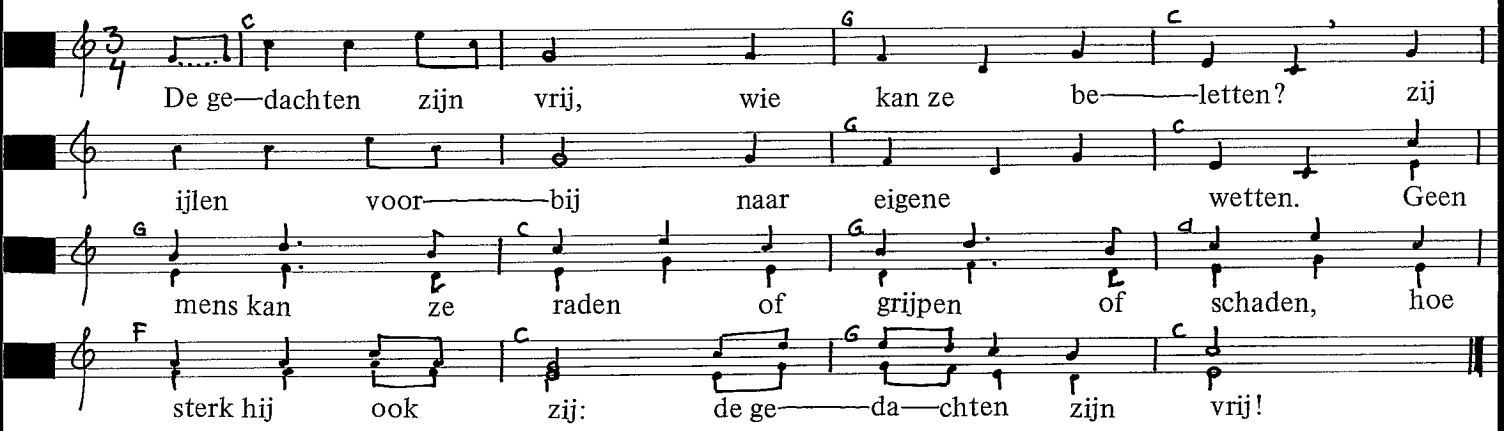

Ik denk wat ik wil, wie zal 't mij verbieden?
mijn denken gaat stil, waarheen het wil vlieden.
Mijn wens en verlangen neemt niemand gevangen,
hoe sterk hij ook zij: de gedachten zijn vrij!

En als men mij sluit in donkere kerker
dan lach ik ze uit, de geest is toch sterker.
Hij breekt onverdroten de grendels en sloten,
en werpt ze terzij: de gedachten zijn vrij!

Ballade van de vrijheid van gedachten, van Walter Mossmann.

In die oude duistere tijden
was het leven hard en wreed.
Toen het denken nog niet vrij was
en de dood vond wie het deed.
Als de volksmond liedjes blèrde
tegen paus en koningshuis
trok men hem met al z'n teksten
ook meteen zijn tong maar uit.
Zelfs de allergrootste denkers
leden onder de censuur,
en de kleine liedjeszanger
zat gevangen menig uur.
Maar die tijden zijn voorbij:
'De gedachten zijn vrij'.

Het lied is al gevonden op vlugschriften uit ± 1780 in Duitsland, dat immers een lange traditie van kneveling van (liberale) oppositie èn van verzet daartegen kent. In het verlengde van die traditie was dit lied ook populair in de koncentratiekampen van de nazi's. Het verwoordt de geestkracht en het optimisme van mensen die zich tegen de onderdrukking van de vrijheid verzetten.
Het denken echter is steeds onderhevig aan beïnvloeding en manipulatie ; de vrijheid van de gedachten moet dan ook vaak moeizaam bevochten worden. Hierom, en om aan te geven dat vrije gedachten irrelevant en onwezenlijk zijn wanneer ze niet in vrije handelingen kunnen worden omgezet schreef de duitse zanger Walter Mossmann nevenstaande ballade.
(Vertaald door Cathrien de Pater)

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Maar we leven tegenwoordig
in een helverlichte tijd,
en met de gedachtenvrijheid
zijn we heden zeer verblijd.
Iemand dichtte eens zijn mening
over 't leger in dit land
en het stelde 't bij de omroep
aan een redakteur ter hand.
Ach, die heeft hem niet geslagen,
niet gemarteld, niet gespietst.
Slechts het lied niet uitgezonden
en nu is die man failliet.
Dus blijven we er bij:
'De gedachten zijn vrij'.

Annemieke was een onderwijzeres
en ze was blond.
Ook haar mening was een blonde:
ze zei steeds waar het op stond.
Ze verklaarde aan de schooljeugd
'ook de paus is maar een man
zonder pil en zonder kind'ren
en die gaat mijn buik niets aan'.
Maar het hoofd der school is katholiek
heel ruimdenkend, niet beperkt.
En die schreef haar toen een brief,
zodat zij nu niet meer werkt.
Dus blijven we erbij:
'De gedachten zijn vrij'.

Vraag je nu nog wat er vrij is
in het denken, vraag je af.
Want als je de waarheid uitspuwt
zit je zonder werk als straf.
Zonder werk moet je maar hopen
dat je 't met de bijstand haalt.
Dus maar liever halve waarheid,
de and're helft die wordt betaald.
Ach de tong die is gespleten,
het verstand wordt ingeslikt.
Halve leugens krijgen jongen
en de waarheid wordt verstikt.
Dus we blijven er bij:
De gedachten zijn NIET vrij.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Spanjelied

● tekst en muziek Huub de Vriend

Zo—lang in Spanje alle men———sen de prooi zijn van fascisten-
wensen, zó lang zal 't ver————zet er zijn. Zo—
lang de diktatuur nog voort duurt, het buitenland nog steeds haar geld stuurt,
zó lang moet ver————zet er zijn! Door de diktatuur
van kerk en kapitaal is 't Spaanse volk jaren lang de mond ge——snoerd.
'Zonder woorden' is dan ook de lijfspreuk van het leger, dat
telkens weer 't geweer en ander moordtuig opneemt. Tegen 't volk dat lijdt,
tegen 't volk dat strijd. Tegen 't volk dat slechts censuur en onderdrukking heeft gekend,
tegen 't volk dat slechts aan moorden is gewend. Zo—lang in Spanje alle men——sen de
prooi zijn van fascisten———wensen, zó lang zal 't ver——
zet er zijn. Zo———lang de diktatuur nog voort duurt, het buitenland nog steeds haar
geld stuurt, zó lang moet ver————zet er zijn!

foto's
Paul Babeliowski

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Costa del Sol

● tekst en muziek Peter van Meel, 1975

Gmin
In Spanje lope—n beulen rond, zij
Dmaj Gmin
hete—n Gardia Ci———vil. Het zijn de dienaren van het Kapitaal en
Dmaj Dmin
Franco is hun ge——ne—raal. En wie 't fascisme niet belijdt,
♩=♪
daarvoor kent men daar de wurgpaal.
Gmin
Aan Spanje's kust daar is het mooi, het
Dmaj Gmin
heet daar Cost—a del Sol. Daar schijnt de zon en word je bruin, daar
Dmaj Dmin
ligt het w—e—reldge—weten. Maar wie daar vecht voor de vrijheid,
MENO Dmin
en 't fa—scisme niet belijdt: Eche Verria
Gmin Dmin
Baena Sanz Sanchez Bravo Paredes Manot

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Lied tegen de Duitse overheersing

● tekst en muziek onbekend ● bewerking Ronnald Poelman, Jan Lameris, Jan Bommerzon

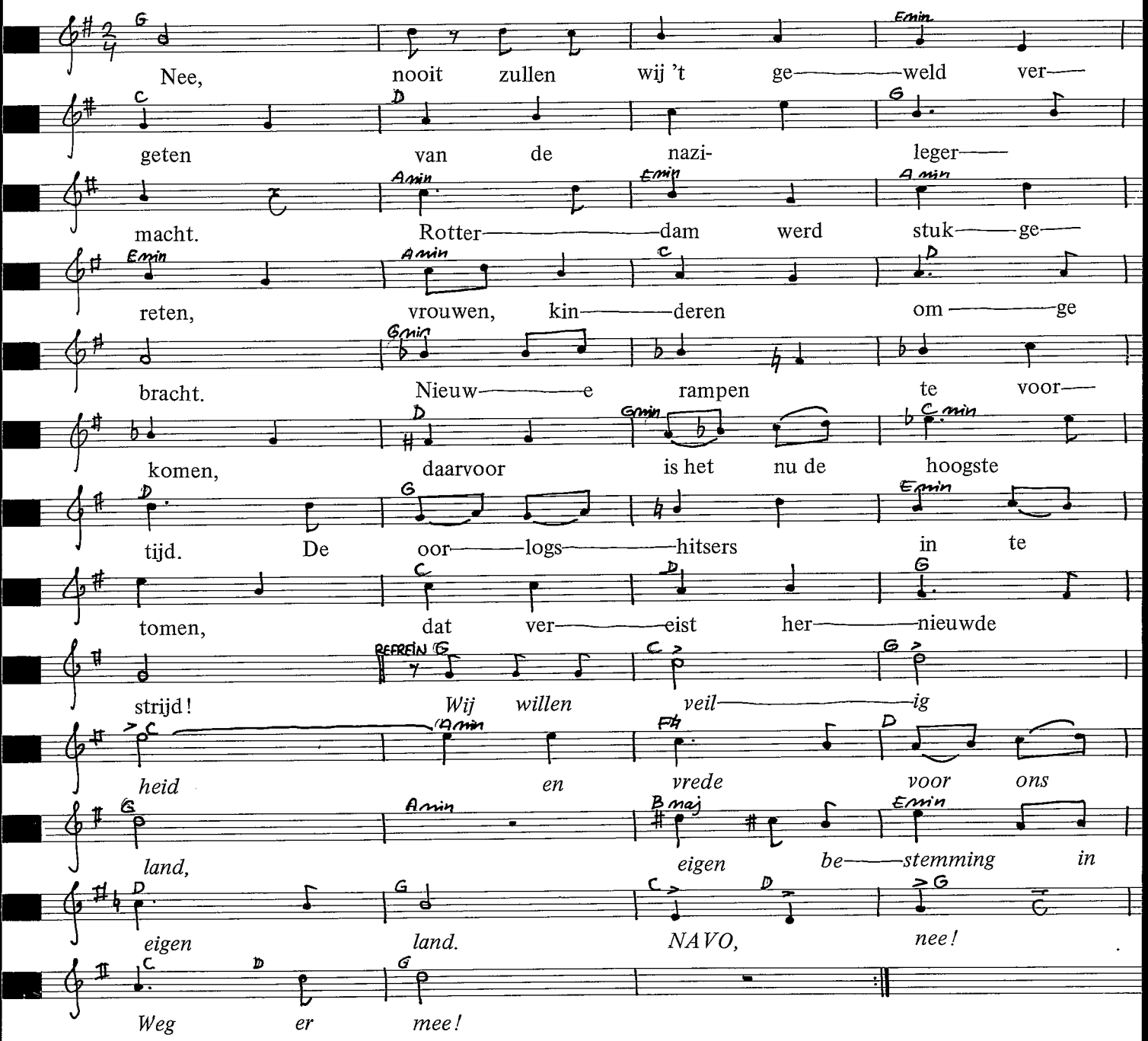

Nee, nooit willen wij de overheersing
die de nazi-beul ons bracht.
Oude nazi's zijn nu bazen
van de nieuwe NAVO-macht.
In het geheim beramen zij
hun oorlogsplannen voor de derde maal.
Maar wij laten ons niet weer verkopen
aan het Duitse Kapitaal.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

refrein

Nee nooit zullen wij weer bukken
voor de zweep der Duitse slavernij.
't Ene Europa dat zij wensen
zal voor ons rampzalig zijn.
EEG- en NAVO-krachten
jagen achter een oud idee.
Wij zullen doorgaan het bedrog t'ontmaskeren.
Kameraad vecht met ons mee.

Wij willen veiligheid en vrede in ons land
ondergeschikt aan de EEG. NEE, NEE, NEE.
Nee tegen NAVO en EEG.
NEE, NEE, NEE, en nog eens NEE.

De plannen tot de oprichting van een Europese Defensiegemeenschap in de jaren vijftig, waren aanleiding tot het schrijven van de oorspronkelijke versie van het 'Lied tegen de duitse overheersing'. Het ANJV-koor Groningen maakte van het lied een aanklacht tegen de NAVO.

foto Oscar van Alphen

www.toneelwerkgroepproloog.nl

EEG-lied

● tekst en muziek Peter van Meel

Wie doet er mee, wie doet er mee, mee, met de E—E—

G? Helmut Schmidt die heeft gesproken,

Hel mut, Hel mut.

Jimmy Carter was erbij: 'Heel Oiropa

wordt verbroederd onder——laidoeng van mai.'

Maar daar doen wij lekker niet aan mee, stik de moord maar met je EEG. Niet nog meer politie en uni—

Nee, lekker niet aan mee met je EEG.

formen of Coca Cola. *Wij vertrouwen Europese praatorganen voor geen cent,*

Euro-cent. Mensenlief, je wordt belazerd

door dat Euro——par——lement. Kern— centrales,

www.toneelwerkgroepproloog.nl

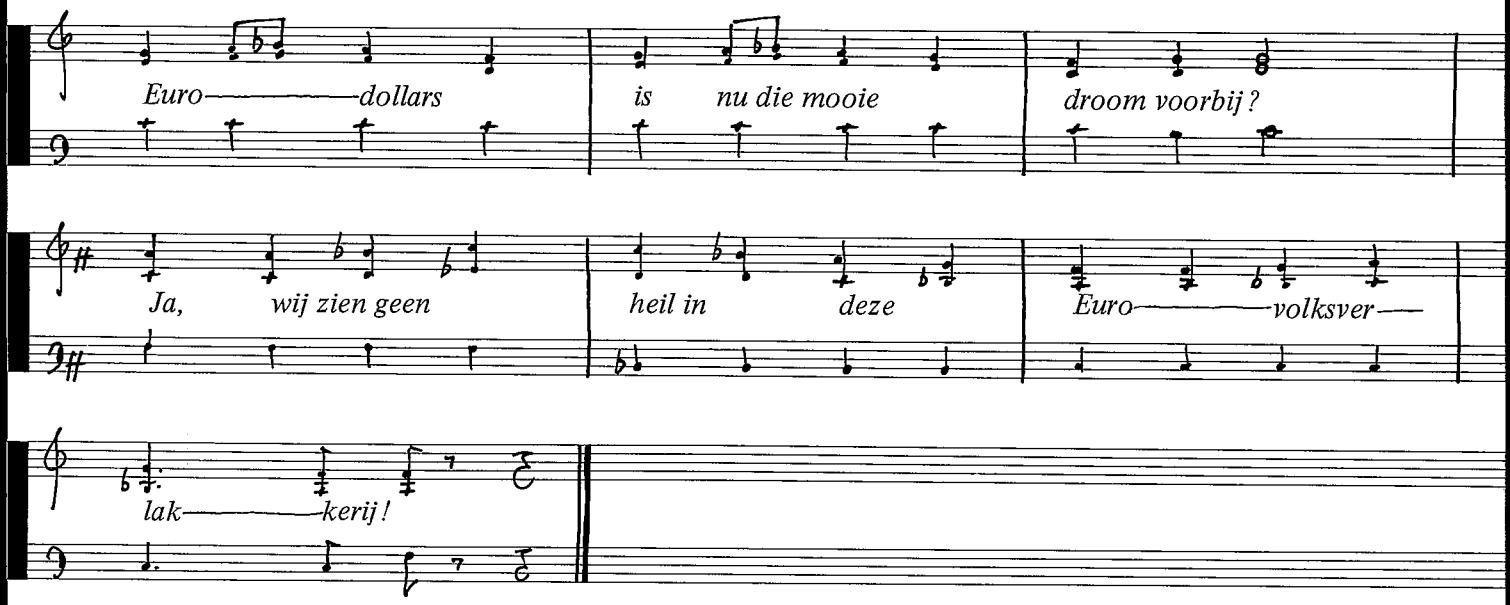

Kies heel gedwee, en wees tevree, kies voor de EEG.
Gij zult steeds gehoorzaam wezen, gij zult demokratisch zijn. Gij zult, gij zult
Europeanen aller landen, gij zult in het stemhok gaan.

Maar daar doen wij lekker niet aan mee, Nee, lekker niet aan mee met je EEG.
stik de moord maar met je EEG.
Wij zijn anarchistisch en ondemokratisch, ja staatsgevaarlijk.

refrein

Wij zijn niet maf, blijf van ons af, graaf maar je eigen graf.
't Is een wonder, Wirdschafts-wunder, dat er nog steeds bazen zijn. Wirdschafts-wunder
Maar de knechten blijven onder, als we één Europa zijn.

Dus wie doen hier zeker weer aan mee, Wie lekker weer aan mee in de EEG.
't zijn de bazen in de EEG,
de parlementariërs, industriëlen en militairen.

refrein

Met dit lied is het Tilburgse koor aktief 'de boer op gegaan' en zo kwam men ongevraagd bij een diskussieavond tussen voorstanders en 'voorstanders', werd het lied uitgezonden door de VPRO-radio en trad men op bij de openbare verbranding van stembiljetten.

Een deel van het lied is ontleend aan Ludwig von Beethovens Negende Symphonie, die door een stel Euro-fanaten tot 'Euro-Hymne' werd gebombardeerd: Freude schöner Götter funken, alle Menschen werden Brüder.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Tegen het neo-fascisme

● tekst Liberovici ● muziek Antonicelli, 1974 ● Nederlandse tekst en bewerking Peter van Meel, 1978

In deze slechte tijden voor de gewone mensen,
ruiken de neo——nazi's hun kans schoon en brullen:
jood, zwart en alle linksen, die zijn de schuld van alles.
Dan denken wij aan Dachau: één Hitler was vol——doende.

eins, zwei, drei. *Bij onze Ooster——bu——ren daar is het goed ge—*
ho la–di–é ho le–ri ho la–di
re——geld. Wie daar gaat protes- -te——ren, die zal men i——so—
o und ho la–di–é ho le–ri ar beit macht
le——ren. Dat is het grote voorbeeld voor al—le rech—tse
frei. ho la–di–é ho le–ri ho la–di
lan——den. Bij Joseph Strauss en Kappler is het in goe——de
o und ho la–di–é ho le–ri N——V—
han——den.
U sieg Heil.

Aan de oorspronkelijke melodie is behalve een tweede stem ook nog een 'Glockenjodler' toegevoegd, om toch vooral de verbanden tussen Duitse sferen en het (neo)fascisme niet te doen vergeten. Dit Duitse onderdeel van het refrein dient ook vooral zeer Duits gezongen te worden: vrolijk, liefst in lederhosen, dijenkletsend en heffend-met-bierpullen.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Deutschland ist über alles voor rechtsgeaarde burgers.
Geen last van gastarbeiders, want weggestopt in getto's.
Links mag niet protesteren, dat heet daar staatsgevaarlijk.
Kortom, een paradijs voor 't Kapitaal en Leger.

refrein

Is hier dan alles beter? Vraag dat maar aan Molukkers,
zij of de Surinamers, en alles wat maar afwijkt.
Neofascisme groeit weer, maar dat vindt rechts niet erg.
Als rechts maar aan de macht blijft, dan kan de rest de boom in.

refrein

foto Gerrit van Os

...enbare reünies en ver... gen van
e...?)-leden van de SS, toe... onderdruk-
king van links, beroepsv... boden, het niet be-
rechten van de oorlogsm...dadiger Kappler die
uit Italië naar Duitsland vluchtte maakt een
waarschuwing tegen het opkomende neo-fas-
sisme in de Bondsrepubliek bitter hard nodig.
Daarbij kan natuurlijk niet worden voorbijge-
gaan aan soortgelijke tendenzen in Nederland :
de 'Nederlandse Volksunie' van Joop Glimmer-
veen, en de fascistische Turkse 'Grijze Wolven'.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Terrorist

● tekst Zjef Naaykens, 1978 ● muziek traditioneel

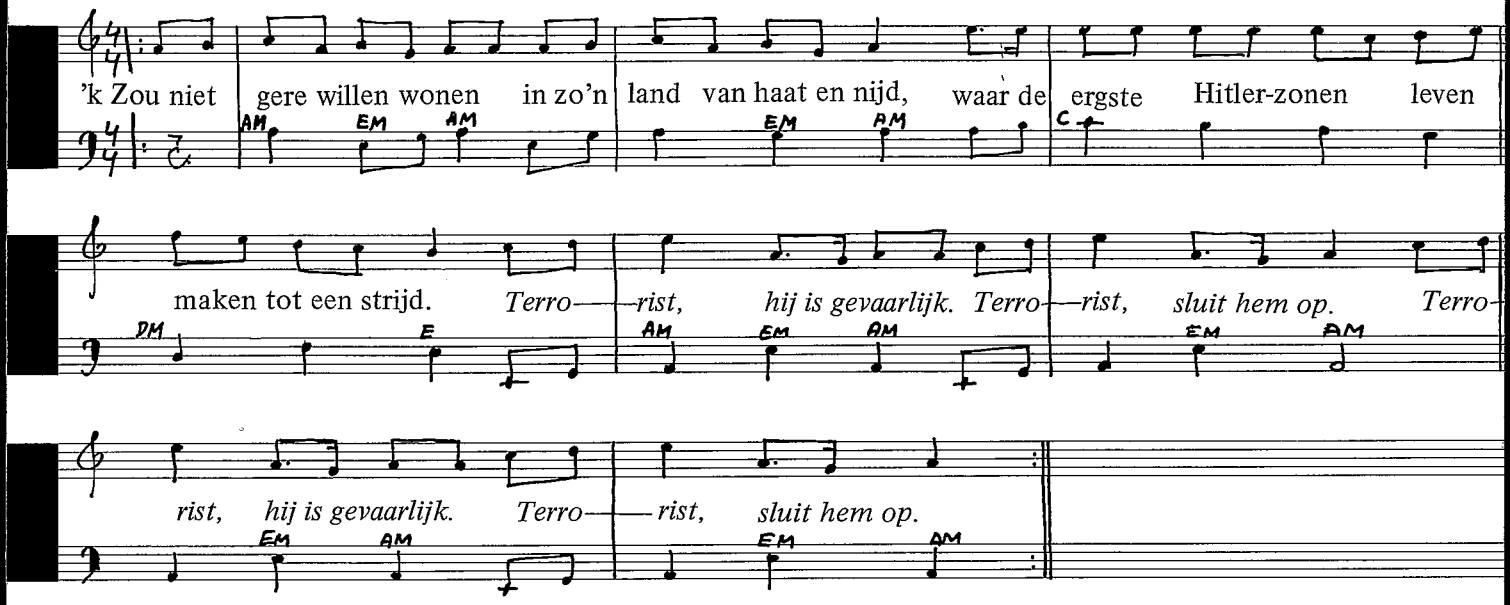

't Gevaar zit niet in spijkerlaarzen,
de pen is deze keer de loop.
't Is de macht van ambtenaren
en voor geld is veel te koop.

refrein

Schrijvers, dokters, advokaten,
ieder zwijgt en houdt zijn mond,
want men heeft 't in de gaten,
kritiek die is daar ongezond.

refrein

De wetten van de moderne rechtsstaat
worden dagelijks verkracht.
En de daders van dat alles
zijn de vrienden van Van Agt.

refrein

De R.K. Veulpoepers B.V. hebben in hun doelstelling staan het bestrijden van geestdodende middelen in het algemeen en het CDA en Van Agt in het bijzonder. Terecht gaan zij tekeer tegen de warme en vriendschappelijke betrekkingen die Van Agt onderhoudt met de CDU van Franz Joseph Strauss.

foto Oscar van Alphen

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Tegen bewapening

61 Tegen de NAVO
62 Uit de NAVO
63 Elegie voor moordenaars
65 Lauwersmeerlied
67 Vredeslied

www.toneelwerkgroepproloog.nl

tegen bewapening

Bommenwerper

MILITARISMUS / ANTIMILITARISMUS

Nr. 10 9. März 1979 / Seite 6

Indem die NATO-Militärs immer mehr amerikanische Waffe... die Wiener Verhandlungen über Abrüstung in Mittel... Düsenkampfbomber A-10 „Thunderbolt", der mit... ben ausgerüstet ist. Vierzehn dieser waff... verlegt worden

...den: ...kanischen ...gelenkten Bom- ...nach Ramstein (Pfalz) Foto dpa

Ordnung muss sein

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Tegen de NAVO

● tekst Ton Beckers ● muziek Piet Bossers, 1976

Wie bedreigt het leven van ons volk? Waartoe dient de be-
wa——pe—— ning, voor wiens vrij——heid, voor wiens on—— der —drukking? Wat
ons Grie—ken——— land, wat leert ons
Span——je? *Daar is de NAVO pa——raat.*
Te———gen jouw be———lan—gen ka—meraad. Dus kies voor de vrijheid,
kies voor de vre——de, tegen de NA——VO.

Daar is de NAVO paraat.
Tegen jouw belangen kameraad.
Dus kies voor de vrijheid,
kies voor de vrede,
tegen de NAVO.

Wapens tegen het socialisme,
wapens voor de winst,
tegen vrijheid om te onderdrukken.
Zo was het in Vietnam, nú in Chili, Indonesië.

Dat is waar de NAVO voor staat.
Tegen jouw belangen kameraad.
Dus kies voor de vrijheid,
kies voor de vrede,
tegen de NAVO.

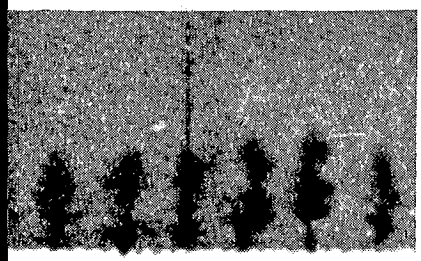

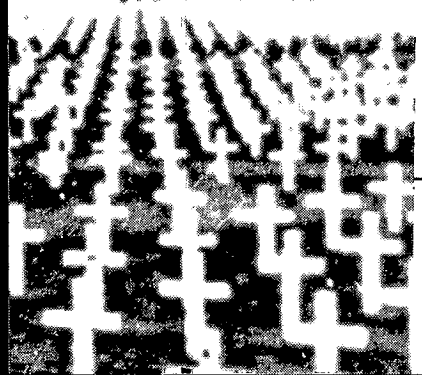

Treffend merkte Morgenrood in een begeleidend schrijven op : 'Helaas nog steeds bruikbaar'.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Uit de NAVO

● tekst Politiek Dienstweiger Kollektief ● muziek bekend

Wat hebben we te vrezen, van Russen en Chinezen?
De vijand is al in ons land,
't zijn de kapitalisten, die met al hun listen,
alles zetten naar hun hand.

Hou toch in de gaten, waarvoor ze ons vechten laten.
Vrijheid is 'n loze kreet,
de wapenproducenten interesseren de centen,
en de rest geen ene reet.

Uit de NAVO, dertig jaar verlakkerij,
uit de NAVO, anders worden we nooit vrij,
uit de NAVO, maak een eind aan het geweld,
uit de NAVO, anders zijn we uitgeteld!
Weiger dienst dus, doe niet mee en ga tekeer,
weiger dienst dus en kom zelf in geweer,
weiger dienst dus en veeg de NAVO van de baan,
weiger dienst dus, weiger dienst dus.
Ze willen jou, ze willen jou, ze willen jouw kanonnenvlees.

De wereld naar de knoppen door neutronenkoppen,
inspraak telt ook hier niet mee.
Stop militaire zaken, laat ze hun werk staken,
doe er allemaal aan mee.

Laat ons nu dan vechten, het gaat om onze rechten,
vrede komt er niet vanzelf.
Laat je niet verlakken door militaire zakken,
kom op, en weiger dienst!

refrein

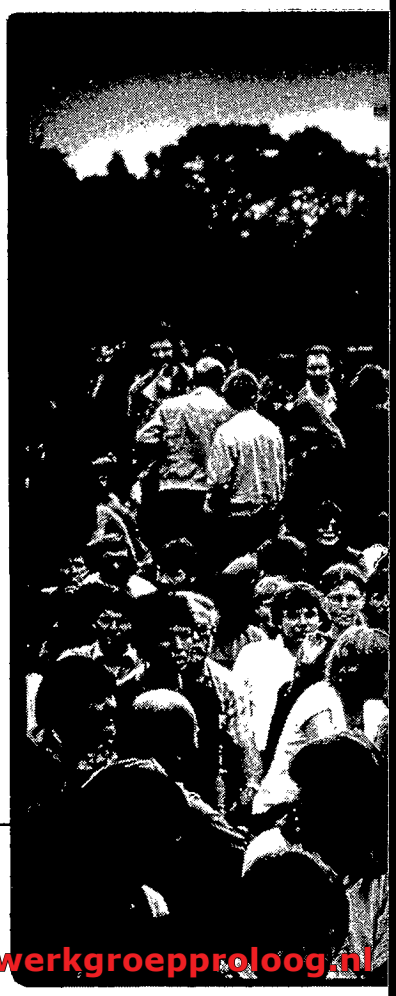

Op bestaande hitmelodieën is het dankbaar eigen teksten maken. Leden van het Politiek Dienstweiger Kollektief Nijmegen hebben deze kans aangegrepen voor een anti-militaristische tekst. Dit gebeurde naar aanleiding van een informatie-avond die de P.D.K. Buiten Dienst organiseerde in maart 1979, toen de bewuste hit (met twijfelachtige tekst) op weg was naar de top van de hitparades.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Elegie voor moordenaars

● tekst en muziek Peter van Meel, 1975

Drie miljard voor de ver-dediging van het zo vrije en demo-kratische Westen,
't is een manier om werkloosheid tegen te gaan, want met drie miljard krijg je die werklozen wel ka-
pot, NA——VO. Maar achthonderd gulden van ieder gezin voor het doden van men-
sen, daar trappen we niet in, NA——VO. Wij wil-len le——ven,

foto Eduard de Kam

www.toneelwerkgroepproloog.nl

zon—der te moor—den, waar—om do—den voor lo—ze woorden?

Wij willen wo—nen, wij willen wer—ken. Wij willen werken, wonen, leven,

dat zijn onze belangen. NAVO uit Nederland, Nederland uit de NAVO.

affiche Betty van Gelder

Opgedragen aan de toenmalige Minister van Defensie Henk Vredeling, die drie miljard uitgaf aan F16 atoomstraaljagers.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Lauwersmeerlied

● tekst en muziek Ronnald Poelman, 1975

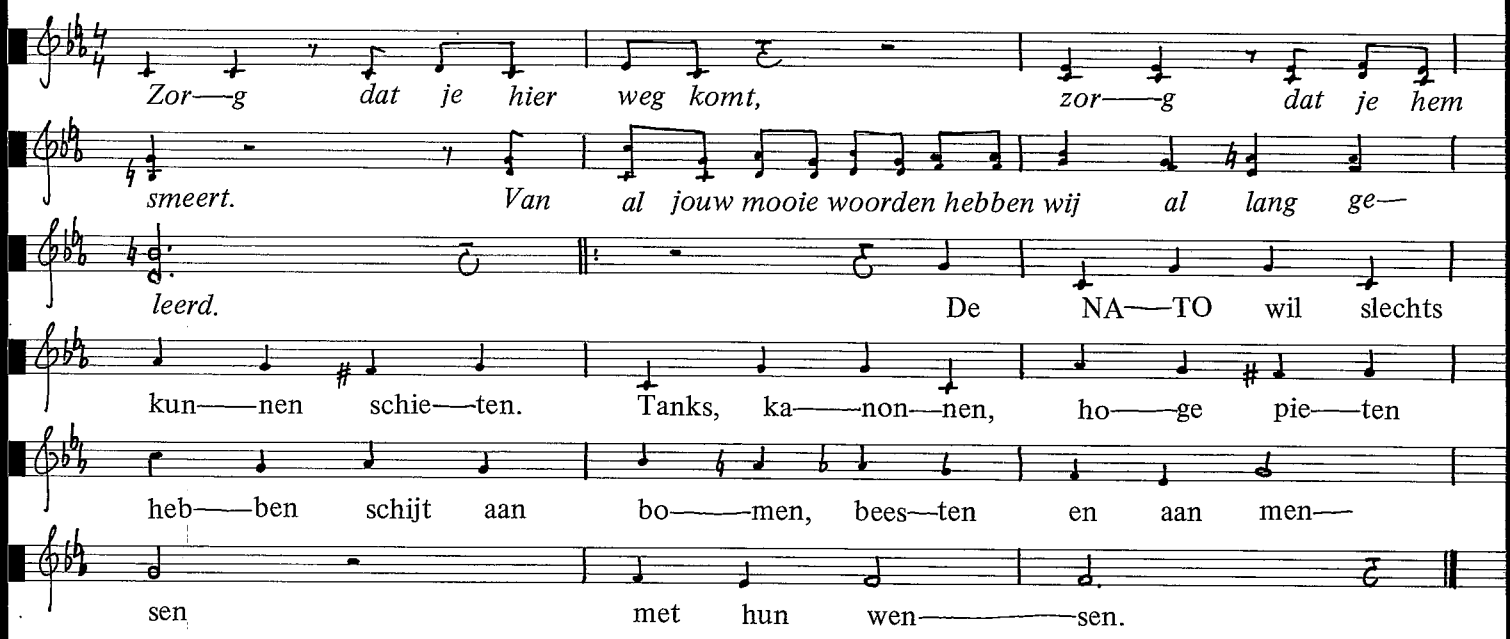

refrein

Dat vissers willen blijven vissen
en hun werk niet kunnen missen,
dat wij willen rekreëren,
't zal de NATO interesseren.

refrein

En als wij rustig willen wonen
zonder herrie, blauwe bonen,
moet je hun eens horen zeggen,
dat ze echt geen mijnen leggen.

refrein

In 1975 werd in Groningen opnieuw een Volkskongres georganiseerd om over de problemen van de provincie te diskussiëren en om te demonstreren. De in 1968 door CHU-kamerlid Kikkert gelanceerde plannen voor een militair oefenterrein in Westerwolde, bij Ter Apel (Zuid-Oost Groningen), verdwenen in de prullemand, mede door hevige protesten van de Groningers, toen Den Uyl het roer overnam. Echter al gauw kwam toen de nieuwbakken staatssecretaris Stemerdink met een 'alternatief' plan: een schietterrein in het Lauwersmeergebied. Ook daar is de bevolking van de provincie Groningen tegen in het geweer (sic) gekomen. Anno 1980 zijn de plannen weliswaar nog niet definitief van de baan, maar de aloude NAVO-droom is nog geen werkelijkheid geworden.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Al lang geleden wou het leger
bij Ter Apel oorlog spelen.
Wij hebben toen niet geklest,
maar gingen over tot protest.

refrein

Dus plannen van die NATO-knechten
moeten wij tesaam bevechten,
kunnen wij door harde aktie
van de baan vegen, van de baan vegen.

foto Carel Blazer

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Vredeslied

● tekst Ernst Fischer ● muziek Hanns Eisler ● Nederlandse tekst onbekend

De bliksem treft, en de regen valt, en de wind heeft de wolken ge—
bracht. Maar de oorlog is geen re — gen of wind, want die
werd door de men — sen be — dacht. De aar — de geurt in de'
lente — wind, en de hemel wordt hoog en stil. Maar de
vre — de groeit niet als het gras of de plant, die groeit als de mens het
wil. *Mensen het lot wordt door jullie gemaakt, ken je*
kracht, weet je moed, be — denk: de oor — log is geen
wet der natuur en de vrede is geen ge — schenk. Ons
eensge — zinde strijden zal oorlog nog ver—
mijden. Laat laster noch ge — hets ons scheiden,
nee, nee, nee. Ons leven geven wij
niet. De hetzers de vuist in 't ge-zicht. Dan
komt de oorlog niet, dan komt de oorlog
niet.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Slechts enkelen zijn er, die hebben het staal,
en zij smaden het werk van de ploeg.
Voor die enkelen wordt de wereld te klein
en niets is hun ooit genoeg.
Zij tellen de mensen, zij tellen het geld,
de oorlog sluit steeds de balans.
Die enkelen zijn er teveel op de aard,
houdt op met de dodendans.

refrein

Moeder het gaat om je eigen kind,
sta op en maak je weer vrij.
Want of wij miljoenen machtiger zijn
dan de oorlog beslis ook jij.
En dat is ieders beslissende daad
want zeggen wij allen: 'Nee.'
Dan wordt de oorlog verleden tijd
en de vrede de toekomst alleen.

refrein

Een prachtig lied, dat vooral bij de wat oudere strijdmakkers veel herinnering oproept. Is te vinden op de inmiddels niet meer verkrijgbare L.P. 'Morgenrood zingt voor Vietnam' (Produktie Rotterdams Arbeiders Zangkoor Morgenrood, 6810 184)

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Tegen de neutronenbom

71 Nooit, nee nooit
73 Een kwestie van strijd
74 Ban de bom
75 Neutronenbomlied
76 Stop de neutronenbom
77 Anti-neutronenbomlied
81 Waar het om gaat

www.toneelwerkgroepproloog.nl

tegen de neutronenbom

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Nooit, nee nooit

• tekst Jan Dirk Pronk, Dus Versloot, 1978 • muziek Jan Dirk Pronk, 1978

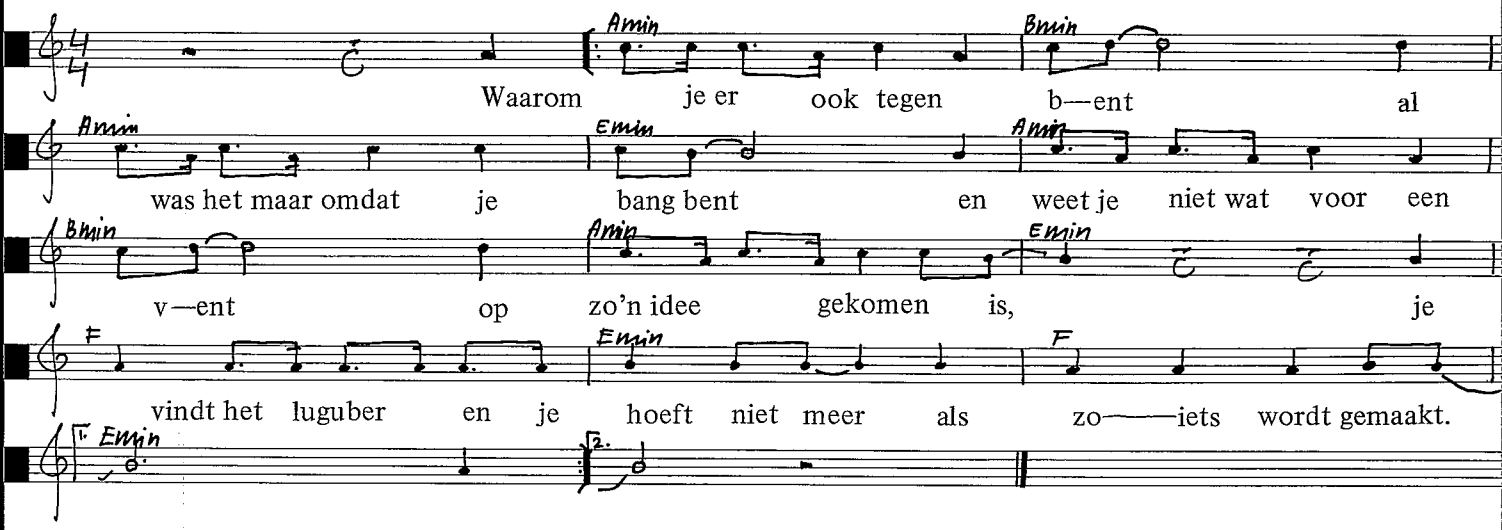

De bazen van het Pentagon,
hun logika wil jou vergeten.
Die etters met hun goudgalon
zijn op zo'n idee gekomen.
Een schone bom, wat wil je nog meer
als zoiets wordt gemaakt.

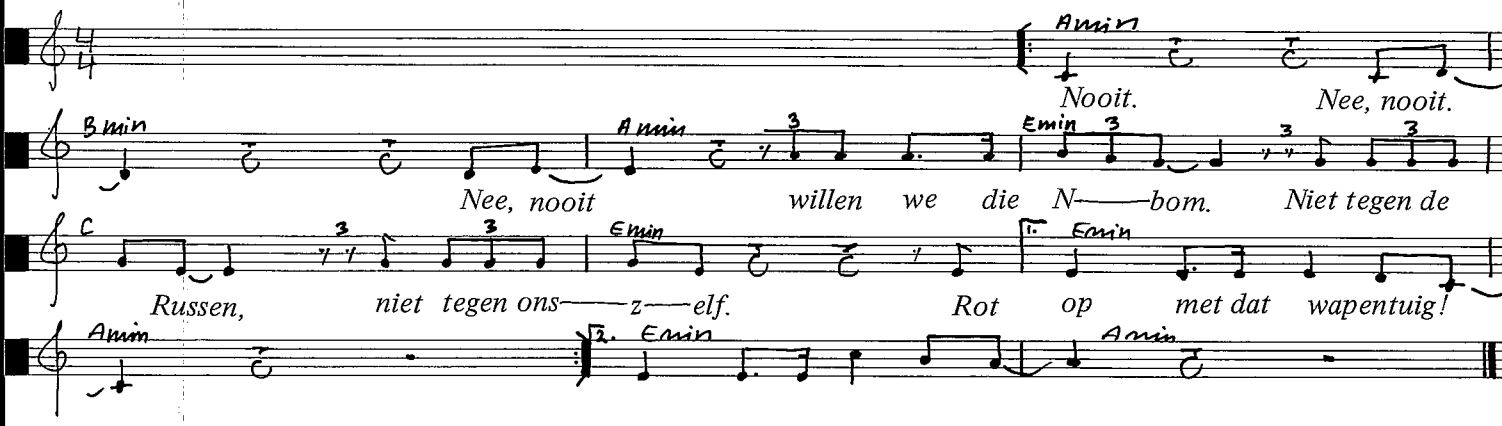

Een langspeelplaat maken onder de titel 'Alle dertien goed tegen de Neutronenbom' zou geen enkel probleem opleveren. Er is bijna geen koor of muziekgroep die geen eigen kompositie tegen dit zo massaal bestreden wapen heeft gemaakt. Het 'seizoen' 1977/1978 betekende voor veel progressieve muzikanten overwerk, omdat er in talloze plaatsen manifestaties werden georganiseerd tegen de N-bom en voor het stoppen van de wapenwedloop. De strijdbaarheid van deze meestal zeer drukbezochte bijeenkomsten heeft op menig koor en orkest een belangrijke, stimulerende invloed gehad. Andersom ook.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

De dominee van onze kerk
zegt dat het in de bijbel staat.
Bewapening is duivelswerk
en zaait alleen maar kille haat.
Maar wat doet een bom die mensen doodt?
die maakt haat dubbel groot.

Het stond al in de tien geboden,
maar al die NAVO-generaals
gaan uit van andere methoden.
Dat is nu eenmaal strategie,
met de bijbel op de lippen
maken ze de N-bom aan.

refrein

De waanzin wordt ten top gedreven,
zonder dat je wat te zeggen hebt,
in kranten wordt het doodgezwegen,
zo'n beslissing is toch niet aan jou.
Het is onmenselijk, we gaan kapot,
en de regering ...

De heren zullen wel bepalen
wat of ze met jouw centen doen.
Een mensenhand kan altijd falen
wie zit er bij de rode knop?
Dat mag niet gebeuren
en je wilt niet meer.

refrein

affiche Peter Bata

Opgenomen op de langspeler 'Voor een ieder die zichzelf respekteert' van Pegafoon.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Een kwestie van strijd

● tekst en muziek ANJV-koor Haarlem, 1977

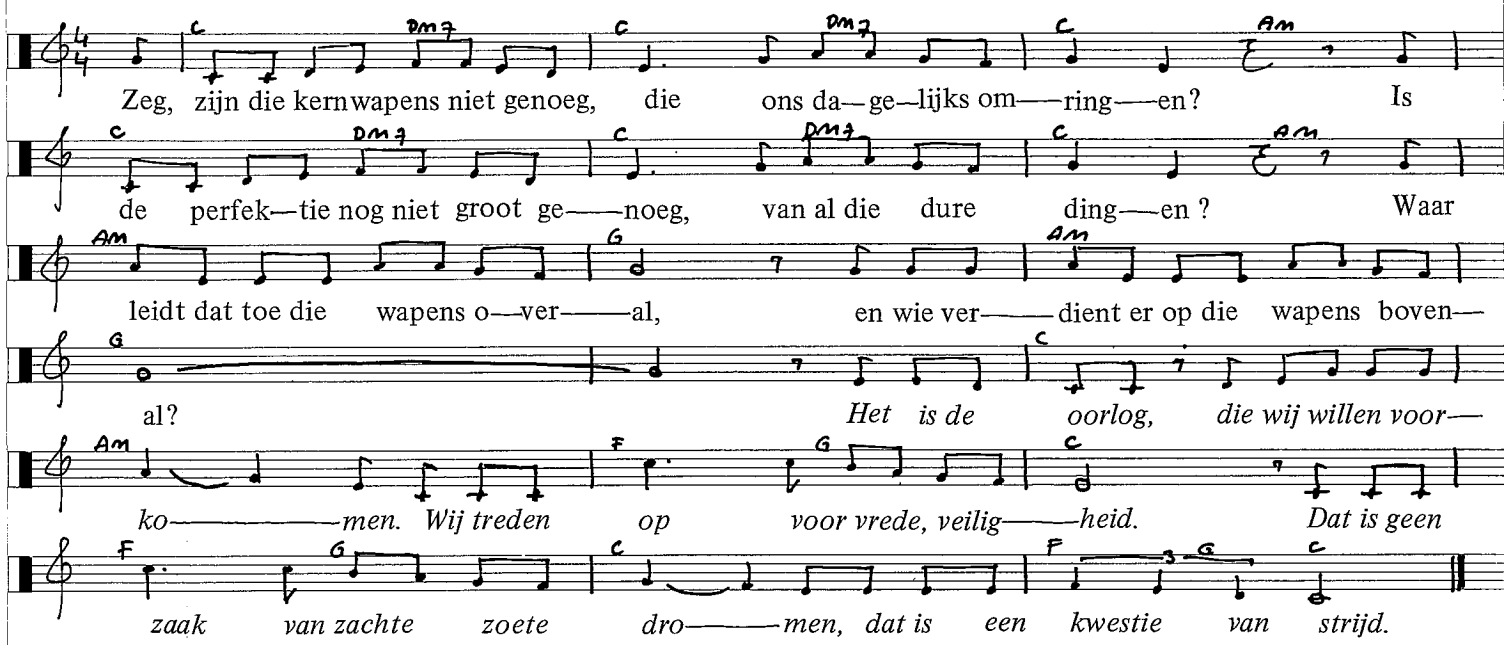

De neutronenbom heeft Carter nu gevoegd
bij al zijn zwoele wensen.
Wordt dat soms een nieuw soort heerschappij
van dingen over mensen?
De mensenrechten zijn dan van de baan,
die van het wapenkapitaal staan ver vooraan.

refrein

Maar Yankee heb je dan nog niet geleerd
dat wapens niet beslissen
wie er wel en wie er niet regeert.
Heeft Vietnam dan niet bewezen
dat jouw oorlogstuig geen mensen kan verplichten
om hun leven maar jouw wensen in te richten.

refrein

En Joop den Uyl, houdt die neutronenbom vooral
buiten je laffe compromissen,
want anders konden wij wel eens massaal
over jouw premierschap gaan beslissen.
De NAVO-pressie zullen wij weerstaan,
voor de vrede gaan wij er tegenaan.

refrein

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Ban de bom

• tekst Magda Rosbag, 1977 • muziek traditioneel

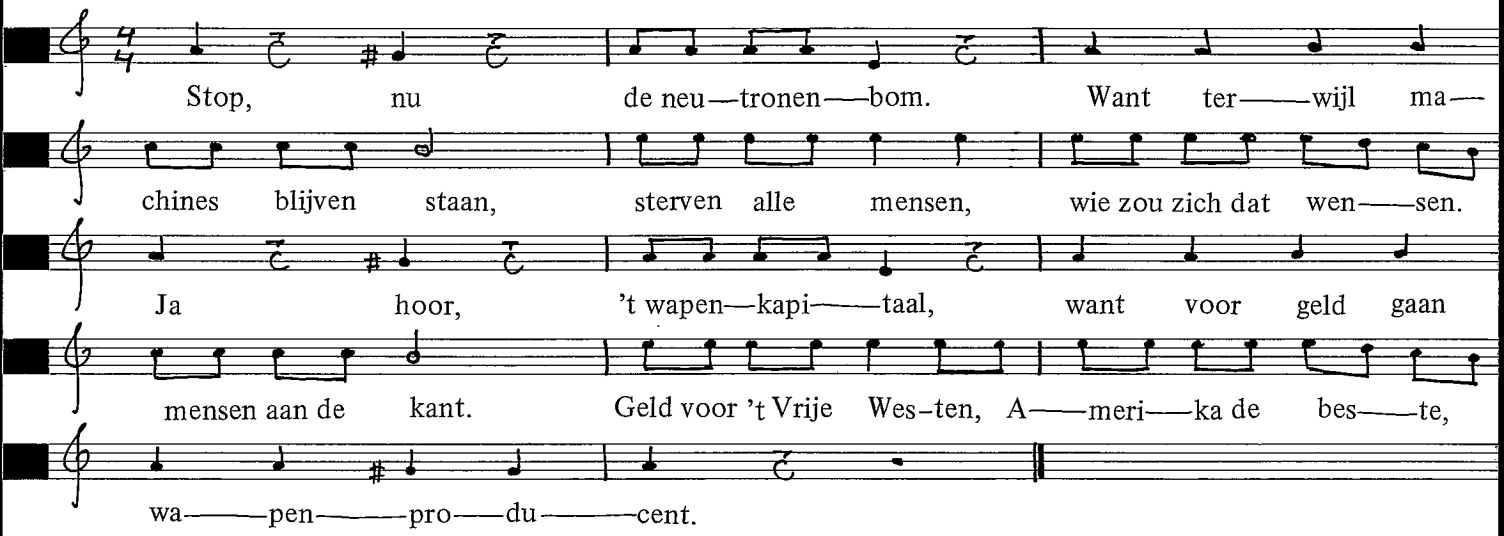

Hé Luns, humane vredesduif,
Humaan is de vrede, en geen oorlogstuig.
Dat kan niks verdommen,
raketten, kernbommen
en ook de neutronenbom
komt de NAVO weer eens goed van pas.
Tegen kommunisten,
vrijheidsidealisten
helpt alleen een bom.

Nee hoor, zo is het genoeg,
ban de bom dit kleine landje uit.
We laten ons niet dwingen
door machtswellustelingen.
Nee hoor, geen neutronenbom
in dit land of waar ter wereld ook.
Strijdt door demonstreren,
strijdt door protesteren.
IN ONS LAND GEEN BOM!

Liefhebbers kunnen dit lied eenvoudig als kanon zingen, want het is afgeleid van het alombekende 'Wehrt euch', een lied tegen kernenergie dat bij geen enkele demonstratie ontbreekt.

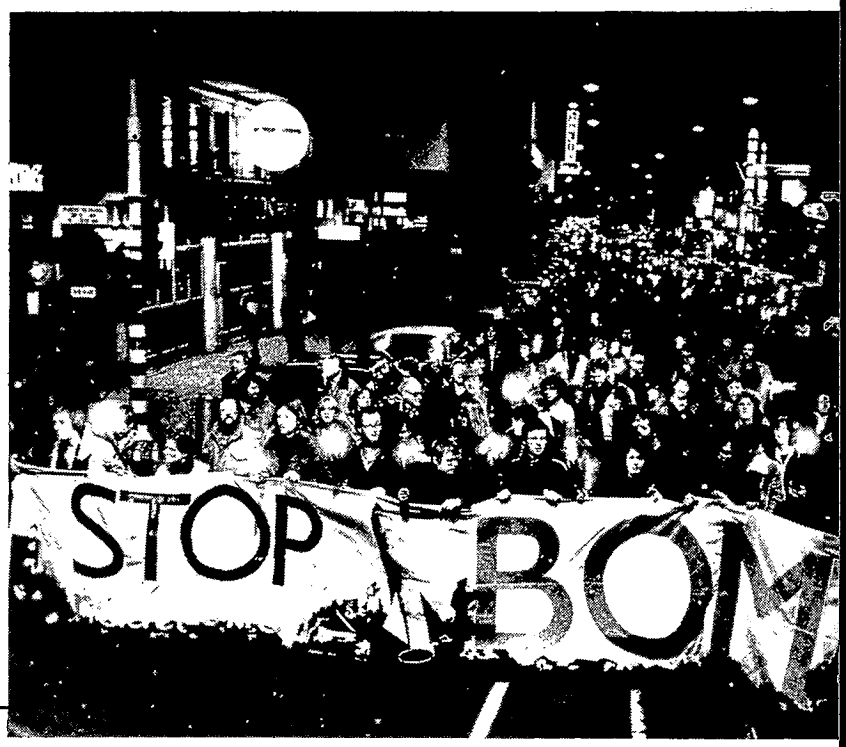

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Neutronenbomlied

● tekst en muziek De Maatjes

We heb—ben uit A———me——ri——ka al vaak ge——noeg ge—
hoord: de machtsba———lans van
Oost en West mag niet wor——den ver——stoord.
Maar bij die mooi—e vre——des——praat is
een ding toch wel raar: ze pra——ten van ont—
span——ning maar ze staan als eer——sten klaar om
wa——pen——tuig te ma——ken met een on——be——kend ge—
vaar.

De nieuwste snuf op dit gebied heet neutronenbom.
De NATO-staf is enthousiast en vraagt er nu al om.
Het wapen werkt feilloos daar staat Carter voor garant,
de huizen blijven staan maar de mensen gaan van kant,
da's handig in een oorlog bij gebruik in eigen land.

Een kernoorlog is een strijd die geen winnaars kent.
De A-bom dient niet voor gebruik maar slechts als dreigement.
Nu wordt men blijkbaar door dit argument niet meer geplaagd,
d'atoomdrempel wordt schaamteloos van NATO-klant verlaagd.
De mening van de mensen wordt al lang niet meer gevraagd.

De N-bom maakt weer duidelijk al wisten we het wel:
het gaat niet om de mensen in het grote oorlogsspel.
Maar ondanks de belangen van het wapenkapitaal
en 't geneuzel van de secretaris-generaal,
groeit steedt meer het protest hiertegen van ons allemaal.

Te horen op de LP Aktie, uitgebracht door Pegafoon in 1979.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Stop de neutronenbom

● tekst ANJV-koor Groningen ● muziek Peter Berman, 1978

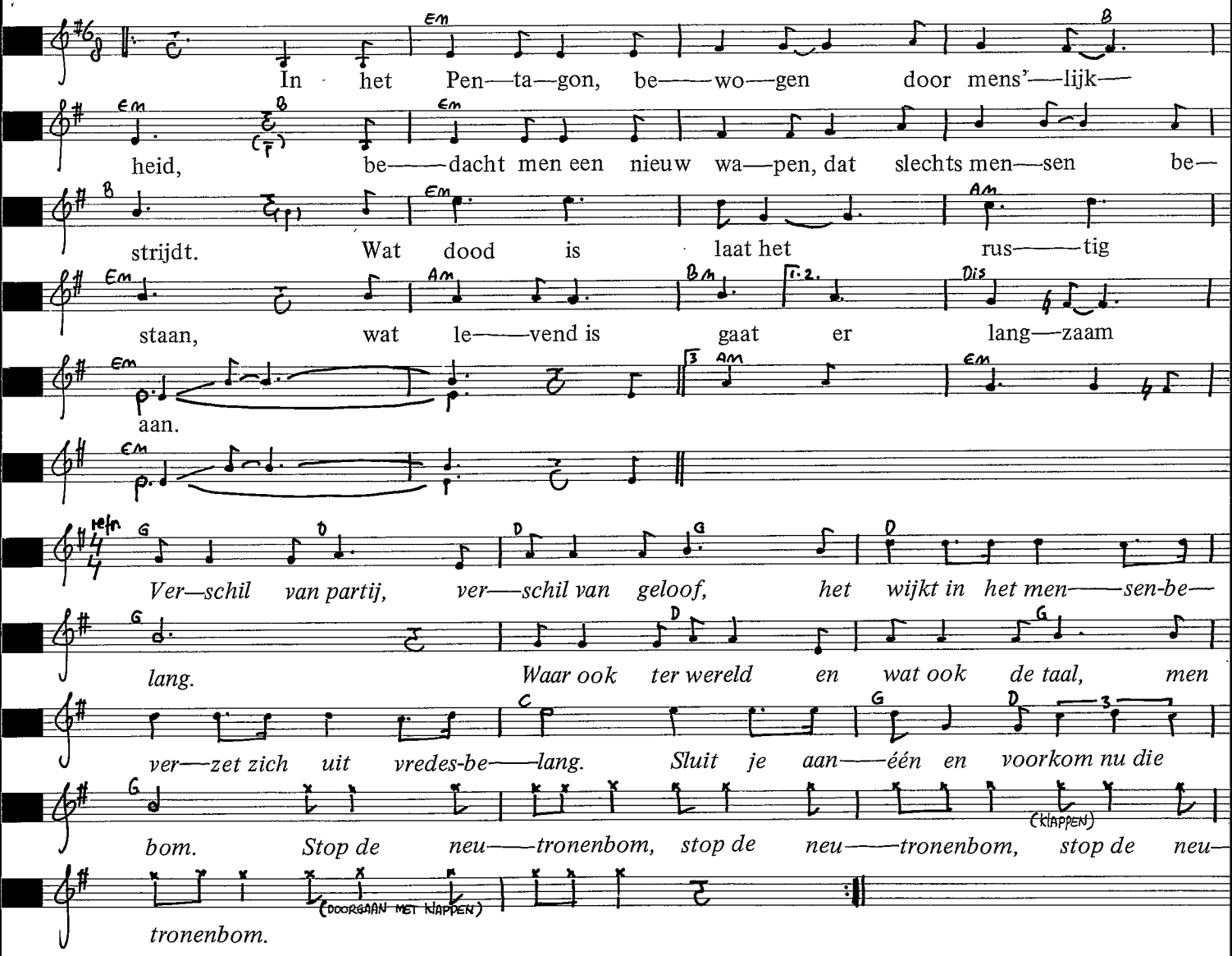

Nu de Amerikaanse politieman
sinds Vietnam de wereld niet meer beheersen kan,
zoekt hij een nieuw overwicht
en denkt dat zo de wereld zwicht.

refrein

In Den Haag, bewogen door mens'lijkheid,
zegt men niets van het wapen dat slechts mensen bestrijdt.
Aan Den Haag is onze eis gericht:
dat het niet voor het Pentagon zwicht!

refrein

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Anti-neutronenbomlied

● tekst Joan Eggink ● muziek Boudewijn Tarenskeen, 1977

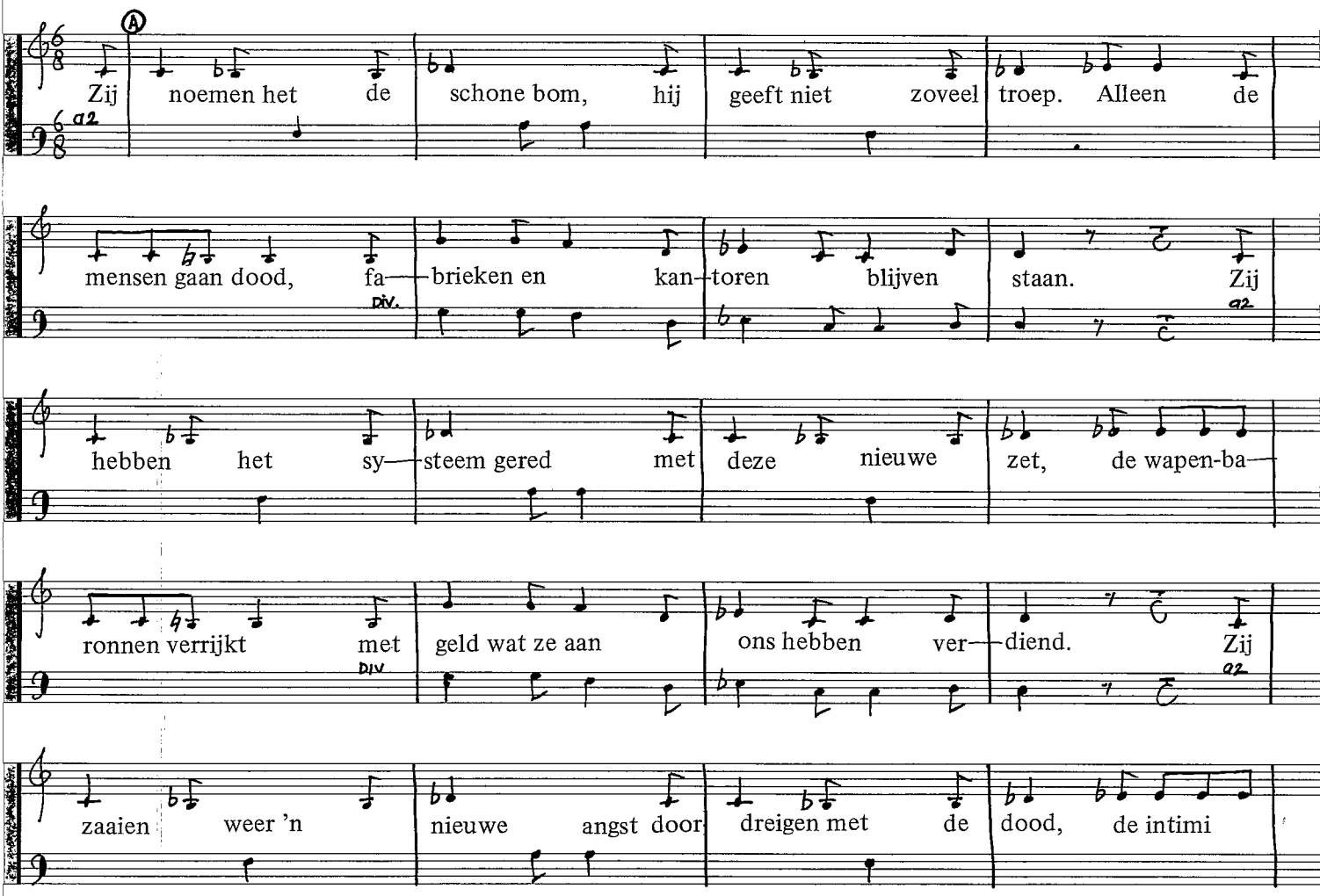

www.toneelwerkgroepproloog.nl

datie vergroot. Dat noemen ze de strijd die vrede brengt. Zij

hebben de neu——tronenbom die onze strijd ver——acht. Zij denken

houd je maar koest, zij willen dat hun macht steeds blijft be——staan.

Dat zijn de macht——hebbers, dat zijn de be——zit——ters,

zij drei——gen, zij maken bang, zij bui——ten uit.

foto Kors van Bennekom

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Zij zijn de he——ren van het Wit——te Huis, zij

den——ken dat hun macht wel blijft be——staan. -staan.

Maar wij laten ons niet inti——mi——de——ren, wij

kennen hun me——thoden al te goed. Wij prikken door hun

nieuwste drei——ging heen, daarom doen we aan hun spel niet mee.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Wij voe——ren strijd te——gen de neutronen————bom,

nieuw——ste wapen van het hui——dige sys——teem.

-steem.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Waar het om gaat

● tekst Sijmen Tol, 1977 ● muziek Hans Sanders

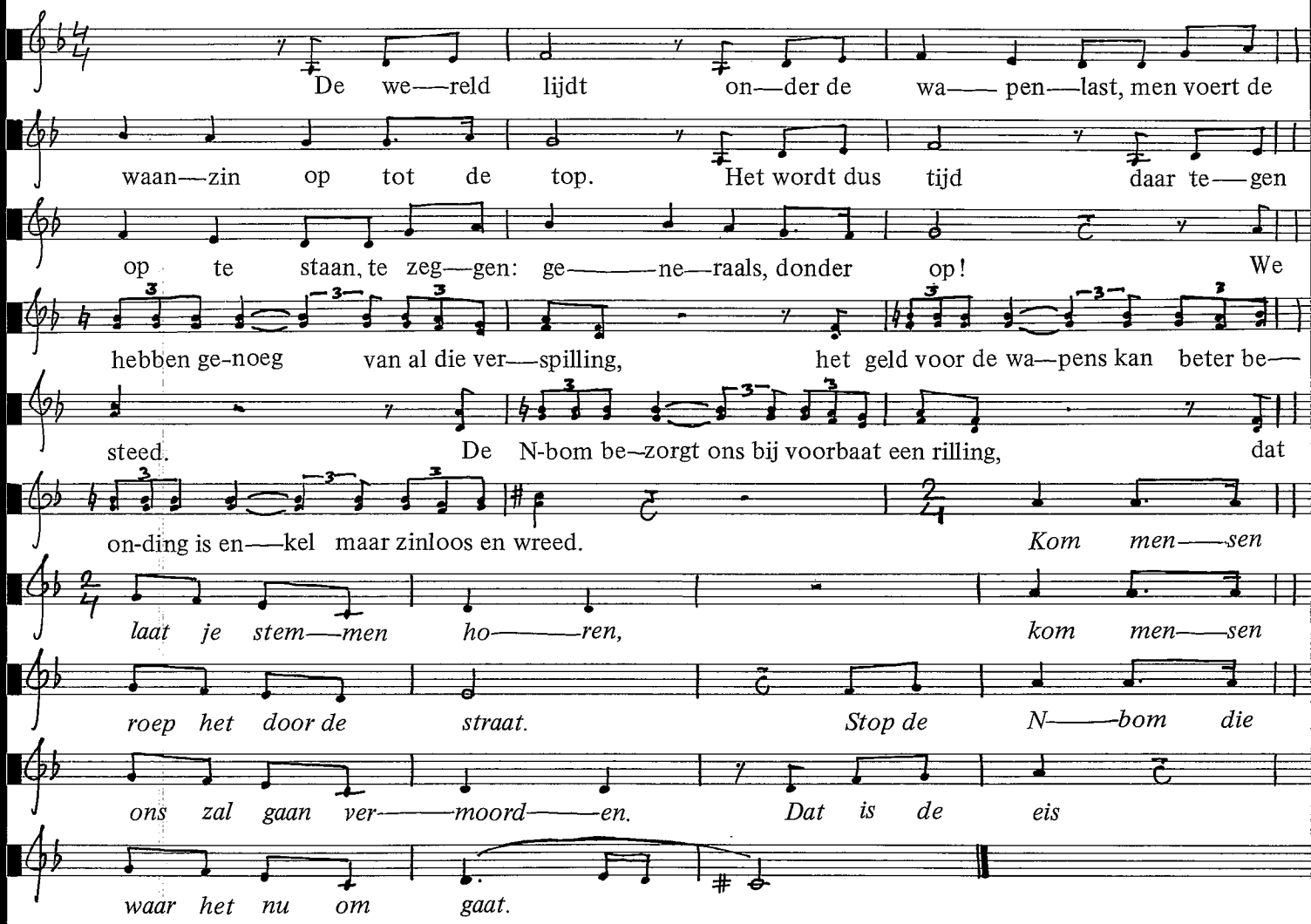

Als iedereen met ons de straat op gaat,
de eisen klinken laat door het land
dan kan geen macht zijn eigen gang meer gaan
dan moet de NAVO-kliek aan de kant.

De kapitalisten die ruiken hun winsten,
meer wapens betekent meer poen in hun zak.
Maar dit keer zal blijken dat zij zich vergissen
want nu zijn wij allen hun bommentuig zat.

refrein

www.toneelwerkgroepproloog.nl

De leuze luidt: 'Stop de neutronenbom',
want die brengt oorlog weer dichterbij.
Dus roep het luid: 'Stop de neutronenbom',
voor dat doel strijden wij zij aan zij.

Er is al te veel door de mensen geleden
en niemand speelt graag voor zinloze held.
Dus hoe we ook heten, we streven naar vrede,
geluk voor een ieder, géén oorlogsgeweld.

refrein

foto Ine van der Schaaf

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Tegen kernenergie

85 Kalkar, kijk uit
86 Kerenergielied
88 Kalkarhymne
90 Zeg minister ik wil een ding
92 Liever nu aktief
dan morgen radio-aktief
93 kernenergielied
94 UC Nee
95 Kalkarlied
96 Almelo-lied
98 Slaapliedje

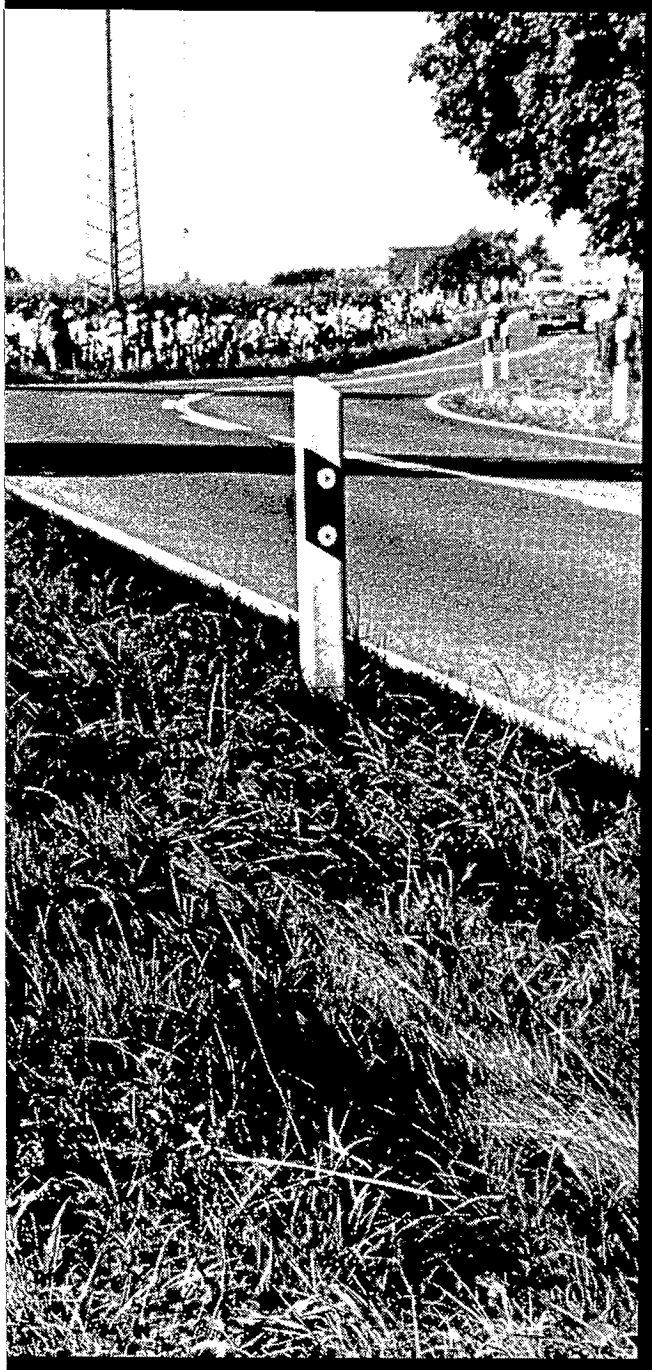

www.toneelwerkgroepproloog.nl

tegen kernenergie

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Kalkar, kijk uit

● tekst Rooie Kool ● muziek traditioneel

Daar ginds in de polder zo mooi aan de Rijn, daar
ligt een mooi dorp—je dat moet Kal—kar zijn. Een paar jaar ge—le—den nog
vrij van ge—vaar maar kijk in dat weiland wat bouwen ze daar?
refr. *Kal—kar, kijk uit! het ge——vaar is na—bij. Kom met ons mee laat ons*
ke—ren het tij. Kweekre—ac—to—ren die wil—len we niet en
geen geld-ver—spil—len—de kern—e—ner—gie.

Regeringen zeggen je ontkomt er niet aan:
het land weer welvarend, voor ieder een baan.
Gebruik je verstand toch, het is flauwekul
want straks zijn die bouwvakkers zeker de lul.

refrein

Dat ding in de States dat was bijna ontploft,
men zegt de bevolking heeft weer eens geboft.
Eén controle-lampje, het werkte niet goed.
Maar nu hebben kinderen die troep in hun bloed.

refrein

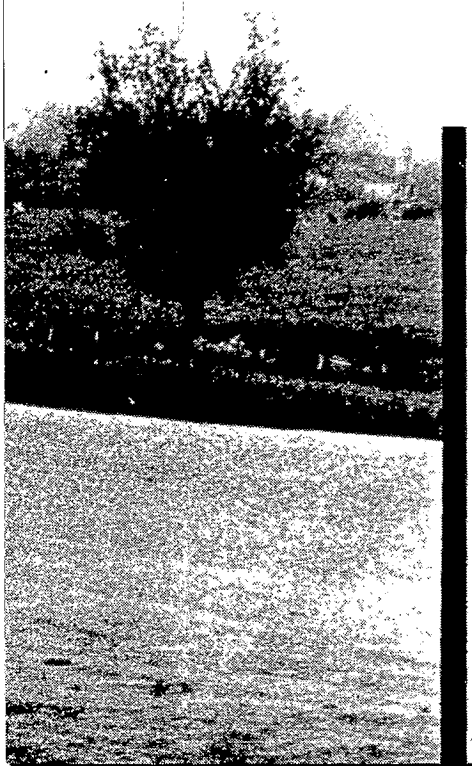

Dit liedje kent meerdere teksten. Eén ervan stamt uit de Tweede Wereldoorlog en gaat zo:

Geen weer is te slecht,
geen afstand te groot.
De koning van de lucht
is de Engelse piloot.
De moffen zij durven
de lucht niet meer in,
ze zeggen potverdorie
de Tommies zijn er in.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Kernenergielied

● tekst Rogier Fokke ● muziek Peter van Meel, 1977

Slimme heren, toe vertel ons, wij zijn zo dom, waar zijn die kerncen—
trales voor nodig? Beste mensen, voor de welvaart
van iedereen. Dat snappen jullie toch niet meteen. Slimme heren,
welge——leerd, dat is wel fijn, is er dan geen ex——plosie——ge——vaar?
Beste mensen, één op duizend, wees maar niet bang.
Wij hebben over————al aan gedacht.
Voor de indus——trië————len, die worden rijker, die worden

www.toneelwerkgroepproloog.nl

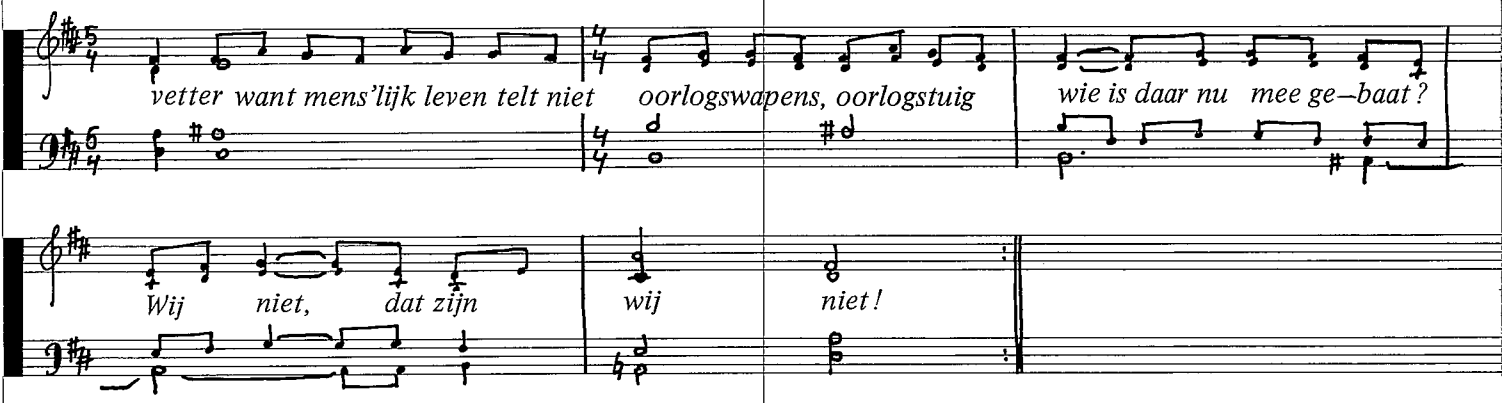

Slimme heren, en het afval, waar gaat dat heen?
Is dat niet slecht voor mensen en dieren?
Tja, dat afval is wat moeilijk, 't is ook zoveel.
Maar wij studeren op dat probleem.

Maar meneren, als u dat dan nog steeds niet weet
waarom blijft u dan doorgaan met bouwen?
Terroristen, extremisten, dit gaat te ver!
Want de vooruitgang zetten wij voort.

Maar als duizenden mensen
zich blijven keren tegen die onzin,
dan vragen wij ons af:
wie zijn dan de terroristen,
wie zijn dan die vuile extremisten?
Dat zijn wij niet!

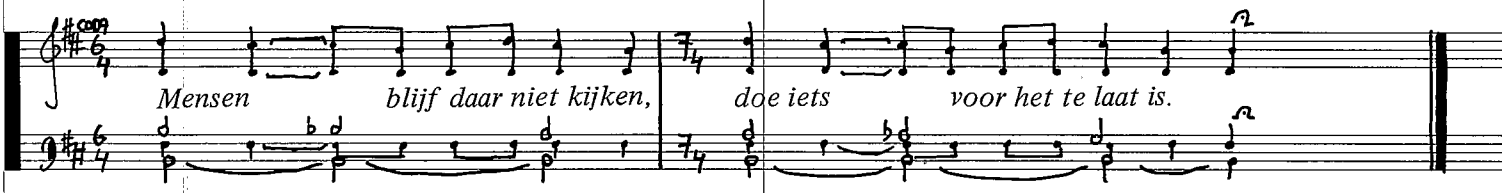

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Kalkarhymne

● muziek Peter van Meel

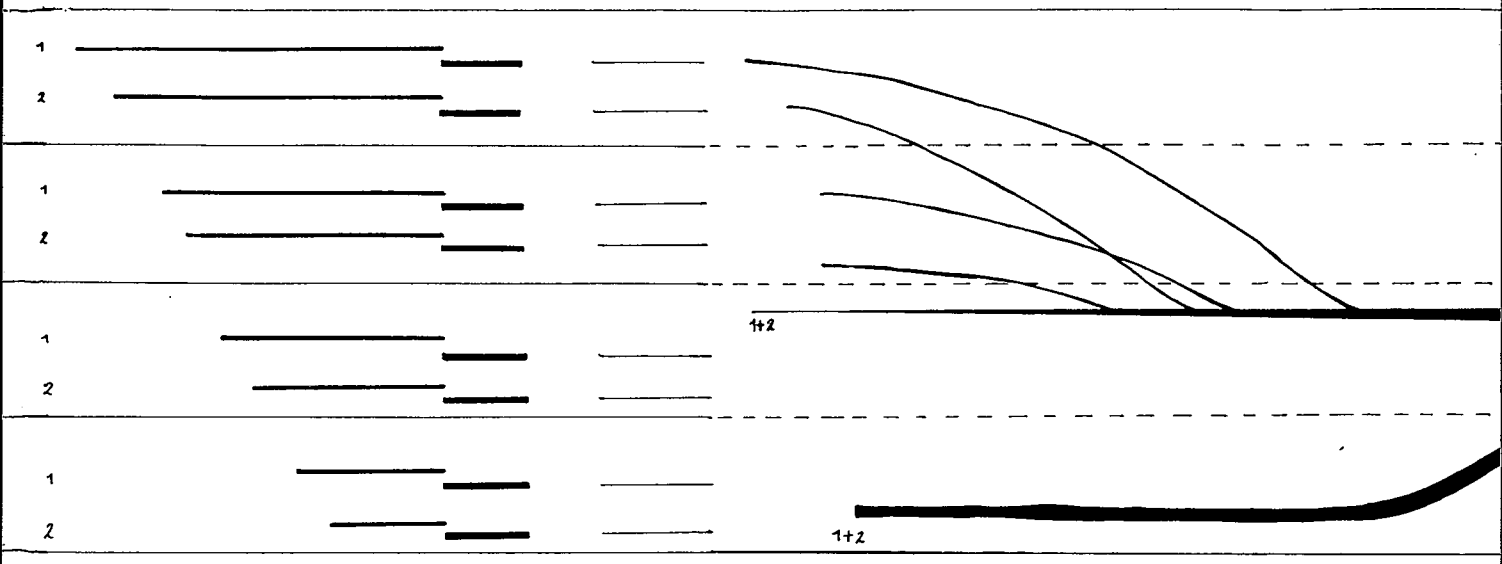

Bij de uitvoering van een grafische partituur als de Kalkarhymne zijn twee dingen belangrijk. Ten eerste het opgeven van harmonische en tonale begrippen en in plaats daarvan het onbevangen spelen met de vier klankelementen: hoog-laag, hard-zacht, lang-kort en de klankkleur. Ten tweede het zeer gedisciplineerd en exact reageren op de dirigent.
In de partituur zien we vier vakken, voor iedere stem één. Iedere stem wordt verdeeld in twee groepen. Een symbool dat hoger in het vak staat wordt relatief hoger gezongen. Het symbool wordt van links naar rechts gelezen en wordt overeenkomstig de lengte ervan aangehouden. Uiteindelijk bepaalt de dirigent de duur van het symbool. Wordt een symbool dikker of dunner aangegeven dan moet men overeenkomstig harder respektievelijk zachter zingen. Klankkleur-verschillen worden bereikt door de keuze van de stemmen.
Volgen we de partituur van de Kalkarhymne dan zien we de eerste sopranen als eersten inzetten en hun toon aanhouden. De tweede sopraanstemmen hebben een iets latere en lagere inzet. De andere stemmen volgen zoals aangegeven. De dynamiek is ongeveer mezzoforte. Vervolgens zien we dat alle stemmen tegelijkertijd en op dezelfde wijze lager en luider worden aangegeven, zonder cesuur (rust). Heeft de dirigent afgetikt dan is het stil tot allen weer tegelijk inzetten met de toon waarop men eindigde, alleen beduidend zachter.
Na een korte pauze zetten alle eerste sopranen en tenoren tegelijk in. Ofschoon de toonhoogte door ieder onafhankelijk gekozen kan worden is het hier belangrijk dat de tenoren één toon zingen en een crescendo (groei in sterkte) opbouwen. Alle andere stemmen glijden naar de hoogte van de tenoren (glissando) zodat aan het einde één enkele toon overblijft. Dit is het moeilijke gedeelte. De hoogte van de inzet van de tenoren moet zorgvuldig worden aangepast aan de koorkapaciteit. Daarna volgt een gedeelte waarin sopranen en tutti (allen) elkaar afwisselen. Dit gedeelte eindigt met een sterk crescendo voor allen en een abrupt aftikken door de dirigent.
De hoogte van de daarop inzettende eerste tenorstem is willekeurig, de tweede echter moet precies een grote terts lager inzetten. Daarna zakt de eerste tot beide stemmen een kleine terts vormen. Ze verenigen zich in een morendo (wegsterven).
De staande balk wil een samenhangend geheel in fortississimo (zéér luid) aangeven. Uit deze 'schreeuw' ontwikkelen zich tenslotte de

www.toneelwerkgroepproloog.nl

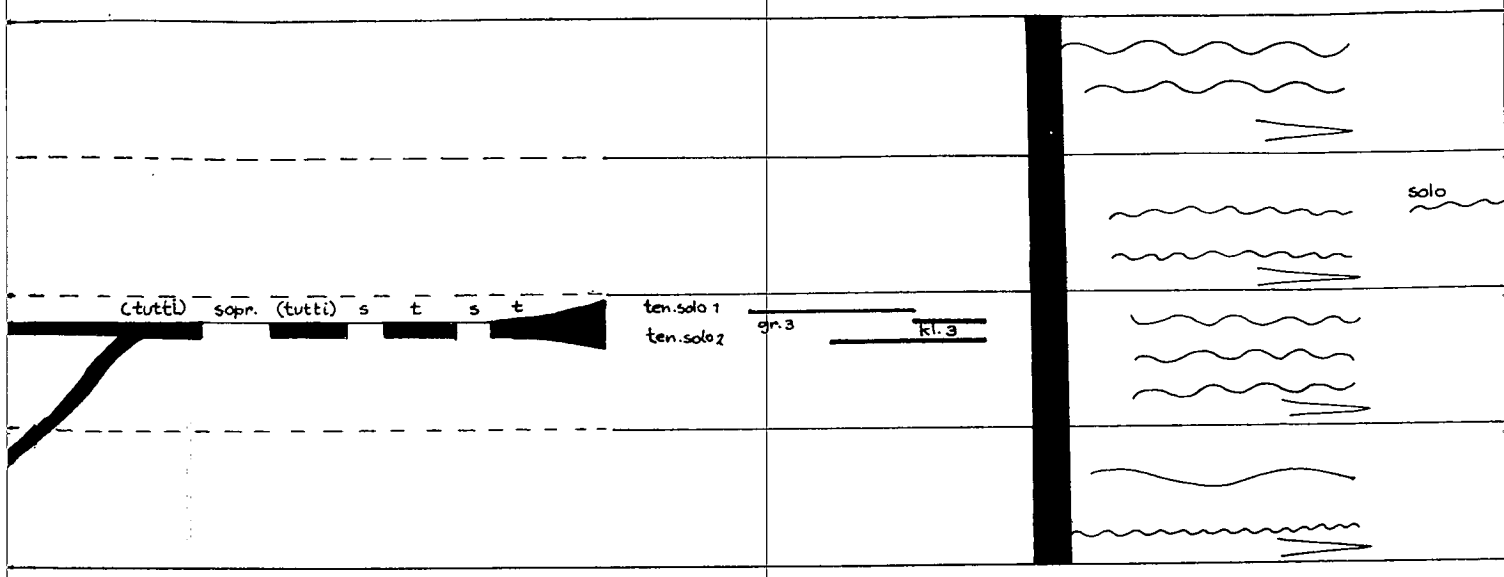

eerste sopranen en de tweede bassen. Deze twee, en alle anderen die er op volgen hebben ieder voor zich een eigen vibratofrekwentie. Het einde is een lang aangehouden diminuendo (langzaam afnemende klanksterkte) met tot slot een altsolo in morendo.
Tenslotte is het van belang te vermelden dat de 'Kalkarhymne' geen stuk is dat opzichzelf staat. Het dient vooraf te worden gegaan door een inleidende tekst.
Bij de uitvoeringen door SoLIEDair werd de Kalkarhymne steeds voorafgegaan door een min of meer surrealistische tekst die de dreiging verwoordt die het gebruik van kernenergie met zich meebrengt, voor het leven op aarde. Deze tekst wordt abrupt overstemt door de eerste klanken van de hymne. Momenteel bestaat er ook een muzikale overgang van het 'Kernenergielied' naar de 'Kalkarhymne', deze kon echter helaas niet meer worden opgenomen.
(Peter van Meel)

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Zeg minister ik wil 'n ding

• tekst en muziek Jean Dentinger • Nederlandse tekst Rapalje

Zeg minister, ik wil een ding,
een ding, een ding, een ding.
'Wil je soms een kerncentrale?'
Nee, nee minister, nee.
Ik wil water zonder gif
en een goede schone lucht.
Ik wil water zonder gif
en een goede schone lucht.

Zeg minister, ik wil een ding,
een ding, een ding, een ding.
'Wil je soms een muilkorf om?'
Nee, nee minister, nee.
Ik wil eind'lijk recht van spreken
en ook nog een schoon milieu.
Ik wil eind'lijk recht van spreken
en ook nog een schoon milieu.

De muziek is overgenomen van een oud Iers verzetslied: 'London's Derry'.

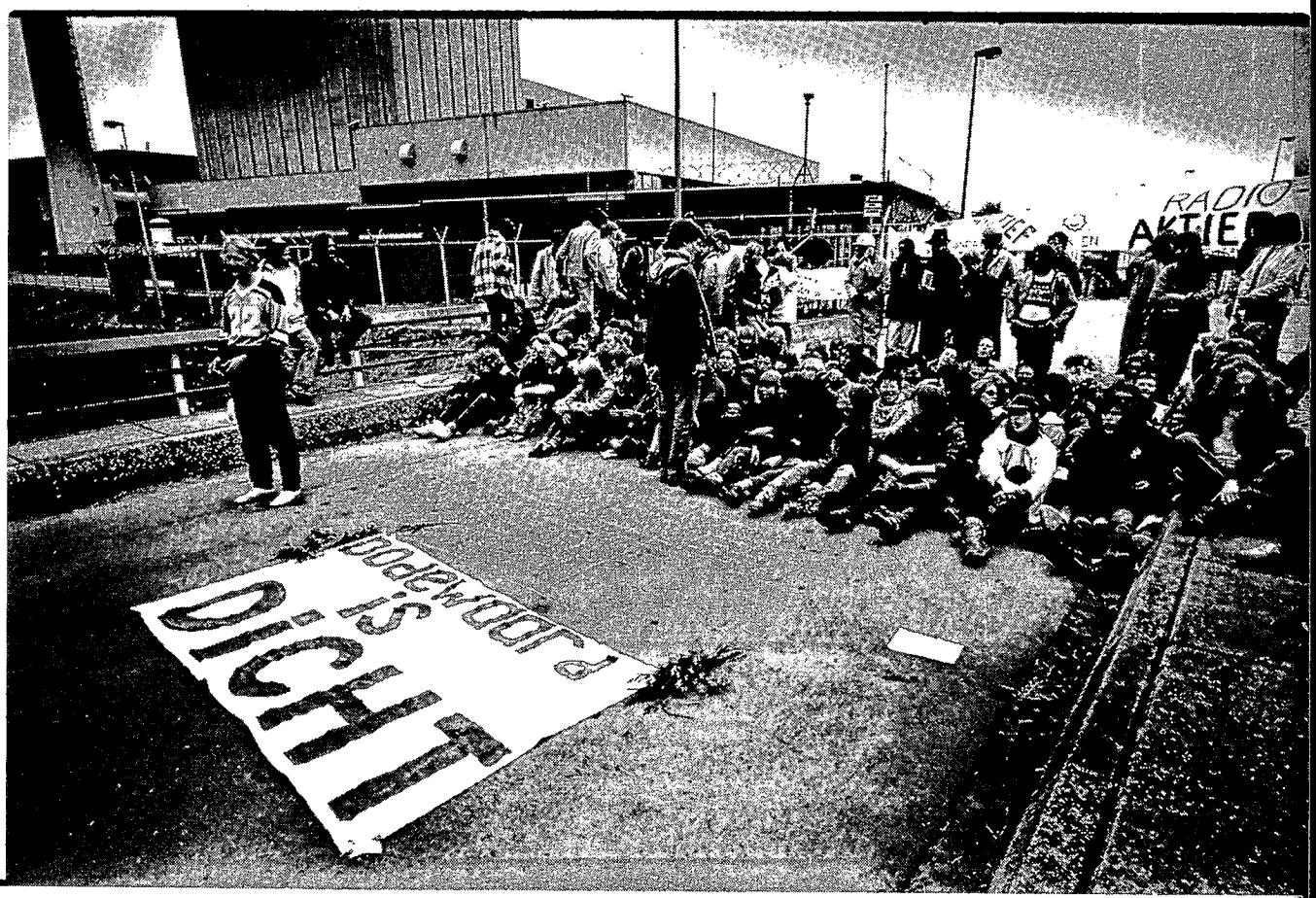

foto Eduard de Kam

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Zeg minister, ik wil een ding,
een ding, een ding, een ding.
'Wil je soms een lintje?'
Nee, nee minister, nee.
Wat ik toch voor een minister heb
die helemaal niet raden kan.
Wat ik toch voor een minister heb
die helemaal niet raden kan.

Zeg minister, ik wil een ding,
een ding, een ding, een ding.
'Wil je soms een loodfabriek?'
Nee, nee minister, nee.
Wat ik toch voor een minister heb
die helemaal niet raden kan.
Wat ik toch voor een minister heb
die helemaal niet raden kan.

foto Eduard de Kam

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Liever nu aktief dan morgen radio-aktief

● tekst Nijmeegse Stadsguerrilla, 1978 ● muziek traditioneel

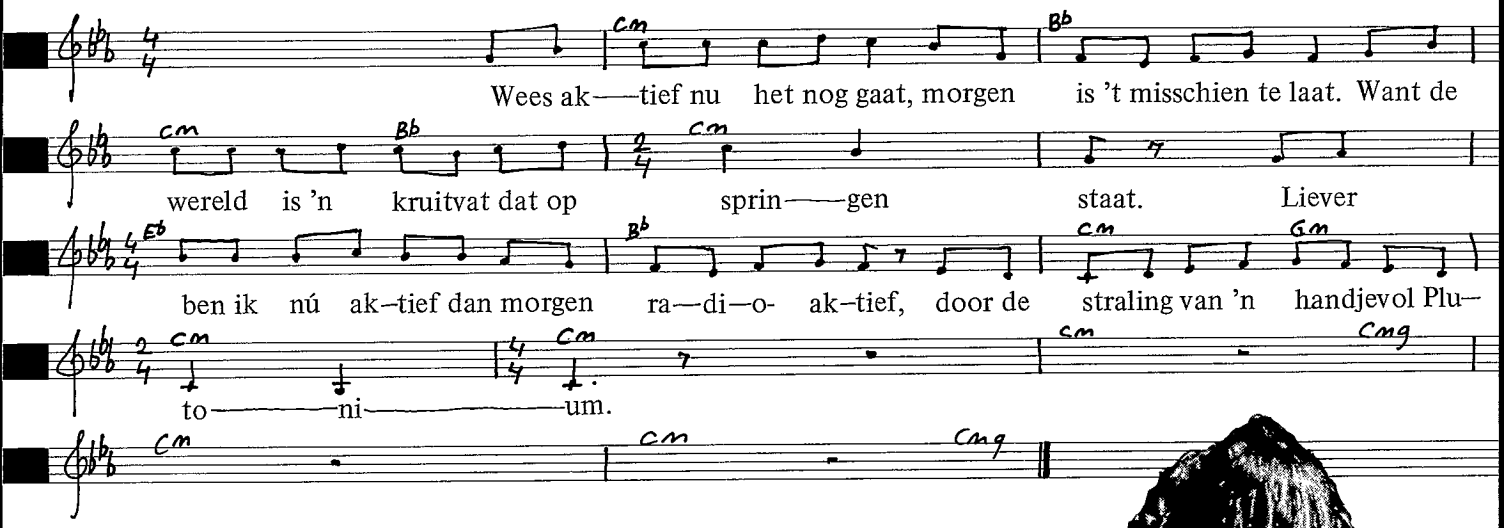

Onze wegwerp-industrie draait op steeds meer energie,
de produktie die moet groeien, kan niet schelen hoe.
En omwille van die groei, de moderne heil'ge koei,
gaan ze nu atomen splijten want het gas raakt op.

Dat wie automatiseert, steeds meer werkeloosheid geeft
kan ze toch geen ene mallemoer verrekken.
En de kernenergie steunt de winst-ekonomie:
een reaktor is een goeie investering.

En 't gevaar van zo'n centrale, ach, die kan ook wel eens falen,
da's de tol die men voor welvaart moet betalen.
Als 'n kweekreactor scheurt, dan niet lang daarom getreurd:
dat zijn kinderziektes waar je van kunt leren.

En het afval dat er komt? nou, stop dat maar in de grond
en de rest die gaat de zee in, als je 't maar niet ziet!
wat er dan mee kan gebeuren, 't zal onze tijd wel duren
en de generatie na ons die bekijkt het maar.

Wees aktief nu het nog gaat, morgen is 't misschien te laat
want de wereld is een kruitvat dat op springen staat.
Liever ben ik nû aktief, dan morgen radio-aktief,
door de straling van een handjevol Plutonium.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Kernenergielied

● tekst Allard ten Dam ● muziek onbekend

Em Bm
Op vier en twin—tig sep——tem———ber veertig

Em Bm B7
dui——zend man bij el———kaar in Kal——kar om te demon—

C maj Bm B7 C min
stre———ren te—gen het a——toom ge———vaar. Tien

Am Em C maj
dui—zend po-li—tie mannen in——ge——zet in de het——ze te—gen het a—

Em C maj Am Bm
toom—ver——zet. Maar ont——hou, wanneer nie—mand het wil leggen

Em Bm Em
wij die a——toom plannen stil.

Atoom-stroom zegt de SEP hebben we nodig,
anders gaan de lichten snel uit.
Met lichten bedoelt zij superwinsten
voor het Grootkapitaal in ons land.
Want d'atoomindustrie die ligt steeds op de loer,
en of je krepeert interesseert ze geen moer.
Maar onthou, wanneer niemand het wil
leggen wij die atoomplannen stil.

In Almelo wordt uraan verrijkt,
binnenkort wordt dat uitgebreid,
dat willen wij nu voorkomen.
Want wij weten waar dat toe leidt:
Brazilië bouwt er atoombommen van,
geen enkele garantie weerhoudt ze ervan.
Maar onthou, wanneer niemand het wil
leggen wij die atoomplannen stil.

Kom, sta niet langer te wachten,
want de plannen liggen al klaar
om kerncentrales bij te bouwen
in ons dichtbevolkte land.
Atoom-afval in de Groningse grond,
ze maken het nu toch wel veel te bont.
Maar onthou, wanneer niemand het wil
leggen wij die atoomplannen stil.

S.E.P. betekent Samenwerkende Elektriciteits Producenten.
'Uit de tabel blijkt dat het ergst denkbare ongeval vele duizenden slachtoffers ten gevolge zou hebben, met een kans van voorkomen van één keer in de 10 miljoen jaar per reaktor. Dit betekent dat tijdens het gehele kernsplijtingsenergie-tijdperk een dergelijk extreem ongeval zich hoogstwaarschijnlijk niet zal voor doen.' (1977 uit Kerncentrales in Nederland, een uitgave van het Ministerie van Ekonomische Zaken).
Kernenergieliederen zijn wapens in de strijd tegen atoomenergie. Maar soms vraag je je af of je je boosheid over de draaiende kerncentrales en het gelul over maatschappelijke diskussies, wel voldoende tot uitdrukking kunt brengen in een lied. Of een melodietje die boosheid niet al ontkracht of verzwakt. Sommigen zingen zonder melodie, anderen zonder woorden. Weer ergens anders bestaat een ant-kernenergielied uit louter een doodskreet. Hierbij gaat het dan om 'podium-optredens'.
Maar kernenergieliederen zijn ook het wapen tegen de knuppels en de vuisten van de ME, als demonstranten met de armen ineen gehaakt de toegang tot een centrale blokkeren.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

UC Nee

● tekst Sijmen Tol ● muziek Ronald Hoekstra, 1978

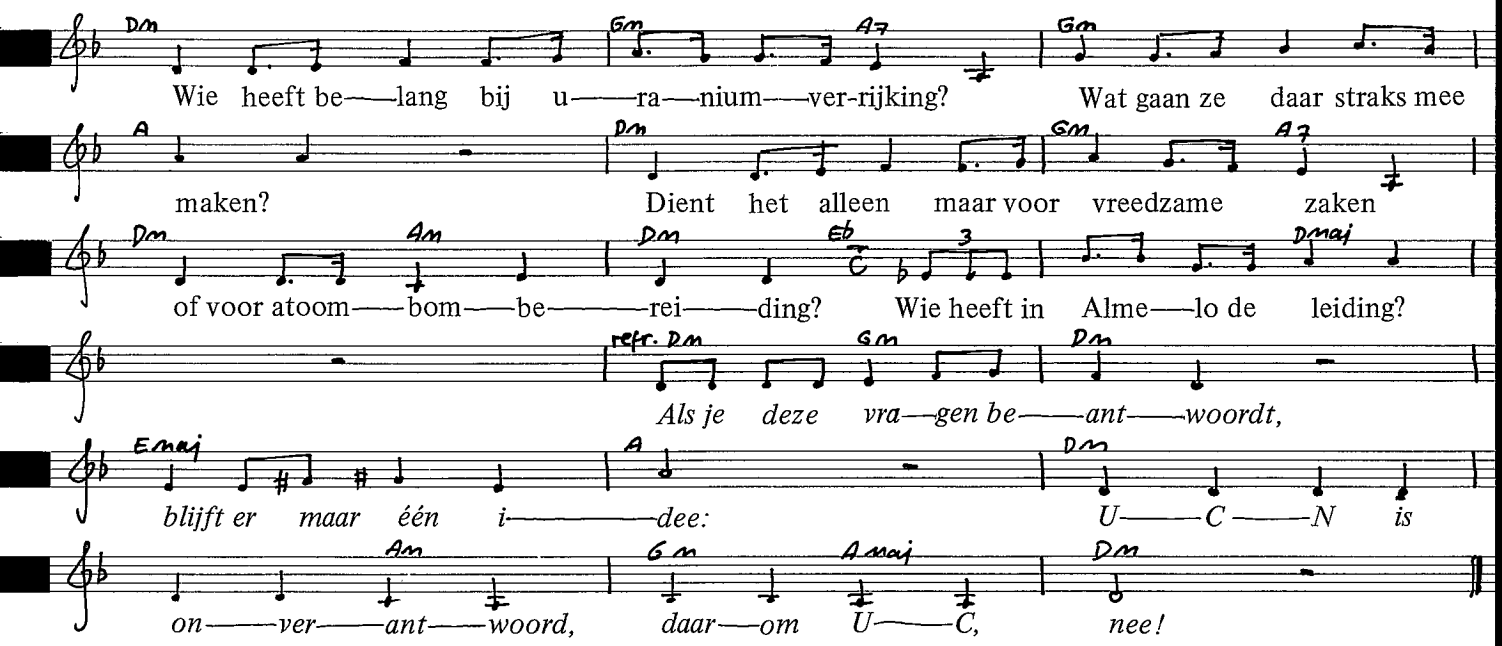

Wil niet West-Duitsland al jaren een vinger
aan de atoomtrekker krijgen?
Wil men voor ons niet zorgvuldig verzwijgen,
dat de fascistische kringen
weer naar de oppervlakte dringen?

refrein

Is niet Brazilië een bolwerk van rovers,
wijkplaats voor oude fascisten?
Is dan het doel van die militaristen
vreedzaam, zoals ze beloven,
of om meer macht te veroveren?

refrein

Ondemokratisch gekonkel doorbreken,
dat is het doel van de aktie.
Tegen atoomwapens voor de reaktie
die elke afspraak zal breken,
dat is maar al te vaak gebleken.

Dries van Agt, dit is ons antwoord
op jullie smerige streek:
UCN is onverantwoord,
daarom UC, Nee!

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Kalkarlied

● tekst onbekend ● muziek traditioneel

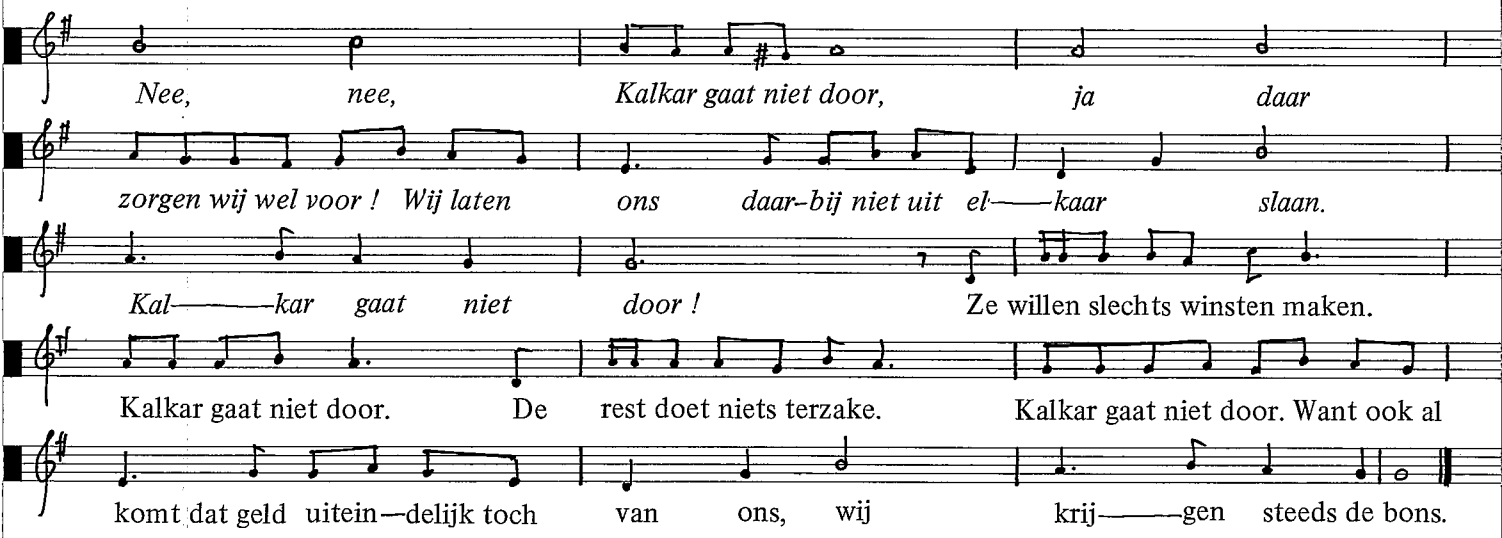

refrein

Een hoop milieu-ellende,
Kalkar gaat niet door.
Zo komen we aan ons ende,
Kalkar gaat niet door.
De kans bestaat dat Kalkar
ooit de lucht in gaat
dan is't voor ons te laat.

refrein

Boer Maas stikt van de schulden.
Kalkar gaat niet door.
Moet hij dat dan slechts dulden ?
Kalkar gaat niet door.
Al die processen die gaan
toch ook ons steeds aan,
wij willen naast hem staan.

refrein

foto Paul Babeliowski

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Almelo-lied

● tekst Kladderadatsch ● muziek Vuile Mong, 1978

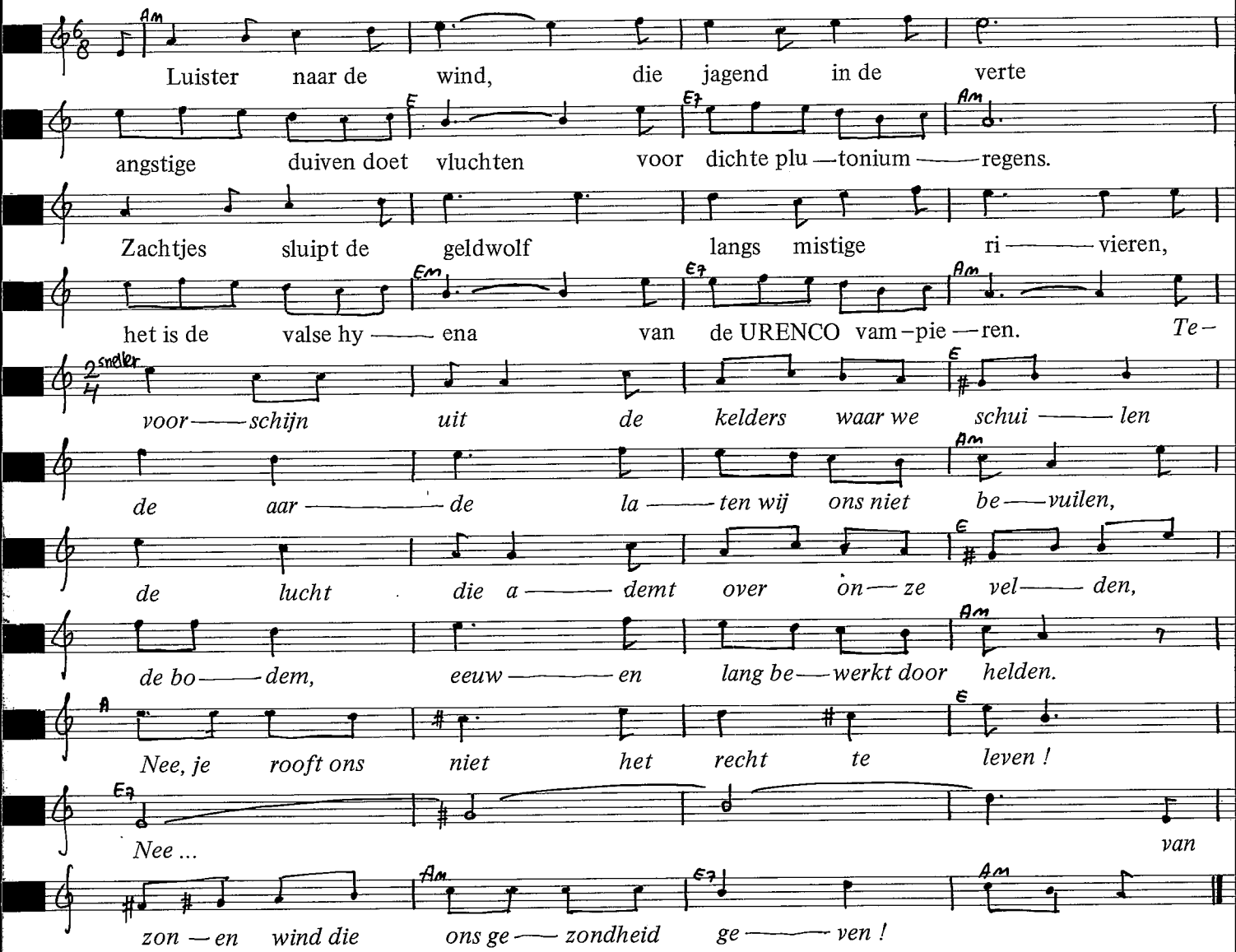

De dreigende orkaan
nadert onze blikken.
Radio-aktieve wolken
doen onze kelen verstikken.
In de schaduw van de maan
spoken splijtstof-gieren.
Uraniumhagel verscheurt
de bloemen, de planten, de dieren.

refrein

Het 'Almelo-lied' van Kladderadatsch, gevolgd door 'Nee, nee, Kalkar gaat niet door' staat op een L.P. getiteld 'Bauer Maas, Lieder gegen Atomkraftwerke'. Helemaal aan het eind hoor je een demonstratie de leus 'Duitsland, politiestaat' skanderen. Daarover staat in het tekstboekje bij de L.P. het volgende:
'Die holländischen Demonstranten rufen nach dem Lied 'Kalkar gaat niet door' im Sprechchor 'Duitsland-politiestaat'. Wir haben lange überlegt und diskutiert, ob wir diese Passage stehen lassen sollen. Wir sind der Ansicht, dass die Bezeichnung 'Polizeistaat' für die momentanen Verhältnisse in der Bundes-

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Een ijzige koude storm
spreidt zijn dode deken.
Karavanen gevaarlijke stoffen
blijven bevroren steken,
maar mensen op hun vlucht
vormen zwermen duiven
die de donkere havikkenlucht
met dichte drommen verdrijven.

refrein

republik nicht zutreffend ist. Wir haben diesen Sprechchor jedoch nicht gestrichen, weil diese spontane Reaktion die Empörung über die Polizeimassnahmen des 24.9. dokumentiert. Die verstärkten Repressionen in der Bundesrepublik sind nicht zu übersehen und wir können die Reaktion der Niederländer auf die Polizeikontrollen gut verstehen, zumal ein derat massiver Einsatz staatlicher Gewalt auch für holländische Grossdemonstrationen (siehe Almelo-Demonstration) unüblich ist.'

foto Paul Babeliowski

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Slaapliedje

● tekst en muziek Nijmeegse Stadsguerrilla, 1978

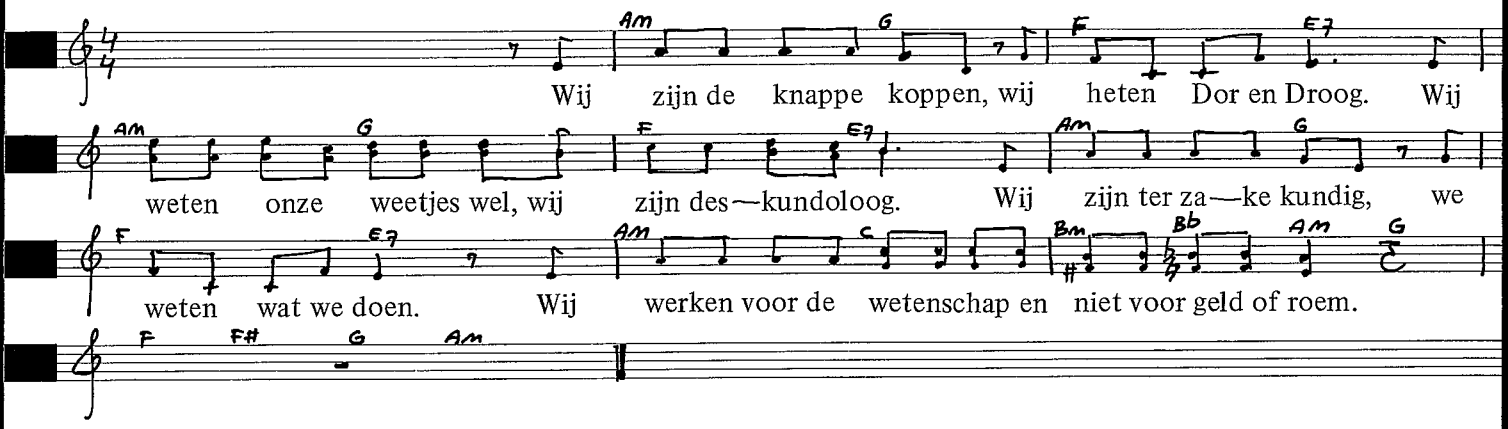

Wij hebben recht van spreken, want wij zijn objektief,
wij weten wat we zeggen, de waarheid is ons lief.
Wij maken analyses, en stellen diagnoses,
variabelen variëren, wij doen dan ook prognoses.

U kunt dat toch niet volgen, al werd het uitgelegd!
u hebt geen recht van spreken, u weet niet wat u zegt.
Ach, u bent ondeskundig, dus houdt u toch uw mond!
uw twijfels en kritiek zijn volkomen ongegrond.

De zegen van de wetenschap die merkt u telkens weer:
van stoommachien tot kernreaktor, en raketverkeer,
van buskruit tot neutronenbom, vooruitgang moet er zijn!
We vinden steeds iets nieuws erbij, met ons deskundig brein.

Er zijn wel wat probleempjes, maar dat is niet zo erg.
Dat maakt het juist uitdagend, dat wetenschappelijk werk!
Gaat u maar rustig slapen, wij lossen het wel op.
Techniek staat toch voor niets, vertrouw een knappe kop.

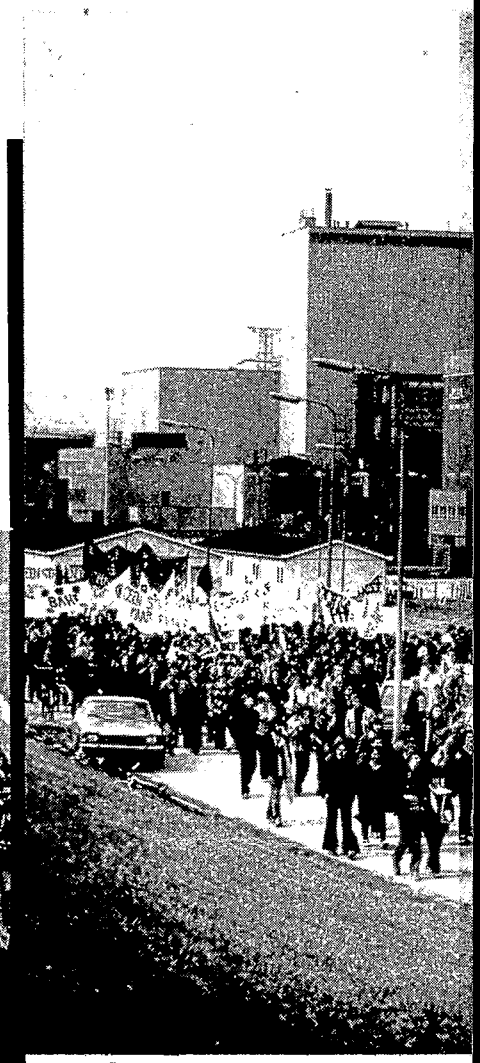

foto's Paul Babeliowski

www.toneelwerkgroepproloog.nl

www.toneelwerkgroepprolog.nl

Over huisvesting

101 Het huis van Jan en Ant
103 Woningbouwlied
104 Woningnoodlied
106 Het kwaad tot erger lied
108 Tilburglied
110 Kraak de woningnood

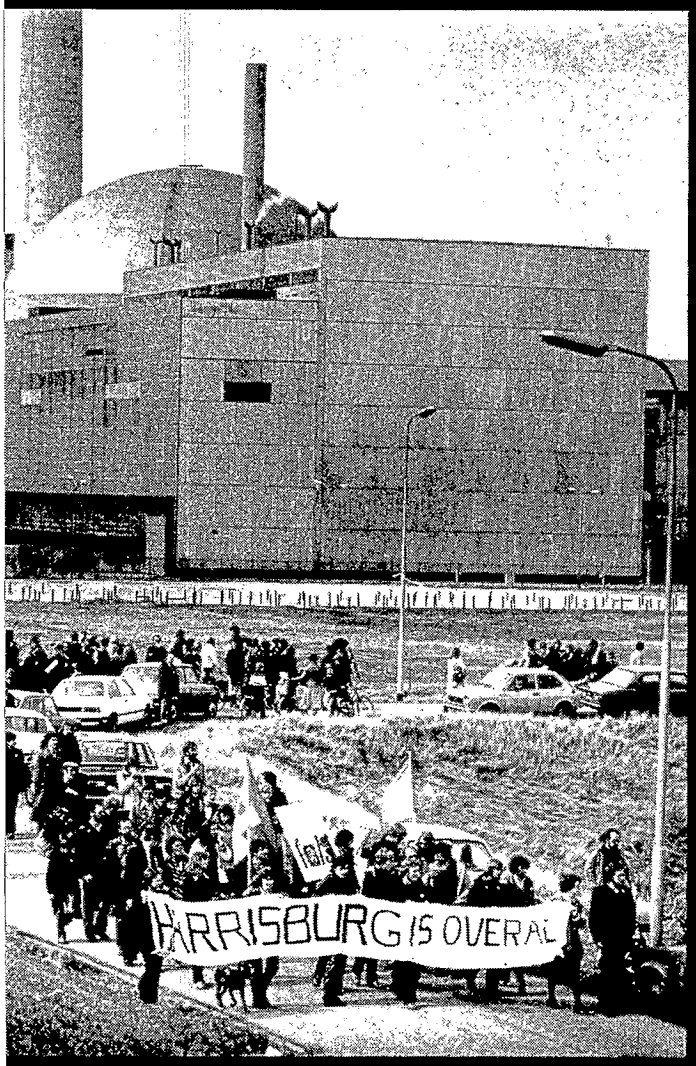

over huisvesting

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Het huis van Jan en Ant

● tekst 1 Mei-koor, 1978 ● muziek De Maatjes

Am Dm A
Na drie jaar ver——loving met veel roman——tiek, met

Dm B7 E7
zoenen op straat en ge——vrij in 't por——tiek, wou

A7 Dm Am
Jan wel eens weg van het ouderlijk huis en

Dm D7 G
Ant was ook lang niet te——vreden meer thuis. Ja,

moeder was lief maar toch ook wel een zeur en

G7
pa luistert achter de deur.

REFREIN C
Het huis van Jan en Ant dat

F C
wordt zo'n enig pand. Met

G
plantjes in 't ko——zijn en een

C F
ba——by, een ba——by, een

C G
ba——by, een ba——by, oh wat

C
fijn.

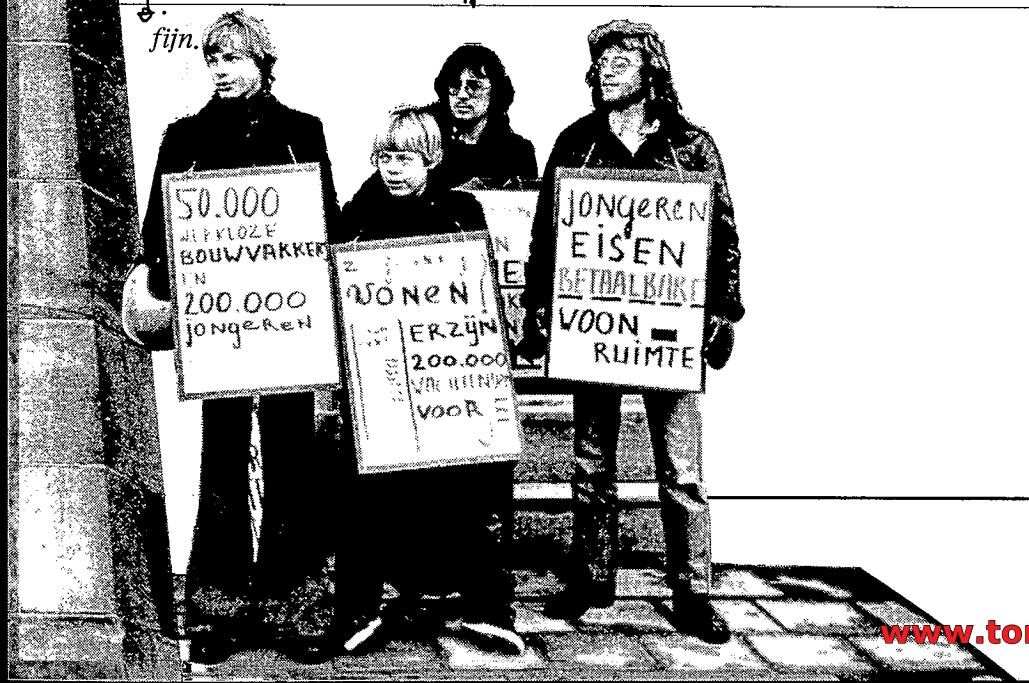

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Jan vroeg om haar hand, het was zo voor mekaar.
Ant spaarde de uitzet al meer dan een jaar.
Alleen nog een woning, daar kwam het op aan;
en Jan is toen naar de gemeente gegaan.
Hij werd onderaan op de wachtlijst gezet ...
Straks krijgen ze samen een flat!

refrein

Zo gingen er maanden en maanden voorbij.
Ze wachtten geduldig er kwam maar niks vrij.
Ze wilden graag trouwen, die Jan en z'n schat
dus gingen ze zelf voor een woning op pad.
Maar iets goeds en betaalbaars was nergens te huur
en kopen was veel te duur.

refrein

Ant raakte van 't wachten steeds erger van streek.
Jan kon er niet tegen, liet Ant in de steek.
Hij trouwde een weduwe in goeden doen,
het was niet uit liefde, het was om de poen!
Alleen bleef ze achter, die arme Ant,
met dromen van Jan en 't pand.

(De moraal)
De moraal is gauw verteld:
trouw iemand met veel geld.
Dan heb je zo een pand,
maar de rest wordt geflest,
krijgt geen pest,
ja de rest staat aan de kant.

Een smartlap in walstempo. Weer eens wat anders dan het skanderen van 'wij willen woningen'.

foto Paul Babeliowski

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Woningbouwlied

● tekst ANJV-koor Delft ● muziek traditioneel, Pools ● bewerking Eenheid

In—komens—hu—ren en doorstromings—hef—fing, 't zijn mooie woor—den van
Gruyters en Van Dam. 't Is huurver—ho—ging zonder voor—uitgang,
te—gen dat wanbeleid ver—zet—ten wij ons. Wie moeten beta—len,
't zijn weer de wer—kers en juist de rij—ken die wor—den ge—spaard.
Zij in hun vil—la's be—ta—len geen hef—fing. Den Uyl haal 't geld waar het te
ha—len valt! *Wij strijden te—sa—men te—gen die af—braak.*
Geen huurver—ho—ging, maar hui—zen er—bij. Vecht voor goeie hui—zen,
vecht voor lage hu—ren. Voor ie—der een wo—ning, dat eisen wij.

Weg met de zeven procent huurverhoging,
kregen we maar zoveel verhoging van ons loon!
Zelf ga je dokken om niet te verkrotten,
dat vinden huisjesmelkers heel gewoon.
Wij weig'ren verhoging van huur te betalen,
eerst goeie huizen, dat zijn het nog niet.
Huisbazen hebben het slecht onderhouden
en dure nieuwbouw is de oplossing niet.

refrein

Op de melodie van de in 1833 in Polen gekomponeerde 'Warsjawjanka'. Ook het tweede Maagdenhuislied maakt van deze melodie gebruik.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Woningnoodlied

● tekst Sijmen Tol, 1978 ● muziek Wim van der Laan

Hoe zit het met jou, heb je ook al een
huis, zo'n hok voor een mei—er de week?
Of zit je nog fijn op je kamertje
thuis met telkens je ouders van streek?

M'n ouwelui die roepen ruim je troep eens op.
Ze zeuren me maar steeds over m'n baantje aan m'n
kop. Ik ben die rotzooi zat, 'k ga kijken in de
stad. Want daar heeft vast nog iemand wel een huisje voor ons
vrij.

We zitten nou al jaren in dit kippenhok.
Als één z'n kont wil keren, botst de ander tegen 'm op.
Ik ben die rotzooi zat, 'k ga kijken in de stad.
Want daar heeft vast nog iemand wel een huisje voor ons vrij.

refrein

Zo zoeken we nou samen naar een beter huis.
Maar wie gedacht had 'dat lukt best' was toch wel dik abuis.
Want is je giro vet, dan heb je zo een flat.
Maar heb je niks te makken, sta je jaren in de rij.

Want krotten zijn er zat in deze mooie stad,
maar voor een passend huis betaal je mooi je zakken plat.
De huisbaas in zijn sas, dat komt ons niet van pas.
Goedkope huizen bouwen is er hier nog steeds niet bij.

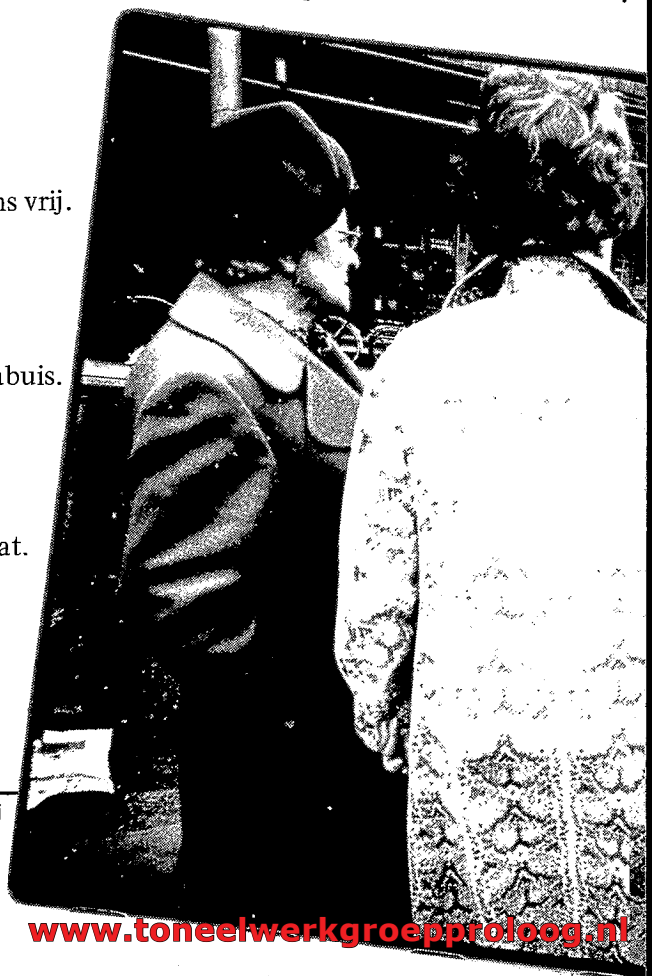

foto Paul Babeliowski

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Wij hebben dit al veel te lang ge—
no—men, we staan nu op ons recht, ons
recht om te wo—nen. Dus laten die re—
geerders eens gaan bouw—en en zorgen dat de
woningnood ver—dwijnt. Want deze toestand
is niet uit te houw—en. Werk—loosheid in de
bouw, dat is toch onge—rijmd.
Wij willen huizen voor jong—e—ren,
wij willen huizen voor ie—der—een!

Opvallend bij vele liedjes over woningnood en huisvesting is dat niet slechts enkele, maar veel van de ellendige 'gevolgen' van het gebrek aan betaalbare woonruimte er in wordt betrokken: het gedwongen langer thuis blijven wonen, de wanstaltige huren voor miezerige kamertjes, de wachtlijsten voor kamers en flats, het falende woningbouw- en stadsvernieuwingsbeleid, de kontradiktie werkloosheid in de bouw tegenover te weinig woningen, spekulatie enz.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Het kwaad tot erger lied

● tekst Overlastkoor ● muziek Hanns Eisler

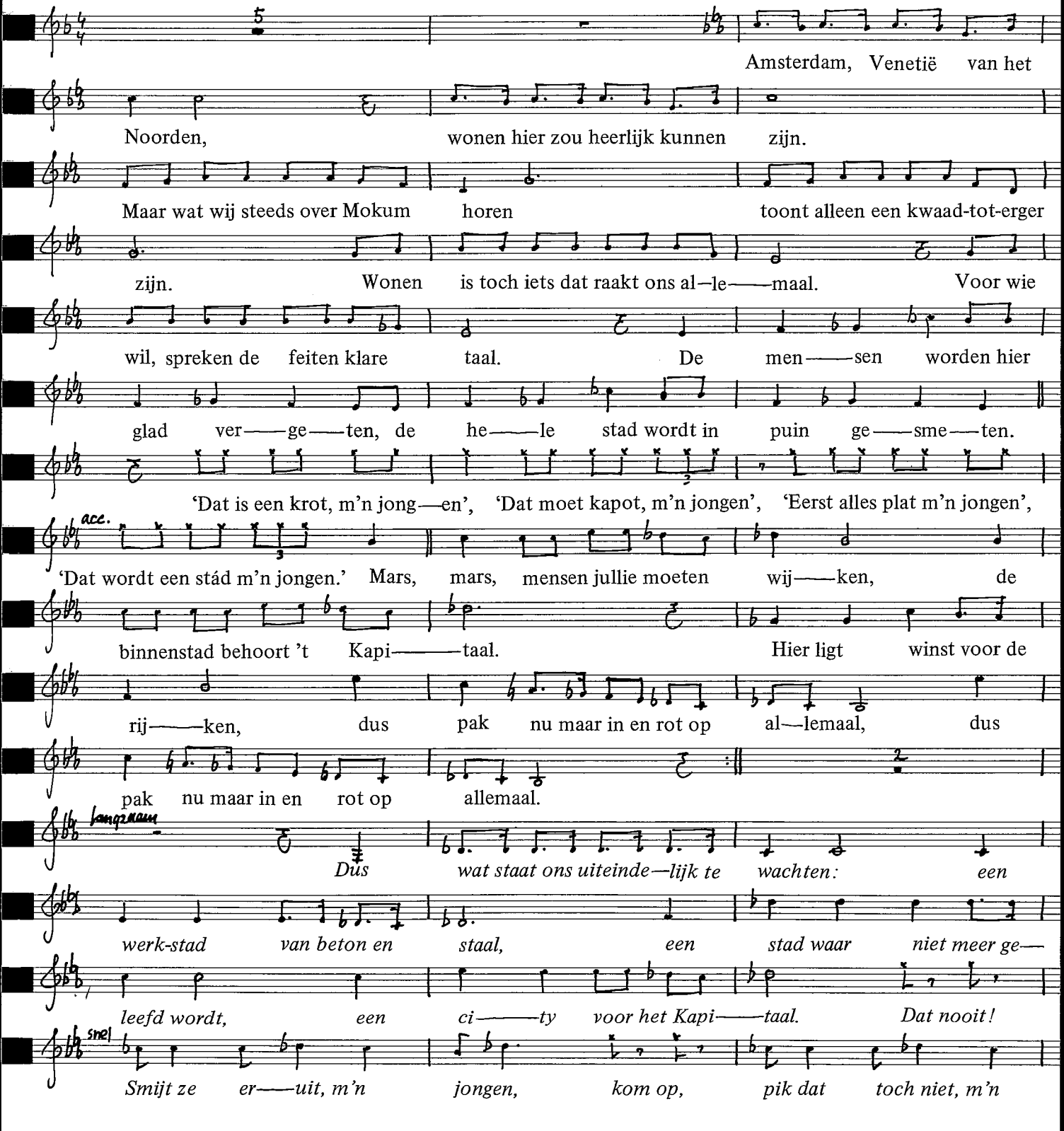

www.toneelwerkgroepproloog.nl

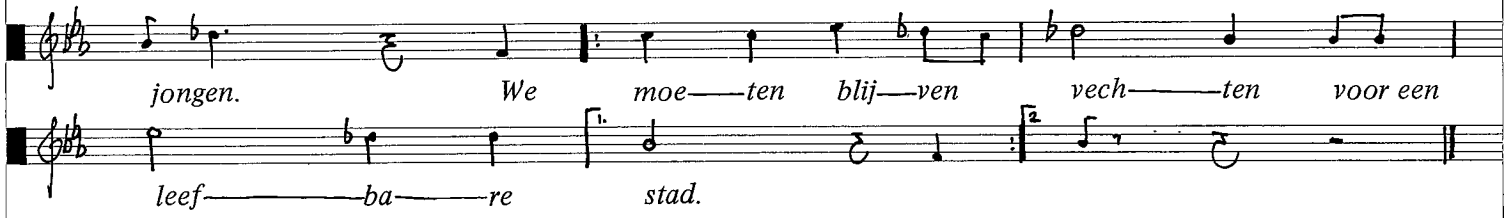

En hoe meer hotels hoe meer kantoren,
des te minder woonruimte blijft staan.
Mensen schijnen hier niet thuis te horen,
moeten naar de buitenwijken gaan.
Verhuren is een financiële strop,
een hotel brengt toch veel meer centen op.
Eén nacht slapen kost tweehonderd ballen,
moet de woningbouw voor vervallen.
'Dat is niet gek m'n jongen',
'Geen grote bek m'n jongen',
'Dat is mijn poen m'n jongen',
'Daar kun je 't mee doen m'n jongen.'
En laat de mensen niet zo kank'ren.
Niet zeggen dat hun onrecht wordt aangedaan.
'Wij dienen 't algemeen belang, hoor.'
Niets kan de vooruitgang nu nog tegengaan,
niets kan de vooruitgang nu nog tegengaan.

refrein

Leve de woonfunktie van de binnenstad. Weg met de kantoorpanden!

foto Willem van Raay

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Tilburglied

● tekst Ad van Vught ● muziek Peter van Meel

Til——burg, wè waar——de schoon meej oe huiskes en
tuin——tjes oe stroa——te hobbe——lig en krom, oe
doa——ke schots en scheef. *Mar veur 'n mo——der——ne ge——*
min——te zèn bomen en huis nie in tel mar veur
ons ge——woo——ne meen——se gad——ver——doe——me
wél.

Gèt nog wè perkskes meej boom,
en ouw mennekes stram en sloom,
schoon mèdjes meej platte proat
flaneren deur de heuvelstroat.

refrein

Wè doen al die goaten in de stad
koal en lilluk as 'n wrat
zeker veur 'n hoge flet
elk joar de huur weer opgezet.

refrein

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Wè isser al nie weggeslopt:
piusplèn en hofkes.
Op de stoep gin proatend volk
of kènder mir meej popkes.

refrein

't Barst van de loanen en ringe
veur de snelhèd ent lawaai.
Wè koapte veur al die dinge
we houwen 't er nie mir uit.

refrein

Sebiet is et ene stokhasselt.
Hoog en grauw en kouw
elk huis mot blève stoan,
ge joagt ons hier nie verdoan.

refrein

Geminte slop marres 'n huis,
vuule zuldet in oe kruis.
De steen die ge veurt afbrikt
krède veur oewen kop gemikt.

Een lid van het Tilburgse Soliedair kwam met een deuntje uit grootmoeders-tijd. Zo goed en zo kwaad als het ging werd het geneurie op noten gezet en van een Tilburgse tekst voorzien. Een bijzonder effekt wordt bereikt als de bassen met de stem of met vloeitjes, kammetjes of kazoo's een tuba-achtig geluid voortbrengen.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Kraak de woningnood

● tekst en muziek Maarten Witkam

Gm

Kraak de woningnood, kraak de woningnood. Kraken is geen misdaad maar een daad.

Kraak de woning nood, kraak de woning nood. Kraken is geen misdaad maar een

recht. Wonen dat is niet alleen een zaak van speku——lanten,

D Es

wonen is een recht dat geldt voor ie——der——een. Wat gebouwd gaat worden moet in

D

het belang van al——len, niet van de projektontwikke——laars al——leen.

A

'Mensen luister eens wij willen best met jullie praten en eens over——leggen wat we

moe——ten doen. Met jullie i—deeën kunnen

wij een heel eind meegaan, mits jullie je houden aan de normen van 't fat—

soen.' Wij

Gm

wonen in ge—kraakte huizen, wonen in bij pa en moe. Kamers van driehonderd gulden,

moeten wij het daar mee doen?

refrein

Stadsbesturen falen, blijven werkeloos toezien.
Steeds meer huizen leeg, vaak met een hoge huur.
Het is onze zaak om deze woningen te kraken,
wij doen wat de taak is van het stadsbestuur.
'Heus wij kampen met een groot tekort aan ambtenaren,
Leiden is een arme stad, dus kan er weinig af.
Wij zullen die leegstand weer eens beter onderzoeken.
Maar kraken is brutaal, onwettig en verdient dus straf.'
Iedereen heeft recht op wonen, maar dat recht wordt niet erkend.
Al dat wachten geef geen uitkomst, als je woningzoekend bent.

refrein

Eén van de sporadische liederen over kraken, in het landelijke archief. Zijn krakers niet muzikaal? Of wordt er door muzikanten niet gekraakt?

foto Eduard de Kam

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Uit de vrouwenbeweging

113 Aan welke kant sta jij
114 Meneer
115 Als ik niet klaarkom
116 Sluit aan bij onze rij
117 Bloemenhovelied
118 Kindjes van Van Agt
120 Abortuslied
121 Wij zijn nu sterke vrouwen
122 Heksenlied
123 Pottenlied
124 Lydia
126 Geschiedenis van de schaamte
127 Recht op arbeid
128 De juf en de hond

www.toneelwerkgroepproloog.nl

uit de vrouwenbeweging

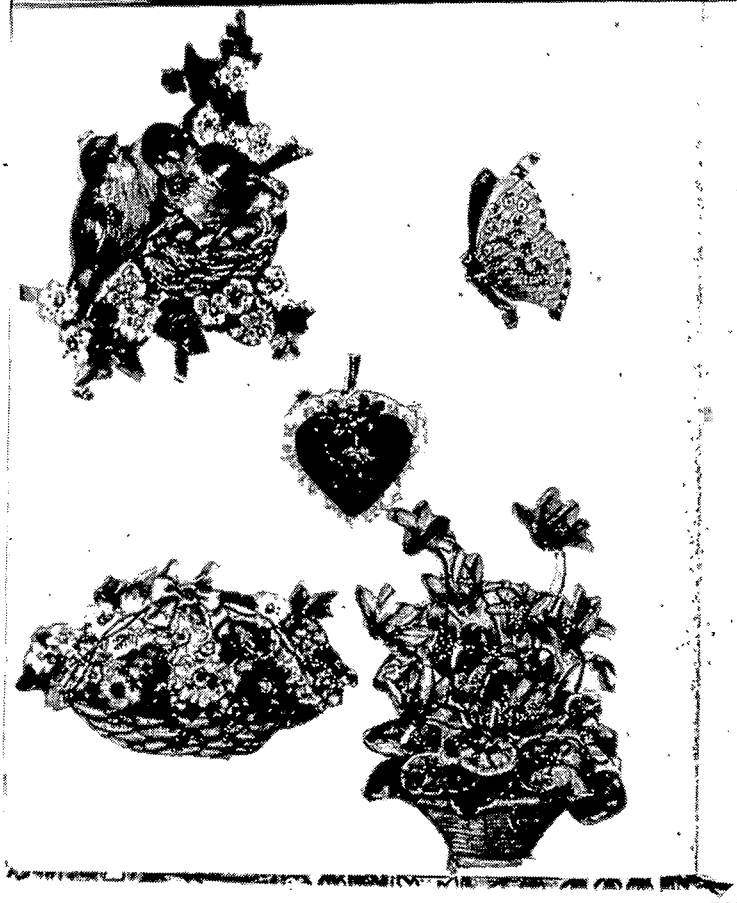

Jacqueline

Wat zal er van je worden,
Als je strakstrouwen gaat
En moeder wil je worden!
Maar dat gaat zomaar niet
Je moet eerst kinderen krijgen
Waar of niet.
Daarom moet je nu maar oefenen
Met je barby en je poppen.
Beschouw ze als een echt gezin
Dan zal je merken dat het niet
Makkelijk is, en soms niet zi
Je laat wel eens een pop vallen
Maar dat is géén goed begin
Van je oudste broer
Constanza

Den Haag
21-5-1966

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Aan welke kant sta jij

● tekst en muziek Florence Reece ● Nederlandse tekst Sabine Schütte

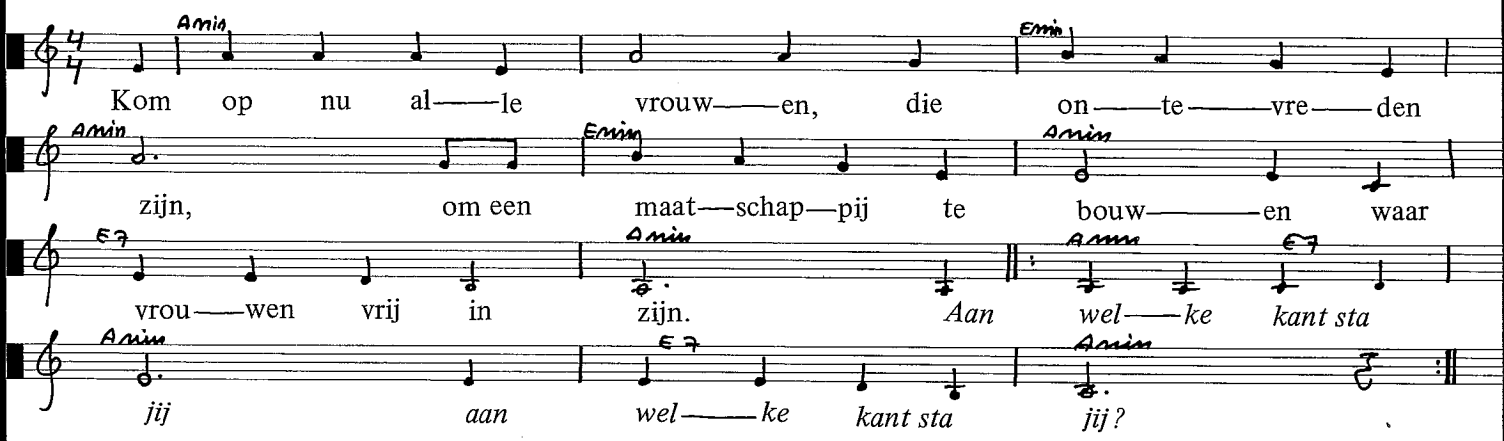

Hoeveel vrouwen zijn
er nog altijd in de ban
van kind'ren, kerk en keuken
en afhank'lijk van een man?

refrein

Hoe is dat vol te houden,
hé vrouwen, zeg hoe 't gaat,
een leven dat dag in dag uit
in de schaduw van mannen staat?

refrein

Jullie volgen mannenregels
in een mannenmaatschappij.
Als jullie eisen stellen
is de vrede gauw voorbij.

refrein

Dus sluit je bij ons aan, vrouw,
mannenmacht wordt beperkt.
Je hebt slechts deze kans, vrouw,
en samen zijn wij sterk.

refrein

foto Eva Besnyö

De Nederlandse tekst van dit lied is een bewerking van het Amerikaanse strijdlied 'Which side are you on', geschreven door een Amerikaanse mijnwerkersvrouw in 1931

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Meneer

• tekst Eerste Vrouwenkongres Loosduinen, 1973 • muziek bekend

Ik ben een vrouw meneer,
dat had U al gezien,
maar dat ik meer nog ben
dat wist U niet misschien.
Ik ben het zat meneer,
ik ben geen gat meneer,
die lieve schat meneer
die ben ik nu niet meer.

Daar gaat je snoezepoes,
daar gaat je poppedijn.
Zoals het eenmaal was,
zo zal het niet meer zijn.
Ik heb het door, meneer,
ik vind het goor, meneer,
ik ben geen handelswaar
te koop in een bazaar.

Ik heb een eigen wil.
Ik heb een eigen brein.
Ik ben een mens meneer,
ik wil gelukkig zijn.

Daar zit u dan, mevrouw,
zonder uw man, mevrouw,
op dit kongres, mevrouw.
U zoekt identiteit,
dat kost veel strijd, mevrouw,
veel narigheid, mevrouw,
bent u wel wijs, mevrouw?
Het is een hoge prijs.

Het veilig huwlijk,
maken wij grondig stuk,
het heilig moederschap
dat krijgt van ons een trap.
De hoogste vrouwenplicht
wordt bij ons doorgelicht,
de oude zekerheid
raakt u volkomen kwijt.

Maar ben je toch bereid:
voeg je dan bij ons, meid.
Het is de hoogste tijd
voor solidariteit.

Voor het eerst gezongen op het eerste vrouwenkongres in Loosduinen in 1973. Het tweede deel is er op een van de volgende kongressen bijgemaakt.

foto Eva Besnyö

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Als ik niet klaarkom

• tekst Kontramienen • muziek bekend

Als ik niet klaarkom
dan denk ik steeds:
komt er nog wat van?
Ik kronkel en ik worstel
en ik bonk zo vlijtig mee.
Maar ik voel me toch nooit tevree.
Mijn man ligt te ronken,
hij heeft zijn gerief,
maar ik ben alleen.
Ik kan niet meer voelen,
ik lig maar te woelen,
god, waar moet dat heen?

Als ik niet klaarkom,
dan denk ik steeds:
ligt het nou aan mij?
Hij doet zo goed zijn best
en hij bonkt maar op en neer
en ik wordt zo beurs als een peer.
Ik leer masturberen,
dat scheelt weer een stuk,
ik doe sekstherapie.
Zal ik het ooit leren
met die meneren?
Wist ik maar met wie!

Want heel veel mannen
denken alleen:
komt er nog wat van?
Geen aaien en wel naaien
en toch vragen ze maar:
'kom je nou nog steeds niet klaar?'
Ik heb er genoeg van,
ik hou er mee op,
ik vlieg er niet meer in.
Aan 't eeuwige vrouw-zijn
wil ik niet meer trouw zijn,
ik doe mijn eigen zin!

Een lied dat elke vrouw wel eens mee zal willen zingen. Misschien is zingen ook wel makkelijker dan praten.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Sluit aan bij onze rij

● tekst onbekend ● muziek traditioneel (Sarie Marijs)

Sluit aan bij onze rij, abortus moet nu vrij.
Let op: van nu af aan beslist de vrouw.
Wij willen niet geknecht, abortus is een recht
en geen misdadig feit dat wordt gestraft.

Abortus moet in 't ziekenfondspakket,
zo wordt de vrouw gered van stiekeme praktijken,
duur gepruts en knoeierij.
Wij eisen: abortus moet vrij.

Er is een wetsvoorstel en daarvan weten we wel:
pas op, want de arts beslist alléén,
vijf dagen denken móet, 'Vrouwtje weet je wel wat je doet?',
'Door adopsie raakt u óók uw vrachtje kwijt.'

refrein

Wij vrouwen Eisen:
— Abortus uit het wetboek van Strafrecht
— Abortus in het ziekenfonds
— De vrouw beslist
Nog steeds zijn deze eisen niet ingewilligd. We zullen blijven strijden en zingen: Sluit aan bij onze rij totdat abortus werkelijk vrij is.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Bloemenhovelied

● tekst en muziek onbekend

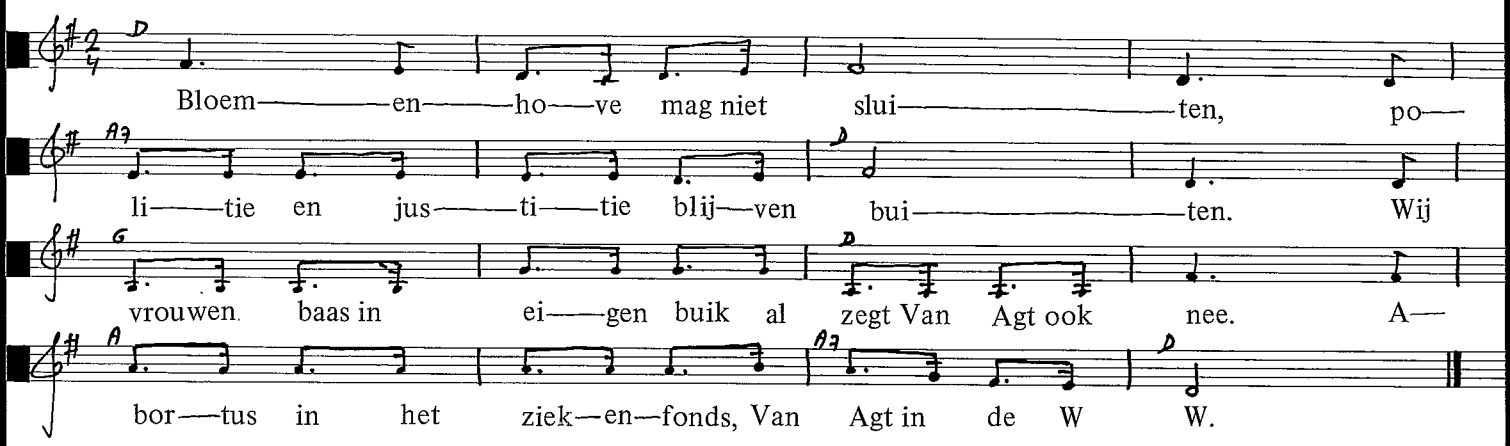

foto Eva Besnyö

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Kindjes van Van Agt

● tekst Ed Leeflang ● muziek Pieter Nieuwint

Dm Gm A7 Dm
En wie, wie had dat nou ge dacht, jij

F Bes G7 C
bent een kind——je van Van Agt. Van

A7 Dm Bb Eb
Agt is oh zo'n waak——zaam mens, woont

A7 D7
aan de twaal——f we——ken grens. Hij

Fis m bm D7 G
is een man die koei——o——neert al

C F E7 A
wie zijn va——ge grens pas——seert. Ja,

Dm Gm Bb Dm
ja, hij kon——tro——leert de vracht, slaap

F Dm Am
zacht mijn kind——je van ... Van

Dm
Agt!

Als ik de wetsontwerpen lees,
hou je die grens met douaniers
en kom je met je vrachtje aan,
dan bellen die het Vatikaan.
Dan hoor je avé toet, toet, toet,
en niemand weet dan wat er moet.
En toch heeft toet, toet, toet, veel macht,
dus hup, weer kindjes van Van Agt.

Ik lag bij Van Agt soms onder bed,
hij bestudeerde dan de wet
en met zijn voeten op zijn kruik
mompelde hij: 'Ik bewaak hun buik,
bewaak hun lijf, bewaak hun ziel.
Ik ben de ware vruchtofiel.'
Dat jij *au fond* niet werd verwacht
was niet het ergste voor Van Agt.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Ik zing voor jou, ik zing vannacht
voor alle kindjes van Van Agt
en die hij nog kreëren gaat
als hij ons niet beslissen laat,
als hij vindt dat de zwangerschap
een zaak is van de mannenhap.
Slaap goed lief kind, jij ben een pracht,
ik breng je morgen bij Van Agt.

In 1974 onderneemt Minister van Justitie van Agt zijn eerste poging de Bloemenhovekliniek te sluiten.
In 1976 probeert hij het opnieuw. Op 18 mei wordt een van de behandelkamers door de Officier van Justitie verzegeld. Toegesnelde vrouwen verbreken de verzegeling en bezetten de kliniek.
Van Agt legt de motie van de Tweede Kamer om de zaak door een onafhankelijke rechter te laten beslissen naast zich neer en beveelt een politie-inval. Onder druk van de massale bezetting echter ziet hij af van een gewelddadig optreden. En na een uitspraak van de rechter kan de bezetting na twee weken worden opgeheven. Bloemenhove blijft open.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Abortuslied

● tekst onbekend, 1977 ● muziek traditioneel

A——bortus uit het strafrecht daar
blijven wij voor vechten, tot al die hoge
heren, tot al die hoge heren. A—
bortus uit het strafrecht daar blijven wij voor
vechten, tot al die hoge heren hun
lesje zullen leren. *Oh lio lio*
la. onze rangen groeien aan. En de
ware femi——nisten, en de ware socia——
listen. Oh lio lio la. onze
rangen groeien aan. En de ware fem-soc-
vrouwen wil——len een vrij be——staan.

Die ethische meneren
die gaan ons niks dicteren.
De vrouw wil zelf beslissen,
de vrouw wil zelf beslissen.
Die ethische meneren
die gaan ons niks dicteren.
De vrouw wil zelf beslissen,
hun raad kunnen wij missen.

refrein

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Wij zijn nu sterke vrouwen

● tekst Wannes van der Velde ● muziek traditioneel ● Nederlandse tekst onbekend

Wij zijn nu sterke vrouwen,
geen kracht zal ons vermoeien,
voor 't heil van onze kind'ren,
voor 't heil van onze kind'ren.
Wij zijn nu sterke vrouwen,
geen kracht zal ons vermoeien,
voor het heil van onze kind'ren
zal 't vrouwenfront nu groeien.

Oh lio lio la, onze rijen groeien aan
en de ware feministen, en de ware feministen,
Oh lio lio la, onze rijen groeien aan
en de ware feministen willen een vrij bestaan.

Maar de vrijheid zal niet komen
zolang wij blijven dromen.
De ratten en de bazen,
de ratten en de bazen.
Maar de vrijheid zal niet komen
zolang wij blijven dromen.
De ratten en de bazen,
die nemen we te grazen.

refrein

We zijn nu sterke vrouwen,
geen dwang kan ons vermoeien.
Wij hebben lange tongen,
wij hebben lange tongen.
Wij zijn nu sterke vrouwen,
geen dwang kan ons vermoeien.
We hebben felle kleppen,
die weten zich te reppen.

refrein

En gij nette meneren,
't getij zou kunnen keren,
laat uw pretentie varen,
laat uw pretentie varen.
En gij nette meneren,
't getij zou kunnen keren,
laat uw pretentie varen,
laat ons de zaak beheren.

refrein

foto Paul Babeliowski

Eén van meest gezongen vrouwen-strijd-liederen. Spaanse feministen maakten een eigen tekst op een oorspronkelijk socialistisch strijdlied. Vertalingen zijn bekend in het Engels, Zweeds, Spaans en Nederlands.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Heksenlied

● tekst en muziek onbekend

refr. Dm A7 Dm A7
De heksen zijn terug, recht uit de hel, de heksen zijn terug met
Dm A7
vlammende ha——ren. De heksen zijn te—rug en ze zijn niet meer weg te
Dm couplet Dm A7 Dm A7
slaan ! Ge——ko—men uit 't oer—ou—de matri—archaat met
Dm A7 Dm A7
wijsheid veel ou——der dan van de mannenstaat. De kracht van de man was de
Dm A7 Dm
dood en niet het woord. Hij kon haar daarop niet ver—slaan, dus werd ze vermoord !

refrein

In de middeleeuwen werd een vrouw alleen,
die haar werk deed met vrouwen om zich heen,
door de kerk verdacht van kwaad en hekserij ;
verbrand, gestenigd en verdronken met een kei.

refrein

Overgeleverd werd haar kruidenkundigheid
van moeder op dochter, dwars door de tijd.
De mannen vonden mannenmedicijnen uit,
de vrouw werd hun vijand, dus verbrand met haar en huid.

refrein

Wij zijn de heksen, wij dansen om het vuur.
Wij maken met elkaar weer een vrouwenkultuur.
Met onze dromen, kennis, onze gein
zijn wij weer terug op eigen terrein !

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Pottenlied

● tekst Breekuit ● muziek onbekend (heksenlied)

De potten staan hier vlak voor je neus,
de potten staan hier voor ieder herkenbaar.
De potten staan hier, ze eisen hun rechten op!

Ze weten het door het hele land:
er zijn mannen die zijn van de verkeerde kant.
Maar als een vrouw met een vrouw verkeert,
dan 'krijgt ze geen man' of ze is 'gefrustreerd'.

refrein

Wij worden als homofiel genegeerd,
wij worden als vrouwen gediscrimineerd.
De maatschappij geeft ons een dubbele douw,
Wij staan op die manier in de kou.

refrein

Wij zijn geen mannen in een vrouwenvel,
er staat voor ons veel meer op het spel.
Wij voeren als homo's hetzelfde gevecht,
maar ook als vrouwen staan wij op ons recht.

refrein

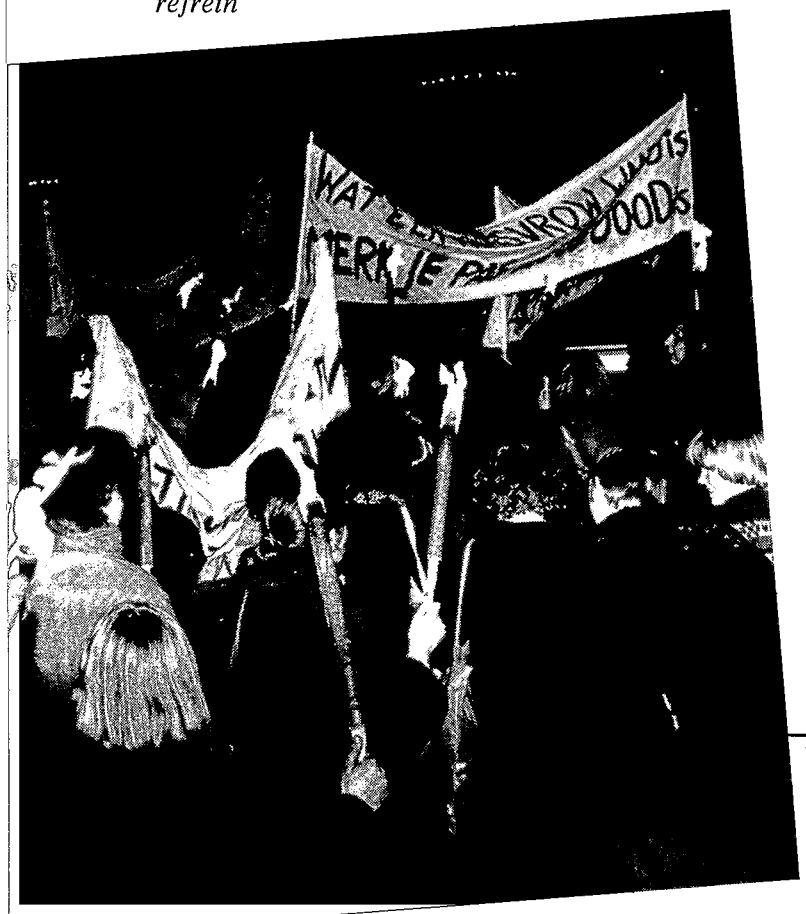

foto Eva Besnyo

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Lydia

● tekst Peer Gerrits, Annie Ploegmakers, Ad van Vught ● muziek Peter van Meel

Ik ben Lydia en dertig jaren oud. 'k Heb drie kinderen en ben dus getrouwd. Als moeder heb ik geen geduld en over sex al jaren uitgeluld. M'n rug doet pijn en ik ben moe, ik ga toch maar 'ns naar de dokter toe. Schizofrenoïde, manisch (...) neurasthenie syndroom en een slechte prognose.

Weer 'n zot en nog 'n gek, zet ze allemaal achter 'n hek. Geen smoesjes meer van jou mevrouw, pillen zijn goed en slik ze nu maar gauw.

Dokter vroeg me wat ik had en waar 't zat
en of ik ooit wel last van spanningen had.
Ik kreeg 'n doosje pillen mee
en denk nou niet dat 't beter gaat met mij.
M'n kop doet pijn en ik blijf moe,
ik vraag me af waar moet ik nou naar toe.

refrein

www.toneelwerkgroepproloog.nl

'k Moet 't huis weer doen, 't gejengel aan m'n kop.
M'n man die heeft 't druk en vind dat ik zeur.
Ik jank om niks, ben zo alleen,
ik ga maar liever nergens meer heen.
De buurvrouw vindt dat 't zo niet gaat,
een echte dokter weet misschien wel raad.

refrein

Al die pillen op, ik liet me helemaal gaan.
In 't ziekenhuis kwam ik na uren bij.
Ik lag gebonden op 'n bed,
wel dertig spuiten hebben ze gezet,
na 'n dag of tien had de dokter tijd.
Schizofrenoide, manisch depressieve,
katatonisch punaise, neurasthenie syndroom
en een slechte prognose.

Wie is zot en wie is gek.
Nooit meer iemand achter 'n hek,
geen smoesjes meer van jou meneer,
pillen zijn slecht, die slikken we nooit meer.

'Baas in eigen brein' was het motto van een in het begin van 1980, in Tilburg gehouden themadag over anti-psychiatrie en ook daar is Lydia gezongen. Voorts wordt deze aanklacht tegen behandelingsmethoden in de psychiatrie gezongen op bijeenkomsten die in het teken van de vrouwenstrijd staan.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Geschiedenis van de schaamte

● tekst en muziek Kontramienen

Heel lang geleden in donkere dagen,
was een vrouw die menstrueerde, vreselijk vies en eng.
Een man kon zich beter niet in haar buurt wagen,
dan werd hij onrein, wat waren de normen streng.
Blijf dus maar thuis, blijf in je hut,
schaam je voor je lijf en schaam je voor je kut.

In onze jonge jaren was er niet veel verbeterd,
want dat bloed is toch eigenlijk vies en eng,
houd het voor jezelf, laat niemand het weten.
Officiële normen zijn nog ontzettend streng,
als ze je ruiken loop je voor schut.
Schaam je voor je lijf en schaam je voor je kut.

Wat later ga j'er met vriendinnen over praten.
Maar zelfs voor je vriend blijft het nog vies en eng.
Toch is 't een mooi ekskuus om het vrijen te laten,
zo gebruik je de normen, al vind je ze veel te streng.
De pil zet je eigen cyclus voor schut.
Zo negeer je je lijf en negeer je j'eigen kut.

Wat willen wij nu, dat zult u graag weten.
WEG MET HET SCHAAMTEGEVOEL;
MAANDVERBAND OP ELKE WC;
GEEN DISCRIMINATIE BIJ JE WERK;
ZIEKTEVERLOF ALS JE JE ROT VOELT.
Blij met ons lijf en blij met onze kut.

foto Eva Besnyo

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Recht op arbeid

● tekst PSP-vrouwen Groningen ● muziek onbekend (Heksenlied)

We vechten voor recht, recht om te werken, passen de ar — beid voor
ieder mens, we vechten voor vrouw — en, be — vrijding van de vrouw is
onze wens. Van het ka—bi—net hebben wij niets te ho—pen: aan
e — mansi — pa — tie is vol — gens hen vol — daan, wan — neer ze een vrouw, een
C — D — A — ster, op één mi — nis — ter — pos — tje heb — ben staan.

Nog een lied op de melodie van het Heksenlied. Geschreven door een groep Groningse vrouwen en mannen.

In de krisis van het kapitalisme
zijn vrouwen automaties de zondebok.
Je moet terug naar huis, naar keuken en kind'ren.
Je pikt een man zijn baan, zo wordt je klein gemaakt.

refrein

Mannen sluit je aan, verander jezelf.
Mannen sluit je aan, vecht voor een halve baan.
Prestatiedrang en macht zijn maskers uit 't verleden,
werp ze af en doe met ons mee.

refrein

Wij PSP-vrouwen pikken het niet langer.
Een andere maatschappij dat is waar 't om gaat.
Vecht voor feminisme, maar ook voor socialisme.
Weg met kapitaal en patriarchaat!

refrein

www.toneelwerkgroepproloog.nl

De juf en de bond

● tekst en muziek Feministisch-socialistisch Koor Breek Uit

Op de ABOP-vrouwendag in Utrecht in 1978 is dit lied gezongen.

spreekstem
Dit is de droeve geschiedenis
van de schooljuf en de bond
Zo speciaal en toch zo ... normaal.
1874: vrouwen verboden in de bond.
spreekkoor
Een, twee, in de maat,
als 't om je belangen gaat,
maar de juffrouw wordt heel kwaad
omdat de bond haar buiten laat.

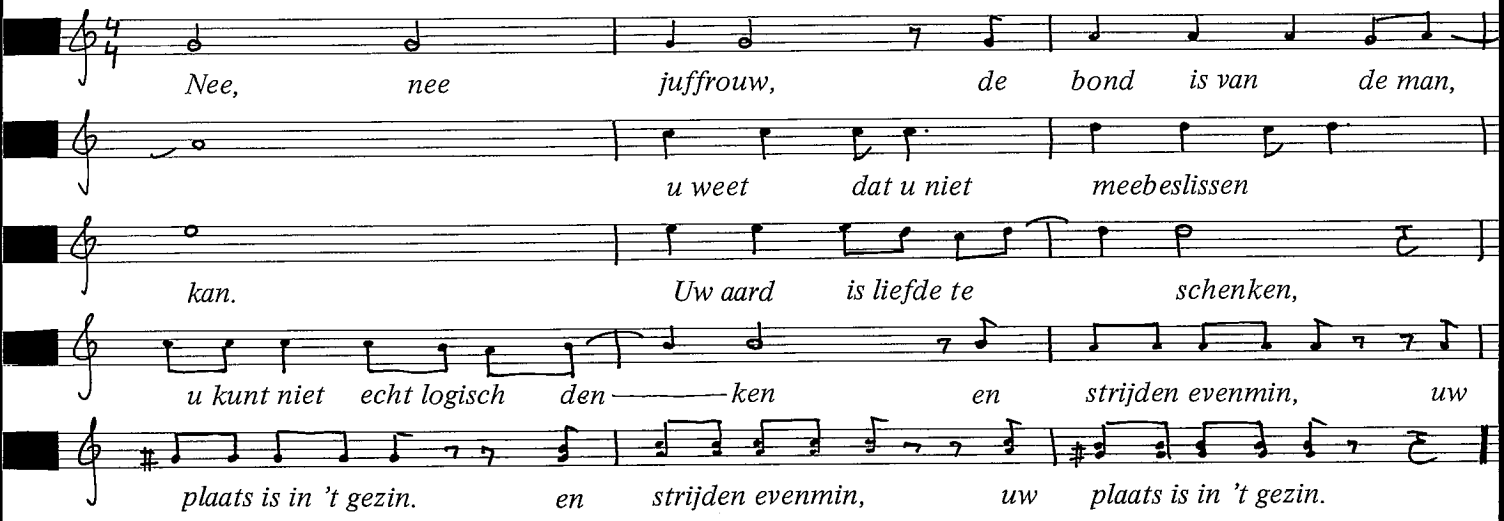

In de jaren tachtig laat de bond juf toe.
Echter ... haar specifieke belangen blijven buiten.
Daarom richt zij een eigen vereniging op: Thugatêr.

Een, twee, uit de maat,
omdat de bond juf stikken laat,
ze vormt een eigen vrouwenfront
en oefent druk uit op de bond.

Ja, ja meester, de bond ook van de vrouw!
wij zitten nog het meeste in het nauw.
Wij krijgen een lager salaris
terwijl onze taak net zo zwaar is.
Bij huwelijk ontslag.
Het is een hard gelag.

foto Han Singels

www.toneelwerkgroepproloog.nl

En dan in 1920:
een nieuwe onderwijswet.
Voor een vrouw lager salaris,
lagere opleiding, maar ...
verbod op ontslag bij huwelijk
Hè, toen al?

Een, twee, de juf...
Nee, nee, wacht nou even!

1925, nood breekt wet.
Krisis ... gehuwde vrouwen mag men weer ontslaan,
achtenveertig procent van de juffen durft niet te trouwen
en krijgt te vroeg een kind, dát is onzedelijk!
Aha, dat is een reden voor ontslag!

Een, twee, ondermaat, de juf...
Nee, wacht nou even!

Dertiger jaren grote werkloosheid.
Ook mannen in de bond zeggen:
'Gehuwde vrouwen stelen ons het brood uit de mond.'
1934, een nieuwe wet:
gehuwde vrouwen móeten worden ontslagen ...

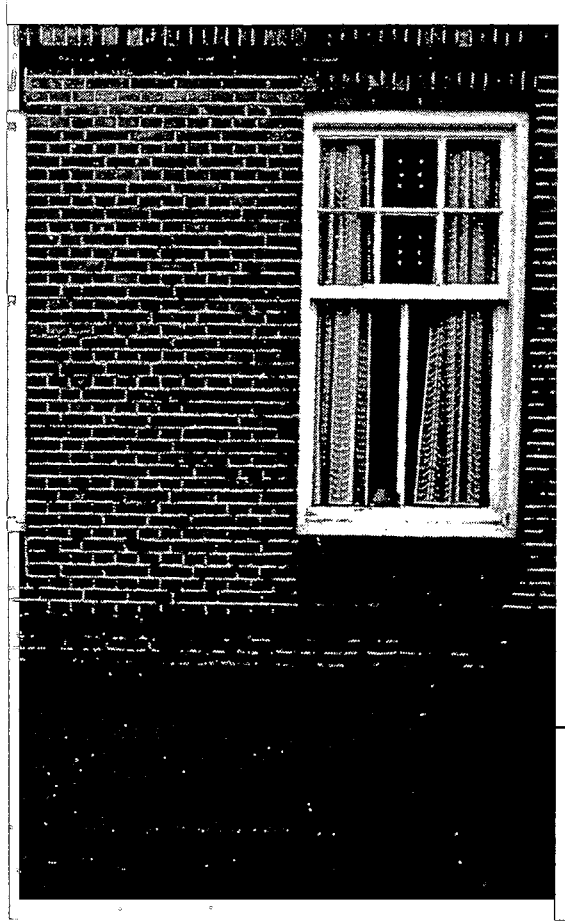

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Een, twee, ondermaat,
de juf die krijgt het goed te kwaad,
de arbeidsmarkt die krimpt heel sterk,
de meester krijgt als eerste werk.

Nee, nee juffrouw, de bond heeft handen vol
een klas met zestig, dat is echt te dol
tientallen scholen die sluiten
en rooien die gooien ze buiten.
Dat is nu onze strijd,
voor vrouwen nu geen tijd.

En nu dan? Dat is toch verleden tijd?
Oh ja? en wat dacht je van ...
– banen voor kostwinners –
– inkrimpen van part-time werk –
– (aktualiteiten) –
– en tijdelijke aanstellingen voor gehuwde vrouwen –

Een, twee, vol de maat,
de juf die wordt nu klere-kwaad.
Ze toont dat ze haar vrouwtje staat
en niet meer met zich sollen laat!

ABOP-vrouwen vecht voor je belang,
de vrouw als sluitpost duurt al veel te lang.
We gaan ons organiseren
omdat we realiseren
Het is de hoogste tijd
voor eigen vrouwenstrijd!

foto Paul Babeliowski

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Over Zuid-Afrika

133 Nkosi sikalela
137 Boycot Zuid-Afrika
138 Soweto
140 Afrika voor de Afrikanen
142 Vertrapt en vernederd

www.toneelwerkgroepproloog.nl

over Zuid-Afrika

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Nkosi sikalela

● tekst Enoch Sontonga ● muziek traditioneel, Afrikaans, 1879 ● bewerking VU-strijdliederenkoor, 1977

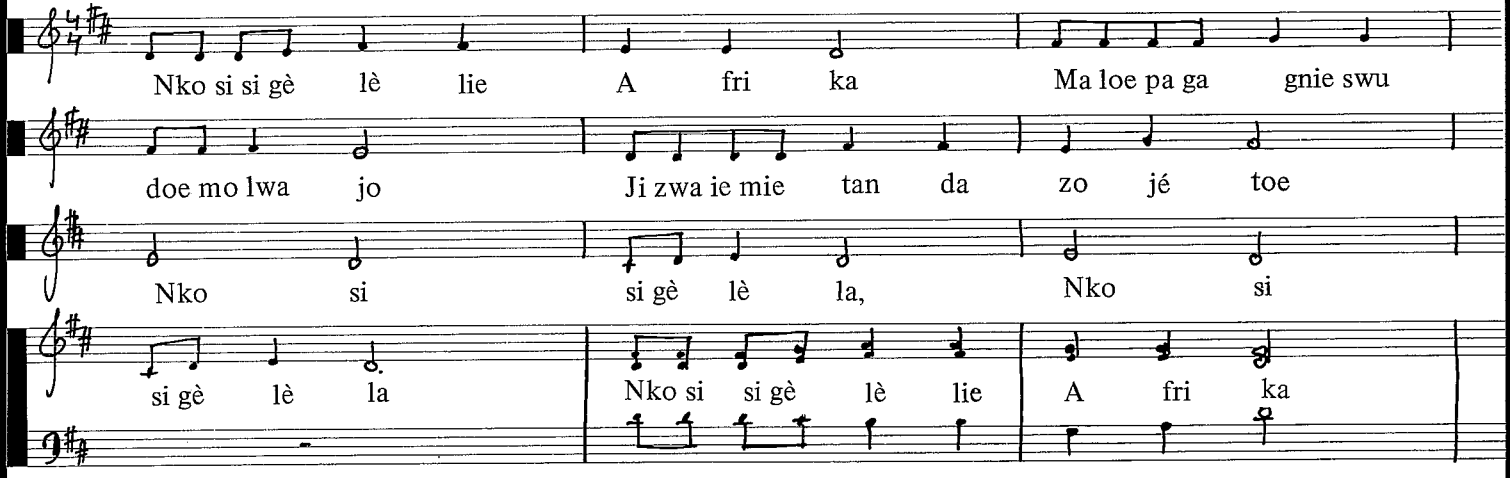

foto's Eli Weinberg

www.toneelwerkgroepproloog.nl

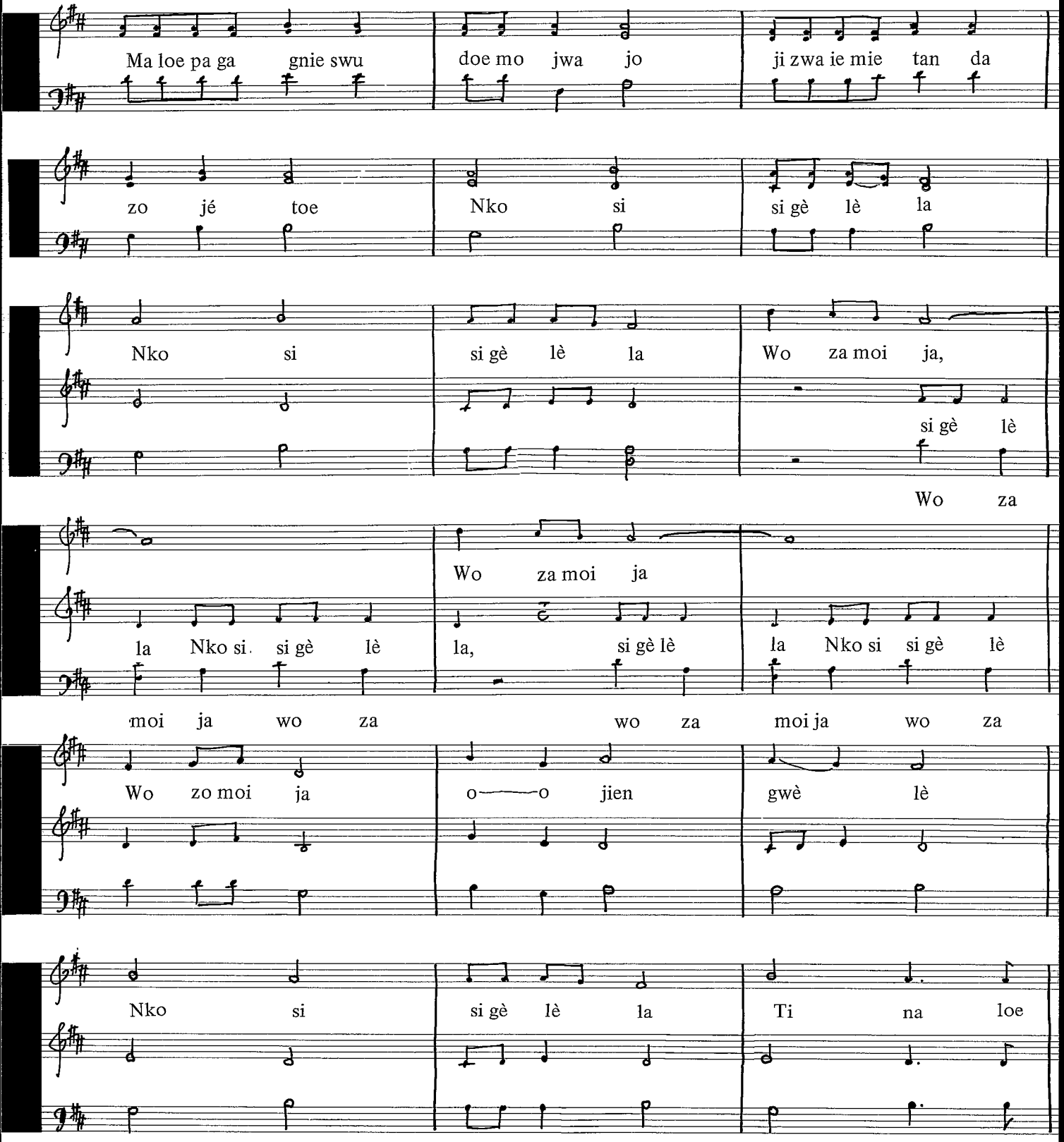

www.toneelwerkgroepproloog.nl

sa po lwa jo Mo ree na boe loe ka se

cha ba sa he so O fee die see dien twa le ma

tswen jee ho Mo ree na boe loe ka se

cha ba sa he so O fee die see dien twa le ma

tswen jee ho O se boe loe ke, o

se boe loe ke O se boe loe ke, o

se boe loe ke Se cha ba sa

www.toneelwerkgroepproloog.nl

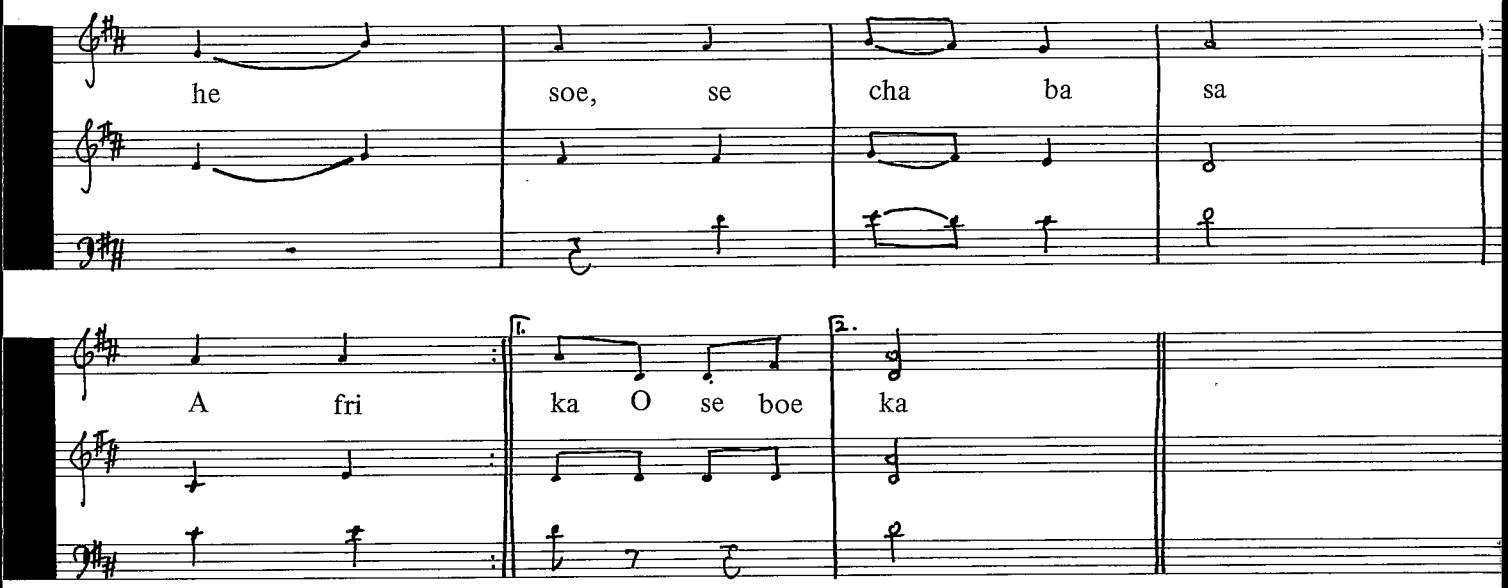

Nkosi Sikalela is het volkslied van het ANC (African National Congress), de bevrijdingsbeweging van Zuid-Afrika. Het werd gekomponeerd als godsdienstig lied, maar is intussen in verschillende talen over vele delen van Afrika verbreid. Het eerste deel wordt gezongen in Xhosa, het tweede deel is dezelfde tekst in het Sotho.
Op de Varagram LP 'De Speer van het volk', door de groep Mayibuye vonden we de vertaling.

God, zegen Afrika.
Geprezen is zijn naam.
Hoor ons gebed.
Heer, geef ons Uw zegen.
Kom geest,
kom geest, kom,
kom geest, kom,
kom heilige geest
en zegen ons, haar kinderen.

Onder de noten staat de tekst in nogal krom afrikaans, maar als je het zingt klinkt het redelijk. Voorts drukken we de echte woorden ook af.

Nkosi sikalele i-Afrika
Maluphakanyisw' Udomo lwayo
Iva imithandazo yethu
Nkosi sikelela, nkosi sikelela
Woza moya oyingewele
Nkosi sikelela
Thina lusapho lwayo

Morena Boloka sechaba sa heso
Ofedise dintwa le matswenyeho
Morena boloka sechaba sa heso
Ofedise dintwa le matswenyeho
Oseboloke, oseboloke, oseboloke, oseboloke
Sechaba sa heso, sechaba sa Afrika
Oseboloke, oseboloke, oseboloke, oseboloke
Sechaba sa heso, sechaba sa Afrika

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Boycot Zuid-Afrika

● tekst Eenheid ● muziek Huub de Vriend

refr.

Boycot a——part——heid, boycot Zuid—

3x

A——fri——ka. Boycot dwangarbeid, boycot Zuid-Afrika. Boycot rascisme, boycot Zuid-Afrika.

Je hoeft er niet ge——weest te zijn,

om te kunnen weten van moorden in Sharpville en ook in So——we——to.

Passen, wetten, rassen-wetten.

Eén getto meer, wat doet dat er toe? Ge——kleurden geschopt uit hun

huis naar de mijn, hun ge——zin moet naar grond waarop slechts verzet nog kan

groeien. *refrein* Gro——te be——drijven ver—

rij——ken zich gra——tis, door het volk uit te buiten. Een

volk dat toch zo niet wil le——ven, onder dwangarbeid of in koncen—

tratie-kampen. Verzet neemt steeds meer toe. *refrein*

Geen re——ge——ring mag zo'n regiem steunen, met wa——pens en kern—reak—

to——ren! Daarom strijden we hier tegen de——ze prak—

tij——ken, en steunen de strijd van de Zuida——fri——kanen! *refrein*

refr.

refr.

refr.

Soweto

● tekst Sijmen Tol ● muziek Joke Dame

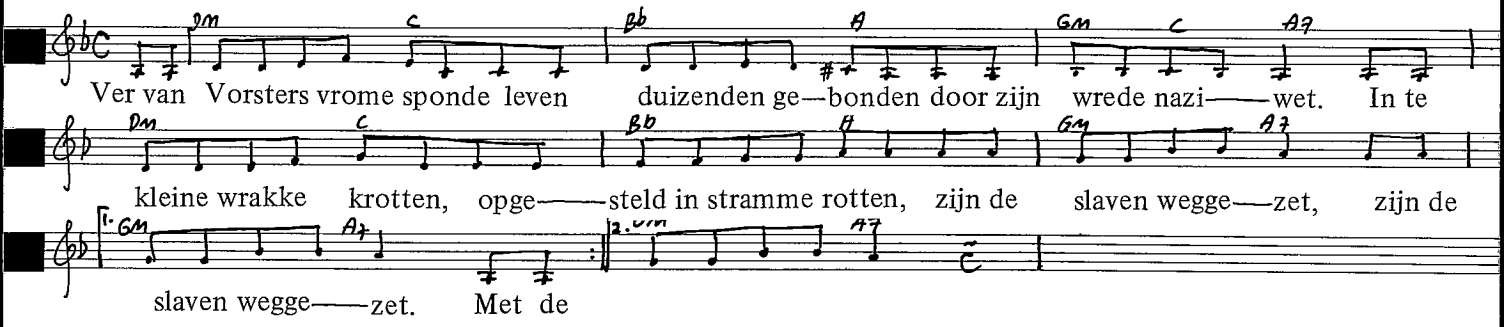

Met de bijbel in zijn handen
maakt hun baas het recht te schande.
en erkent slechts één gebod:
winsten zuigen uit de legers
van die rechteloze negers,
tot hun lichaam is verrot,
tot hun lichaam is verrot.

Soweto, afgeleid van South Western Townships, was op 16 juni 1976 het toneel van een bloedblad, toen een demonstratie van zwarte studenten en scholieren op een brute en gewelddadige wijze onderdrukt werd. Overal in Zuid-Afrika volgden opstanden, die door het regiem werden beantwoord met nog hardere onderdrukkingswetten, strengere straffen en gewelddadiger politieoptreden.

foto Eli Weinberg

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Maar die

rechte—loze slaven laten zich niet meer be—graven in een thuisland of een kamp.

Zwarte stakers in het getto de scho——lieren van So—weto, Vorster

vreest ze als een ramp. Alle machten die nog heulen met de

Afrikaander beulen zijn hun vriendjes weldra kwijt. Door de

progressie—ve krachten wordt Na——mi—bië, Zimbabwe; wordt Na—mi—bië, Zimbabwe en Zuid—

A——fri——ka be——vrijd!

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Afrika voor de Afrikanen

● tekst en muziek Socialistisch Koor Breda

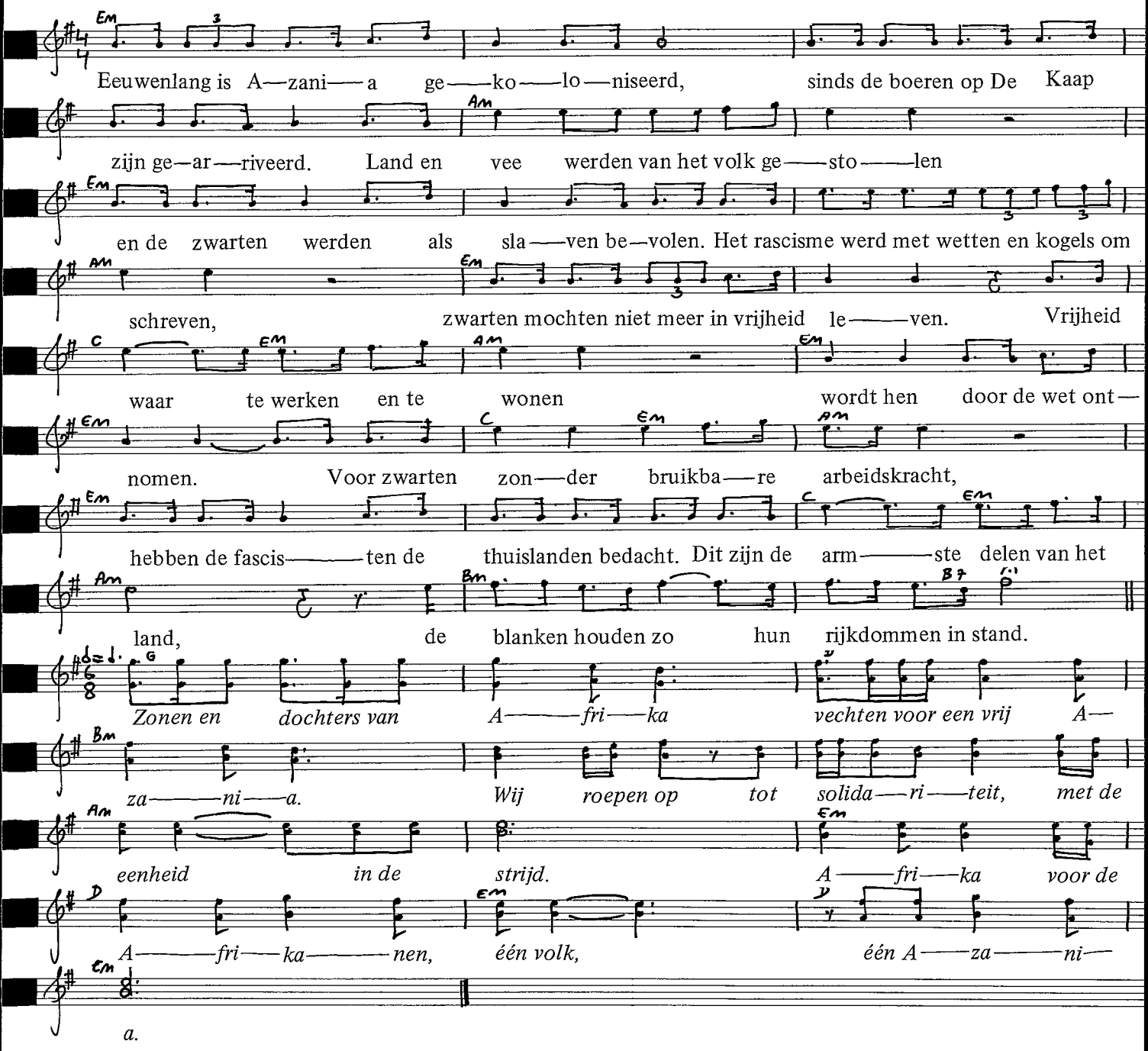

Een kombinatie van geschiedenis van het land en de bevrijdingsstrijd, en een oproep tot eenheid in de solidariteit met het Azaniaanse volk. De naam Azania wordt hier konsekwent gebruikt, omdat dat immers de naam is die het zwarte volk haar land heeft gegeven.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Nooit heeft het volk de onderdrukking genomen,
steeds weer is het moedig in opstand gekomen.
Het vreedzaam verzet kwam in Sharpville tot keer,
de fascisten sloegen de demonstranten bloedig neer.
Toen zijn de Afrikanen zich gaan organiseren
om voor de vrijheid te strijden met geweren.
Het zwarte bewustzijn werd een strijdbare kracht,
de Afrikanen weigerden de taal van de blanke macht.
De fascisten deinzen voor geen wreedheid terug,
in Soweto schoten zij de kinderen in de rug.
De opstand breidde zich uit over het hele land,
het volk stak alle blanke symbolen in brand.

refrein

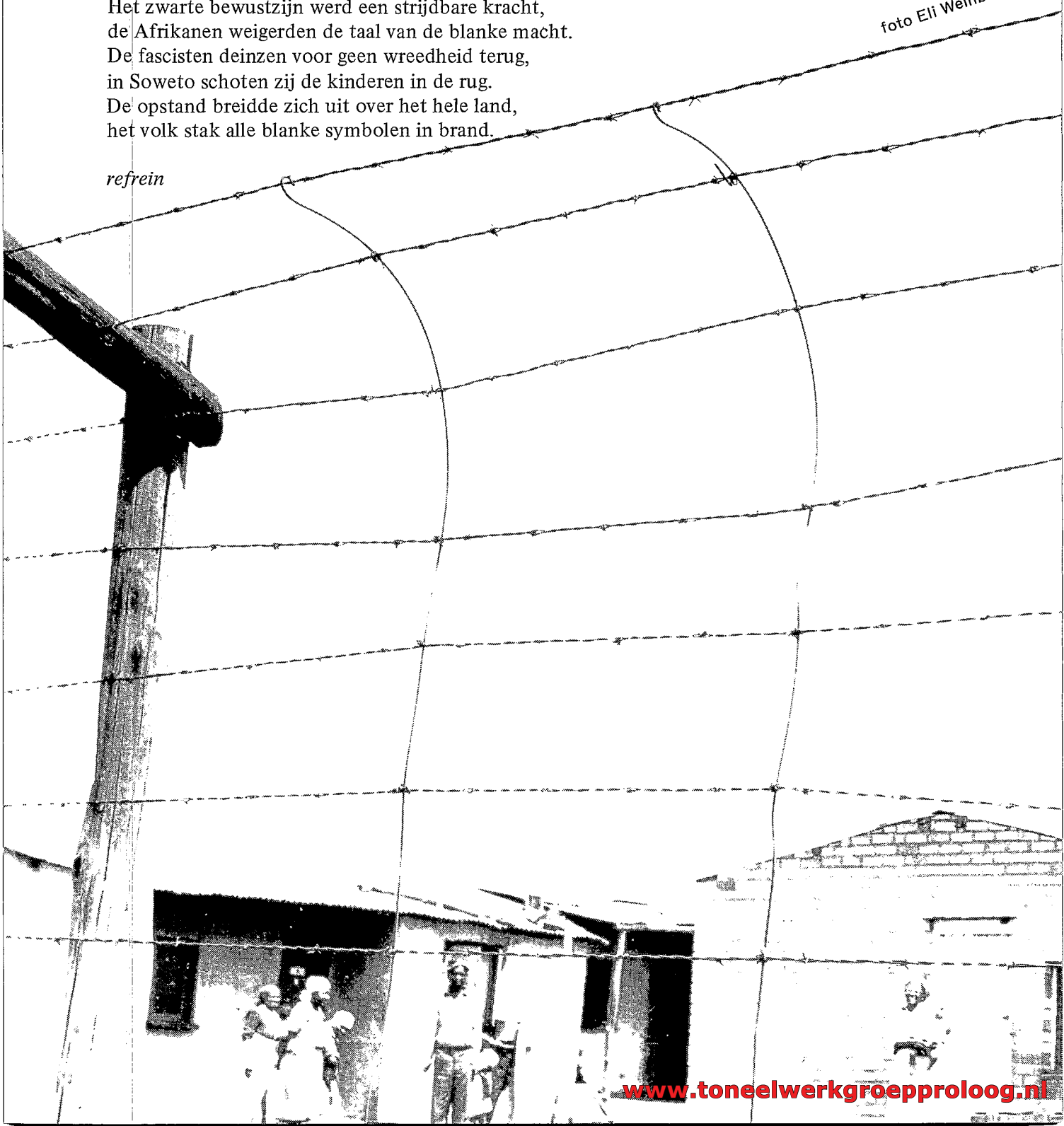

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Vertrapt en vernederd

● tekst en muziek Peter van Meel, 1977

Ver——trapt en ver——ne——derd, ver——jaagd en ge—
sla——gen. Dat heb——ben wij zwarten al——tijd moe——ten
dra——gen. Ver——moord en ge——mar——teld, be——schimpt en be—
drogen. Ze heb——ben ons zwarten altijd uit——ge—
zogen. *En Kissin——ger kan ko——men, al komt de Paus uit*
Ro——me, ze komen dan te laat.

Fine — rit. — D.C. al Fine

Vertrapt en vernederd, verjaagd en geslagen.
De tijd is voorbij dat zwarten blijven klagen.
De prooi gaat nu zelf die rovers verjagen.
De strijd van het zwarte volk om de vrijheid.

refrein

foto Eli Weinberg

www.toneelwerkgroepproloog.nl

www.toneelwerkgroepprolooog.nl

Over Chili

145 We mogen niet vergeten
147 El derecho de vivir en paz
148 Venceremos
149 Venceremos
151 Chili na duizend dagen
152 Trabajadores al poder
154 Lied van de macht van het volk
155 Lied van de macht van het volk
156 Slotlied
157 Redt Luis Corvalan
158 Anti-Granny-Smith-appeltjes

over Chili

www.toneelwerkgroepproloog.nl

We mogen niet vergeten

● tekst en muziek Rob van de Meeberg

We kunnen de ogen niet slui——ten want duizenden werden ver—
moord. We la——ten ons niet ont——ste——len wat ons
eindelijk toe——be——hoort. We mo——gen niet ver—

Van alle strijdmuziekkulturen is er geen zo bekend en populair geworden in Nederland als de Chileense. Wie kent niet namen als Victor Jara, Violeta Parra, Angel Parra, Quilapayun, Inti Illimani, Karaxu en Amankay. Behalve een zich uitbreidende 'hollandse'-strijdmuziekkultuur is er bij ons een toenemende orientatie op de tradities van het romaanse taalgebied, wat heel plezierig is na het 'geweld' van de Duitse dertiger-jaren muziek.
Niet alleen is de chileense muziek van invloed geweest op de strijdmuziekkultuur in Nederland. Natuurlijk ook de bloedige ingreep van de fascistische generaal Pinochet in september 1973, die aan de hoopvolle ontwikkelingen ten tijde van Salvador Allende en de Unidad Popular, een abrupt einde maakte.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

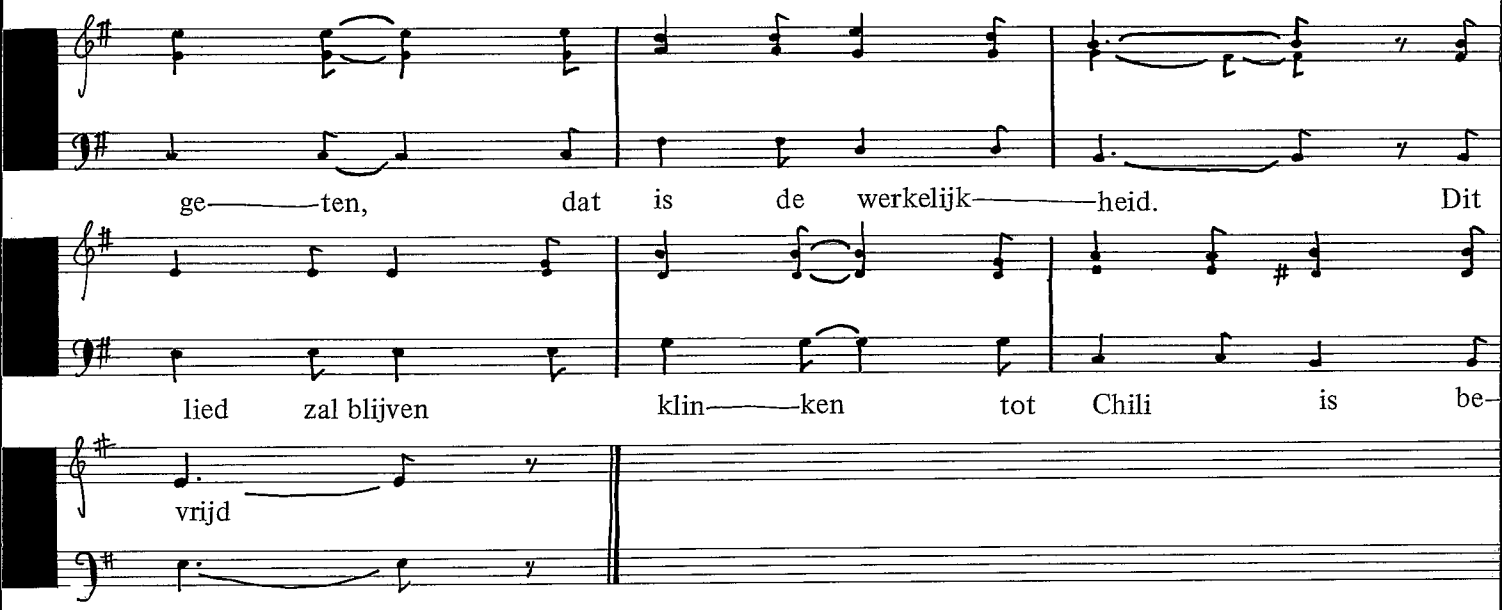

De mannen op de velden
hadden veel van hun oogst verwacht.
Maar in naam van het 'vrije westen'
werden duizenden afgeslacht.
De vrouwen op de velden
hadden veel van de toekomst verwacht.
Maar in naam van ene Henry
werden duizenden afgeslacht.

De vrouwen hadden ook kinderen
en vele werden verwacht.
Maar kinderen hebben de toekomst
dus werden ook zij afgeslacht.
We mogen niet vergeten,
dat is de werkelijkheid.
Dit lied zal blijven klinken
tot Chili is bevrijd.

We kunnen de ogen niet sluiten
want duizenden werden vermoord.
We laten ons niet ontstelen
wat ons eindelijk toebehoort.
We mogen niet vergeten,
dat is de werkelijkheid.
Dit lied zal blijven klinken
tot Chili is bevrijd.

foto Koen Wessing

Ene Henry is om precies te zijn Henry Kissinger, eerst adviseur, later Minister van Buitenlandse Zaken onder (eigenlijk boven) Richard Nixon. Zie ook het lied 'Vredesprijs'.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

El derecho de vivir en paz

● tekst (eerste couplet) Victor Jara ● muziek Victor Jara ● Nederlandse tekst Muziek Kollektief Werktuig

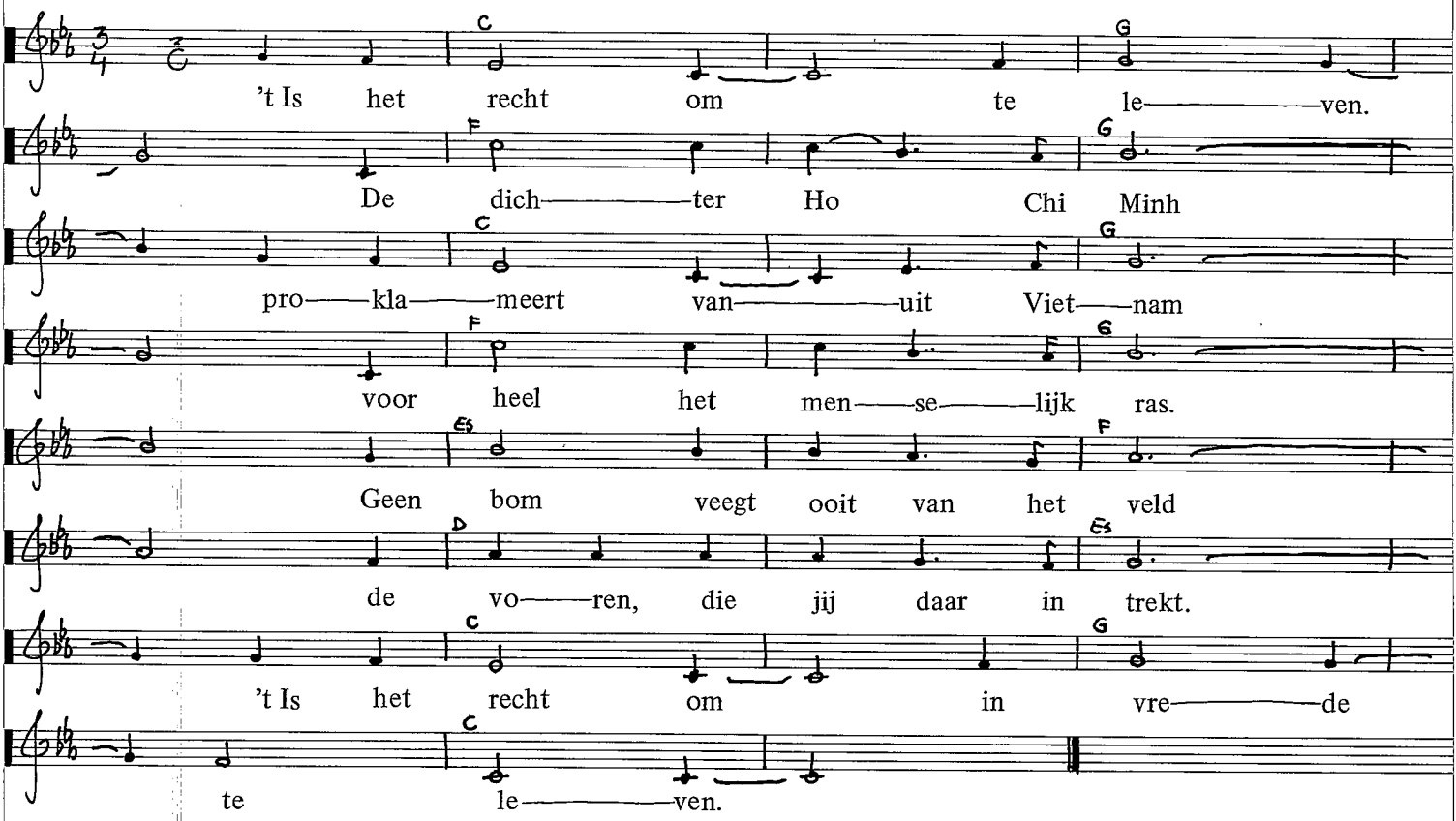

Victor Jara, jouw lied,
dat jij schreef voor Vietnam,
geeft nu kracht aan de stem
van het Chileense volk,
dat leeft met de laars in de nek
en krachtig zijn recht opeist.
't Is het recht om in vrede te leven.

't Is het recht om te leven.
De Napalm verschroeide Vietnam,
maar in 't heetst van de strijd
verdubbelt op 't land zich de oogst.
In Chili groeit ook dat gewas,
dat kiemt uit het zaad van verzet.
't Is het recht om in vrede te leven.

De liederen van Victor Jara, en zijn stem, klinkend midden in het gruwelijke, het bloed, het martelen in het stadion van Santiago, zijn voor het Chileense volk een symbool geworden van leven en vrijheid. Zijn laatste lied ('Het stadion van Chili') komponeerde hij tijdens zijn gevangenschap in het stadion, voordat hij op onmenselijke wijze werd gemarteld en uiteindelijk werd doodgeschoten. Victor Jara zal doorgaan met zingen. Zijn stem kan niet tot zwijgen worden gebracht. (Joan Jara)

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Venceremos

● tekst Sergio Ortega ● muziek Claudio Iturra ● Nederlandse tekst onbekend

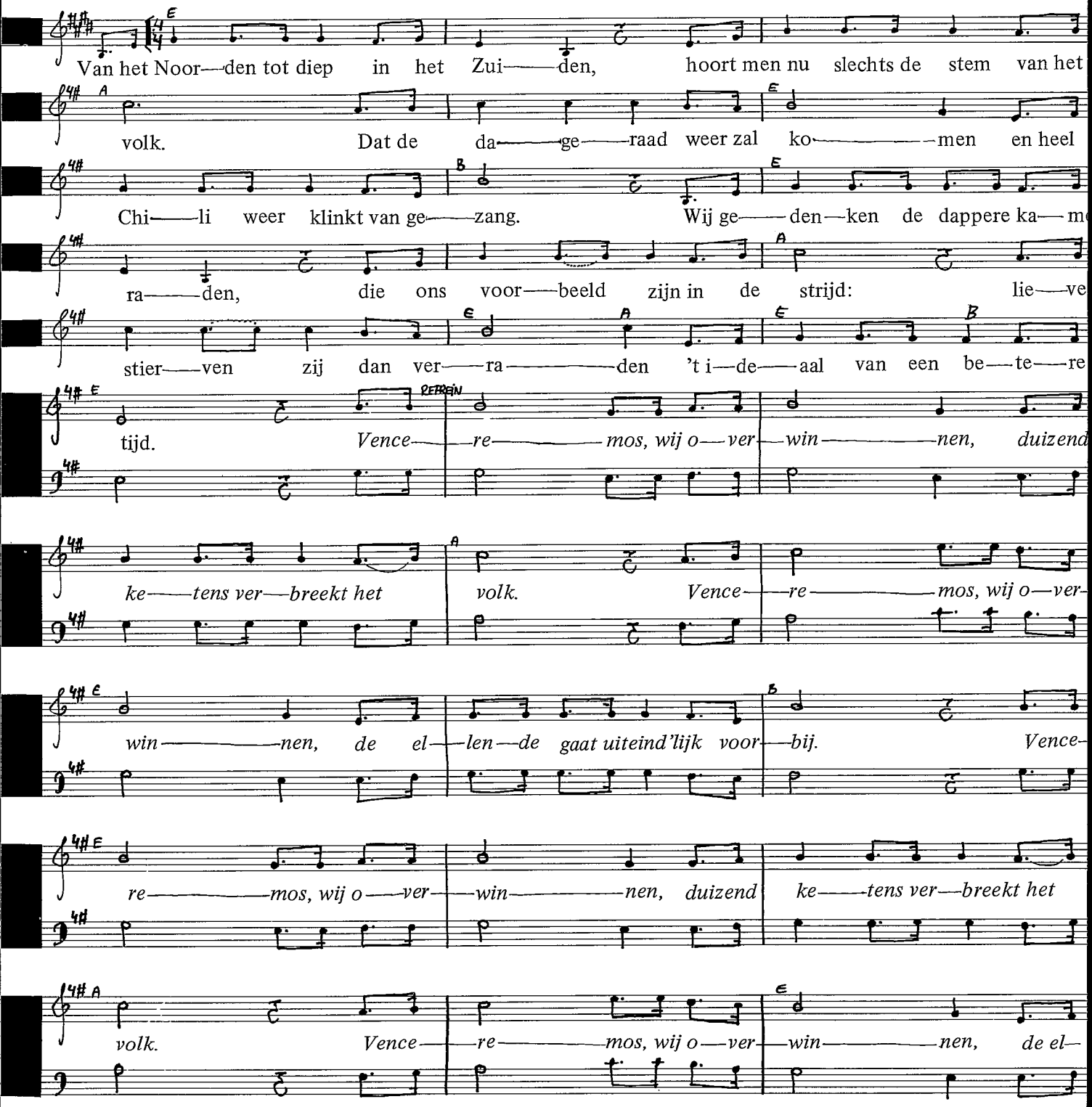

www.toneelwerkgroepproloog.nl

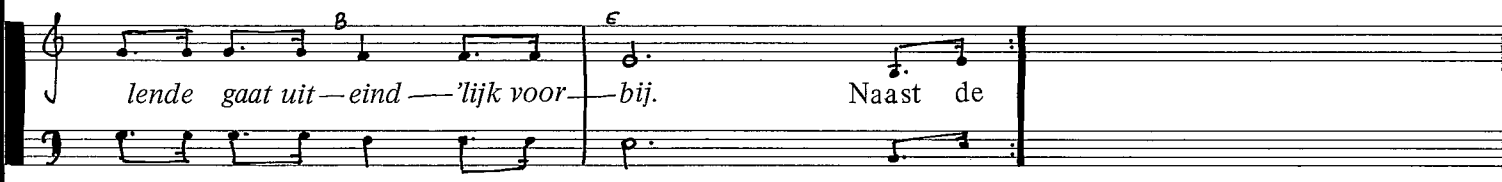

Naast de arbeiders, boeren, soldaten,
staan de vrouwen, bewust van hun kracht.
Met de mijnwerkers en de studenten
komt in Chili het volk aan de macht.
Wij gaan zelf onze velden beheren,
ons maakt socialisme sterk.
't Volk zal zelf de geschiedenis keren.
Daarom eensgezind aan het werk.

refrein

foto Paul Babeliowski

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Een versie van het ANJV-koor Groningen

Nieuwe tijden gaan komen voor Chili,
zeker zullen wij gaan overwinnen.
Want de stem van het volk gaat nu spreken
en heel Chili begint nu te zingen.
Wij gedenken de dappere soldaten,
wier voorbeeld hen onsterfelijk maakt.
Liever sterven dan Chili verraden,
want verkopen ons land doen we nooit.

Venceremos, venceremos,
wij verbreken die duizenden ketens,
Venceremos, venceremos,
aan die bende komt nu snel een einde.
Venceremos, venceremos,
wij verbreken die duizenden ketens.
Venceremos, venceremos,
aan die bende komt nu snel een eind.

Vrouwen, boeren, soldaten, wij allen
en de arbeiders, mijnwerkers ook.
Studenten, bedienden, vooruit!
laten wij onze plicht nu gaan doen.
Alle velden met roem gaan bezaaien
want de toekomst zal socialistisch zijn.
En geschiedenis zullen wij maken:
aan 't werk, aan 't werk, aan 't werk.

refrein

De hymne van de Unidad Popular, het volksfront dat er in slaagde een parlementair-demokratische weg naar het socialisme in te slaan.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Chili na duizend dagen

● tekst Jacq Firmin Vogelaar, 1973 ● muziek Gilius van Bergeijk

Komt en ziet het bloed in de stra——ten,
in Santi——a—go een ter——reur van verraders. Duizend dagen heeft men
afgewacht, in één dag wordt de revo—lutie omgebracht.

(refr.)
Kogels vermoorden de revo——lu tie. In Chili zwijgt het volk en spreken de ge—
we——ren. Duizend dagen moesten le——ren: de
vreedzame weg biedt de vijand een terug——weg. Boeren op hun eigen lande—
rij——en, arbeiders in hun eigen be——drij——ven.
Moeizaam is de weg van 't socia—lisme, sneller is de weg van het fas—
cis——me. *refrein* (refr.) Met kanonnen heersen de ge——neraals
onge—dierte dat leeft van ka——da——vers. De—zelfde dollars, 't zelfde
sce——na—ri—o Dja——kar—ta, A—thene, Santi——a——go. *refrein* (refr.)

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Trabajadores al poder

● tekst en muziek José Duran

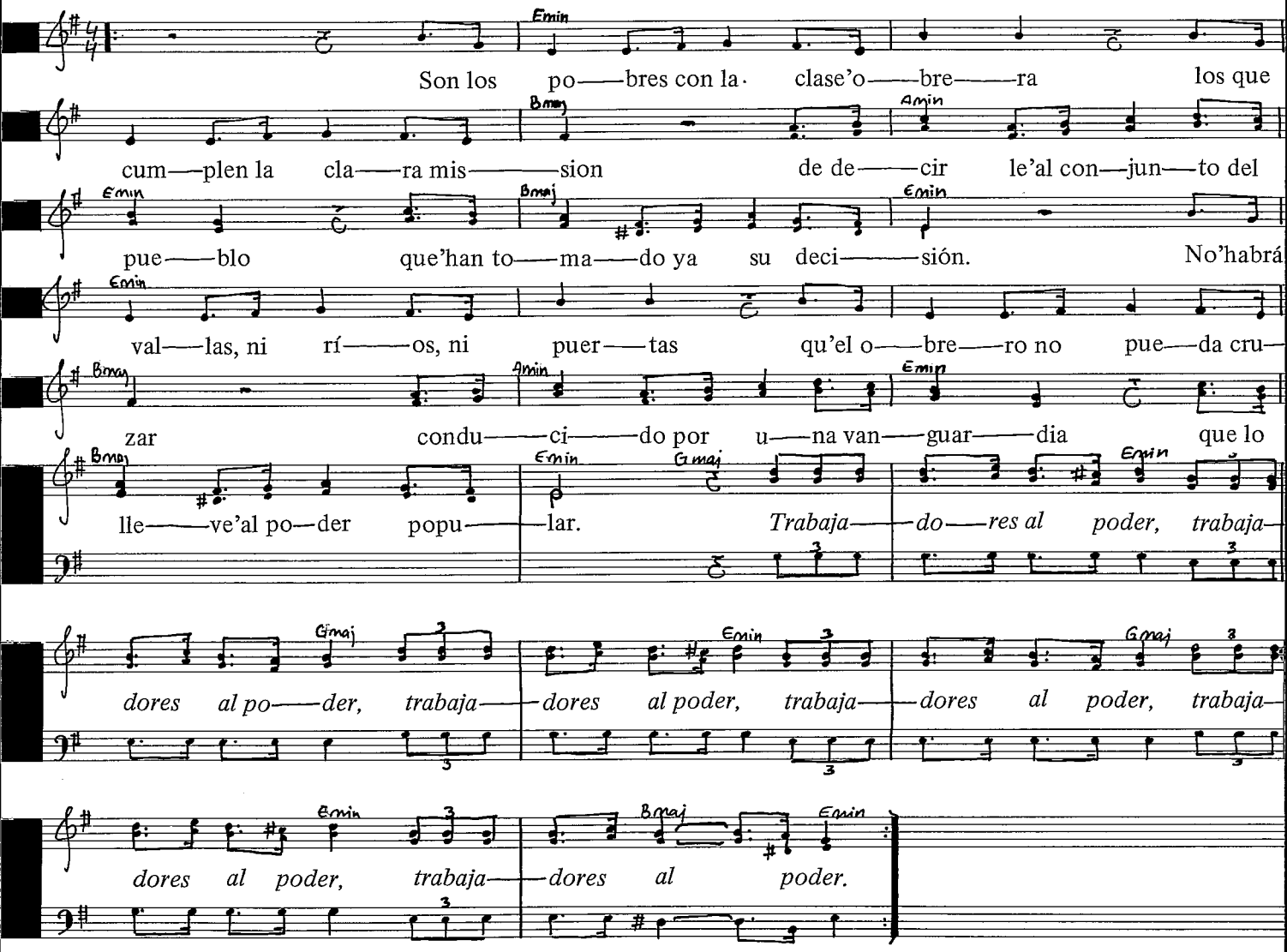

Desde el fondo del pueblo ha surgido
una voz de justicia social:
son los pobres del mundo que avanzan,
como ejemplo tiennen a Vietnam.
Por los campos, caminos y pueblos,
ya se ven las banderas surgir:
son banderas con el rojo y negro,
Patria O Muerte! Vencer o Morir!

refrein

www.toneelwerkgroepproloog.nl

No es esclavo el hombra que lucha
por unir a la clase social
que destruya el poder de los ricos
que nos roba a diario el pan.
En la lucha contamos las horas,
a los ricos les llega sun fin,
porque estamos seguros se triunfa
con el pueblo, conciencia y fusil!

refrein

Het lied van de MIR, de organisatie van radikale revolutionairen die, ondanks hun steun aan de Unidad Popular, weinig heil zagen in Allendes parlementaire weg, maar een gewapende revolutie noodzakelijk achten.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Lied van de macht van het volk

● tekst en muziek Luis Advis ● Nederlandse tekst onbekend

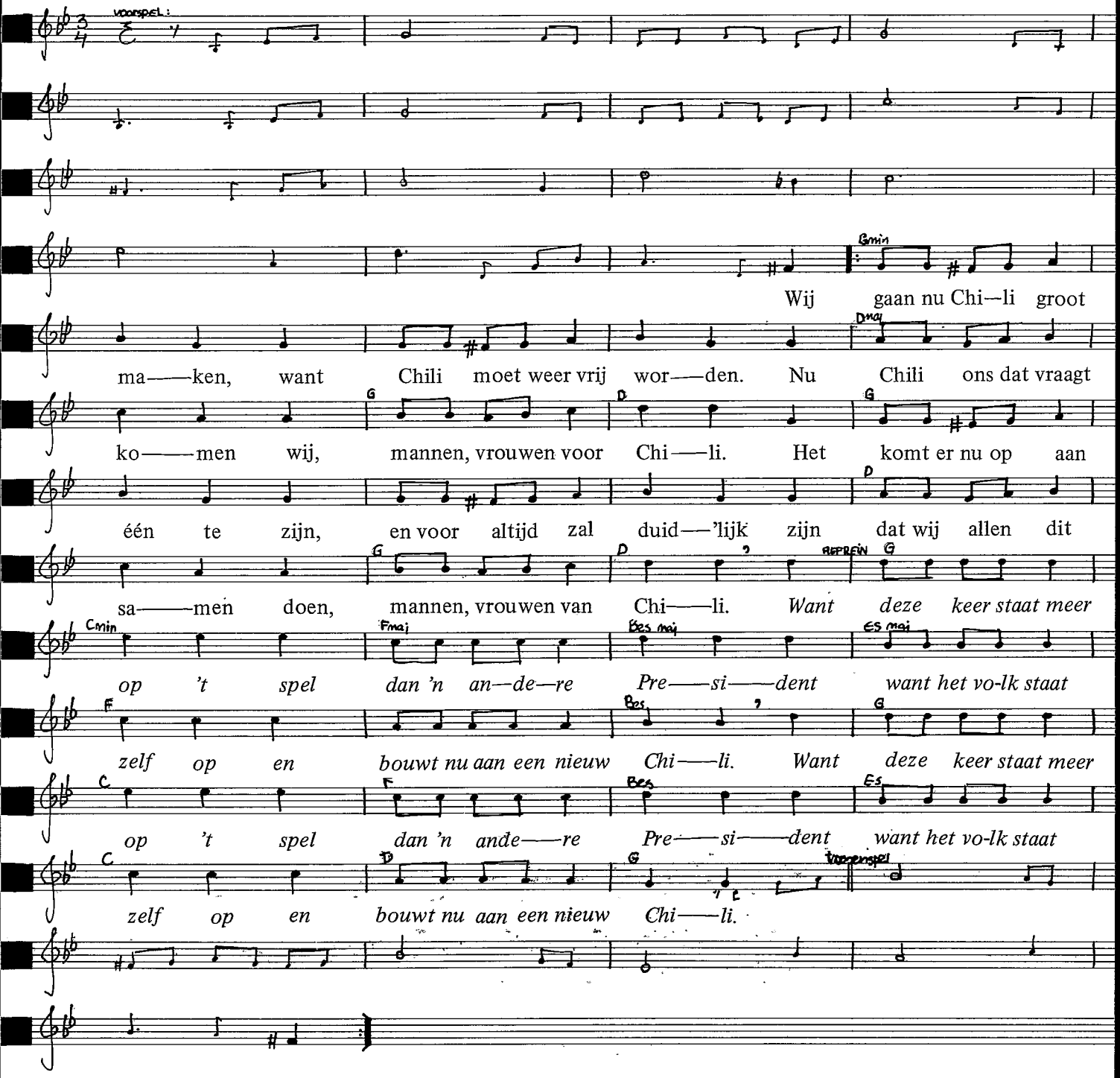

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Allen bij elkaar, sluit je aan, *unidad* voor ons allen.
Komt allen bij elkaar, sluit aan, de deur staat open voor ieder.
De Yankee gaat er nu rap uit, zijn dubb'le tong gaat dan ook mee
en met de Unidad Popular vormen wij de regering.

refrein

Komt, ons vaderland zal nu groot zijn en heel ons grondgebied vrij zijn,
want alle macht is nu aan ons, de toekomst is nu voor Chili.
Want niemand kan ons ontnemen het recht op vrijheid voor allen
en dan kunnen de Chilenen menswaardig leven in Chili.

refrein

Een fluit (voor- en tussenspel) maakt het lied echt af.

Een versie van het ANJV-koor Groningen

● tekst en muziek Luis Advis ● Nederlandse tekst onbekend

Wij zullen Chili opbouwen omdat Chili ons land is,
verbeteren ons lot dat in eigen hand is.
Verdrukt en onwetend waren mannen en vrouwen,
zij moeten tesamen een toekomst zich bouwen.

Vandaag is het volk uit de vernedering verrezen,
het volk heeft het volk als gezag aangewezen.
Vandaag is het volk uit de vernedering verrezen,
het volk heeft het volk als gezag aangewezen.

Al gaan onze strijders verschillende wegen,
zij komen als vijand dezelfden steeds tegen.
De Yank en de bazen zullen niets prijs willen geven.
De vijand blijft vijand tot hun geen macht is gebleven.

refrein

Genadeloos en machtig heeft de vijand toegeslagen,
wat wij strijdend verwierven kan weerstand verdragen.
Want machtig is de kennis dat het volk zelf kan regeren,
en machtig de kunst van het heden te leren.

Morgen zal het volk de hernieuwde strijd strijden,
het volk zal het volk met de wapens bevrijden!
Morgen zal het volk de hernieuwde strijd strijden,
het volk zal het volk met de wapens bevrijden!

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Slotlied

• tekst Martien van de Ouwelant • muziek Boudewijn Tarenskeen, 1978

Een Chileens schot klinkt in ons land, zó zacht dat je moet luisteren om te horen dat 't doodlijk was. Ons ge—
hoor is wel in orde maar raakt aan het geluid gewend.
'n Mili—taire junta lijkt in ons land zó ver dat je moet kijken om te zien dat 't fascisten zijn. Onze
ogen zijn in orde maar raken aan het beeld gewend.
Steun't verzet in ons land, steun't verzet in ons land met kracht en't zal groeien. Bestrijdt met Chili, bestrijdt met
Chili de poli—tiek van rust en orde, rust en orde, waar—aan je de fascist herkent.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Red Luis Corvalan

• tekst Heinz Kahlau • muziek Ernst Busch • Nederlandse tekst 1 Mei-koor

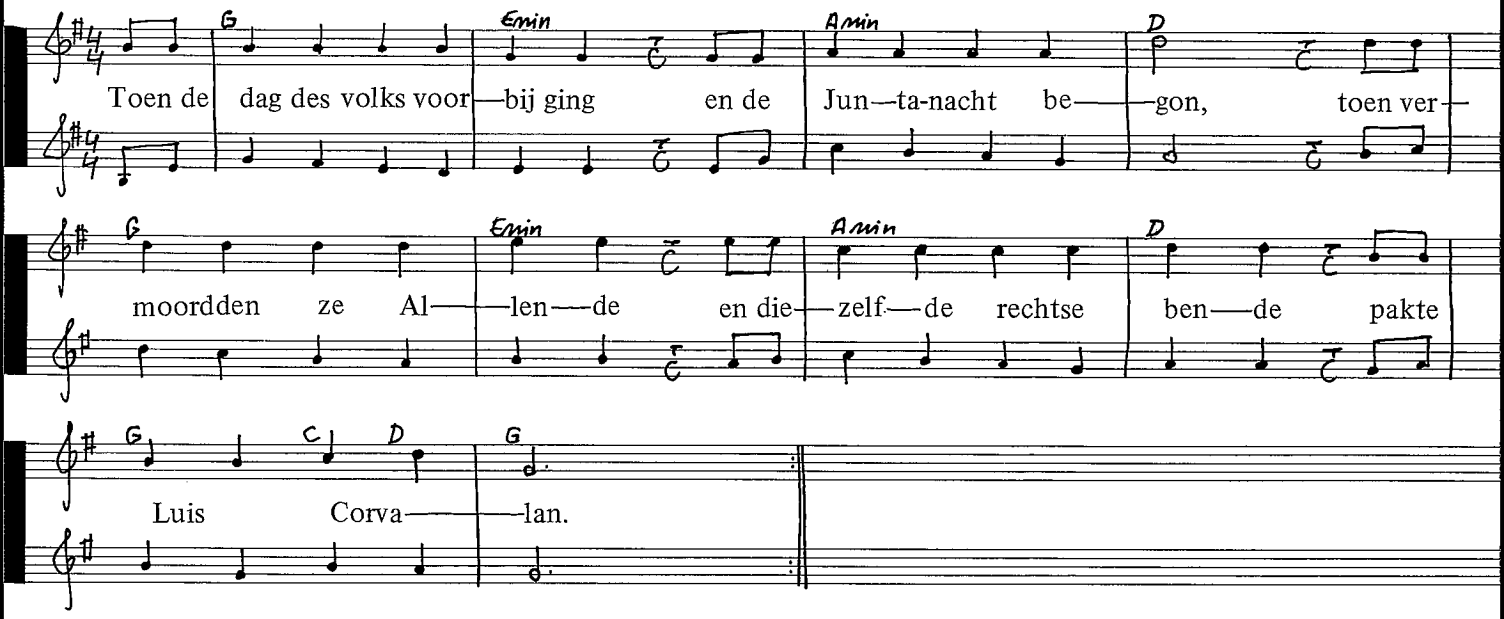

Omdat hij de mensen leidde
naar de eenheid van het volk,
ontvlamden Chili's machten
door de nieuwe levenskrachten
die het socialisme gaf.

Hij mag niet ten offer vallen,
Chili's vrijheid was zijn doel.
Zijn lot ligt in onze handen,
protesteert in alle landen,
toon je solidariteit.

Ook al heerst nu nog fascisme,
Chili's nieuwe dag breekt aan.
Wil het volk zichzelf bevrijden,
blijf dan voor de vrijheid strijden
en voor Luis Corvalan.

foto O. Kuzmin (Fotokhronika TASS)

Luis Corvalán, leider van de communistische partij van Chili, welke deel uitmaakte van de Unidad Popular, werd door Pinochet gevangen genomen tijdens de coup. Hij werd enige jaren geleden uitgewisseld tegen de Rus Boekowski: Pinochet op de bres voor de mensenrechten!

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Anti-Granny Smith appeltjes

● tekst Rooie Kool ● muziek traditioneel Italiaans (Bella Ciao)

Laat ze liggen, koop hier geen appels,
geen Granny Smith, Granny Smith, Granny Smith Smith Smith.
Want in Chili en Argentinië
zijn de regiems niet al te fris.

Strijdt nu samen tegen Videla
en Pinochet, Pinochet, Pinochet chet chet.
Eet geen grote groene appels,
die fraaie vrucht die is besmet.

In Santiago heerst ondervoeding,
het Chileens fruit, Chileens fruit, Chileens fruit fruit fruit
gaat naar het Westen, het rijke Westen,
de arme boer wordt uitgebuit.

De militaire diktatuur
koopt van uw geld, van uw geld, van uw geld geld geld
uit de export van die appels
wapentuig, wordt er verteld.

Beste mensen, het volk van Chili
vecht voor zijn recht, voor zijn recht, voor recht recht recht.
Kom vooruit, wees solidair
met hun strijd, met hun gevecht,

an die Frankfurter Allgemeine,
Postfach 2901.

Chile: Jetzt investieren!

Zur Neuankurbelung aller Wirtschaftszweige bieten sich außergewöhnliche Möglichkeiten, ebenso auf dem Immobilien-Sektor. Gesucht wird Kapital u. Know-how. Wir bieten Koordinierung über das seit 25 Jahren bestehende Büro unseres Partners in Santiago. Unser Partner ist hier u. reist in Kürze nach Chile zurück. Anfragen an:

Rückert VDM, 8022 Gründwald b. München, Primelweg 5
Tel. 08 11 / 6 41 18 55

Zie voor de melodie van deze oproep om geen Chileens fruit te eten het lied 'Bella Ciao'.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Over Vietnam

161 Vietnamlied
163 De Vredesprijs
164 Om de macht van het kapitaal
166 Bevrijdt het Zuiden

www.toneelwerkgroepproloog.nl

over Vietnam

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Vietnamlied

● tekst ● muziek Gilius van Bergeijk

Vele ja——ren strijdt nu al het volk van Viet—nam voor
vrij——heid. On—ge—bro——ken gaan zij door voor
on—af——hank'lijk——heid. Te——gen Nippon,
Fransen, A——meri——ka——nen.
Eén he——le ge—ne—ra——tie kent niets dan oorlog,
oor——log. Wanneer zul——len vrouwen, kind'ren
le——ven zon——der angst. Angst voor bommen,
na——palm, mij—nen——vel——den.

De Amerikaanse agressie in Vietnam gedurende de jaren '64 tot '75 was voor velen de aanleiding tot een proces van politieke bewustwording en radikalisering. Zo was het ook aanleiding voor velen om hun afschuw en protest in muziek om te zetten. Een nieuwe generatie zangers en zangeressen en muzikanten vindt een begin in de Vietnam-beweging. Een tastbaar resultaat van de betrokkenheid en solidariteit is een L.P. van het Rotterdams Arbeiders Zangkoor Morgenrood onder de titel 'Morgenrood zingt voor Vietnam'.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Angst zal ver—dwij——nen als wij in ons land hen hel——pen steunen

in hun strijd. Viet—nam één in ei——gen hand. Het is

tijd voor so——li——da——ri——teit. Vietnam één, in

eigen hand dat is on——ze eis. A——

meri——ka——nen, naar je land! ver——dwijn tot el——ke

prijs. Dan komt eind——'lijk voor Vietnam ge—

luk.

Nippon betekent Japan. Naast de Fransen en de Amerikanen heeft ook Japan geprobeerd Vietnam aan zich te onderwerpen.

www.toneelwerkgroepprologo.nl

De vredesprijs

• tekst en muziek Peter van Meel, 1975

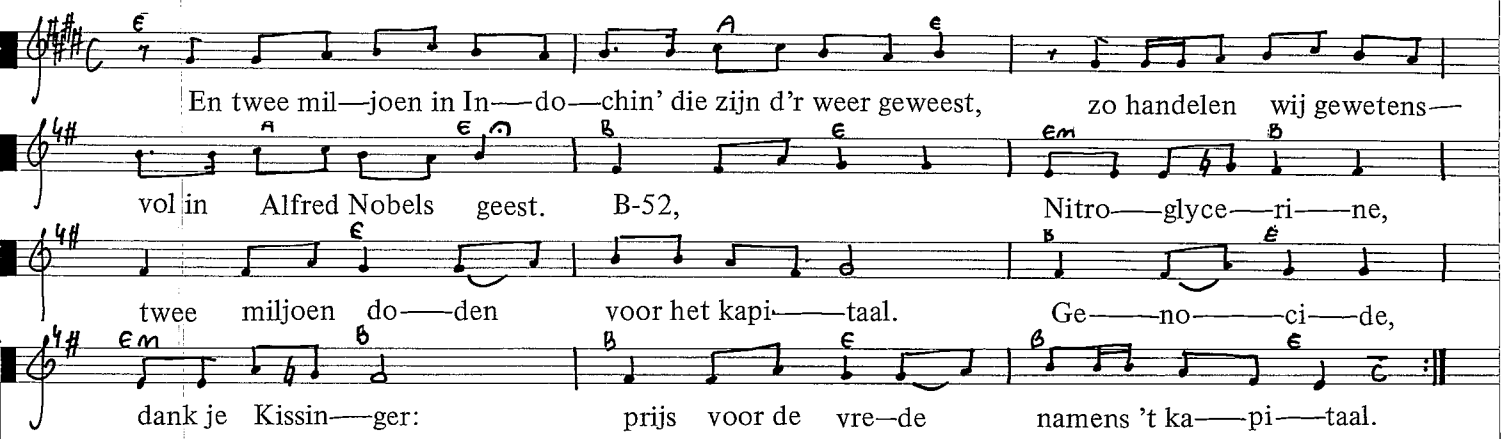

DE WAARHEID

VOLKSDAGBLAD VOOR NEDERLAND

che overwinning van het Vietnamese volk

derlaag die het Amerikaanse imperialisme ooit leed

TNAM BEVRIJD

• *Onvergetelijke tafereelen bij intocht in Saigon van revolutionaire troepen*

• *Amerikaanse huurlingen geven zich onvoorwaardelijk over*

Onherroepelijk

Chaotische aftocht laatste Amerikanen uit Saigon

Hoge functionarissen kozen in paniek het hazepad

ste Mei – viert de overwinning van het Vietnamese volk

GEN DEMONSTRATIE 7 uur vanaf Oosterpark
MEETING JAAP EDENHAL 8 uur

CPN), Frans Berkers, Albert van der Lugt. Gevarieerd programma met vele artiesten

In 1974 kreeg Henry Kissinger de Nobelprijs voor de vrede vanwege zijn onderhandelingsaktiviteiten bij de totstandkoming van het 'vredesakkoord' van Parijs. Dezelfde Kissinger was grotendeels verantwoordelijk voor de oorlogshandelingen van de Amerikanen in Vietnam. Geen duif maar een havik. Genoeg reden voor een lied.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Om de macht van het kapitaal

● tekst Jan Pluvier ● muziek Ton Beckers ● bewerking Voorwaarts Delft

De Franse imperialisten kwamen het eerst. Zogenaamd om de godsdienst te brengen, maar het was om grondstof te roven, om de macht van het Kapi——taal. Zij hadden wa——pens, een le——ger en geld maar zij faal——den want zij hadden de steun van het volk niet!

Japanse imperialisten kwamen daarna,
zogenaamd om broederschap te brengen,
maar het was om grondstof te roven,
om de macht van het Kapitaal.
Zij hadden wapens, een leger en geld
maar zij faalden
want zij hadden de steun van het volk niet!

De Franse imperialisten kwamen toen weer,
om demokratie te brengen,
maar het was om grondstof te roven,
om de macht van het Kapitaal.
Zij hadden wapens, een leger en geld
maar zij faalden
want zij hadden de steun van het volk niet!

A—meri—kaanse imperialisten kwamen het laatst om Vietnam tegen kommunisten te beschermen. Maar het was om grondstof roven, om de macht van het Kapi—taal. Zij hadden Na—palm, de C I A en dol——lars; de splinter——bom, de tijger—kooi en ook de Thieu-kliek, maar zij faal——den want wie er ook kwamen en wat zij ook zei—den het

www.toneelwerkgroepproloog.nl

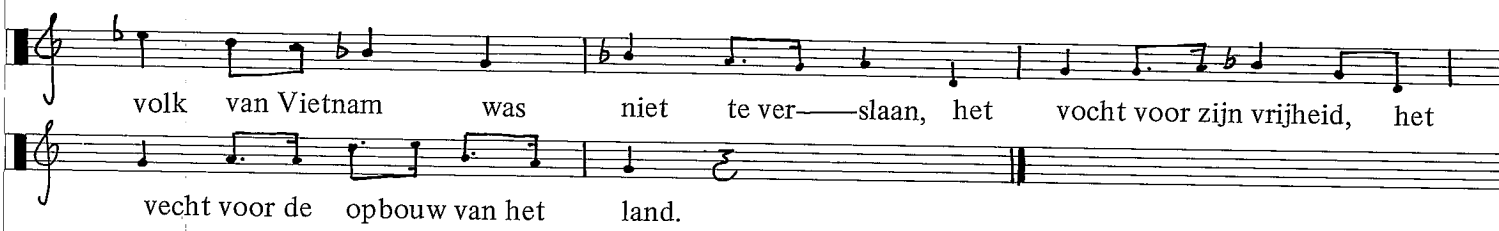

Op een Vietnam-bijeenkomst hield Jan Pluvier een opmerkelijke toespraak. Eén bepaalde zin in het verhaal herhaalde zich, als het refrein van een lied: 'maar wat ze ook deden, ze faalden want ze hadden niet de steun van het volk'. Ze zijn Fransen, Japanners en Amerikanen. Het koor Voorwaarts bewerkte de toespraak en maakte de tekst voor het lied.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Bevrijdt het Zuiden

● tekst en muziek Huỳnh Minh Siêng ● Nederlandse tekst onbekend

Vooruit op mars, het zuiden moet be—vrijd. De Yankee dood, al—le ver—raders dood. Wreekt het moor—den en het ver-go——ten bloed, al ja——ren het land ver——deeld. De Mekong-stro——men, de Truong top——pen. Verdedig je en voer de strijd, broeder——lijk en so——li——dair. Voor-uit heldhaftig Zuid-Viet——nam, loop storm, versla de vijand nu. Ge——weer ter hand, be——vrijd je land, to dui——zend of——fers be——reid. Ver——hef je hand, be-vrijdt Viet——nam en vecht voor één herenigd land!

'Het Zuiden moet bevrijd' geldt als het volkslied van het Bevrijdingsfront van Zuid-Vietnam. Behalve de Nederlandse vertaling drukken we ook het Vietnamees af.

Giai phong Mien Nam chungta cung quyet tion buoc
Diet dequoc my pha tan be lu ban nuoc
Oi ziong tan mau roi long han thu ngain tro
Song nui bao nhieu nam cat roi
Day Cuu long hungtrang
Day Truong son vinh quang
Thuc guic doan ta xung phong o giet
Thu vai sat vai chung mot bong ca
Vung len nhan dan Mien Nam anh hung
Vung len xong pha vuot qua hao bung
The cuu lay nuoc nha
The hy sinh dn cung cam quom om sung xong toi
Van nuoc da toi roi hinh minh chieu khap noi
Nguyen xov non nuoc sang tuoi muon doi

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Over van alles en nog wat

169 Boer en boerin
170 Handen af van ons aardgas
172 De auto
174 Een ieder die zichzelf respekteert
176 Plaktango
177 Plaklied
178 Wij willen meer muziek op straat
179 CDA, DoReLa
180 Alleen is maar alleen
181 Liedjes uit de studentenbeweging
189 De rode steen der wijzen
190 Groninger land
191 Goede, betaalbare gezondheidszorg
193 Opzij, opzij, opzij
194 Grândola
196 Indonesia
198 Dwaze moeders
204 Liberta

www.toneelwerkgroepproloog.nl

over van alles en nog wat

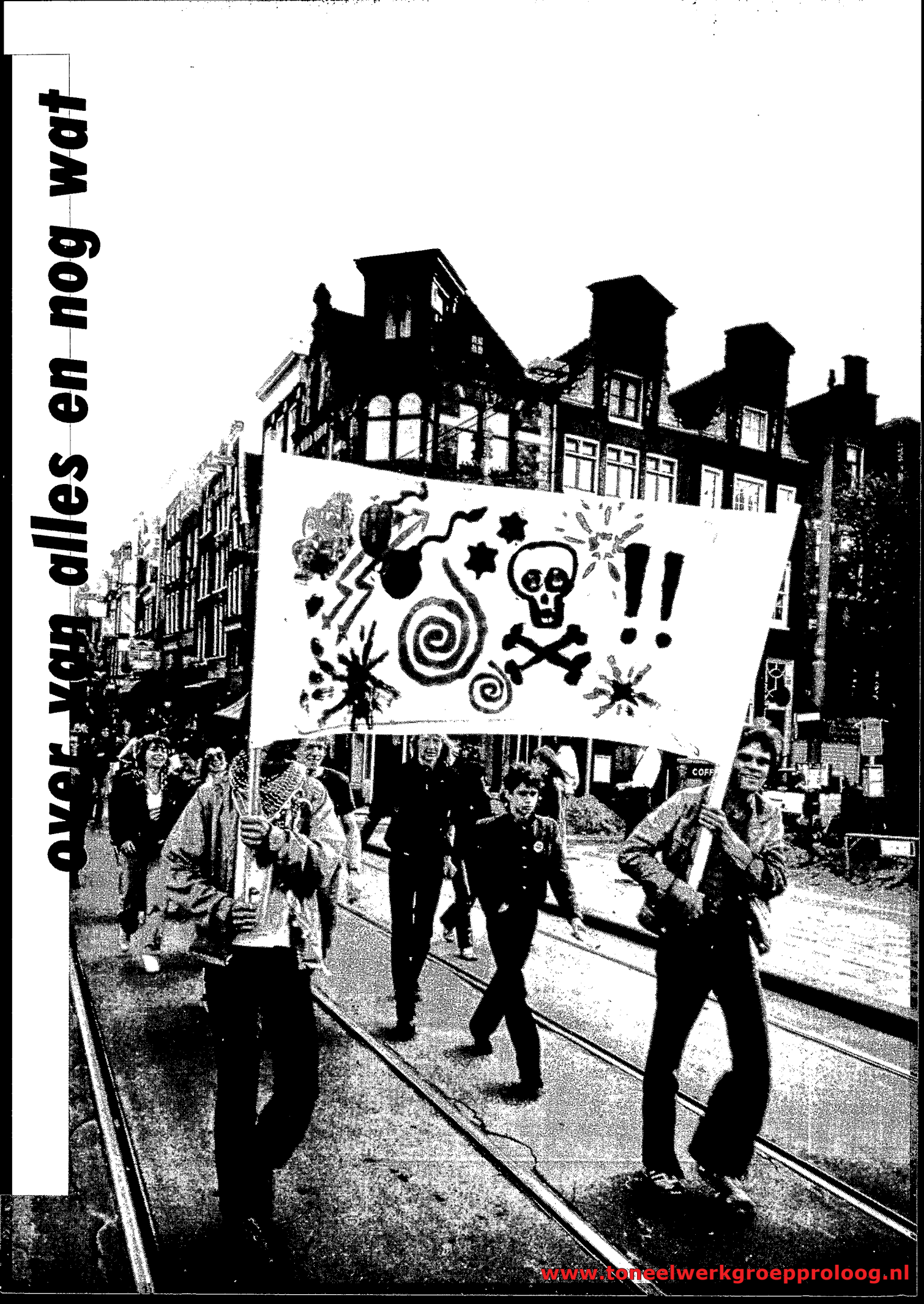

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Boer en boerin

● tekst en muziek De Maatjes

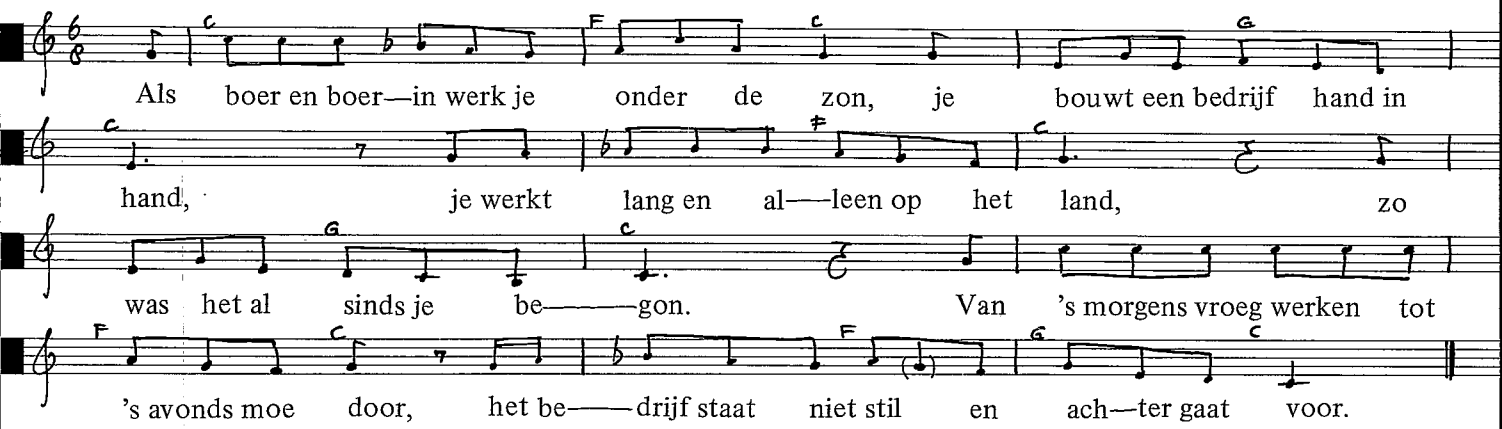

Dag in dag uit de zorg voor het vee,
beesten melken en ze voeren,
je maakt voedsel, dat is 'boeren'
met de jaargetijden mee.
Zo maak je de grondstoffen voor de fabriek,
wat zij er mee doen dat weet je niet.

Het ene jaar regen en dan weer te droog.
Dan moet je gaan pompen en sproeien
om het gras niet te laten verschroeien,
en dan gaat de voerprijs omhoog.
Het gewas kan verrotten of het gras dat verdort,
als boer moet je altijd maar zien wat het wordt.

Boer zijn betekent: je bent eigen baas
want niemand die boven je staat.
Maar wanneer het wat minder goed gaat
dan is het bedrijf jou de baas.
Je bent eigen baas maar ook eigen knecht,
en zo komt van baas zijn niet veel terecht.

Van techniek en van poen en beheer van 't bedrijf
daar moet je steeds meer over leren.
Is het goed om te gaan investeren?
Wanneer teer je in op 't bedrijf?
Wat snijmaïs erbij of alleen nog maar vee?
Ja, boer zijn is mooi maar het valt soms niet mee.

Regelmatig hebben De Maatjes teksten en muziek gemaakt over de problematiek van de agrariërs in ons land; enkele malen ten behoeve van het Wageningse Boerentoneel.
Boeren heten dan wel 'ondernemers' maar als je kijkt naar inkomen en sekundaire arbeidsvoorwaarden dan hebben de meeste boeren het slechter dan beneden-modaal.
'Achter gaat voor' wil zeggen: het bedrijf gaat voor het gezin en het huishouden.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Handen af van ons aardgas

● tekst Jelle de Gruyter, 1978 ● muziek J. Gloria

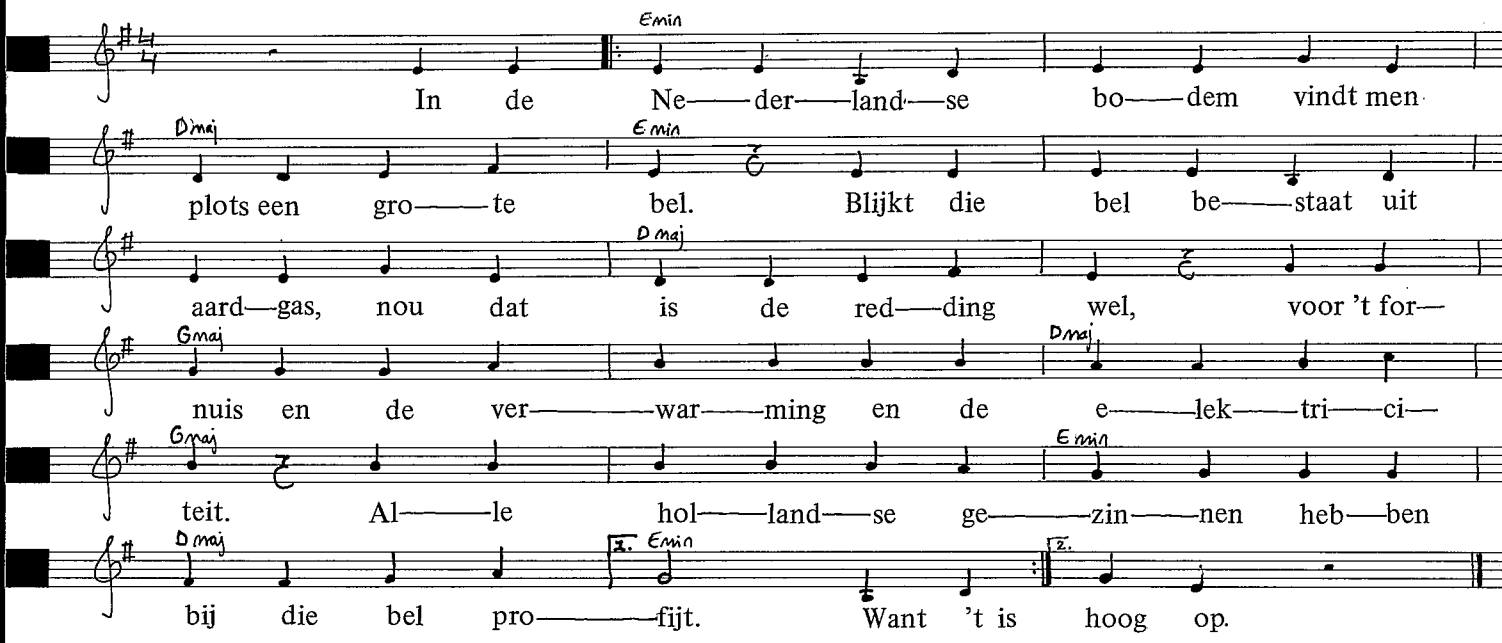

Want 't is Nederlandse bodem, zegt een staatsman in Den Haag,
en het komt vanzelf boven, dus de kosten blijven laag.
Een onuitputtelijke voorraad aardgasenergie non-stop.
Weesniet bang dat de bel opraakt, stook de kachel dus maar hoog op.

Uit de Nederlandse bodem pompen we het aardgas snel.
'En wíj zorgen voor de afzet', roepen ESSO en de Shell.
Zo kwam er een net met buizen onder ied're laan en straat,
met een pijp naar alle huizen waar een nieuwe meter staat.
Van de Nederlandse bodem naar de Italiaanse grens
is een pijpleiding gekomen, want dat was hun grootste wens
Ik kan van geluk wel springen, ik ben reuze in mijn sas,
prima vind ik zulke dingen als een bel voordelig aardgas.

Maar hier wordt het leven zuurder, niemand had dat ooit verwacht,
langzaamaan werd gas al duurder. Nu is er nog een truuk bedacht:
met een BTW-verhoging, die niet wordt gekompenseerd,
krijgen we een loonsverlaging door de gaskraan uitgekeerd!

www.toneelwerkgroepproloog.nl

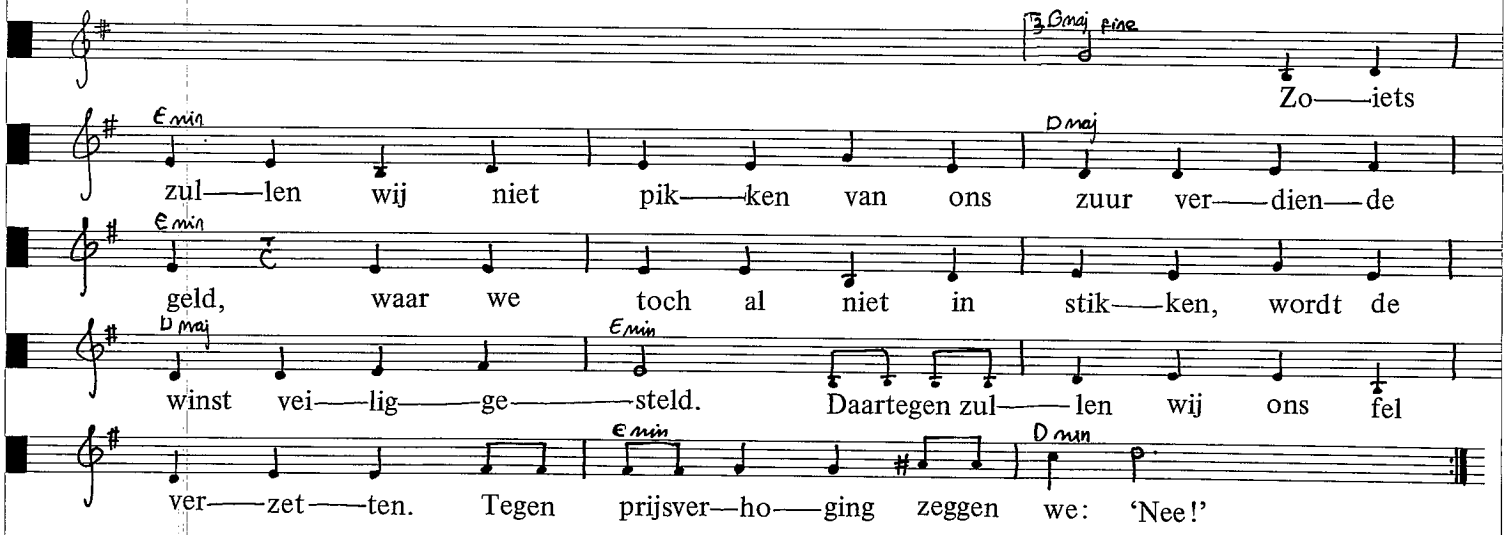

Regelmatige prijsstijgingen hadden de emmer al goed gevuld en de verhoging van het BTW-tarief voor aardgas van 4% naar 18% deed de boel flink overlopen. Immers de kosten voor aardgas vielen nu niet langer onder de prijs-kompensatie. En zo ontstond dit lied, wat met behulp van een act, tevens een kritiek wilde geven op de hypokriete kampagne 'zuinig met aardgas'.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

De auto

● tekst en muziek Walter de Buck ● bewerking De Maatjes

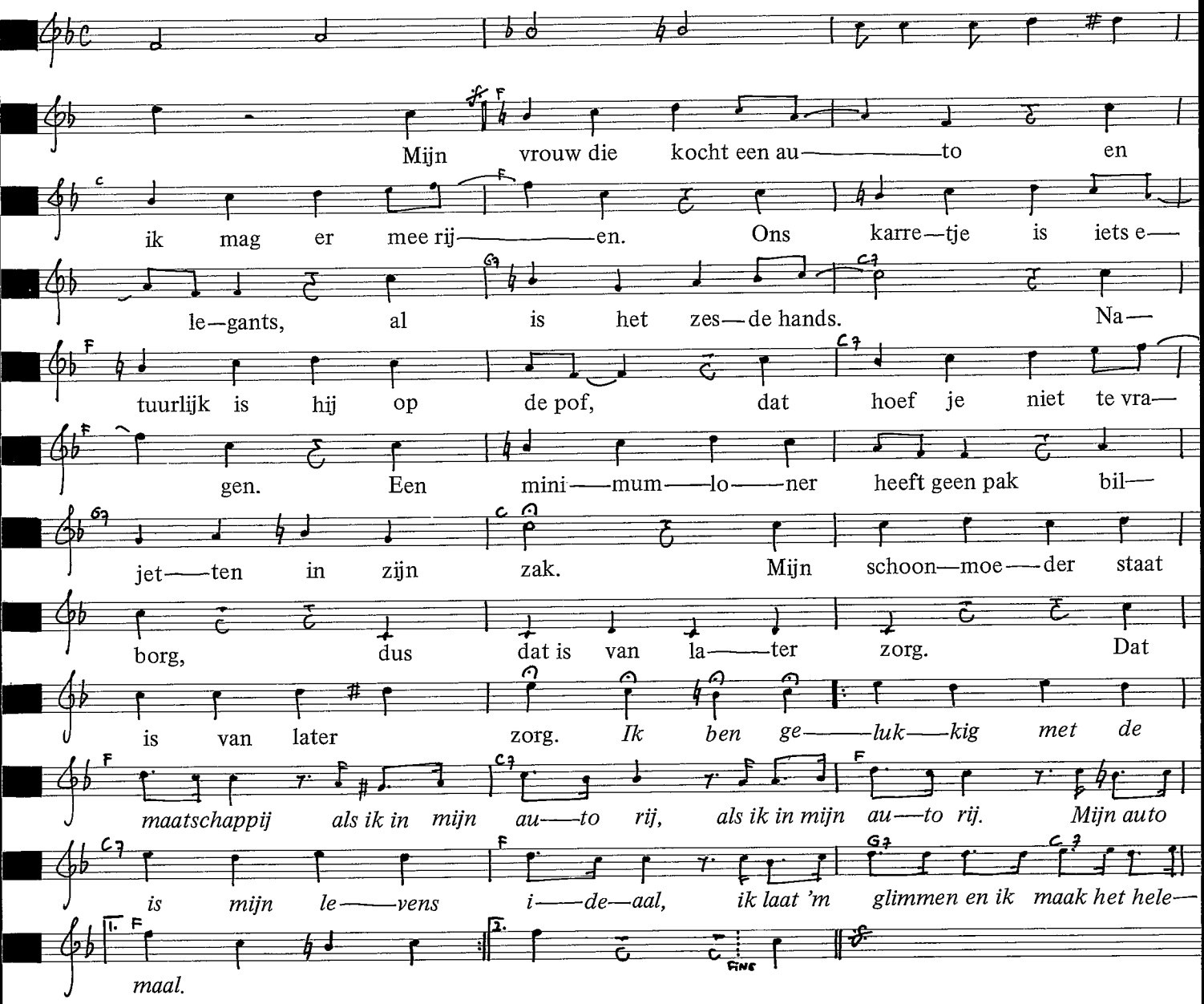

Dit door de Maatjes uit het Gents 'vertaalde' en bewerkte lied is zowel voor de kritische autobezitter, als voor de echte autohater.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

refrein

'k Zit alle dagen op kantoor, ik krijg de wind van voren.
Maar als ik van mijn werk afkom scheur ik een blokje om.
Dan voel ik me weer vrij en blij, ik laat me dan niet storen
door voetgangers of fietsverkeer. 'k Geef gas en klaxoneer.
En blijven ze dan staan, doe ik de ruitenwissers aan.

refrein

Mijn vrouw heeft op mijn hart gedrukt het wachtwoord is nu: sparen.
Geen kaart meer voor de voetbalploeg en niet meer naar de kroeg.
'k Heb nog wat anders uitgedacht niks tussen de boterhammen.
De rosbief en de vleespastei die denken we er wel bij.
En wordt de maag dan moe, dan trekken we de buikriem toe.

refrein

We gingen gaan genieten van de gezonde buitenlucht.
Gezellig in de auto fijn scheuren in de bocht.
Mijn vrouw wordt bleek en vraagt aan mij: 'Heb jij iets laten vliegen?'
't Is net of ik in Rijnmond rij al zitten we op de hei.
'k Zal maar zeggen wat da'k denk: 't is onze auto die zo stinkt.

refrein

foto Eduard de Kam

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Een ieder die zich zelf respekteert

● tekst en muziek Frits Lambrechts, 1977

In Den Haag wordt dag in dag uit ver—ga-derd over zaken die het
Ne–derland–se volk aan———gaan. Ach—ter her——me——tisch ge—slo——ten
deuren worden eisen van de grote onder—nemers nage——praat. Er wordt een
sfeer van volgzaamheid en chaos gekre—ëerd, waarbij wij als honden mogen
lik——ken aan het kleed van Van Agt, die min——achtend op ons kijkten op de
vrouw, die in d'a—bor—tus-wet mag stik—ken. *Maar een*
ieder die zichzelf respek——teert kan een ge——voel van walging nauw'lijks onder
drukken. Hoe men daar—boven schaamteloos ma—nipu——leert om voor de
eisen van het Kapi——taal te bukken. Ka—pi—taal dat arbeidsplaatsen doet ver—
dwijnen omdat men elders goedkoper inves——teert. Daarom
moeten wij hun macht onder——mijnen. Een ie—der die zichzelf respek—
teert, een ie—der die zich—zelf respek——teert.

Voor zover we weten beleefde dit lied de première in augustus 1977 op een manifestatie van de CPN, de eerste na het verkiezingsdebacle in mei van dat jaar. Omstreeks deze tijd begon de volksbeweging tegen de aanmaak en invoering van de neutronenbom, een beweging die geen weerga kent.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

In Washington wordt dag in dag uit vergaderd
over zaken die de wereldbevolking aangaan.
Achter hermetisch gesloten deuren
wordt met bewondering over de neutronenbom gepraat.
Er heerst een laaiend enthousiasme over dat vernuftig ding
dat gebouwen spaart doch dood brengt aan het leven.
En Jozef Luns, toch van oudsher al een trouwe volgeling,
heeft z'n zegen voor de NATO al gegeven.

Maar een ieder die zichzelf respekteert
kan een gevoel van walging nauw'lijks onderdrukken.
Hoe men daarboven schaamteloos manipuleert
om voor de eisen van de NAVO-top te bukken.
De maniak die door wapens is bezeten
en gewetenloos een nieuw konflikt creëert.
Daarom: 'STOP DE NEUTRONENBOM EN TEKEN!'
Een ieder die zichzelf respekteert,
een ieder die zichzelf respekteert.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Plak-tango

● tekst en muziek Huub de Vriend

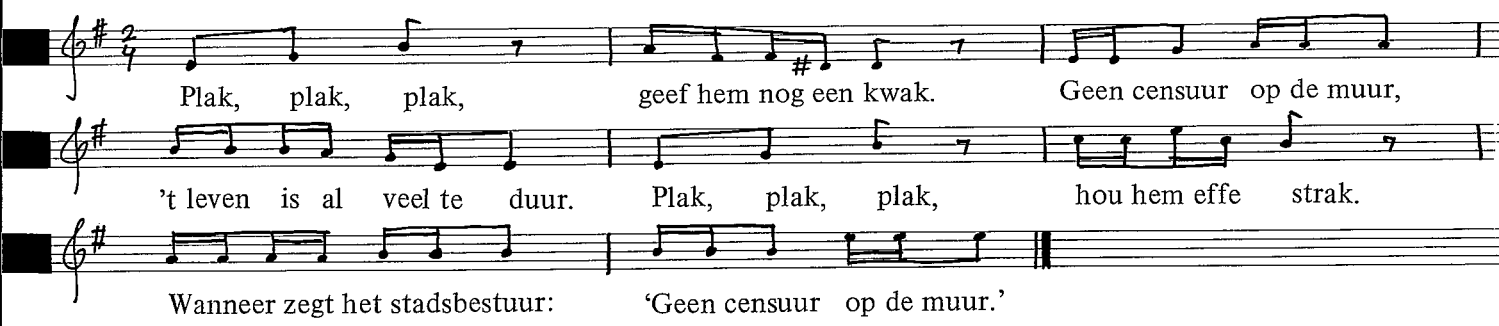

De Onderste Steen uit Leiden speelt dit muziekstuk, waarbij men halverwege sax en tuba stil houdt en de tekst acappella zingt. De partituren voor orkest zijn beschikbaar.

Begin februari 1980 verloor Boekhandel/Uitgeverij De Uitbuyt een proces tegen de huiseigenaresse, een proces dat vijf jaar had geduurd. Om het nieuwe onderkomen te kunnen verbouwen is er een financiële kampagne gevoerd onder de leus 'Op hun pand getrapt. De Uitbuyt grabbelt wild om zich heen'. Een in maart gehouden manifestatie waar tal van wageningse (strijd)muziekgroepen belangeloos optraden leverde een belangrijke duit op.

Boek, boek, boek.
Lees eens een links boek.
De Uitbuyt die verkoopt dat boek,
al is het dan in een uithoek.

Boek, boek, boek.
Koop eens een links boek
want is De Uitbuyt opgedoekt
vergeet dan maar je linkse boek.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Plaklied

● tekst KRAK, Nijmeegse Stadsguerilla, 1979 ● muziek tradioneel, Nijmeegs

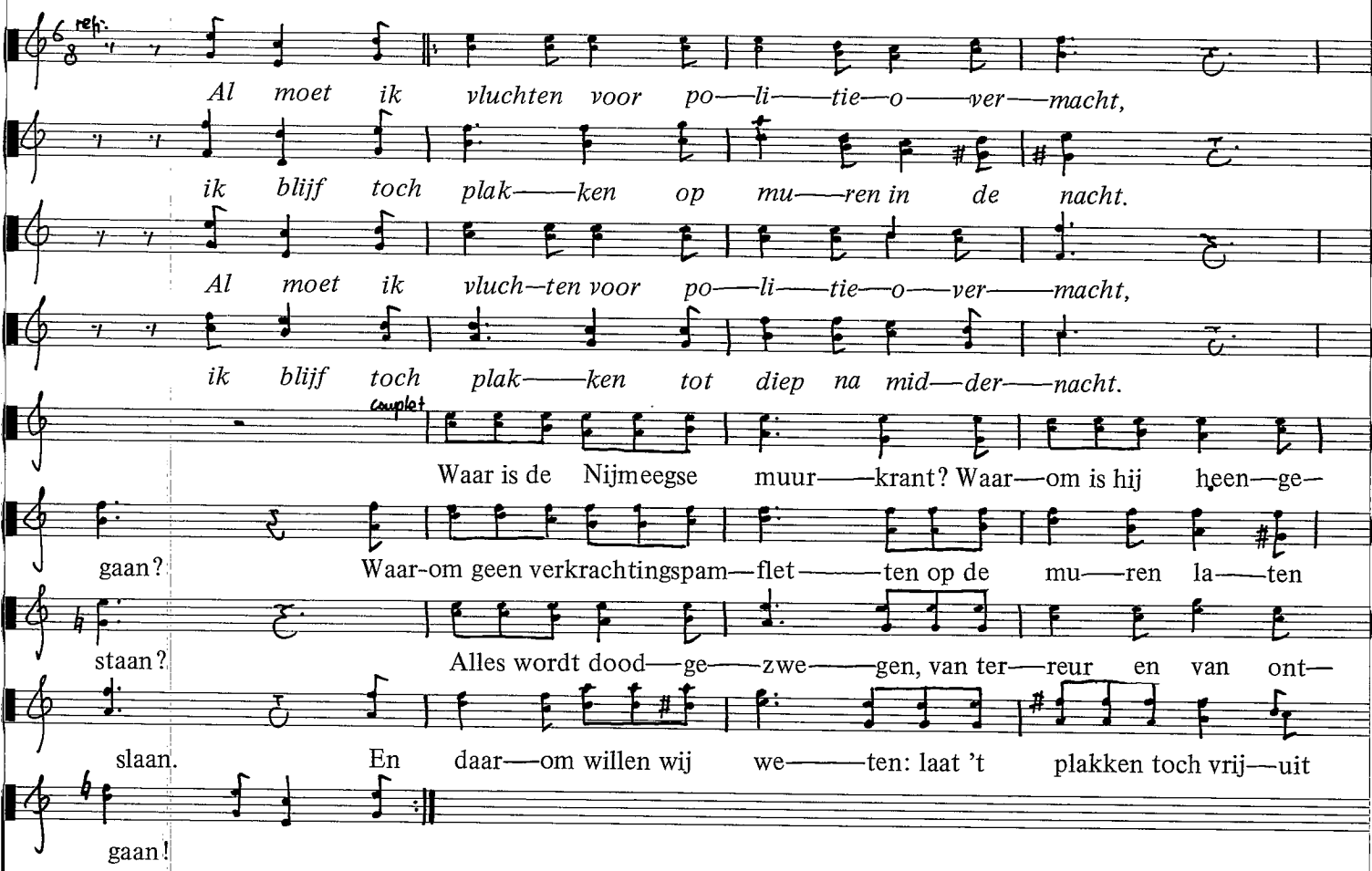

refrein

Hoe lang zal het nog duren, dat ik word gestraft?
Als ik bekendheid wil geven aan zaken: zéér verdacht.
Kluphuizen worden bedrogen, leegstand wordt uitgebuit,
stadhuizen afgebroken, is er niemand die ze stuit?

refrein

Het wordt eens tijd dat er komt recht, dat iedereen weten zal
dat we het plakken op de muur niet doen voor onze lol.
't Is voor al wat verzwegen wordt, 't is dat 't is terecht
dat de doofpot vaker open zal. Dus plak tot het is beslecht.

Een oud Nijmeegs volkslied omgebouwd tot waar aktielied: het werd namelijk gespeeld en gezongen door de voltallige groep (14 mensen) die om een groepje plakkers ging staan zodat onmogelijk te zien was wie er nu precies plakte. Voor het publiek was wel duidelijk dát er geplakt werd op klaarlichte dag, notabene. Trouwens, je vindt een heel leuk plaklied uit 1934 op pagina 186 in 'Gij zijt kanalje'. ('...Krijgt een diender 't in de gaten, wordt 't een klopjacht door de straten...')

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Wij willen meer muziek op straat

● tekst en muziek Nijmeegse Stadsguerilla, 1978

De zon, de bok, de da——ge——raad, de stil——te van de straat. De vo——gel fluit de nacht weer uit, het is nog niet te laat. *Wij wil—len meer mu—ziek op straat, op de hoek en in de kroeg. Wij wil—len veel meer le——ven ma——ken, le—ven is er nooit ge—noeg. En we wil—len meer mu—ziek op straat, op de hoek en op het plein. We wil—len veel meer le——ven ma——ken, le—ven zal en moet er zijn.*

De haan die kraait, de wind die waait, de koffiemolen maalt.
Een blik op straat, een straat met blik, geen leven op de straat.

refrein

Een file wacht, een fietser lacht, de rust keert even weer.
Een auto stopt, en trekt weer op, geronk verpest de sfeer.

refrein

De disko-show, de radio, de plaat waar het om gaat.
De straat is leeg, de straat herleeft met meer muziek op straat.

foto Paul Babeliowski

Ook al iets waar je tegenwoordig voor moet knokken: het maken van je eigen muziek op straat. Dit lied werd geschreven naar aanleiding van de derde straatmuziekdag in Nijmegen in 1978 waaraan door honderden muzikanten, zangers en zangeressen, clowns en anderen werd deelgenomen.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

CDA, DoReLa

• tekst Zjef Naaykens, 1977 • muziek Paul Elbers

C D A, ge——zellig—heid voor al——len. C D A, de
rest is trala—la. De Brabantse ge—zellig-heid is lande—lijk bekend met
geile Rotter—dam——mers in boerde—rij of tent. Uw gastheer is het C D A want
dat ge—looft er in een kamping te be——heren met als hoeksteen het gezin.

De Brabantse regenten eten vla en boerenmik,
dat houdt de hoofden leeg maar wel de buiken dik.
Dus wild op oewen vrijen dag, bier, brood en spel.
Vier dan in Brabant karnaval met 't christelijk drank-appèl.

refrein

Een — ook in Brabant — geslaagde carnavals-hit. Is uitgebracht op de LP 'Aktie' van Pegafoon

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Alleen is maar alleen

● tekst en muziek GSB-koor Voorwaarts

Al—leen is maar al—leen. De po—li—tieke vakbond van stu—den—ten is
er voor ie—dereen die opkomt voor z'n studie en z'n centen. Be—
lan—genstrijd is noodzaak op el—ke fa—kulteit, je zult het o—veral en al—tijd
mer——ken. Al————leen sta je al——leen, maar
sa——men staan we ster——ker. Al——leen sta je al—
leen, maar sa————men staan we ster——ker.

De tijden zijn voorbij,
dat slechts wie centen had
kon gaan studeren.
In onze maatschappij
bestaat er geen vooruitgang
zonder leren.
Goed onderwijs een noodzaak,
een recht voor iedereen
dat onverkort gehandhaafd
dient te blijven.
Je plicht is, kameraad,
om voor die zaak te strijden,
Je plicht is, kameraad,
om voor die zaak te strijden.

Het beste onderwijs
is nog niet goed genoeg
voor wie wil leren.
Geef niet de toekomst prijs,
verslechtering
valt niet te tolereren.
Goed onderwijs een noodzaak,
een recht voor iedereen,
behoedt het voor de aanval
der reactie.
Onthoudt het, kameraad,
sta op en kom in aktie,
Onthoudt het, kameraad,
sta op en kom in aktie.

foto Eduard de Kam

www.toneelwerkgroepproloog.nl

LIEDJES UIT DE STUDENTEN BEWEGING

Liedjes uit de onderwijsstrijd of het studentenverzet onderscheiden zich op verschillende punten van andere strijdmuziek, maar vooral doordat ze bijna allemaal zijn geschreven op bestaande deuntjes. Waarschijnlijk in de haast, tijdens een bezetting dus op het heetst van de strijd in elkaar gerijmeld. Op een bekende melodie zodat snel iedereen mee kan zingen. De selektie onderwijsliederen bestaat uit een drietal 'echte' liederen en een greep uit de berg 'instant'-liederen. De meeste van de instantliederen zijn dermate tijd- en plaatsgebonden dat er bij een volgende aktie toch nieuwe teksten zullen moeten worden gemaakt, zodat we willen volstaan met een paar liedjes uit verschillende perioden van de studentenbeweging, veelal gericht tegen successievelijke ministers en staatssecretarissen.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

De bezetting van het Maagdenhuis, het bestuurlijke hart van de toenmalige Gemeentelijke Universiteit, in 1969 had als inzet de medezeggenschap van studenten in het (hun) onderwijs. De organisatie was in handen van aktiegroep De Loze Kreet. De aktie genoot veel sympathie van de (Amsterdamse) bevolking. Zo legden bouwvakkers een houten brug aan om de voedselvoorziening veilig te stellen toen de politie aan een totale belegering van het gebouw was begonnen.

In het kabinet Biesheuvel (1971-1972, KVP, VVD, AR, CHU, DS'70) was Drees (DS'70) een lastig ministertje van Verkeer, die niet genoeg wilde bezuinigen. Deze leus slaat dus eigenlijk nergens op.

Hoepel, hoepel, hoepel op

Pais:
Zeg studenten luister goed
Naar wat ik ga vertellen
Je snapt dat er bezuinigd moet
Ik kan't niet anders stellen
Het W.O. dat krijgt teveel
Heeft een te hoge prijs
daarom dat ik het her-verdeel
over lager onderwijs.
Ik ben wel niet royaal
Maar voel me toch sociaal
We zijn toch vrienden, u en ik
Toch dikke vrienden, studenten en ik
en jullie studie in vier jaar
dat is toch niet zo zwaar
Wij zijn toch vrienden
de studenten en ik.

Studenten:
Minister Pais, lelijk dier
tussen de hoge oomen
Een studie van een jaar of vier
Zo'n wet mag er niet komen
En al het geld van ons gepikt
Pais, vertel eens echt,
de poen waarover jij beschikt
waar komt die eigenlijk terecht?
Nee Pais da's niet fideel
Dat is zelfs krimineel
Wij zijn geen vrienden, jij en ik
Geen dikke vrienden, Pais en ik
Demokratie komt in gevaar
Met een studie van vier jaar
Niks dikke vrienden
Pai-ais hoepel op.

De foto's op de navolgende bladzijden zijn genomen tijdens de bezetting van de Landbouwhogeschool in Wageningen gedurende de maand maart, 1980. De studenten voerden een aktie, bekend als 'de Wageningse lente' tegen de tweefasen-struktuur. Na een maand onderhandelen werd op verzoek van het college van bestuur de ME ingezet. De foto's zijn deels van bezetters en deels van fotograaf Rein Heij.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Hoepel hoepel hoepel op op op (2x)
Niks dikke vrienden,
Pais hoepel op.

Achter de deuren in Den Haag
Wordt over ons besloten
De studieduur die moet omlaag
en meer mensen loten
H-O-V-V dat is het woord
Past in't regeringsplan
Studenten worden niet gehoord
De inspraak in de ban
We zingen daarom luid:
Die Pais die moet eruit...
Pais en zijn vrienden, het is uit...
Pais met je vrienden, je spel is uit
Het kabinet dat valt nu gauw
Net als destijds met De Brauw
Pais en je vrienden: het spel is uit

Hoepel hoepel hoepel op op op (3x)

DIT IS HET BEGIN
WIJ GAAN DOOR MET DE STRIJD

Weg met de vierjarennota Pais
(wijs: Glory, glory Halleluja)

Na tien jaar diskussiëren met student en met docent
Over hoe een studie zijn moet, wat je daar zoal bij denkt
Over vijf jaar over zes jaar, en selektie en zo voor
Klopt Pais nu op de poort.

refrein
Pais, pias, het begint pas (3x)
Vijf jaar is minimaal

De melodie van het couplet is die van het 'Lied der Vrijscharen', het refrein is ontleend aan de 'Warsjawjanka' (zie het 'Woningbouwlied').

Van Veen en De Brauw waren in het eerder genoemde kabinet Biesheuvel ministers van resp. Onderwijs en Wetenschappen. Zij openden de aanval op het collegegeld. (Profijtbeginsel)
In 1972 verliet DS'70, dus ook De Brauw, het kabinet en was de achterblijvende Van Veen demissionair Minister van Onderwijs en Wetenschappen tot in 1973 langs vele omwegen de rooms-rode koalitie met Den Uyl als premier tot stand kwam.
Van Veen verloochende zijn ware aard overigens niet lang. Hij stapte van het ministerie van onderwijs over naar het VNO (de grootste ondernemersorganisatie) waar hij nog immer voorzitter van is.

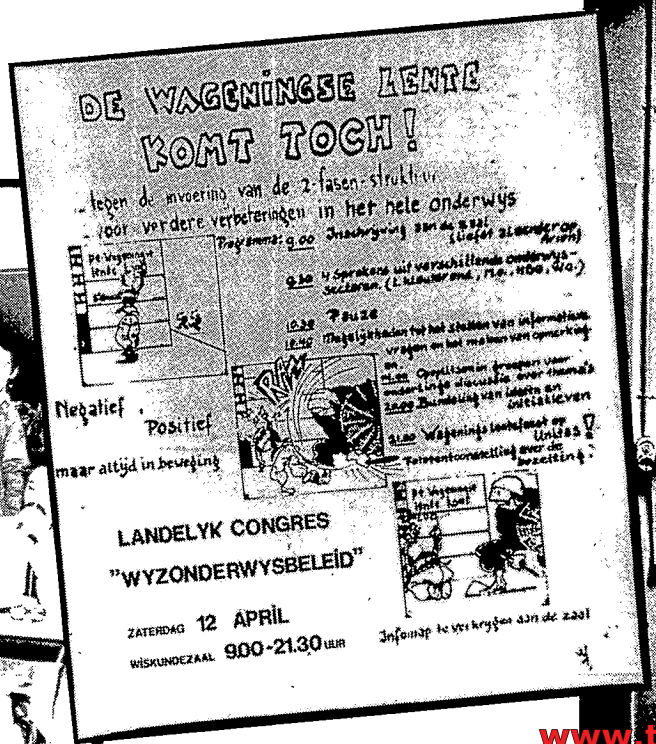

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Wanbetalers
(wijs: slavenkoor)

Wanbetalers, het uur van de vrijheid broekt aan
en van Veen kan de boycot niet meer breken
Wanbetalers het uur van de vrijheid breekt aan
want het eind van die wet is in zicht
doe dus uw plicht
doe uw plicht doe uw plicht
tot van Veen is gezwicht
boycot voort boycot voort
tot die wet is gesmoord.

BLIJF DAAR NIET ZO LULLIG STAAN
KOM D'R BIJ EN SLUIT JE AAN

Ook in het Hoger Beroeps Onderwijs werd aktie gevoerd. Met name toen onderwijsminister Van Kemenade en staatssecretaris Klein van het kabinet Den Uyl hun bezuinigingsvoorstellen voor het Wetenschappelijk en Hoger Beroeps Onderwijs rechtvaardigden door te zeggen dat het ten goede zou komen aan het kleuter- en basisonderwijs.

HBO Anti-bezuinigingslied
(wijs: Solidariteitslied)

Tegen bezuinigingen
en tegen het afbraakbeleid
daartegen zullen
wij altijd strijden
in goede en slechte tijden
voor bet're kwaliteit!

HBO-ers komt tot daden
voor een beter onderwijs
minister Klein en Kemenade
maken het nu echt te grijs

refrein

De gelden die wij allen geven
zijn zeker niet voor ons bestemd
het gaat naar de grote bedrijven
voor hoge winsten aangewend

refrein

foto Eduard de Kam

foto Eduard de Kam

www.toneelwerkgroepproloog.nl

HBO-ers blijft niet wachten
jouw stem zal doorslaggevend zijn
bundel samen al jouw krachten
voor altijd groot en nooit meer Klein

refrein

Ook al ben je geen student meer
docent, bestuur of direkteur
schreeuw met ons: en nu meer centen
Iedereen, geen willekeur

refrein

Van Geleen tot Ureterp oftewel Intrekken dat wetsontwerp

Na stemming was besloten
door de adviseurs in Wassenaar
om de studie te bekorten
ze gokten op vier jaar.
Niet om het onderwijs te verbeteren
daar zaten ze niet mee
het ging om de centen
de concerns waren heel tevree
Bekorting van de studie
selektie in het eerste jaar
de studenten zijn de dupe
ook de staf is de sigaar
Maar die plannen werden jarenlang
door een ieder fel gekraakt
te gek dat die minister
toch niets beters heeft gemaakt
At protest van staf en studenten
van Geleeen tot Ureterp
zal tot suksessen leiden:
intrekken dat wetsontwerp.

(Van De Posthumus In Memorial Dixiecats, Groningen)

Regeringskommissaris voor herstrukturering van het Wetenschappelijk Onderwijs, Posthumus had in 1968 zijn plannen al klaar om de studieduur aan universiteit en hogeschool te bekorten. Toen werden er al liederen tegenin gezongen.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Een decennium later wil minister Pais (van het kabinet Van Agt/Wiegel) toch nog eens proberen de studieduur tot vier jaar te beperken. Zij steeds hetzelfde liedje, wij steeds hetzelfde liedje.

Maagdenhuislied 2

Al de stukken uit de kluis
gingen door het Maagdenhuis
aan een lijntje, in de mand
ging de informatie naar de overkant
jaaaaaaa, hier zijn we eindelijk thuis
in ons eigen Maagdenhuis.
Dit is pas het begin, wij gaan door,
wij gaan door, wij gaan door met de strijd

De ASVA was geheel verrast
maar bezorgde ons geen last
liep achter de aktie an;
voorop liep de achterban
jaaaaaaa

Staf en docent doen met ons mee
net als de basis van de U.B.
iedereen zijn eigen taak
wij vechten voor dezelfde zaak
jaaaaaaa

Door de steun van iedereen
raken we niet door ons eten heen
deze solidariteit
is de basis van de strijd
jaaaaaaa

GEEN GEWEREN WIJ WILLEN LEREN
GEEN PISTOLEN WIJ WILLEN SCHOLEN

Drees die kan zijn gat niet dichten
hi ha ho
Moet het onderwijs dan zwichten?
nee niet nooit

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Maagdenhuislied 3

Door de blokkade afgesneden
van onze vrienden in de stad
moesten wij wel in de ether
en dat heeft succes gehad

Al komt de politie, al komt de justitie
Geen mens houdt ons tegen, we hebben gelijk
Nooit zullen we stoppen, al gaan we ons huis uit
Geweld helpt niet tegen demokratische strijd.

Vrienden die ons door uw aktie
van de honger hebt bevrijd
weet dat dat de grote steun was
voor onze vastberadenheid

refrein

Bij de wet is het verboden
gas te gooien binnenshuis
en er vielen dus gewonden
door hun gas in't Maagdenhuis

refrein

Een kanon kwam voorgereden
spoot het voedsel uit de mond
maar toch hebben we gegeten
door de hulp van d'overkant

refrein

DEFENSIE NEE ONDERWIJS JA

Van Veen ga heen
'k wil een ander, 'k wil een ander
De Brauw ga gauw
'k wil een ander voor jou.

De akties tegen verkorting van de studieduur zijn overgegaan in akties tegen de twee-fasenstruktuur. Dit is de vorm waarin de verkorting van de studieduur gestalte moet krijgen. De tweefasenstruktuur beoogt een indeling van de universitaire opleiding in een eerste fase van maximaal vier jaar, voor alle studenten, en een tweede fase gericht op zuiver wetenschappelijk onderzoek, voor een beperkte, selekte groep bollebozen. De meest recente akties tegen deze struktuur vonden plaats in Wageningen en Utrecht in het voorjaar van 1980.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

In een nota maakt Pais duidelijk wat hij er
nou van vindt
Onderwijs voor velen, maar wat hij daaraan
verbindt
is een dekwalifikatie voor het hoger onderwijs
Nee Pais je bent niet wijs

refrein

Die vier jaar die jij voorstelt die zijn zeker
veel te kort
Velen weten dat al lang van haver en tot gort
en niet alleen studenten maar ook leden van d'AR
zijn het eens dit gaat te ver

refrein

Onderzoek is van de opleiding een onverbreek'-
lijk deel
Als je dat er afsnijdt rest er van de kwaliteit
niet veel
Zonder onderzoek geen onderwijs, dat geldt ook
omgekeerd
Anders gaat het verkeerd

refrein

De ingediende plannen moeten spoedig goedgekeurd
We hebben liever dat het nu dan morgen gebeurd
Die plannen zijn een som van demokratisch
samenspel
Zeg Pais besef dat wel!

refrein

WAT DOEN WE MET DE 1000 BALLEN? INTREKKEN
WAT DOEN WE MET DE BEURZEN? OPTREKKEN
WAT DOEN WE MET VAN VEEN/DE BRAUW/KLEIN/PAIS*?
AFTREKKEN

*) doorhalen wat niet van toepassing is

www.toneelwerkgroepproloog.nl

De rode steen der wijzen

• tekst en muziek Wolf Bierman • Nederlandse tekst Muziek Kollektief Werktuig

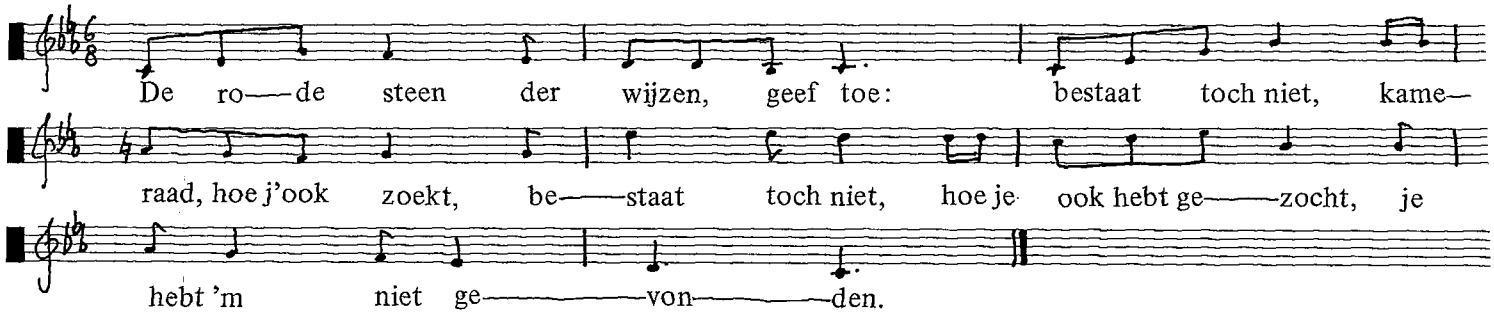

Zeg kameraad, hoe vaak hebben wij,
in hanengevechten om 't grote gelijk
en onder applaus van de burgerij,
elkaar flink toegetakeld?

De strijd is hard, de vijand is slim:
organiseerde zich van het begin.
Slimmer dan wij: vanaf het begin
pakt ie ons één voor ene.

Zeg ben je niet goed bij je verstand?
Vraag aan het spiegeltje aan de wand:
'Wie is de linksste van het ganse land?'
Klassenstrijd is geen sprookje.

De rode steen der wijzen, geef toe:
bestaat toch niet, kameraad, hoe j'ook zoekt,
bestaat toch niet, hoe je ook hebt gezocht,
je hebt 'm niet gevonden.

Wolf Biermann

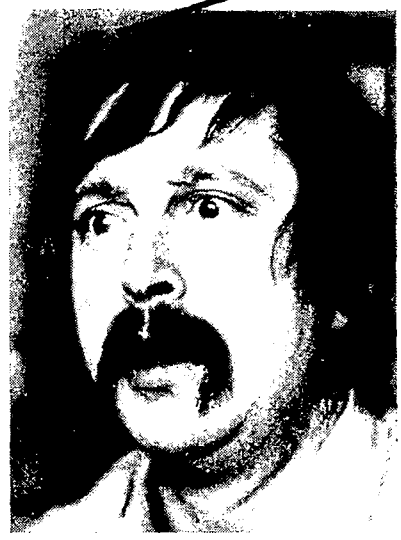

In oktober 1975 zou Wolf Bierman voor het eerst in tien jaar weer in het openbaar optreden in West-Duitsland. Voor dat optreden had hij ondermeer het 'Lied vom Roten Stein der Weisen' geschreven. De Oost-duitse autoriteiten verboden hem de reis te maken. Men draaide toen een band af, zodat hij zijn zeer gemelleerde publiek met "arbeidersjeugd, DKP-ers, Sponti's, Maoïsten, Trotzkisten, Vijanden van de grondwet en Anti-autoritairen" toch bereikte. Te horen op de LP 'Es gibt ein Leben vor dem Tod' CBS 81 259.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Groninger land

● tekst Luc van der Nat ● muziek Ronnald Poelman, Peter Berman, 1975

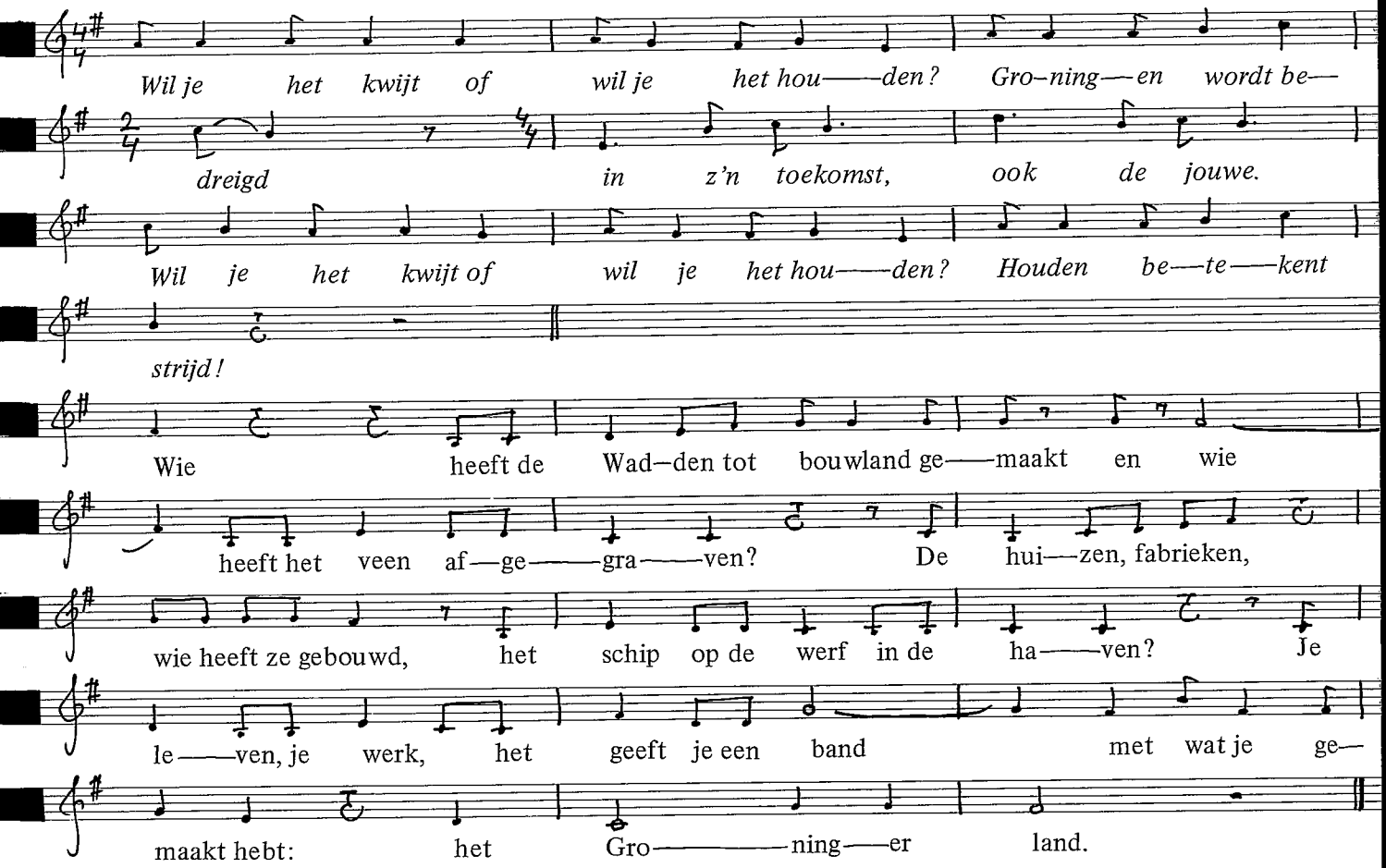

refrein

Wie ruilt zijn bouwland voor schietbanen in
en wie wil gesloten bedrijven?
Ellende en armoe, wie wil ze terug?
we willen geen wingewest blijven.
Je vecht voor je brood met het recht aan je kant,
het recht om te werken in Groningerland.

refrein

Strijd voor een land van atoomgevaar vrij,
en strijdt om dit doel te bereiken.
Geen afval de grond in, strijdt dus met ons mee
om voor later je land te verrijken.
De vlam die al jaren fel flakkerend brandt
is de vlam van de aktie in Groningerland.

refrein

Het derde Groningse Volkskongres vond in 1977 plaats. Het is een manifestatie die regelmatig wordt georganiseerd door talrijke aktiegroepen en -komité's met het doel de Groningse krachten te bundelen tegen al diegenen die —op welke wijze dan ook—van Groningen een wingewest willen maken. Hoofdpunten zijn verbetering van de werkgelegenheid, het uitblijven van de beloofde verbeteringen (aardgasvondsten waren gedaan), het verijdelen van plannen om radioaktief afval in de zoutlagen te dumpen. In 1980 vond het vierde kongres plaats.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Goede, betaalbare gezondheidszorg

● tekst en muziek Eenheid

Goe—de, be—taalba—re ge——zond——heids—zorg is een recht voor ie——der—
een ; daar—om ei—sen wij : Stop de af——braak,
en nu me——teen. In zieken—huizen zorgt perso—
neels—ge——brek voor ge——ren rond het bed : 't is toch al te gek. En een
leer——ling moet het werk vaak doen van er——va——ren kracht dat scheelt
in de poen. Ook de slui——ting van zo menig zieken—huis werd
slechts door ak——tie nog ge——stuit. *Een an——der beleid, daar*
komt het op aan. Be——stek één-en—tach—tig moet van de baan.

refrein

Het kruiswerk wacht al tijden op zekerheid
over geld van het rijk voor een nieuw beleid.
In de psychiatrie gaat het ook al mis,
omdat daar voor vernieuwing geen geld meer is.
De verpleging wordt een achterlijke zaak,
als er geen werk van wordt gemaakt.

refrein

In de gezinsverzorging wordt fors gehakt,
waardoor velen hun hulp wordt afgepakt.
Helpsters komen zo in de W.W.
en dan vraagt men : 'Doe voortaan vrijwillig mee.'
Het is werk dat vaak door vrouwen wordt verricht,
zo worden juist die weer opgelicht.

refrein

www.toneelwerkgroepproloog.nl

De werkers hebben recht op een hoger loon
en meer mensen erbij voor goed dienstbetoon.
Slechts versterking van de eerste lijn
kan een aanzet tot kostenbeheersing zijn.
De bezuinigingen pikken we niet zo,
dus : Stop het eigen risico !

refrein

'Eerste lijn' wil zeggen de gezondheids- en welzijnszorg bij de mensen thuis.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Opzij,opzij,opzij

● tekst Ron Overtoom ● muziek Erik van der Wurff, Herman van Veen
● originele tekst Herman van Veen

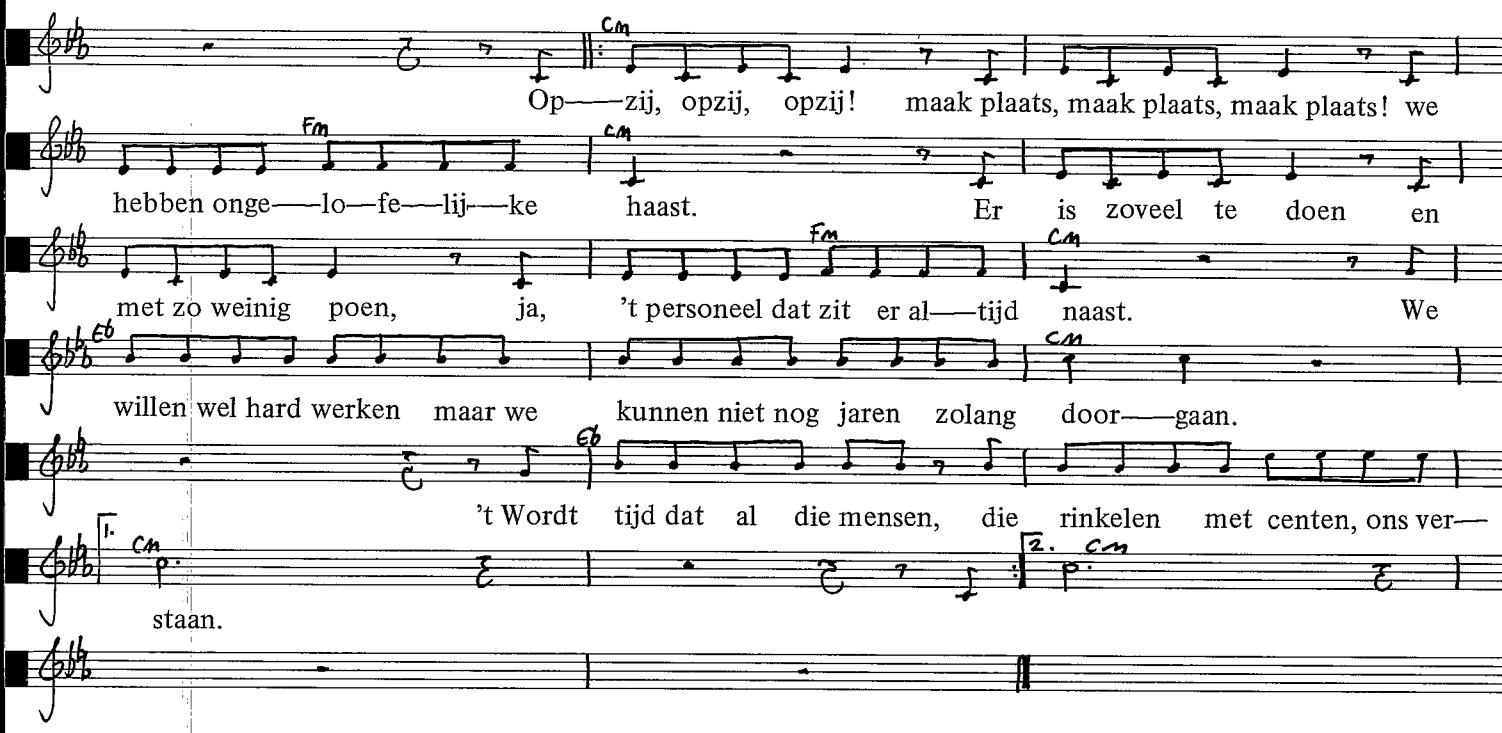

Zeg luister COZ,
om jou gaat het nou net,
want jij bepaalt toch mede alle normen,
we willen meer verpleging
rondom het ziekenbed,
en hoe je 't klaarspeelt kan ons niet verdommen.
Je moet eens komen kijken
in het ziekenhuis of andere hulpverlening.
Dan verander je vanzelf,
verander je je vastgeroeste mening.

De bladmuziek van 'Opzij' van Herman van Veen is samen met andere kinderliedjes van hem verschenen in de Harlekijn Reeks.

Er komen er vijfduizend,
dat zegde je ons toe,
't is al met al een hele leuke fooi.
Maar dat is niet genoeg,
al zie ik het je denken,
wij willen en wij eisen er een zooi.
Wij willen meer verpleging,
wij willen meer verpleging rond het ziekbed.
En als we die niet krijgen,
dan worden wij heel boos en da's niet best.
We kunnen zo niet langer,
het kan zo echt niet langer blijven doorgaan,
we zullen blijven vechten,
we zullen wel eens vallen maar weer opstaan.

Jullie zeggen steeds: 'misschien ...'

De bezuinigingen, zoals beschreven in Van Agts Bestek '81, moesten ook de gezondheidszorg treffen, en wel van twee kanten. Enerzijds zou de eigen bijdrage van patiënten op allerlei wijzen verhoogd worden (o.a. een eigen bijdrage van f. 10,00 per dag bij ziekenhuisopname). Anderzijds waren de bezuinigingsplannen van het kabinet gericht op het personeelsbestand van ziekenhuizen en andere instanties. Tegen personeelsstops is dan ook door ziekenhuispersoneel aktief geprotesteerd. In Groningen dwong men het ziekenhuisbestuur zelfs de van rijkswege opgelegde personeelsstop te negeren. COZ betekent Centraal Overleg Ziekenhuistarieven.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Grândola

● tekst en muziek José Afonso, 1971

Grân — do — la vi — la mo — re — na
ter — ra da frater — ni — da —
de o po — vo é quem mais or —
de — na den — tro de ti ó ci —
da — de. Den — tro de ti ó ci —
da — de o po — vo é
quem mais or — de — na
ter — ra da frater — ne — da — de
Grân — do — la vi — la mo — re — na.

foto Paul Babeliowski

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Em cada esquina um amigo
em cada rosto igualdade
Grândola vila morena
terra da fraternidade.
Terra da fraternidade
Grândola vila morena
em cada rosto igualdade
o povo é quem mais ordena.

A sombra duma azinheira
que já nao sabia a idade
jurei ter per companheira
Grândola a tua vontade.
Grândola a tua vontade
jurei ter per companheira
á sombra duma azinheira
que já nao sabia a idade.

De vertaling letterlijk.

Grândola, bruine stad,
plaats van broederschap.
Het volk heerst weer
in jou, stad.

In jou, stad,
heerst het volk weer.
Plaats van broederschap,
Grândola, bruine stad.

Op iedere hoek een vriend,
op ieder gezicht gelijkheid.
Grândola, bruine stad,
plaats van broederschap.

Plaats van broederschap,
Grândola, bruine stad.
Op ieder gezicht gelijkheid,
het volk heerst weer.

In de schaduw van een eik
die zijn leeftijd al niet meer kende
heb ik kameraadschap gezworen,
Grândola, met jouw kracht.

Grândola, met jouw kracht
heb ik gelijkheid gezworen
in de schaduw van een eik
die zijn leeftijd al niet meer kende.

Het lied van José Afonso dat door Radio Renascença op 25 april 1974 om 00.30 uur werd uitgezonden ten teken dat de opstand een aanvang had genomen. Deze opstand zou er in slagen het fascistische bewind Caetano (opvolger van Salazar) te verdrijven en de demokratie te herstellen. (Nou ja...) Afonso leefde in ballingschap in Frankrijk en komponeerde Grândola in 1971. Het lied werd al spoedig verboden in Portugal omdat het de vrijheidswil van het Portugese volk ondubbelzinnig uitdrukte.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Indonesia

● tekst ANJV-koor Groningen, 1976 ● muziek Hanns Eisler

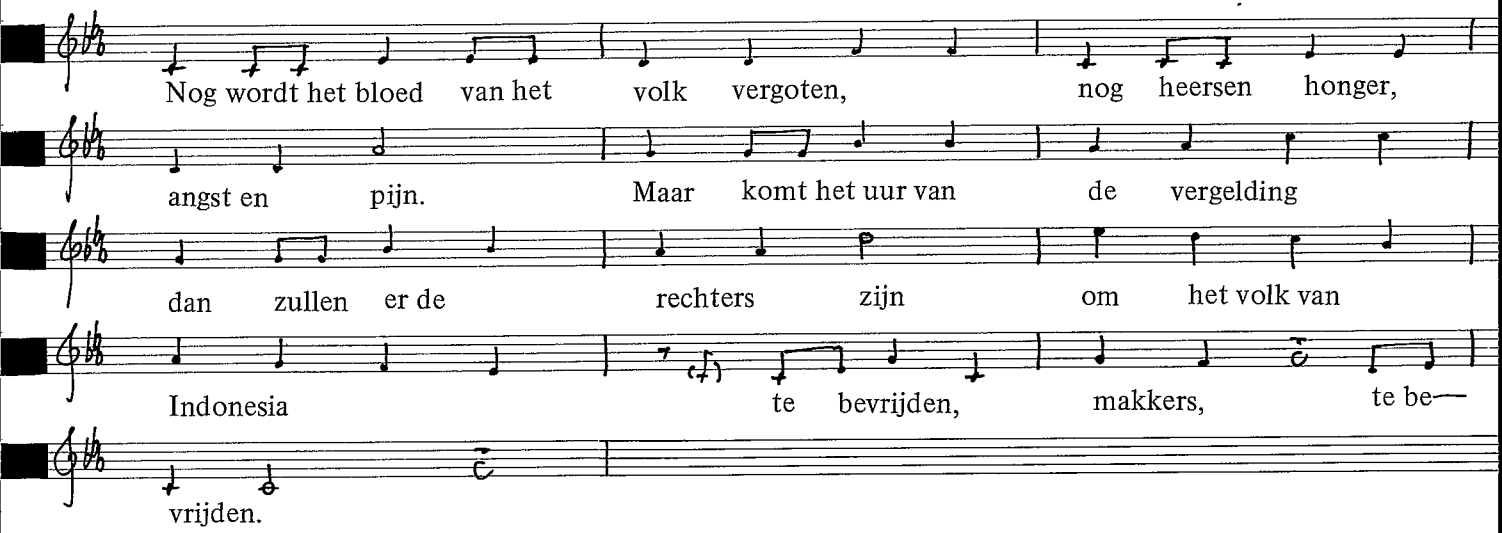

Nog steeds zuchten vele kameraden
in het koncentratiekamp.
Nog steeds worden alle rechten
van het volk door beulen vertrapt.
Maar het volk van Indonesia zal zich bevrijden,
makkers, zich bevrijden.

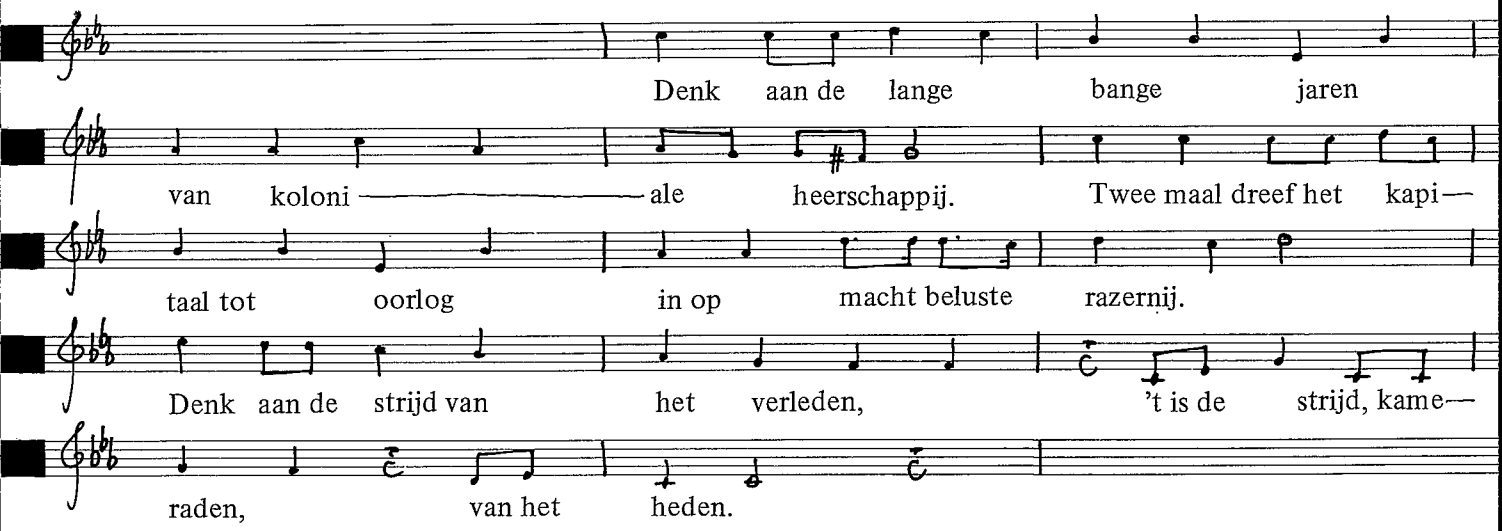

Denk aan de strijd voor het socialisme,
steeds weer tracht men haar neer te slaan.
Maar nooit zullen zij voor de fascisten buigen,
eens komt de dag waarop zij hen verslaan.
Denk aan de strijd van het verleden,
't is de strijd, kameraden, van het heden.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Weer wordt het bloed van het
volk vergoten. Weer heersen honger, angst en pijn.
Maar komt het uur van de vergelding, dan zullen zij de
rechters zijn om het volk van Indonesia
te bevrijden, makkers, te bevrijden.

Een tekst over de onderdrukking in Indonesië door het regime van Suharto, een man waar Van Agt zoveel respekt en waardering voor heeft. De muziek is ontleend aan 'Der Graben'.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Dwaze moeders

● muziek Boudewijn Tarenskeen, 1979

Waar is mijn dochter?

SA

De kring groeit aan, de cirkel sluit zich, dwaze moeders

TB

waar zijn je kinderen? De kring groeit aan van narren en

dwazen, een wenend leger zonder laarzen.

p

Dwaze vrouwen, waar

Dwaze vrouwen, waar

Dwaze vrouwen, waar

Dwaze moeders, oh

www.toneelwerkgroepproloog.nl

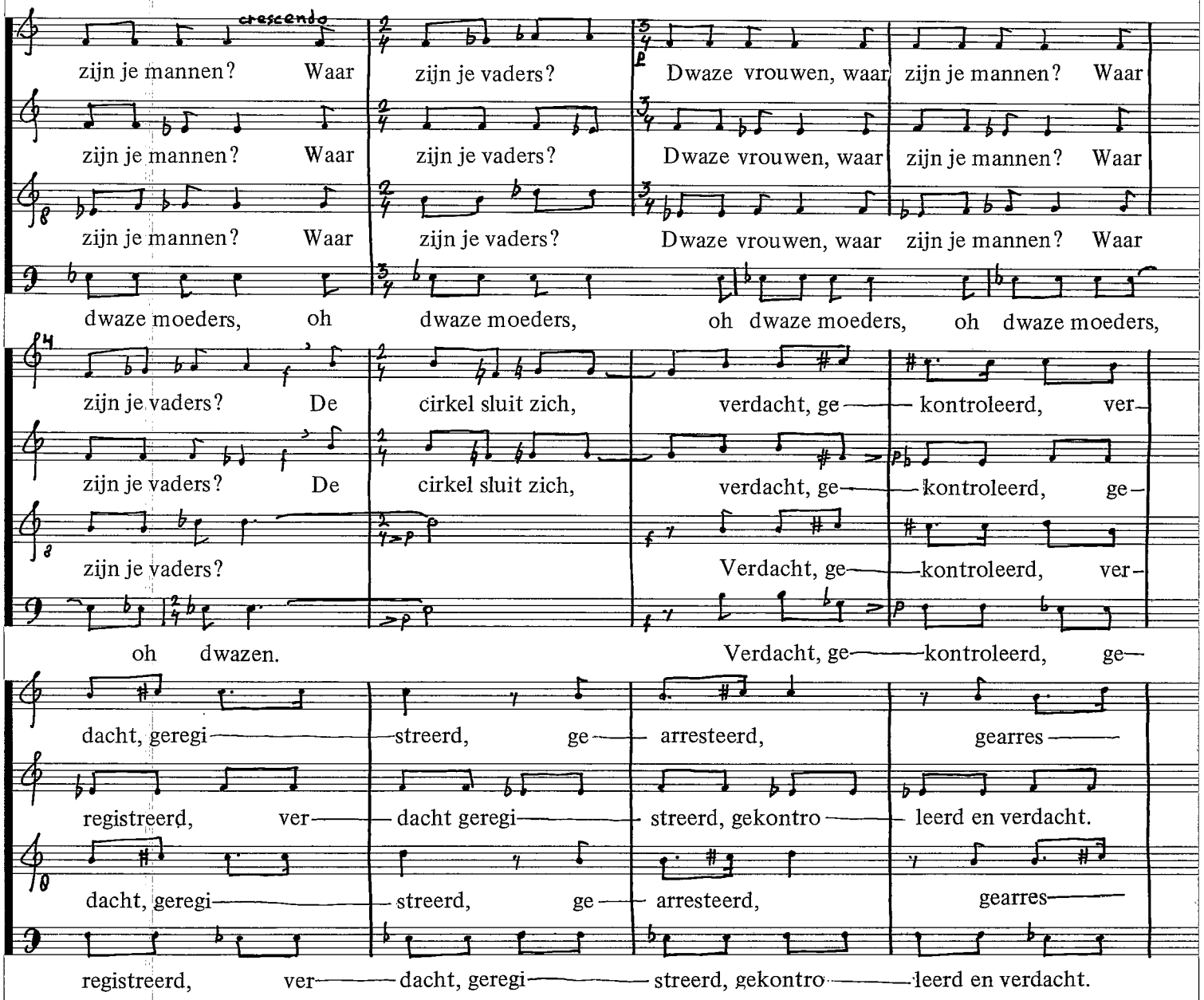

www.toneelwerkgroepproloog.nl

teerd. De sprong uit het raam en het gat in de

De cirkel sluit zich, sluit zich, sluit zich. De

teerd. De sprong uit het raam en het gat in de

De cirkel sluit zich, sluit zich, sluit zich. De

rug, de sprong uit het raam het gat in de rug, sprong

sprong, uit het raam en het gat in de rug, de sprong

rug, de sprong uit het raam het gat in de rug, de

sprong uit het raam en het gat in de rug, de sprong

uit het raam en het gat in de rug.

uit het raam en het gat in de rug.

sprong uit het raam het gat in de rug.

uit het raam en het gat in de rug.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Dwaze moeders de kring groeit aan van narren en dwazen, een

Dwaze moeders de kring groeit aan van narren en dwazen, een

wenend leger zonder laarzen. Dwaze vrouwen, waar zijn je mannen? Waar

wenend leger zonder laarzen. Dwaze vrouwen, waar zijn je mannen? Waar

Dwaze moeders, oh dwaze moeders, oh

zijn je vaders? Dwaze vrouwen, waar zijn je zonen? Waar zijn je dochters? De

De

zijn je vaders? Dwaze vrouwen, waar zijn je zonen? Waar zijn je dochters?

dwaze moeders, oh dwaze moeders, oh dwaze moeders, oh dwazen.

cirkel sluit zich. Verdacht, ge——kontroleerd, ver—

cirkel sluit zich, Ver—

Verdacht, ge——registreerd, ver——dacht gekontro

Verdacht, ge—— kontroleerd, verdacht, ge—

www.toneelwerkgroepproloog.nl

dacht, geregi— streerd, ge— arresteerd.

dacht geregi— streerd, verdacht, ge— arresteerd.

leerd, verdacht, ge— arresteerd, ge— arresteerd, verdacht, ge—

registreerd, verdacht, ge— arresteerd, verdacht, ge—

Verdacht, ge— kontroleerd, ver— dacht, geregi— streerd, ge—

Ver— dacht geregi— streerd, verdacht, ge—

registreerd, ver— dacht, gekontro— leerd, verdacht, ge— gearresteerd, ge—

kontroleerd, verdacht, ge— registreerd, verdacht, ge—

arresteerd. De sprong uit het raam en het gat in de

arresteerd. De sprong uit het raam en het gat in de

arresteerd. De sprong uit het raam en het gat in de

arresteerd. De sprong uit het

rug. Het ver— driet, de ver— bazing, de re— aktie, het ver—

rug. Het ver— zet en de re— aktie, de ver— bazing, het ver—

rug. Het ver— driet, de ver— bazing, de re— aktie, het ver—

raam. Het ver— zet en de re— aktie, de ver— bazing, het ver—

www.toneelwerkgroepproloog.nl

zet, de re — aktie, het verzet.

driet, de re — ak — tie, het ver — zet. En dan:

zet, de re — aktie, het verzet. En dan: verdacht, ge—

driet en de re — aktie, het verzet. En verdacht, ge—

Verdacht, ge — kontroleerd, ver — dacht, geregi — streerd, ge—

Ver — dacht, geregi — streerd, verdacht, ge—

registreerd, ver — dacht, gekontro — leerd, verdacht, ge — arresteerd, ge—

kontroleerd, verdacht, ge — registreerd, verdacht, ge—

arresteerd. De sprong uit het raam.

arresteerd. De sprong uit het raam.

arresteerd. De sprong uit het raam.

arresteerd. De sprong uit het raam.

De 'Dwaze Moeders van de Plaza de Mayo' is een organisatie van familieleden van vermisten in Argentinië die sinds de wereldkampioenschappen voetbal in dat land in 1978 de aandacht van de wereld opinie gevestigd heeft op het lot van de naarschatting vijftien tot dertigduizend mensen die door de Argentijnse veiligheidsdiensten zijn ontvoerd en van wie het overgrote deel naar alle waarschijnlijkhied om het leven is gebracht. Moeders en geliefden van vermisten houden regelmatig stille marsen voor het presidentiële paleis van Videla om opheldering te eisen. Ook Nederlandse vrouwengroeperingen houden zulke stille marsen.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Liberta

• tekst en muziek onbekend • Nederlandse tekst Vuile Mong

Ik zou eens wakker willen worden
met het zalige gevoel van echt te leven,
van zonder enig voorbehoud
het allerbeste van mezelf te kunnen geven,
van zonder blikken zonder blozen
zonder vrees voor anderen mezelf te wezen,
van wat ik denk van wat ik weet,
van wat ik voel aan de wereld mee te delen.

Vrijheid is niet je steeds laten verknechten.
Vrijheid is zeker niet bevelen geven.
Vrijheid is samen ons lot bepalen,
om vrij te zijn moeten wij ons vrij vechten.

Ik zou eens wakker willen worden
voelend dat een nieuwe tijd is aangebroken,
dat zonder enig voorbehoud
ieder door de nieuwe geest is aangestoken.
Iedereen doet wat hij kan
en heeft een deel van 't vele werk op zich genomen.
Er zijn geen bazen en geen bonzen meer
de klassen zijn totaal verdwenen.

refrein

Ik zou eens wakker willen worden
wetend met hoeveel we van hetzelfde dromen,
en zonder enig voorbehoud
met zijn allen ergens kunnen samenkomen.
Geen macht ter wereld en geen kracht
van zijn soldaten zou ons dan nog tegenhouden,
terwijl wij zonder leiders
zonder onderdrukking onze eigen wereld bouwen.

refrein

Te horen op de elpee van het Circus Vuile Mong en zijn Vieze Gasten.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Klassieke liederen

207 Eenheidsfrontlied
208 De Internationale
210 Resolution
212 Bella ciao
213 Bandierra Rossa
214 Mariannelied
215 Solidariteitslied

www.toneelwerkgroepproloog.nl

klassieke liederen

1917

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Eenheidsfrontlied

● tekst Bertolt Brecht ● muziek Hanns Eisler ● Nederlandse tekst Piet Bossers

Omdat de mens een mens is wil hij wat te eten als het
kan. Geklets geeft hem geen volle maag, daar
komt geen maaltijd van. *Dus links, twee, drie! dus*
links, twee, drie! Kameraad, je plaats is bekend. Sluit je
aan bij het ar——beiders——eenheidsfront, omdat ook jij een ar——beider
bent! bent!

Omdat de mens een mens is
wil hij ook nog schoenen en een jas.
Hij wordt van het geklets niet warm.
Dat komt hem niet van pas.

refrein

Omdat de mens een mens is
vindt hij laarzen in 't gezicht niet fijn.
Hij wil niet boven slaven staan
en ook de slaaf niet zijn.

refrein

Omdat de proleet een proleet is
wordt hij door geen andere bevrijd.
Alleen door de strijd van de arbeiders zelf
raakt hij zijn boeien kwijt.

refrein

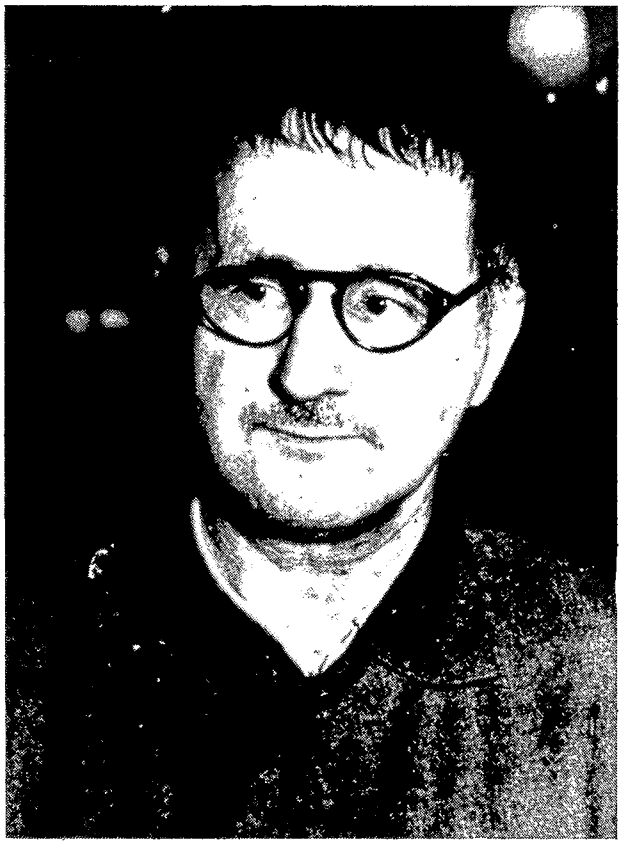

Bertolt Brecht

www.toneelwerkgroepproloog.nl

De internationale

● tekst Eugène Pottier ● muziek Pierre Degeyter ● Nederlandse tekst Henriëtte Roland Holst

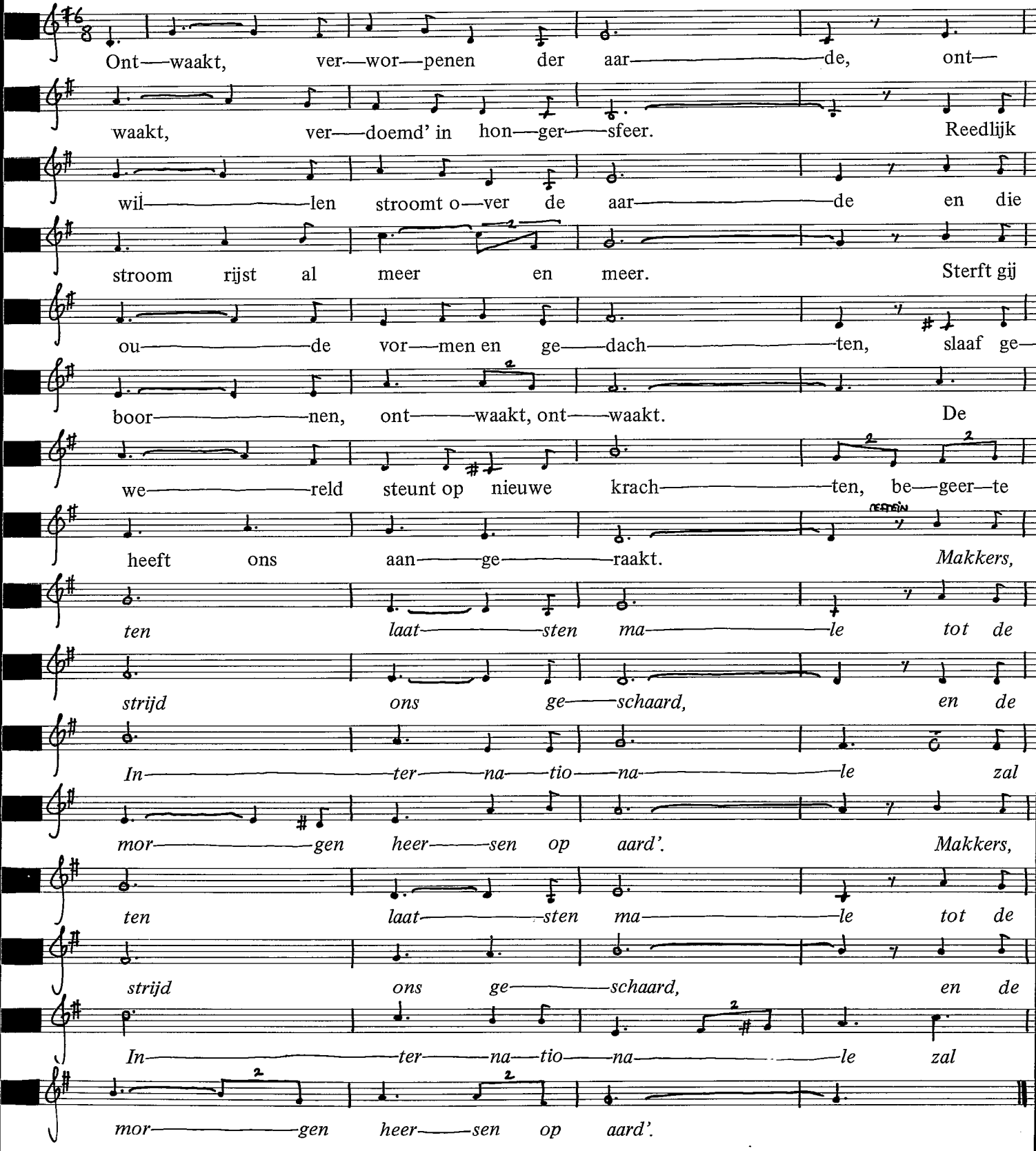

www.toneelwerkgroepproloog.nl

De staat verdrukt, de wet is logen.
De rijkaard leeft zelfzuchtig voort.
Tot het merg wordt d'arme uitgezogen
en zijn recht is een ijdel woord.
Wij zijn 't moe naar ander wil te leven,
broeders hoort hoe gelijkheid spreekt.
Geen recht waar plicht is opgeheven,
geen plicht leert zij, waar recht ontbreekt.

refrein

De heersers, door duivelse listen,
bedwelmen ons met bloed'gen damp.
Broeders strijdt niet meer voor and'rer twisten,
breekt de rijen, hier is uw kamp.
Gij die ons tot helden wilt maken,
Oh barbaren, weet wat gij doet.
Wij hebben waap'nen hen te raken,
die dorstig schijnen naar ons bloed.

refrein

Hét lied.
Wanneer je het moet zingen voor een 1 Mei-viering neem dan de eenstemmige versie en zing het niet te snel, want de zaal gaat mee-doen. Maar wanneer je eens tijd over hebt op een repetitie probeer dan eens een van de vier-stemmige uitvoeringen: schitterend!
In 'Gij zijt kanalje' uitgebreide (anekdotische) informatie over de internationale hymne van de klassenstrijd. Er bestaat een onkuise variant: De Interseksuele (...Wij zijn 't beu om monogaam te leven, braaf geboor'nen naar bed, naar bed...) te vinden in 't Oproer kraait' eveneens van Jaap van de Merwe, uitgegeven bij Bert Bakker in 1969.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Resolution

● tekst Bertolt Brecht ● muziek Hanns Eisler ● Nederlandse tekst onbekend

O——ver—we——gend dat de wet be——doeld is ons te
klin——ken aan een vreemd be————lang, heb——ben
wij ge————meend haar niet meer na te le——ven. In de
toekomst gaan wij on——ze ei——gen gang. *O——ver—*
we————gend dat jul——lie ons dan ze————ker je ge—
we——ren en ka——non————nen toont, hebben
wij be————slo——ten om een scha————mel le————ven
meer te vre——zen dan de dood.

Overwegend dat wij honger lijden
als wij toestaan dat men ons besteelt,
hebben wij besloten door nu in te grijpen
dat het eten onder ieder wordt verdeeld.

refrein

Overwegend dat er huizen leegstaan
maar het onze om ons heen verrot,
hebben wij besloten daar nu in te trekken,
omdat wij niet willen leven in een krot.

refrein

Overwegend dat de prijzen hoog zijn,
jullie onze looneis nu bestrijdt,
worden vanaf nu de zaken omgedraaid
en de fabrieken door de arbeiders geleid.

refrein

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Overwegend dat wij de regering
niet vertrouwen wat zij ook belooft,
hebben wij besloten met vereende krachten
om terug te nemen wat ons is ontroofd.

Overwegend dat jullie met de wapens
ons de taal, die jullie spreken, doen verstaan,
moeten wij tenslotte om te kunnen slagen,
jullie met geweld verslaan.

foto Han Singels

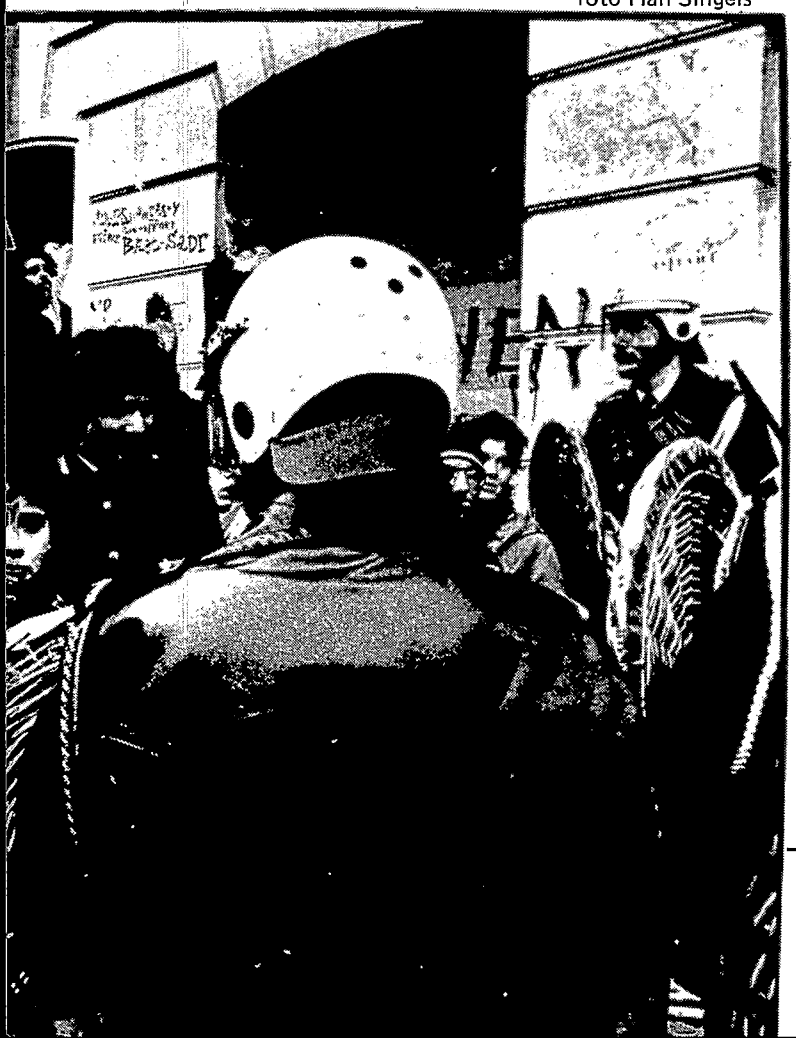

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Bella ciao

● tekst en muziek traditioneel, Italiaans

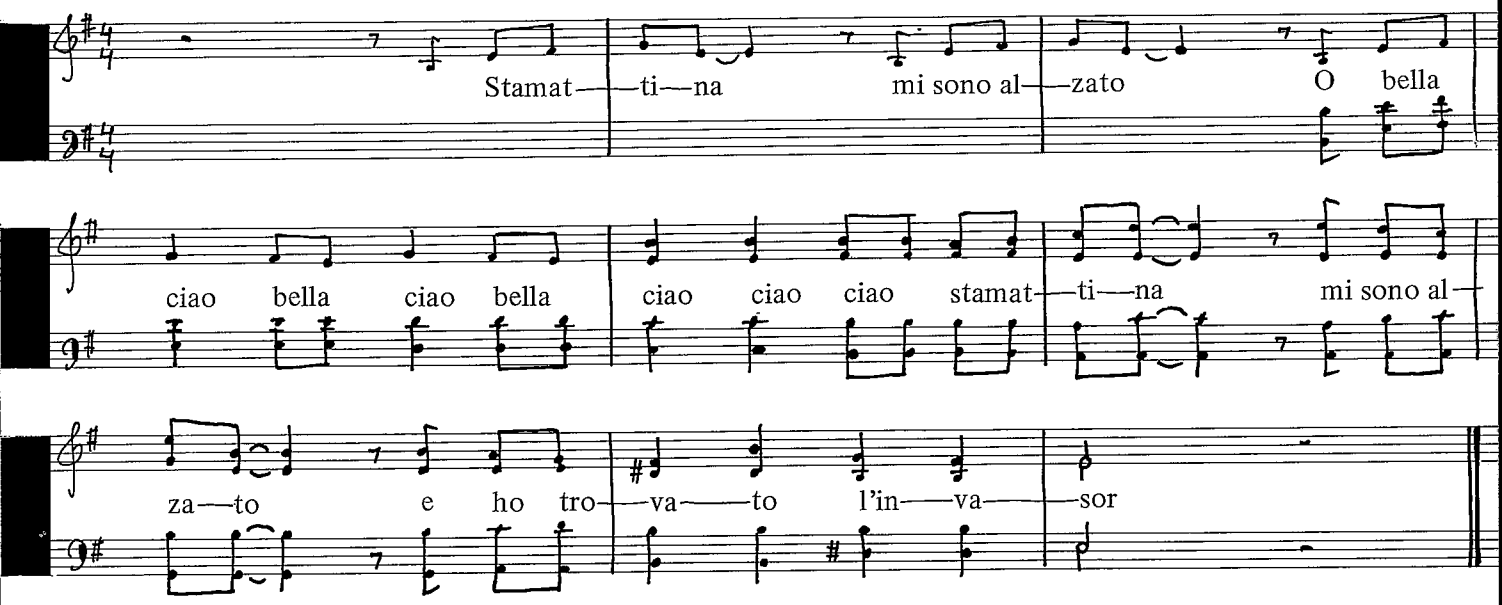

O partigiano portami via
O bella ciao bella ciao bella ciao ciao ciao
o partigiano portami via
che mi sento di morir

E se muoio da partigiano
o bella ciao bella ciao bella ciao ciao ciao
e se muoio da partigiano
tu me devi seppellir

E seppellire lassù in montagna
o bella ciao bella ciao bella ciao ciao ciao
e seppellire lassù in montagna
sotto l'ombra di un bel fior

E le genti che passeranno
o bella ciao bella ciao bella ciao ciao ciao
e le genti ché passeranno
e diranno o che bel fior

E questo il fiore del partigiano
o bella ciao bella ciao bella ciao ciao ciao
è questo il fiore del partigiano
morto per la libertà.

In 'Onaangepast' van Kladderadatsch lezen we over Bella Ciao dat het een lied is uit het Italiaanse verzet in de Tweede Wereldoorlog. Het gaat over een van de partizanen die een lange mars door de sneeuw overleefde, nadat hij met zijn groep in een hinderlaag was gelopen. Arme boeren en 'priesters der verdeling' hebben zich toen aaneengesloten. In de late herfst van 1943 begonnen zij, slecht bewapend, het anti-fascistische verzet vanuit de bases Imola, Mordano en Riolo Bagni. In 'Onaangepast' vind je ook een vertaling.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Bandierra rossa

● tekst en muziek traditioneel, Italiaans

A—van—ti popo—lo, al—la ris—cossa, bandie—ra ros—sa, bandie—ra ros—sa. A—van—ti popo—lo, al—la ris—cos—sa, bandie—ra ros—sa trion—fe—ra.

Bandierra Ban—die—ra ros—sa tri—on—fe—ra, ban—die—ra ros—sa tri—ro—ssa tri—on—fe—ra bandierra ro—ssa tri—on—fe—ra, ban—diera rossa tri—on—fe—ra. Ev—on—fe—ra bandierra ro—ssa tri—on—fe—ra e—vi—va commu—nismo e li—ber—ta.

vi va commu—nismo e li—ber—ta

Over het ontstaan van Bandierra Rossa, een Italiaans revolutielied, is niets precies bekend. Het werd in Italië al voor de Eerste Wereldoorlog gezongen door groepjes anarchisten en radikalen die door het land trokken. In Nederland werd het pas rond de twintiger jaren gezongen.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Mariannelied

● tekst en muziek Léon Trafiers ● Nederlandse tekst P.C. de Ruijter

Ik ben Ma——rian ——ne prole——ta——ren, mijn naam is
o——ver——al be——kend. 'k Draag op mijn losge—wonden
ha——ren de rode muts der vrijheids——bent. 'k Ben uit het
ru——we volk ge——bo——ren. De dag dat 't uur der vrij——heid
slaat, zal hij als man mij toebe——ho——ren, die 't moedigst
aan mijn zij——de staat. *Ga, ga Mari—*
an——ne, voer ons aan, verlos de maatschap——pij
van de ti——ran——nen. En maak ons vrij, en maak ons
vrij!

refr.

Gij norse smid, gij die bedolven
in 's aardrijks schoot geen dag aanschouwt.
Gij die moet zwerven op de golven,
gij akkerman, die 't land bebouwt.
Uw meesters – lage parasieten –
bevelen u: geloof in God
wijl zij aan hemel hier genieten
en gij een hel, tot schande en spot.

refrein

Ik haat den krijg der dwingelanden,
'k haat altaar, kroon en veldheersstaf.
Het vrijheidsvuur moest hen verbranden
die ons verdrukken tot in 't graf.
'k Zal die ontmenste teugelhouders,
vampieren dezer maatschappij,
het brandmerk drukken op de schouders
en ketenen in de slavernij.

Gemaakt door de 'zingende rooie smeris uit de Jordaan', Pieter Cornelis de Ruijter (1855-1889). Voor zeer uitgebreide dokumentatie over het leven van de Ruijter moet je in Jaap van de Merwe's boek 'Gij zijt kanalje' zijn.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Solidariteitslied

• tekst Bertolt Brecht, 1931 • muziek Hanns Eisler • Nederlandse tekst Piet Bossers, 1974

Voorwaarts, en niet ver——ge——ten waar——uit onze kracht
be——staat. Bij honger en bij e——ten,
voorwaarts, en niet ver——geten: de so——li——da——ri—
teit. Al—le volken van de aar——de,
strijdt nu samen zij aan zij. 't Ka—pitaal heeft
dan geen waarde in de nieuwe maatschap–
pij.

refrein

Willen we dat snel bereiken,
sluit je aan aan onze kant.
Wie niet strijdt met zijn gelijken,
laat de macht in vreemde hand.

refrein

Sla de grote monopolies
alle wapens uit de hand.
Onze winst is hun verlies,
alles wordt door ons bemand.

refrein

Proletariërs aller landen,
verenig je en vecht je vrij.
Met je grote regimenten
breek je elke heerschappij.

Ernst Busch

Het Solidariteitslied werd gekomponeerd ten behoeve van de proletarische speelfilm 'Kuhle Wampe'. De film, waarvoor Brecht het scenario schreef, gaat over een gezin dat de krisis en massale werkloosheid ten spijt krampachtige pogingen doet om aan de burgerlijke normen en waarden te blijven voldoen. 'Kuhle Wampe' is de naam van de camping waar men terecht komt nadat men het huis uit is gezet.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

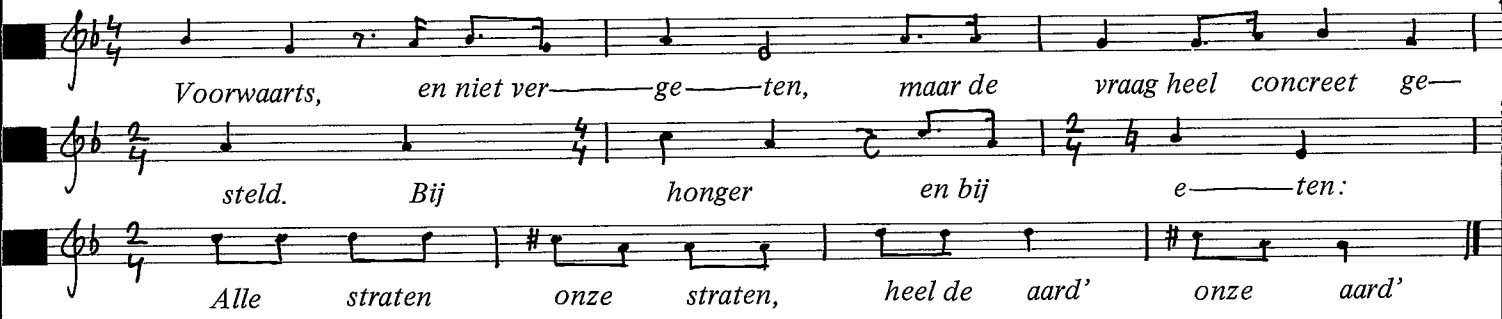

www.toneelwerkgroepproloog.nl

titels en eerste zangregels

113 Aan welke kant sta jij
120 Abortuslied
120 *Abortus uit het strafrecht*
140 Afrika voor de Afrikanen
182 *Al de stukken uit de kluis*
180 Alleen is maar alleen
180 *Alleen is maar alleen*
215 *Alle volk'ren van de aarde*
96 Almelolied
177 *Al moet ik vluchten voor politie-overmacht*
106 *Amsterdam, Venetië van het Noorden*
158 Anti-Granny-Smith-appeltjes
77 Anti-neutronenbomlied
169 *Als boer en boerin werk je onder de zon*
115 Als ik niet klaarkom
115 *Als ik niet klaarkom*
26 Arbeid adelt
172 De auto
213 *Avanti populo alla riscossa*
48 Ballade van de vrijheid van gedachten
74 Ban de bom
213 Bandierra Rossa
19 *Bazen buigen rechten krom*
212 Bella Ciao
166 Bevrijdt het Zuiden
67 *De bliksem treft en de regen valt*
117 Bloemenhovelied
117 *Bloemenhove mag niet sluiten*
176 Boek, boek, boek
176 *Boek, boek, boek*
169 Boer en boerin
137 Boycot Zuid-Afrika
179 *De Brabantse gezelligheid is landelijk bekend*
179 CDA, DoReLa
156 *Een Chileens schot klinkt in ons land*
151 Chili na duizend dagen
51 Costa del Sol
85 *Daarginds in de polder*
147 El derecho de vivir en paz
128 *Dit is de droeve geschiedenis*
183 *Door de blokkade afgesneden*
63 *Drie miljard voor de verdediging*
198 Dwaze moeders
54 EEG-lied
207 Eenheidsfrontlied
47 Eenheidsfrontlied
140 *Eeuwenlang is Azania gekoloniseerd*
63 Elegie voor moordenaars
163 *En twee miljoen in Indochina*
118 *En wie, wie had dat nou gedacht*
43 *Er gaat door de wereld gefluister*
42 *Er gaat door de wereld gefluister*
23 *Er is niet een met sociaal gevoel*
39 Fascisme is moord
164 *De Franse imperialisten kwamen het eerst*
15 Geen zakgeld maar loon
16 Geen zakgeld voor m'n werk
48 De gedachten zijn vrij
48 *De gedachten zijn vrij*
126 Geschiedenis van de schaamte
166 *Giai phong Mien Nam*
191 Goede, betaalbare gezondheidszorg
27 *Graatje waor vaertaen en gong noa 't febrik*
195 Grândola
194 Grândola
195 *Grândola, bruine stad*
194 *Grândola, vila morena*
190 Groningerland
16 *Haal je diploma bij ons bedrijf*
170 Handen af van ons aardgas
20 *Hangend op een stoel*
184 HBO Anti-bezuinigingslied
184 *HBO-ers komt tot daden*
126 *Heel lang geleden in donkere dagen*
43 De heimelijke opmars
42 De heimelijke opmars
122 Heksenlied
122 *De heksen zijn terug, recht uit de hel*
186 Hoepel, hoepel, hoepel op
104 *Hoe zit het met jou*
34 *Hoort achter muren grauw en grijs*
101 Het huis van Jan en Ant
103 Huisvestingslied
174 Een ieder die zichzelf respekteert
114 *Ik ben een vrouw meneer*
124 *Ik ben Lydia en dertig jaren oud*
214 *Ik ben Marianne proletaren*
58 *Ik zoe nie gere willen leven*
204 *Ik zou eens wakker willen worden*
170 *In de Nederlandse bodem*
174 *In Den Haag wordt dag in dag uit vergaderd*
56 *In deze slechte tijden*
48 *In die oude duistere tijden*
196 Indonesia
15 *In Hengelo zijn sluwe ondernemers*
76 *In het Pentagon, bewogen door mens'lijkheid*
103 *Inkomenshuren en doorstromingsheffing*
51 *In Spanje lopen beulen rond*
208 De Internationale
33 *In tijden van recessie en krisis*
191 *In ziekenhuizen zorgt personeelsgebrek*
147 *'t Is het recht om te leven*
137 *Je hoeft er niet geweest te zijn*
18 Jeugdloonlied
128 De juf en de bond
88 Kalkarhymne
85 Kalkar, kijk uit
95 Kalkarlied
86 Kernenergielied
93 Kernenergielied
118 Kindjes van Van Agt
11 Kleine Japie zou graag tandarts willen worden
151 *Kom en ziet het bloed in de straten*
32 *Kom naar buiten kameraden*
113 *Kom op nu alle vrouwen*
110 Kraak de woningnood
198 *De kring groeit aan*
106 Het kwaad tot erger lied
73 Een kwestie van strijd
158 *Laat ze liggen, koop hier geen appels*
65 Lauwersmeerlied
11 Het levenslied van Japie de Schoolverlater
204 Liberta
52 Lied tegen de Duitse overheers overheersing
22 Het lied van het kastje en de muur
155 Lied van de macht van het volk
154 Lied van de macht van het volk
92 Liever nu aktief dan morgen radio-aktief
96 *Luister naar de wind*
124 Lydia
182 Maagdenhuislied 2
183 Maagdenhuislied 3
214 Mariannelied
34 Marslied der fabrieksarbeiders

www.toneelwerkgroepproloog.nl

114 Meneer
31 *Mensen moet je nou eens horen*
26 *Met veertien stond Bertus al in de fabriek*
172 *Mijn vrouw die kocht een auto*
19 Minstens minimum jeugdloon
46 De moerbrigade
46 *Moer zover een mens kan kijken*
101 *Na drie jaar verloving*
185 *Na stemming was besloten*
187 *Na 10 jaar diskussieren*
52 *Nee, nooit zullen wij 't geweld vergeten*
75 Neutronenbomlied
40 Niemand of wij allen
150 *Nieuwe tijden gaan komen voor Chili*
133 Nkosi Sikalela
133 *Nkosi sikalele i-Afrika*
196 *Nog wordt het bloed van het volk vergoten*
71 Nooit, nee nooit
207 *Omdat de mens een mens is*
164 Om de macht van het kapitaal
208 *Ontwaakt verworpenen der aarde*
47 *Op fabrieken en in de kantoren*
22 *Op 't arbeidsb'ro komt alles op 'n kaart*
93 Op vierentwintig september
193 *Opzij, opzij, opzij*
193 Opzij, opzij, opzij
210 *Overwegend dat de wet bedoeld is*
13 Parasieten, steunbandieten
177 Plaklied
176 *Plak, plak, plak*
176 Plaktango
123 Pottenlied
123 *De potten staan hier vlak voor je neus*
33 Prijskompensatie
127 Recht op arbeid
157 Redt Luis Corvalan
210 Resolution
189 De rode steen der wijzen
189 *De rode steen der wijzen, geef toe*
13 *De school is onze springplank*
39 *Schrijft op de straat*
41 Slaaf
41 *Slaaf, wie zal jouw bevrijden*
98 Slaapliedje
86 *Slimme heren, toe vertel ons*
156 Slotlied
116 Sluit aan bij onze rij
116 *Sluit aan bij onze rij*
23 Sociaal gevoel
215 Solidariteitslied
152 *Son los pobrès con la clase 'obrera*
138 Soweto
50 Spanjelied
31 Stakerslied
32 Stakingslied
212 *Stamattina, ni son' alzato*
76 Stop de neutronenbom
74 *Stop nu de neutronenbom*
61 Tegen de NAVO
56 Tegen het neo-fascisme
58 Terrorist
108 Tilburglied
108 *Tilburg wè waarde schoon*
157 *Toen de dag des volks voorbij ging*
152 Trabajadores al poder
94 UCNee
62 Uit de NAVO
25 *Uren, dagen, maanden, jaren*
185 Van Geleen tot Ureterp, oftewel Intrekken dat wetsontwerp
148 *Van het Noorden tot diep in het Zuiden*
44 De veensoldaten
161 *Vele jaren strijdt nu al*
148 Venceremos
150 Venceremos
142 Vertrapt en vernederd
142 *Vertrapt en vernederd, verjaagd en geslagen*
138 *Ver van Vorsters vrome sponde*
161 Vietnamlied
166 *Vooruit op mars*
29 Voor werk en werkgelegenheid
67 Vredeslied
163 De Vredesprijs
25 De vulspecialist
44 *Waarheen wij de blik ook keren*
81 Waar het om gaat
71 *Waarom je er ook tegen bent*
184 Wanbetalers
184 *Wanbetalers het uur van de vrijheid breekt aan*
62 *Wat hebben we te vrezen van Russen en Chinezen*
92 *Wees aktief nu het nog gaat*
187 Weg met de vierjarennota van Pais
75 *We hebben uit Amerika al vaak genoeg gehoord*
145 *We kunnen de ogen niet sluiten*
145 We mogen niet vergeten
81 *De wereld lijdt onder de wapenlast*
24 Werk in een fabriek
24 *Werk in een fabriek aan de lopende band*
29 *Werk is er meer dan genoeg in dit land*
127 *We vechten voor recht*
30 *Wevers d'r is iets aan het broeien*
30 Weverslied
18 *We werken de hele dag*
61 *Wie bedreigt het leven van ons volk*
40 *Wie bevrijdt de onderdrukte*
54 *Wie doet er mee*
94 *Wie heeft belang bij uranium-verrijking*
154 *Wij gaan nu Chili groot maken*
178 Wij willen meer muziek op straat
98 *Wij zijn de knappe koppen*
121 *Wij zijn nu sterke vrouwen*
155 *Wij zullen Chili opbouwen*
190 *Wil je 't kwijt of wil je 't houden*
110 *Wonen, dat is niet alleen een zaak van spekulanten*
103 Woningbouwlied
104 Woningnoodlied
20 De zegeningen van het kapitaal
90 Zeg minister ik wil een ding
90 *Zeg minister ik wil een ding*
186 *Zeg studenten luister goed*
73 *Zeg zijn de kernwapens niet genoeg*
77 *Ze noemen het de schone bom*
95 *Zij willen slechts winsten maken*
50 *Zolang in Spanje alle mensen*
178 *De zon, de bok, de dageraad*
65 *Zorg dat je hier weg komt*

www.toneelwerkgroepproloog.nl

bundels en boeken

Een onvolledige lijst boeken met en over strijdmuziek. Verkrijgbaar bij De Uitbuyt, en andere goede linkse boekhandels.

Alte und neue politische Lieder. Walter Mossmann, Peter Schleuning, Rowohlt Taschenbuch Verlag, Reinbek 1978.
Bauer Maas, Lieder gegen Atomkraftwerke. Joachim Glundt e.a., Aragon-Buchvertrieb Moers 1977.
Big Red Songbook. Mal Collins e.a., Pluto Press, London 1977.
Das Deutsche Arbeiterlied.
De Grote Song Voorwaarts, teksten. Nijmeegse Stadsguerrilla, Nijmegen 1979.
Eén Mei en niet vergeten. Een verzameling proza en poëzie over de eerste Mei. Werkgroep Ongelezen Boeken, Futile, Rotterdam 1977.
Gij zijt kanalje, heeft men ons verweten. Het proletariërslied in Nederland en Vlaanderen. Jaap van de Merwe, A.W. Bruna & Zoon, Utrecht 1974.
Kontramienen, Zangbundel. De Kontramienen, Wageningen.
Kritische Lieder der 70er Jahre. Ernst Klusen, Walter Heimann, Fischer Taschenbuch Verlag, Frankfurt 1978.
Lieder aus Chile. Violeta Parra, Verlag Klaus Dieter Vervuert, Frankfurt 1978.
Liederen en ballades. Kollektief Intenationale Nieuwe Scène, Deurne 1977.
New Songs, new times. Hackney and Islington Music Workshop Community Press, London 1976.
Onaangepast, Liedjes maken, zingen spelen. Straatmuziekgroep Kladderadatsch, Nijmegen 1978.
Preussischer Ikarus, Lieder, Balladen, Gedichte, Prosa. Wolf Biermann, Kiepenheuer & Witsch, Köln 1978.
Roodliederenboek. Socialistische Jeugd, Roodfrontreeks, nr. 3, Utrecht 1971.
Sansevieria, Vrouwen-liedboek. Cobi Schreijer e.a. Werkgroep Vrouwenliedboek, Utrecht 1977.
Sara, je rok zakt af, Vrouwenliedboek. Cobi Schreijer, Feministische Uitgeverij Sara, Amsterdam 1980.
Solidariteit Binh Vien Ha-lan. Bundel voor een manifestatie. Utrecht 1974.
Stand together, a new songbook. Hackney and Islington Music Workshop, Community Press, London 1978.
Strijdliederen. Noordelijk Gewest van de Vrije Socialisten, Appelscha.
Studenten Aktieliederen. Voorlopige Uitgave. Uitgever onbekend. Vermoedelijk Amsterdam 1972.
't Oproer kraait. Geïllustreerd zangboek voor rebellen. Jaap van de Merwe, Bert Bakker, Den Haag 1969.
Verzet per koeplet. Nieuwe rebelse liedjes. Jaap van de Merwe, A.W. Bruna & Zoon, Utrecht 1976.
Victor Jara, his life and his songs.
Voor mijn kameraden. Balladen, liederen en songs. Wolf Biermann (vertaling Ernst van Altena), Van Gennep, Amsterdam 1977.
Wehrt Euch. Lieder aus der Anti-Atomkraftbewegung. Verlag Jugend und Politik, Frankfurt.
Werktuig Liedboek. Jan Smeets e.a. Politieke Kultuur RASA, Utrecht 1977.
7 juni Dag van het politieke lied. Diverse groepen, Groningen 1980.
Kultuur en Politiek, Brecht en het leerstuk. Paul Binnerts e.a. Te Elfder Ure 19, SUN, Nijmegen 1975.
Lehrbuch der Chorleitung. Kurt Thomas, Breitkopf & Hartel, Wiesbaden 1953.
Muziek als verzet. Themanummer van Kultureel Front, Uitgave RASA Pauwstraat 13a Utrecht.
Muziekdag 26 februari 1978. Informatie van, over en voor koren en muziekgroepen. Uitgave Landelijk Overleg van Progressieve Koren en Muziekgroepen, Tilburg 1978.
Muziek en Politiek. Hanns Eisler, SUN, Nijmegen 1972.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

elpees

Een onvolledige lijst langspeelplaten met strijdmuziek. Verkrijgbaar bij De Uitbuyt, en andere goede linkse boekhandels.

Aktie. Diverse koren en groepen. Pegafoon PLP 7912.
A Luta Continua. José Afonso e.a., Verlag Arbeiterkampf AK 0005.
Amankay. Amankay, Vrije Muziek VM 7920.
Ballades of Sacco & Vanzetti. Woody Guthrie, Folkway Records FH 5485.
Basta! Quilapayun, Pathe Marconi C 062 92678.
Bauer Maas, Lieder gegen Atomenergie. Diverse muzikanten, Pass-op 2002.
Brood en rozen. Cobi Schreijer, Varagram ET 29.
Busch singt Eisler und Tucholsky. Ernst Busch, ETERNA 810019.
Canti dei lager. Samenstelling Sergio Liberovici, Dischi del Sole 137.
Canto de pueblos Andinos. Inti Illimani, Movieplay 17.1430/6.
Canto de pueblos Andinos. Inti Illimani, Pläne GP 0288.
Canzoni di Sergio Liberovici. Diverse artiesten. Dischi del Sole 134.
Chants de la Résistance Palestinienne. Chants du Monde LDX 74446.
Chants de la Révolution Cubaine. Chants du Monde LDX 4288.
Chants de la Révolution Mexicaine. Chants du Monde LDX 4309.
Chile. Quilapayun, Pläne S 88105.
Chöre. Hanns Eisler, NOVA 885094.
Cuba Manguare. Diverse artiesten, Pläne S 88118.
Das geht sein' sozialistischen Gang. Wolf Biermann, CBS 88244.
Diarree. R.K. Veulpoepers B.V., Fontana 6460502.
Die Dreigroschenoper. Lotte Lenya e.a., CBS S 66239.
El derecho de vivir en paz. Victor Jara, Pläne GP 0292.
El pueblo unido jamas sera vencido. Quilapayun, Pläne P13 DF 66.
En avant, adelante! Quilapayun, Pläne P16DF72.
Es gibt ein leben vor dem Tod. Wolf Biermann, CBS 81259.
Flugblattlieder. Walter Mossmann, Trikont US 10/L45.
Flying Lesbians. Flying Lesbians, Frauenbuchvertrieb.
Hälfte des Lebens. Wolf Bierman, CBS 83922.
Hang in there. Holly Near, Redwood Records.
Han Gridato Scioperiamo. Silvana Zigrino, Neue Welt VR 10.
Hanns Eisler Chor. Hanns Eisler Chor, Pläne S 30 E 200.
Hören Sie mal rot. Diverse artiesten, Pläne S 66201.
100 Jahre Deutsches Arbeiterlied. ETERNA 810 015/016 (Dubbel LP).
Inti Illimani. Inti Illimani, Movieplay 17.1430/7
Isabel y Angel Parra. Isabel y Angel Parra, Chants du Monde LDX 74634.
Het Jaar van de Vrouw. Cobi Schreijer, Elf Provinciën ELF 1571.
Kämpfendes Afrika. Pläne 55401.
Karaxu! Karaxu, Oprechili Red LP 217.
Keiner oder Alle. Diverse groepen, IFK 0002.
Lavender Jane loves woman. Lavender Jane, Preston Hollow 12469.
Leben, kämpfen, solidarisieren. Diverse artiesten Trikont 4S12/L84.
Lieder. Ernst Busch, ETERNA 810014.
Lieder der Arbeiterklasse 1917-1933. Ernst Busch (1) Pläne S 77101.
Lieder der spanischen Bürgerkrieges. Ernst Busch (2) Pläne S 77102.
Liederen en ballades 1. Internationale Nieuwe Scene Sabam 7940.
Liederen en ballades 2. Internationale Nieuwe Scene Sabam.
Lieder gegen Atomkraftwerke. Diverse artiesten, Neue Welt NWKL 2003.
Lysistrara. Lysistrara, Frauenbuchvertrieb.
Manifiesto. Victor Jara, Trans Atlantic Records 5N038N60609.
Mistero Buffo. Internationale Nieuwe Scene.
Die Mutter. Hanns Eisler Hochschule Chor, NOVA 885001.
Neue Flugblattlieder. Walter Mossmann Trikont Unsere Stimme US 31.
Nueva Cancion Chilena. Diverse artiesten, Sjaloom/Vrije Muziek.
De Oproerkraaiers. Jaap van de Merwe e.a. Varagram 0023.
Patria. Quilapayun, Pläne G80209.
La Peña de los Parra. Isabel y Angel Parra, Vrije Muziek DICAP 20.
La Poblacion. Victor Jara, Vrije Muziek DICAP jjl 14.
Politische Lieder Berlin 1973. Diverse artiesten, ETERNA 815065.
Preguntitar sobre Dios. Atahualpa Yupanqui, Chants du Monde LDX 74415.
Presente. Victor Jara, Pläne P14DF70.
Radio Renacença. José Afonso e.a., Expression Spontanée ES. 32.
Rebelse meid. Cobi Schreijer, Varagram ET 28.
Resistencia. Inti Illimani, Pläne GP 0290.
De Rooden Roepen 1. Stem des Volks, Varagram 0090.
De Rooden Roepen 2. Stem des Volks, Varagram ET 48.
Rode Lieder Berlin 1974. Diverse artiesten, ETERNA 815075.
De speer van het volk. Mayibuye, Varagram ET 44.
Te recuerdo Amanda. Victor Jara, Pläne GP 0291.
Violeta Parra. Violeta Parra, Pläne P12 DF 45.
Viva Chile. Inti Illimani, Pläne S88-111.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Völker, hört die Signale. Diverse koren, ETERNA 815061.
Voor een ieder die zichzelf respekteert. Diverse artiesten Pegafoon 7841.
Voor Vietnam. Rotterdams Arbeiderszangkoor Morgenrood.
Vorwärts und nicht vergessen. Dokumentar-aufnahmen, ETERNA 810052.
Wer kommt mit MIR. Karaxu, Trikont L 43.
Wir befreien unsselbst. Diverse artiesten, Trikont.
Witch is witch. Monika Jaeckel e.a. Troubadisc.
Yo tuve una patria. Angel Parra, Movieplay 170882/8.

koren en muziek groepen

Een onvolledige lijst met linkse koren en muziekgroepen. In veband met de vaak snelle wisseling van kontaktpersonen, nemen we geen adressen van groepen op.

Aktie-orkest De Dam, Amsterdam
ANJV-koor, Groningen
ANJV-koor, Haarlem
ANJV-koor, Nijmegen
ANJV-koor, Zevenaar
Averechts, Groningen
Bots Roodshow, Eindhoven
Dommelvolk, Utrecht
Eenheid, Leiden
Eigen Hulp, Den Haag
Fanfare van de Eeuwigdurende Bijstand, Tilburg
Femo, Groningen
Femsoc-koor Breek Uit, Amsterdam
Gerania, Amsterdam
Het Groninger Straatorkest, Groningen
Grote Bluf, Leiden
GSB-koor Voorwaarts, Groningen
Haags Vrouwenhuis-koor, Den Haag
Haarband, Arnhem
Houten Keeltjes, Rotterdam
Jan en Alleman, Den Haag
Kladderadatsch, Nijmegen
Kontramienen, Wageningen
Krimpvrije Vrouwen, Gouda
De Maatjes, Wageningen
1 Mei-koor, Wageningen
4 Mei-projekt, Groningen
Morgenrood Centrum, Amsterdam
Morgenrood Noord, Amsterdam
Morgenrood, Rotterdam
Nijmeegse Stadsguerrilla, Nijmegen
De Onderste Steen, Leiden
Ontstemd, Groningen
Ouwe Bes Orkest, Rotterdam
Rapalje, Utrecht
De Rode Steen, Groningen
Rooie Kool, Nijmegen
Socialistisch Koor Breda, Breda
SoLIEDair, Tilburg
Spektakelkoor, Amsterdam
Stempelkoor, Maastricht
Straatklinker, Gouda
Tam Tam Theater, Maastricht
R.K. Veulpoepers B.V., Tilburg
Volharding, Amsterdam
De Volksstem, Groningen
VU-strijdliederenkoor, Amsterdam
Werktuig, Eindhoven
Wonder Woman, Groningen
Zijwaarts Vechtorkest, Delft
Zingend ten Strijde, Krommenie

www.toneelwerkgroepproloog.nl

In de oorspronkelijke opzet hadden we over alle koren iets willen vertellen. Echter dat bleek veel te veel ruimte in te nemen. Hiervoor verwijzen we naar de map van het Landelijk Overleg. Inmiddels zijn er echter alweer tal van groepen opgericht. Elk met hun eigen karakter en manier van werken. Eén ervan is het '4 mei-projekt' in Groningen. We laten dirigent Jan Lameris er over aan het woord.

het 4 mei-projekt

In november 1978 werden de eerste besprekingen gevoerd om een nieuw koor in Groningen op te zetten. Twee belangrijke ervaringen waren er, namelijk een optreden op 4 mei 1977 door het ANJV-koor, en het eindexamen koordirektie van Jan Lameris, waar de kantate 'Die Mutter' van Hanns Eisler en Bertolt Brecht werd uitgevoerd. Het nieuwe koor moest geen aktiekoor worden. Die zijn er immers al genoeg in Groningen. Het nieuwe koor moest een brug vormen tussen de klassieke koren en de strijdliederenkoren. Zo is het '4 mei-projekt' ontstaan. Een kulturele organisatie (dus niet alleen een koor) die in het kader 'voor vrede, tegen fascisme en voor sociale rechtvaardigheid' werkt.
Het eerste programma op 4 mei 1979 maakte op toehoorders en uitvoerenden zeer veel indruk. De zaal van 'Het Tehuis' zal voller dan iedereen verwacht had en het moment zelve maakt de liederen, gedichten en instrumentale gedeelten zinvoller en indringender.
In het najaar van 1979 kwam het '4 mei-projekt' met een programma rond de Sowjetkomponist Dimitri Schostakowitch (1906-1975), een komponist die zich verbonden voelde met het Russische volk, en die hun belangrijke momenten in een prachtige muziektaal opschreef. Zo voerde het projekt van hem op: joodse volkspoëzie, pianowerken (waarbij gedanst werd) en een a-cappella koorcyclus die was gebaseerd op gedichten over de revolutie van 1905.

Tijdens het werken aan deze programma's werd ons duidelijker wat we met het '4 mei-projekt' voor hadden: zelfstandige programma's maken, aansluiting zoeken bij maatschappelijke bewegingen, samenwerken met kunstenaars, muzikanten, komponisten, vormgevers, het uitgeven van muziek en tekst; allemaal zaken die ons erg belangrijk leken. En zo werd de voorlopige doelstelling van het '4-mei-projekt' alsvolgt geformuleerd: **Het '4 mei-projekt' houdt zich bezig met kultuur, organiseert en stimuleert kulturele aktiviteiten en verzorgt in ieder geval een programma op 4 mei. Het '4 mei-projekt' richt zich op dat deel van de kultuur dat betrokkenheid uitdrukt met bewegingen voor vrede en voor sociale rechtvaardigheid.**
Voor het programma op 4 mei 1980 hebben we opdracht gegeven aan Wim Jurg (tekst) en Peter van Meel (muziek) om een muziekstuk te schrijven over kernbewapening. Het resultaat hiervan is geworden 'Maar de aarde, kantate tegen de kernbewapening' voor gemengd koor, solisten, piano, blokfluit en koperblaaskwintet.
Tenslotte in het kort enkele gevolgen en resultaten van het projekt.
— De herdenking van de vierde mei is mede door aktiviteiten van het '4 mei-projekt' in Groningen op een hoger (politiek) niveau gebracht.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

bracht.
— Het geeft mogelijkheden om tot samenwerking met andere kunstenaars en muzikanten te komen.
— In het licht van de kultuurpolitiek is de betekenis van het projekt niet gering. Voor alles wat we doen wordt subsidie aangevraagd. Iedereen die beroepshalve aan de aktiviteiten meewerkt moet daar in principe voor betaald worden. Dat geldt voor tekstschrijver, komponist, dirigent, vormgever en anderen.
— De drempel voor het publiek wordt zo laag mogelijk gehouden. Het duurste toegangskaartje tot nu toe was vier gulden. De kontributie is vijf gulden per maand.
— Het publiek van het '4 mei-projekt' bestaat in Groningen uit zes tot negenhonderd mensen. Hieronder zijn velen die nooit naar koncerten toegaan.
— De leden komen uit verschillende richtingen. In het beginkaar, 1979 begonnen we met dertig leden, nu zijn het er zestig. De jongste is 17 jaar, de oudste 40. Er zijn 22 mannen en 38 vrouwen lid.
— De doelstelling geeft ruimte voor nieuwe initiatieven. Zo is er de uitgave verzorgd van twee partituren en een dichtbundel. Het komende seizoen wordt een theatergroep opgericht die de eerste Nederlandse uitvoering van 'De Moeder' van Brecht en Eisler gaat voorbereiden. Het koor komt in het najaar met een Eisler-programma.
— Het enthousiasme van allen die zich met het '4 mei-projekt' bezighouden steeds weer mogelijkheden om kwalitatief goede programma's op het podium te zetten. (Jan Lameris)
Sekretariaat: Lichtboei 58 9732 JC Groningen.

www.toneelwerkgroepproloog.nl

Dit boek bevat een verzameling van ruim 120 liederen en liedjes die in de afgelopen jaren door vele linkse koren en muziekgroepen ten gehore zijn gebracht op talloze demonstraties, manifestaties, stakingen, bezettingen, solidariteitsavonden of verkiezingsbijeenkomsten.
Van vrijwel alle liederen is de hoofdmelodie (de zangpartituur) in noten opgenomen, alsmede akkoorden voor piano of gitaar. In geval van een meerstemmig lied zijn alle stemmen opgenomen.
Bij de liederen is de volledige tekst opgenomen. Indien er van een lied meerdere tekstversies bestaan, zijn alle versies opgenomen, als het om wezenlijke verschillen gaat.
De liederen zijn zo goed en zo kwaad als het gaat gerangschikt in een aantal hoofdrubrieken: werk en werkgelegenheid, uit de vrouwenbeweging, tegen kernenergie, en vele andere.
Bij zoveel mogelijk liederen wordt zeer in het kort iets verteld over de herkomst van het lied of over auteur en komponist.
Het boek besluit met een lijst van titels en eerste-zangregels, een lijst met boeken en bundels, een lijst met grammofoonplaten met strijdmuziek en tenslotte een lijst met linkse koren en groepen. Al deze lijsten staan op alfabet.

Prijs: f 18,50

uitgeverij
De Uitbuyt
Postbus 235
6700 AE Wageningen
telefoon (08370) 20855

ISBN 90 6260 801 9

www.toneelwerkgroepproloog.nl